

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

UUDISTEMAGASIN KUI SOTSIAALNE RESSURSS TEISMELISTELE
Kvalitatiivne uurimus telesaate „Reporter” retseptsioonist
Magistritöö

Kristina Veidenbaum
Juhendaja Halliki Harro-Loit, Ph D

Tartu
2007

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
I TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	8
1. RETSEPTSIOON	8
1.1. Retseptiooniuringute kultuurilise traditsiooni kolm põlvkonda.....	8
1.2. Aktiivse auditooriumi sünni	10
1.3. Uudistesaaite retseptioon kui sotsiaal-kognitiivne protsess	12
1.3.1. Narratiiv ja uudise keeruline ülesehitus	12
1.3.2. Kognitiivsed skeemid	12
1.3.3. Super-teemad.....	14
1.4. Retseptiooniuringutega seonduvad probleemid.....	15
1.4.1. Teoreetilised probleemid	15
1.4.2. Metodoloogilised probleemid.....	16
2. UUDISTESAATED TELEVISIOONIS	17
2.1. Uudised kui sotsiaalne ressurss.....	17
2.2. Kategoriseerimine, raamistamine ja selekteerimine	19
2.3. Narratiiv vs teleuudis.....	21
2.4. Audiovisuaalse kanali spetsiifika.....	22
3. UUDISTESAADDE KUI SOTSIAALNE RESSURSS LASTE JAOKS	25
3.1. Huvi uudiste vastu.....	25
3.2. Uudistesaaite kui sotsiaalne ressurss	26
II METOODIKA KUJUNDAMINE	28
1. PILOOTKATSE.....	29
1.1. Meetoodika kujundamine ja kombineerimine.....	29
1.2. Proovikatse kirjeldus	30
1.3. Vaatlusandmete esitamine analüüsiks	31
1.4. Pilootkatse tulemused	32
2. KOMBINEERITUD MEETODID	40
2.1. Lugude valik.....	40
2.2. Etnograafiline vaatlus	41
2.3. Arusaadavuse ja huvitavuse skaalad	42
2.4. Kirjalik ümberjutustus	43
2.5. Fookusgrupi-intervjuu	43
2.6. Fookusgruppide kombineerimine	45
2.7. Harjutav katse uurija kodus.....	46
2.8. Retseptioonikatsete kirjeldus.....	46
2.9. Lähtepunktid tekstide kvalitatiivseks sisuanalüüsiks	48
III UUDISTEMAGASINI „REPORTER” VASTUVÕTUANALÜÜS	51
1. „PRONKSSÖDUR”	51
1.1. Uudis teleekraanil.....	51
1.1.1. Uudise verbaalse teksti teemad ja tegijad	51
1.1.2. Uudise visuaalse teksti tegijad ja teemad	51
1.1.3. Sidusus lokaalsel tasandil.....	52
1.1.4. Sidusus loo kui terviku tasandil.....	52
1.2. Retseptioon	52
1.2.1. Teksti kategooriad	52
1.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad	53
1.2.3. Kognitiivsed skeemid	56
1.2.4. Uudis kui sotsiaalne ressurss	58
2. „LIKLUSÖNNETUS”	59
2.1. Uudis teleekraanil.....	59

2.1.1.	Uudise verbaalse teksti teemad ja tegijad	59
2.1.2.	Uudise visuaalse teksti teemad ja tegijad	59
2.1.3.	Sidusus lokaalsel tasandil	59
2.1.4.	Sidusus loo kui terviku tasandil	60
2.2.	<i>Retseptatsioon</i>	60
2.2.1.	Teksti kategooriad	60
2.2.2.	Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid	62
2.2.3.	Uudis kui sotsiaalne ressurs	63
3.	„MINISTRIPORTFELLIDE JAGAMINE”	63
3.1.	<i>Uudis teleekraanil</i>	63
3.1.1.	Loo verbaalse teksti teemad, tegijad ja sidusus	63
3.1.2.	Loo visuaalse teksti teemad ja tegijad. Sidusus lokaalsel tasandil	64
3.1.3.	Sidusus loo kui terviku tasandil	65
3.2.	<i>Retseptatsioon</i>	65
3.2.1.	Teksti kategooriad	65
3.2.2.	Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid	66
3.2.3.	Uudis kui sotsiaalne ressurs	70
4.	„SÜSTALUGU”	71
4.1.	<i>Uudis teleekraanil</i>	71
4.1.1.	Loo verbaalse teksti teemad ja tegijad	71
4.1.2.	Loo visuaalse teksti teemad ja tegijad	71
4.1.3.	Sidusus lokaalsel ja loo kui terviku tasandil	71
4.2.	<i>Retseptatsioon</i>	72
4.2.1.	Teksti kategooriad ümberjutustustes	72
4.2.2.	Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid	73
4.2.3.	Uudis kui sotsiaalne ressurs	74
5.	„TURISMITALU”	75
5.1.	<i>Lugu teleekraanil</i>	75
5.2.	<i>Retseptatsioon</i>	76
6.	„„REPORTER” INDIAS”	79
6.1.	<i>Lugu teleekraanil</i>	79
6.2.	<i>Retseptatsioon</i>	81
6.2.1.	Teksti kategooriad ümberjutustustes	81
6.2.2.	Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid	82
7.	„VÖLTSFOTOD KUULSUSTEST”	87
7.1.	<i>Lugu teleekraanil</i>	87
7.2.	<i>Retseptatsioon</i>	90
7.2.1.	Teksti kategooriad ümberjutustustes	90
7.2.2.	Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid	90
7.2.3.	Lugu sotsiaalse ressursina	94
IV	JÄRELDUSED	95
1.	RETSEPTSIOONIANALÜÜSI TULEMUSED. UUDISTEMAGASIN KUI SOTSIAALNE RESSURSS	95
2.	METOODIKA SOBIVUS JA KRIITIKA	98
V	DISKUSSIOON	102
1.	VÕIMALIK MEETOD MEEDIA-PÄDEVUSE PARANDAMISEKS	102
2.	KODUSE VAATAMISSITUATSIOONI JÄLGIMINE	104
3.	SOOLISED ERINEVUSED	106
	KOKKUVÕTE	107
	SUMMARY	110
	KASUTATUD ALLIKAD	114
	LISAD	119

Sissejuhatus

„Kui ma telekast ei näeks, mida nad seal teevad, siis mind see üldse ei huvitaks.”

(8. klassi poiss kehvast aktuaalse pronksõduri-teema kohta.)

Minu huvi teismeliste ja eelkõige televisiooni-uudiste retseptsiooni vastu tuleneb asjaolust, et teismelised on kasvamas välja east, kui kontakt sotsiaal-poliitiliste teemadega praktiliselt puudub, ning jõudmas arenguetappi, milles neil suureneb potentsiaal panustada aktiivse kodanikuna olulistesse ühiskonna protsessidesse. Selline aktiivsus eeldab aga iseenda ja sotsiaal-poliitiliste valdkondade vahel oleva barjääri ületamist ning interaktsiooni vastavate teemadega. Uudistemagasiini lugude vastuvõtt on seesuguste nähtuste uurimisel heaks indikaatoriks, näitamaks, mis muudab noore inimese piisavalt sotsialiseerituks ja millised eeldused tal peaksid olema, et tekiks valmidus uudislugusid kui selliseid laiemas sotsiaal-poliitilises kontekstis interpreteerida.

Selguse huvides pean siinkohal vajalikuks rõhutada, et käesolev töö ei tegele mitte efektide uurimisega ning ei küsi, missugusele käitumisele ühe või teise uudise vastuvõtt lapsi suunab, vaid milliseid tähendusi uudistesaadete teismeliste jaoks loob. Siinjuures on rõhuasetus tekstide ja vastuvõtjate vahelistel interaktsioonidel, mitte aga kognitiivsel psühholoogial.

Uurimuste tulemusena on välja selgitatud, et laste jaoks on kontakt uudistega televisiooni kaudu harjumuspärasem kui ajalehe teel (Lemish 2007), samuti võimaldab televisioon uudiste kollektiivset vastuvõttu ning selles protsessis avalduva interaktsiooni jälgides saab tulemuslikumalt jälgida retseptsiooni.

Otsus analüüsida just erakanali uudistemagasiini ning mitte avalik-õigusliku televisiooni traditsioonilisemat uudistesaadet ja selle retseptsiooni tuleneb asjaolust, et mitmeid erinevaid rubriike ja nii meelelahutuslikku kui ka tõsisemat poliitilist informatsiooni pakkuv „Reporter” annab võimaluse tuua välja erinevused „kõvemate” ja „pehmemate” uudiste vastuvõtul. „Reporterit” vaatamine on laste jaoks ka mõneti loomulik, kuna see

sisaldab üldhuvitavaid teemasid, millega neil on olemas varasem kontakt. Ka annab tunnistust antud uudistemagasiini populaarsusest teismeliste seas asjaolu, et Eesti telekanalite omasaadete seas oli „Reporter” käesoleva aasta veebruaris 13-17-aastaste jaoks kõrgel, kuuendal kohal (Emor 02/2007), edestades kõiki muid uudistesaadeteid.

Vaevalt võib aga Kanal2 uudistemeeskond nende andmete põhjal end kiita kui mitmekülgsede uudistemade teismelise vaatajani viijat, sest abstraktsed reitinguandmed ei näita meile, missugune on saadete tegelik vastuvõtt, mil viisil saate erinevaid osi mõistetakse ja kuidas interpreteeritakse. Siinkohal tulevad meile appi kvalitatiivsed meetodid. Kvalitatiivse uurimuse eesmärgiks ei saa olla vastajate valimi statistiline esindatus ja tulemuste üldistamine. Käesolev töö lähtub pigem vajadusest uudiste vastuvõttu näitlikustada ja sel teemal argumenteerida (Jensen 1988; Jensen, Rosengren 1990) ning pakkuda seega ainekse uute uurimisideede väljatöötamiseks ka kvantitatiivse lähenemisega teadlastele. Kvalitatiivsed metodoloogiad jäävad relevantseks kui asendamatud sissevaadete ja hüpoteeside generaatorid ning retseptsiooni uurimise seisukohalt on kvalitatiivsetel uurimustel iseseisev selgitav väärtus (Jensen, Rosengren 1990; Jensen 1993).

Sissejuhatuse motoks valitud väljaütlemine retseptsioonikatses osalenud 8.klassi poisi poolt võtab kokku minu töö olulisemad punktid:

- uudistesaadete retseptsioon kui sotsiaal-kognitiivne protsess. Saate osade interpreteerimisel on määravaks varasemad kogemused vahendatud sündmustega, mis loovad konteksti teema uuteks tõlgendamisteks.
- teleuudised laste sotsialiseerijatena. Huvi sotsiaal-poliitiliste teemade vastu aitab suurendada nendega kokkupuutumine televisiooni kaudu.
- teleuudiste audiovisuaalne iseloom. Huvi ja tõlgenduste äratjana töötab televisiooni puhul suuresti pildiline pool. Nagu näeme eelpool toodud reaktsiooni vallandanud juhtumist– kui pronkssõduri-teemalistes uudistes ei näidataks visuaalselt atraktiivseid tegevusi (massikogunemisi, kaklusi ja rüselusi), poleks kontakt antud teemaga üldse nii tugev ning ei tekitaks seesuguseid reaktsioone. (Lisa 3)

Niisiis on käesoleva töö uurimisobjekt kompleksne, koosnedes järgmistest komponentidest:

- televisioon kui audiovisuaalset teksti esitav kanal;
- uudistežanr ja muud uudistemagasini lood;
- teismelised lapsed vastuvõtjatena.

Töö uurimisfookuse uudsus tingis vajaduse töötada välja meetodika, mille kaudu saaks võimalikult ulatuslikke tulemusi antud töö uurimisprobleemide kohta. Uurimisprotsessi jooksul erinevaid meetodeid kaaludes ja katsetades sündis kompleksmeetod, mille komponendid on: uudistemagasini lugude valik kriteeriumite alusel; kollektiivse vaatamissituatsiooni vaatlus (videoülesvõttena); arusaadavuse ja huvitavuse skaalade täitmine; fookusgrupi-intervjuu; kirjalik ümberjutustus; uudistemagasini audiovisuaalse teksti ja vaatlussituatsiooni üksikasjalik transkriptsioon; kogutud tekstide detailne kvalitatiivne sisuanalüüs (lingvistiline meetod). Nimetatud meetodeid tutvustan lähemalt „Metoodika kujunemise” peatükis.

Retseptsioonianalüüsil toetun eelkõige Jenseni (1988) teksti kategooriate süsteemile ja teooriale super-teemadest ning Højjeri (1992) kognitiivsete skeemide käsitlemisele. Uudistemagasini audio- ja visuaalse teksti omavahelise sidususe analüüsiks kasutan ka semiootilist lähenemist.

Lõpuks teen järeldused selle kohta, mil määral töötasid videolood laste jaoks sotsiaalse ressursina ja annan hinnangu välja töötatud meetodika sobivuse kohta antud valdkonna uurimiseks.

Tänuõnad

Toetuse ja abi eest käesoleva töö valmimisel võlgnen tänu juhendaja Halliki Harrole, kes mind teema juurde juhatas ja töö valmimise protsessis korduvalt oma osava juhendamismeetodiga üllatas. Aitäh konstruktiivse suunamise eest!

Veel tahaksin tänada oma meediaringi õpilasi pilootkatsetes kaasalöömise eest, Nõo kooli õpetajat Linda Trummalit vastutulelikkuse ja abi eest fookusgruppide kombineerimisel, Nõo kooli 8.klasside õpilasi katsetel osalemise eest, Mati Karku mõningase tehnilise abi ja innustavate vestluste eest, Triin Vihalemma metoodiliste nõuannete eest, Kadri Ugurit lugemissoovituste eest, Maio Vanikot alatise abivalmiduse, raamatute ja artiklite eest, Peeter Vihalemma parandusettepanekute ja retsenseerimise eest.

Aitäh teile, ema, isa, õde ning Guido koos vanemate ja vendadega – teie toetuseta ning abita eraeluliste seikade korraldamisel oleks magistritöö valmimine osutunud äärmiselt aeganõudvaks ja keeruliseks.

Ja kõige lõpuks, miljon tänu, väike Ellen, motiveerimise ja inspireerimise eest!

I Teoreetilised lähtekohad

1. Retseptsioon

Käesolev töö asetub retseptsiooni-uuringute kultuurilise traditsiooni paradigmasse, mis paikneb sotsiaalteaduste ja humanitaarteaduste vahelisel alal. Siinpuhul on oluline, et meediakasutus kajastab teatavat sotsiaalkultuurilist konteksti ja selle kaudu antakse tähendus kultuuritoodete ja igapäevaelu kogemusele. Meediakasutusi käsitletakse igapäevaelu aspektina. (McQuail 2003: 328)

1.1. Retseptsiooni-uuringute kultuurilise traditsiooni kolm põlvkonda

Kultuurilistes auditooriumi-uuringutes on ennast kehtestanud kolm erinevat lähenemist retseptsioonile:

Esimene põlvkond: vastuvõtu uurimine. Antud suunale pani aluse Stuart Hall oma 1974. aastal ilmunud raamatuga „*Encoding and Decoding in Television Discourse*” (Alasuutari 1999: 2). Hall pakkus välja meedia diskursuse kodeerimise-dekodeerimise mudeli, mille järgi on meediatekst paigutatud tootjate ja vastuvõtjate vahele. Ta iseloomustab oma mudelis teleprogrammi kui tähenduslikku diskursust, mida kodeeritakse vastavalt tähendusstruktuuridele, mida kasutavad meediatekste produtseerivad organisatsioonid ja nende toetajad. Seda diskursust dekodeeriv auditoorium kasutab teisi tähendusstruktuure, kuna tema olukord ja teadmiste süsteem on teistsugune (McQuail 2003: 51-52). Kõik mõjud olenevad meediasõnumite tõlgendamisest.

Teine põlvkond: auditooriumietnograafia. Koos empiiriliste vastuvõtu-uuringute hulga suurenemisega ilmnis ka rida järk-järgulisi nihkeid terves vastuvõtuparadigmas ning selle protsessi tulemusena loodi uus auditooriumietnograafiline lähenemine. Huvi nihkus konventsionaalse poliitika juurest identiteediküsimuste ja eriti sooliste erinevuste suunas. Teiseks tunti suuremat huvi televisiooni funktsioonide vastu: 80ndatel uuris Lull televisiooni sotsiaalseid kasutusi ning Morley televisiooni rolli perekonnas. Teisele põlvkonnale on iseloomulik ka see, et saate vastuvõtuprotsessi hakati käsitlema vastuvõtja seisukohast, kusjuures sageli uuritakse mingi grupi igapäevaelu ja sellega

seostatakse ka saate vastuvõtt. Uuritakse siiski meedia rolli igapäevaelus, kuid mitte igapäevaelu mõju saate retseptsioonile.

Kolmas põlvkond: konstruktivistlik lähenemine. Rõhutatakse, et ei ole olemas sellist nähtust nagu „auditoorium” – see on pigem konstrueeritud erinevate uurimuste tarbeks. Kolmanda põlvkonna lähenemine asetub laiemasse raamistikku, milles meediat ja meedia kasutusi nähakse. Etnograafilised uurimused ja üksikute saadete analüüsimised jätkuvad, ent peamine eesmärk on aru saada meediakultuurist ja sellest, missugusena tajub auditoorium ennast. Konstruktivistliku lähenemise puhul tuntakse huvi ka saadete ja nende kavandamise suhtes, ent neid ei uurita mitte kui tekste, mis on isoleeritud nende kasutamisest igapäevaelu elementidena. Põhiküsimused on seotud meedia kultuurilise asukohaga kaasaegses maailmas. Kolmas põlvkond küsib ka näiteks konkreetsete saadete tähenduste ja kasutuse kohta teatud inimgruppide jaoks; nende raamide kohta, mille sees meediat mõistame ning seda, kuidas teatud raamistusse asetunud tekst esitab/moonutab reaalsust.

Auditooriumi uurimise uus agenda mõtestab etnograafia tähenduse ümber. Urbanistlik ja mitmemeetodiline etnograafia muutub aina levinumaks. Oluline on näha kogupilti ja ennast selle sees. (Alasuutari 1999)

Uue lähenemise põhijoontena näeb Alasuutari:

- suurenenud refleksiivsust. Meediauurijad peavad mõtisklema enda positsiooni ja rolli üle, me ei saa eeldada, et meile on eraldatud koht väljaspool ühiskonda, mida me uurime. Konstruktivistlik kvalitatiivne auditooriumi-uuring pöörab tähelepanu ka asjaolule, et tavalised inimesed ei vaata telerit ilma igasuguse mõtiskluseta selle tegevuse üle tervikuna. Näiteks, Høijer (1999) ütleb, et on olemas ka jagatud teadmiste diskursused, mille raames võetakse vaatluse alla iseenda või kellegi teise meediakasutus.
- nihet auditooriumipsühholoogia juurest sotsioloogia juurde. Psühholoogiline huvi meediasõnumite vaatajatepoolse vaimse töötlemise ja tõlgendamise vastu on andnud teed sotsioloogilisemale vaatepunktile, mille raames uuritakse raamistamiste ja diskursuste ulatust meedias. Kultuuripõhised kontseptsioonid,

mille abil reaalsust mõista püütakse, loovad horisondi uute sõnumite mõistmiseks, üks ja sama sõnum ei ole erinevate indiviidide jaoks ühesugune.

- meediakultuuri käsitlemist. Meediat ja saateid käsitletakse osana sotsiaalsest reaalsusest. Nüüdisaegses ühiskonnas keerleb elu meedia ja moodsa kommunikatsioonitehnoloogia ümber. Ka uuringutes tuleb küsimus esitada laiemalt – mitte kas meedia mõjutab auditooriumi või kas auditooriumil on aktiivne roll, vaid kas ühiskonnal on mõju indiviidile. (Alasuutari 1999)

1.2. Aktiivse auditooriumi sünd

Teatud sihtgrupi osakaalu olemasolu või puudumine, selle suurenemine või vähenemine teleauditooriumi reitinguraportites on teleprogrammi koostajate jaoks sageli suunanäitajaks edaspidiste valikute tegemisel. Riigi- ja kommertstelevisiooni institutsioonid kulutavad päevast päeva suuri summasid, et hankida auditooriumi reitingute andmeid (Höijer 1999). Kuid kas me saame nende abstraktsete numbrite põhjal teha järeldusi saadete tegeliku vastuvõtu kohta? Sellele küsimusele on eriti teravalt lähenenud Ang (1993:54), kes ütleb, et reitingute diskursus „koondab kõigi nende inimeste vaatamise tavad ühtseks, objektiks muudetud „televisiooniauditooriumi” plastiliseks mõisteks”. Ang väidab, et meediainstitutsioonidel puudub tegelik huvi oma auditooriume tundma õppida ning nad soovivad vaid tõestada oma klientidele auditooriumi olemasolu nõ veenvate mõõtmistehnikate abil. Niisiis tuleb eristada kahte täiesti erinevat nägemust auditooriumist:

1. institutsionaalne nägemus auditooriumist kui diskursiivsest konstruktsioonist (Ang 1993), millel põhinevad teleauditooriumi mõõdikuringud. Siinpuhul võtame arvesse, et sageli on inimesed situatsioonis, kus nad lihtsalt, võimalik, et täiesti kogemata, puutuvad kokku uudislugudega ühe või teise meediumi kaudu (Price, Zaller 1993). Sellest põgusast kokkupuutest piisab, et mõjutada vaadatavusandmeid. Taolised kokkupuutumissituatsioonid võivad osutada erinevate vaatajakollektiivide (perekondade) sees üpris sarnaseks, nt ema-isa vaatavad uudiseid, laps on seltskonna pärast samuti teleri ees, seega „puutub kokku”.

2. vaatajaid nähakse kui kogemustega subjekte (Höijer 1999, Fiske 1987) – siinpuhul räägime reaalse auditooriumi sotsiaalsest maailmast, mis viitab vastuolulisele, hajali, dünaamilisele teleauditooriumi praktikale ja igapäevaelus aset leidnud kogemustele (Ang 1993; 1996). Tegelik vastuvõtu eelduseks on tähelepanu, mõistmine ning võime meelde tuletada konkreetsete lugude elemente (Price, Zaller 1993). Viimase uurimiseks annab võimaluse kvalitatiivne retseptsioonianalüüs.

Vastuvõtuanalüüs seab kahtluse alla empiirilise sotsiaalteadusliku auditooriumiuuringu põhilised metodoloogiad, samuti humanitaarteaduslikud sisu-uuringud, sest need ei võta küllaldaselt arvesse auditooriumi jõudu teatele tähenduse andmisel (McQuail 2003: 51).

Võib öelda, et igas tekstis valitseb tähenduste paljusus ning teksti võimalikke tähendusi aktiveerivad lugejad: nii palju, kui on tekstil lugejaid, on ka tähendusi (Barthes < Tamm 2002) ning teksti ühtsus sünnib lugejas (Barthes 2002). Sõnumite polüsementilisuse idee töötas välja Voloshinov (1973). Ta leidis, et ühegi sõnumi tähendus ei ole absoluutne, sest sõnumitel on alati palju potentsiaalseid tõlgendamisviise ja tähendusi. Niisiis võivad erinevad vaatajad/lugejad sama meediateksti hoopis erinevalt mõtestada. Ühest telesaatest on võimalik leida hulga potentsiaalseid tähendusi ja seepärast võivad ühte ja sama saadet nautida erineva taustaga inimesed, tõlgendades saadet erinevalt (Fiske 1987, Kitzinger 1998). Meediasõnumi mõjuvõim sõltub sellest, kuidas see suhestub inimese juba varem olemasoleva tunnetusega. Iga meediasõnum on interaktsioonis muude meediasõnumitega ja inimeste materiaalse ja sotsiaalse reaalsusega (Kitzinger 1998: 2). Retseptsioonianalüüs mitte ainult ei küsi, mida meedia teeb auditooriumiga või mida auditoorium teeb meediaga, vaid milline on meedia ja auditooriumi omavaheline interaktsioon (Jensen 1993: 20). Retseptsioonianalüüs pakub sissevaadet interpreteerimisprotsessidele ja meediakasutuse igapäevasele kontekstile, kus auditoorium esitab massikommunikatsiooni tähendusi (Jensen 1993). Auditooriumi aktiivsust ei peaks seega mõistma kui isoleeritud uuringu objekti, vaid midagi, mis on seotud kultuuripraktikate ja –suhete tervikliku võrgustikuga (Ang 1996: 42).

1.3. Uudistesaaete retseptatsioon kui sotsiaal-kognitiivne protsess

1.3.1. Narratiiv ja uudise keeruline ülesehitus

Mitmed uurijad on osutanud mõistmisprobleemidele uudiste vastuvõtul. Need tulenevad sellest, et inimene on harjunud sündmusi enda jaoks lahti rääkima narratiivses vormis. Uudiste vastuvõtu spetsiifiline omadus on aga see, et see on lühike ja visandlik, mõnikord fragmentaarne, ja mitte üldse sidus ja üksikasjalik, nagu seda on fiktsiooni vastuvõtt. See teebki nende jälgimise, lahti mõtestamise ja tõlgendamise keeruliseks. (Höijer 1996)

Narratiivid on tähtsad meie identiteedi ülesehitamisel, maailma interpreteerimisel ja mõistmisel. Bruner ütleb, et narratiivid on konkreetsed. Inimeste saatused maailmas on kujutatud konkreetsel, ajaliselt ja ruumiliselt määratletud situatsioonides. See on viis, kuidas me struktureerime ja räägime teistele lugusid enda eludest ja asjadest, mida me kogeme. Narratiivne vorm on üldine kogemuste kognitiivse organiseerimise vorm mälus (Bruner 1990 < Höijer 1996) ning see ei ole ainult seotud tekstidega, vaid rohkem psühholoogiliste ja mentaalsete vormidega. Uudised on žanrina nähtavasti kuskil kahe kognitiivse funktsioneerimise viisi vahepeal: nendeks on narratiivne ja argumentatiivne ehk pragmaatiline vorm (Bruner 1986 < Höijer 1996: 5).

Kõik see tähendab, et uudistežanri vastuvõtt eeldab suuremat vilumust kui näiteks mängufilmi oma. Höijer (1996) ütleb, et vaadates sarnaseid saateid ikka ja jälle uuesti, ehituvad üles kognitiivsed skeemid konkreetse žanri kohta.

1.3.2. Kognitiivsed skeemid

Uudiste interpreteerimine ei põhine mitte ainult üldistel ootustel uudise žanri suhtes, vaid ka teatud taustteadmistel ning sellel, kuidas vaatajad suhestavad omavahel uudissündmuste maailma ja igapäevakogemuse maailma. (Jensen 1988).

Interpreteerimise protsessis asetub sotsiaalne reaalsus mentaalsetesse mudelitesse või skeemidesse. Mõningatel juhtudel on need mudelid ja skeemid ühiskonnas moodustunud gruppides inimeste vahel jagatud, moodustades „interpreteerivad kogukonnad” – need põhinevad jagatud kogemustel. Muudel juhtudel mentaalsed mudelid või skeemid on

subjektiivsed, põhinedes indiviidi isiklikel kogemustel spetsiifilistest sündmustest. Need leiavad koha inimese mälus, mis hakkab uutes olukordades andma nõu kognitiivseid juhiseid sündmuste interpreteerimiseks. Korduvate sarnaste kogemuste esinemise tulemusena tekivad üldistavad kognitiivsed struktuurid – need on mudelid või skeemid, mille abil edasised interpreteerimisprotsessid aset leiavad. Skeemid on kognitiivsete struktuuride kompleksed tüübid, mis representeerivad üldisi sotsiaalseid kogemusi ja kultuurilisi teadmisi. Kognitiivsed skeemid sisaldavad üldisi ja iseloomulikke omadusi sarnastest fenomenidest ning nende kordumine on keskne skeemide kujunemisel (Höijer 1992: 287).

Kognitiivsed skeemid on konstrueeritud lihtsate assotsiatsioonide meenumise tulemusena. Skeemid koosnevad mälestustest heli, maitse, lõhna ja tunde kohta. Need sisaldavad ka mälestusi emotsioonidest. Mõned seosed on tugevamad kui teised, näiteks kui inimene mõtleb koera peale, siis esimene reaktsioon võib olla hirm, mis tuleb meelde noorusajast. Järgmine asi, mis meelde tuleb, on visuaalne kujutus koerast, kellel on hambad irevil. Siis võib veel meelde tulla koera haukumise ja inimese nutmise hääl. Kui me kasutame kognitiivseid skeeme, me alustame elemendist, mis tõuseb meie jaoks kõige rohkem esile ja see kutsub järjepanu välja uued seosed komplekssest elementidele võrgustikust. (Potter 2004: 53)

Kognitiivsed skeemid struktureerivad meie minevikusündmusi ja muudavad mineviku meenutamise protsessi ökonoomsemaks. Kognitiivsete skeemide funktsioonid on järgmised:

- need mõjutavad uute kogemuste teket ja nende interpreteerimist;
- mõjutavad vanade kogemuste mäletamist;
- teevad võimalikuks järeldamise ja tühimike täitmise.

Höijer jagab skeemid järgmiselt:

- **isiku-skeemid** – fookus on isiku tunnustel;
- **rolli-skeemid** – fookus on käitumisel teatud sotsiaalsetes situatsioonides;
- **enese-skeemid** – esitavad üldist enesetunnetust;

- **sündmuse-skeemid** – sisaldavad üldistatud teadmisi selle kohta, mis toimub teatud situatsioonides;
- **stseeni-skeemid** – sisaldavad kohti, ruume, tänavaid, ehitisi, milles meie igapäevased rutiinid aset leiavad;
- **loo-skeemid** – sisaldavad ootuste kogumit selle kohta, mil viisil teatud lood laabuvad.

Erinevad kognitiivsed skeemid pärinevad erinevatest kogemuslikest sfääridest. Højjer toob eraldi välja **meediasfääri**, kuna meedia mängib märkimisväärselt suurt rolli inimeste igapäevaelus. Teine põhjus, miks lahutada meedia tarbimine muudest vaba aja tegevustest on see, et uute meediatekstide tõlgendamine on mingil määral alati sõltuvuses varasematest meediatekstidest, millega inimene on kokku puutunud. **Privaatsfäär** puudutab koduelu ja puhkeaja tegevusi. See on väga lai kategooria, hõlmates näiteks enda ja oma kodu eest hoolitsemist, sõpradega koosolemist, reisimist, sporti jm isiklikke tegevusi. **Kutsealane sfäär** sisaldab töökogemusi. Spetsiifilised suunad inimese töös loovad spetsiifilisi kognitiivseid skeeme. **Hariduslik sfäär** aitab kaasa erinevate koodide või erinevate üldiste kognitiivsete skeemide arengule. Näiteks, ülikooliharidusega inimesed on end tõenäoliselt rohkem treeninud, käsitlemaks erinevaid tekste kriitiliselt. Piirjooned kogemussfääride vahel on hägused ja need ei välista üksteist täielikult. Sama kehtib erinevate kognitiivsete skeemide puhul. Millised skeemid kasutusele võetakse, sõltub osaliselt kesketest arusaamadest inimese mõtlemises, osaliselt tekstist. Kvalitatiivne retseptiooniuurimus näitab, kuidas vaatajad kasutavad mitmesuguseid kognitiivseid skeeme televisiooni interpreteerimisel ja kuidas tekst mõjutab seda protsessi. (Højjer 1992)

1.3.3. Super-teemad

Uudiste vastuvõtu puhul on iseloomulik, et me hoiame endid nõ väljapool, samastamist või identifitseerimist uudissündmuste kaudu esineb harva. Kuid leidub näiteid uudislugudest, mis on lähemal igapäevaelule ja millel on rohkem isiklikke kokkupuutepunkte vaatajatega. Link uudises pakutava ja enda kogemuse vahel võib viia kergesti üldistuste tegemiseni. Üldistused on tüüpilised uudiste interpreteerimisel –

vaatajad oma peas eemalduvad saates pakutavast. Spetsiifiline saab üldistatud ja seda sageli lakoonilisel ja metafoorsel viisi. Samas me õpime uudiste kaudu sotsiaal-poliitilise maailma kohta ja teeme järeldusi (nt poliitikuid ei saa usaldada). (Höijer 1996)

Jenseni töö tulemused uudiste retseptsiooni kohta näitavad, et vaatajad rekonstrueerivad uudiseid väga väheste ja väga üldistatud super-teemade põhjal. Super-teemad on interpreteerivad protseduurid, mida rakendatakse auditooriumi poolt tähenduse rekonstrueerimiseks uudise žanris. Mõningatel juhtudel super-teemad võimaldavad vaatajal teha läbi interpreteerimisprotseduuri, milleta oleks võimatu konkreetsest teemast aru saada. Super-teemad loovad uudise potentsiaalse tähenduse. Nad on vahelülis spetsiifiliste sotsiaalsete sündmuste ja vaataja igapäevakogemuste vahel. Jensen (1988) leiab, et konkreetne poliitika- või majandusalane info uudistes võib olla auditooriumi vaatevinklist vähem tähtis kui selle analoogia teistes igapäevaelu valdkondades. Super-teemad võivad luua uusi ja ka ootamatuid tähendusmudeleid. Super-teemade olemasolu ja kasutamine oleneb muu hulgas haridustasemest. Vähesema haridustasemega inimesed kasutavad rohkem super-teemasid, haritumad aga püüavad uudiseid tõlgendades toetuda uudisdiskursuses esitatule.

1.4. Retseptsiooniuringutega seonduvad probleemid

1.4.1. Teoreetilised probleemid

Livingstone on kritiseerinud retseptsiooniurijaid selle eest, et nad mõnikord unustavad teksti ning tuleks olla ettevaatlikum retsiipiendi aktiivsuse rõhutamisel tähenduse loomisel. Vastasel korral on ilmne risk idealismiks, et lõplik reaalsus luuakse mentaalselt. Ka on olemas teine oht, nimelt sotsiaalne determinism, mis seisneb selles, et tähenduse määrab subjekti sotsiaalne elu. Mõlemal juhul on teksti roll marginaliseerunud. (Höijer 1992) Neid riske on aga võimalik vältida juhul, kui uurija võtab piisaval määral arvesse nii teksti kui ka vastuvõtja sotsiaal-kognitiivset tausta ning retseptsiooniprotsessis sündinud nendevahelist interaktsiooni.

Kognitiivsete skeemide teooria on kahtluse alla seadnud Wittgenstein, kes leidis, et kognitiivsed skeemid on „udused mõisted”, nende elemendid ja sisemine struktuur on

muutlikud. Mis mõtet saab olla neil laialivalgumatel kognitiivsetel struktuuridel? Höijer aga toob skeemide kaitseks argumendi, et see hägusus teebki just võimalikuks nende väga mitmesuguse kasutamise. Nt, igapäevaelust pärinevaid skeeme võib kasutada isikute interpreteerimisel, keda kohtad personaalselt, aga ka nende kohta, keda näed televisioonis. Mitmed autorid on rõhutanud, et sageli kasutame kognitiivseid skeeme paindlikul ja interaktiivsel viisil. Need ei ole indiviidi isoleeritud mõistuse konstruktsioonid, mis jäävad igavesti muutumatuks. Paindlik kasutamine nõuab aktiveerunud skeemide kohandamist interpreteerimisprotsessis. Saadete tõlgendamisel kasutavad vaatajad segu skeemidest, mis pärinevad erinevatest kognitiivsetest sfääridest. (Höijer 1992)

1.4.2. Metodoloogilised probleemid

Retseptiooniuringute metodoloogiat on kritiseerinud McKee, kes rõhutab eelkõige järgmisi võimalikke probleeme:

- inimene ei pruugi tõlgendada teksti igapäevaelus samal viisil kui uurimiskatse raames;
- katses osalejate vastused sõltuvad sellest, kuidas uurija on küsimuse esitanud;
- inimene võib uurijale vastata viisil, nagu arvab, et uurija temalt ootab. (McKee 2003:87)

Nimetatud võimalusi peab uurija endale teadvustama ning tulemuste suurema usaldusvääruse saavutamiseks on võimalik taustaks välja selgitada, kui tõenäoline on sarnase tekstiga kokkupuude ja samalaadne vastuvõtt igapäevaelus. Uurija peaks ka vältima suunavaid küsimusi või need ära tundma ja analüüsil arvesse võtma. „Oodatud vastuse” efekti aitab aga ära hoida vestluse loomuliku õhkkonna loomine, siinkohal võib näiteks tuua seesugused grupi-intervjuud, milles emotsioonid ei ole alla surutud ja kus ühe inimese reaktsioon kannustab teist rääkima ning sünnib loomulik interaktsioon katseisikute vahel. Samas kerkib siin esile uus võimalik probleem: jutuajamine võib olla mõnikord vaid eneseesitluse vorm ja ei saa alati uskuda, et katseisikud ise päriselt räägitavat usuvad. Selleks et jutu tähendus jõuaks uurijani, peaks ta esile kutsuma osalejate kommentaare edastatava diskursuse staatuse ja tähenduse kohta (Kitzinger 1998).

2. Uudistesaadete televisioonis

2.1. Uudised kui sotsiaalne ressurss

Uudistesaadete kõrget staatust auditooriumi sotsialiseerijana tunnetavad nii uudislugude autorid kui ka auditoorium. Professionaalsed uudistesaadete kokkupanijad jälgivad, et sündmuste kajastus oleks täpne ja objektiivne ning sõltumatu poliitilisest mõjuvõimust. Selle esindusliku täpsuse taotluse taga peitub aga vaikimisi eeldus, et uudised on oluliseks allikaks vaataja-kodaniku poliitilisele teadlikkusele ja tegevusele. Uudistekanalites vahendatavast informatsioonist võib saada mitte ainult vahend üldiseks kursishoidmiseks poliitika ja ühiskonnaga, vaid ka lähtepunkt aktiivseks poliitiliseks osalemiseks mingis konkreetses küsimuses või kontekstis. Sellele eeldusele tuginevad ka läänemaailma demokraatiate poliitilised institutsioonid. Neljas võim annab kodanikele mingisugusegi juurdepääsu poliitilistele protsessidele ehk teisisõnu, ajakirjandus on demokraatia olemuslik tööriist (Jensen 1988, Fiske 1987).

Ka auditoorium ise tähtsustab uudiste vaatamist. Höijer nägi oma žanripetsiifilist uurimust tehes, et uudiseid defineeritakse kui saadet, mida kodanik „peab” vaatama, mida „tuleb vaadata, sest me peame teadma, mis sünnib maailmas”, või mida võib hinnata kui „kõige olulisemat asja televisioonis, ülejäänuta võib elada” (Höijer 1996: 10). Höijer on oma intervjuude käigus isegi näinud, et inimesed, kes ei vaata uudiseid, tunnevad end süüdlaslikult. Seega võib uudiseid käsitleda kui allikat oma poliitilise kompetentsi taaskinnitamiseks esindusdemokraatia kontekstis (Höijer 1999).

Siiski ei istu inimesed telerite ette uudiseid vaatama mitte vaid seetõttu, et tahavad täita oma kodanikukohust. Teine põhjus on siin see, et suur osa meie igapäevastest tegevustest on saanud rituaalseteks harjumusteks. Pealegi, inimolemusele on iseloomulik soov täiendada oma teadmisi maailma kohta. Iha näha oma silmaga seda, mis toimub kaugel „mägede taga” kannustab sageli nii täiskasvanuid kui ka lapsi (Höijer 1999).

Teleauditooriumi nägemus uudistesaaetest kui asendamatuks ja olulisimast žanrist ning tegelik uudistetoodang (eriti reklaami sisaldavatest kanalitest kõneldes) sisaldab

märkimisväärset omavahelist vastuolu, mis seisneb suures osas selles, mida Bourdieu nimetab sümboolseks vägivaldaks. „Sümboolne vägivald on vägivald, mis pannakse toime vägivalda all kannatajate vaikiva kaassüüdlusega, ja tihti ka toimepanijate eneste vaikiva kaassüüdlusega, kusjuures ei ühed ega teised pole vägivalda rakendamisest teadlikud”. Üks osa televisiooni sümboolsest tegevusest leiab aset *omnibus*-faktide esiletõstmisena lühiuudiste vahendusel. Need on faktid, mis „on pingevabad ega eralda vaatajaskonda, vaid loovad konsensusi, mis küll huvitavad kõiki, kuid nõnda, et ei puuduta midagi olulist. /---/ Televisioonil on seega omamoodi monopol rahvastiku olulise osa ajude vormimisel. Ja kui rõhk pannakse lühiuudistele, täites selle kalli aja tühjusega, eimiskiga või peaaegu eimiskiga, lükatakse kõrvale oluline informatsioon, mida kodanik peaks valdama oma demokraatlike õiguste teostamiseks.” (Bourdieu 1999:13-14)

Televisiooni (erakanalite) uudistetootjad on justkui osakesed suurest masinavärgist, mis suunab nende otsuseid ja loomingut. Eelkõige reklaami, auditooriumi ja ka audiovisuaalse kanali enese spetsiifika poolt kehtestatud nõudmised teleajakirjanikule, aga ka viimase enda suurem või väiksem intellektuaalne ja kogemuslik piiratus, kitsendavad sündmuste kajastamise võimalusi. Fiske (1987: 282) näebki uudiseid kui diskursust, „kokkulepete kogumit, mis püüab kontrollida ja limiteerida tähendusi sündmuste kohta, mida ta vahendab”.

Teleuudiste tootmine on kulukas ja aeganõudev protsess, uudislööd peavad olema vaatajate jaoks „söödavad” ja erakanalites sobima reklaami müügiks. Uudiseid on küüniliselt, ent tabavalt defineeritud kui „reklaami teisele küljele trükitut” (Fiske 1987: 281). Reklaam ei ole siiski primaarne sündmuste kontrolli ja limiteerimist põhjustav tegur. Igasuguste, ka reklaamist puutumate uudistesaadete puhul rääkida järgmistest kitsendavatest asjaoludest, mis on olemuslikult seotud:

- 1) teemade ja fookuste selekteerimise, raamistamise ja kategoriseerimisega. Need põhinevad suures osas ajakirjaniku maailmavaatel ja uskumustel, kogemustel ja tajukategooriatel.

2) audiovisuaalse kanali spetsiifilise loogikaga – tegemist on konkreetsete ja õpitavate teadmistega televisiooni tehniliste võimaluste ning saadete ja lugude audiovisuaalse teksti ülesehitusreeglite kohta;

2.2. Kategoriseerimine, raamistamine ja selekteerimine

Uudised kontrollivad ja limiteerivad tähendusi vahendatavate sündmuste kohta eelkõige läbi kategoriseerimise ja raamistamise. Kategoriseerimine põhineb sündmuse uudisväärtuse tunnetamisel. Sündmusel leitakse olevat uudisväärtus, kui see on uudne, sisaldab tuntud inimesi, on oluline jne. Kui sündmus on tunnistatud uudisväärtuslikuks, toimub edasine (sub)kategoriseerimine. Uudised on alajaotatud järgmiste kategooriate vahel: poliitika-, majandus-, välis-, kohalikud, jätku-uudised ja sport. Lisaks liigituvad uudised veel „kõvadeks” (uudised konfliktidest avalikus sfääris jms) ja „pehmeteks” (südamlikud „*human interest*” lood) (Fiske 1987). Zillmann jt kirjutavad raamistamisest, mis kattub kategoriseerimise mõistega – see viitab viisile, mille alusel ajakirjanikud uudistesisu tavaliselt kujundavad ja kontekstualiseerivad. Ajakirjanikud kasutavad selleks neile tuttavat taustsüsteemi ja mingit latentset tähendusstruktuuri. Raamistamine annab võimaluse lisada oma tõlgendus hajusatele faktidele. Võimalik, et ka auditorium võtab omaks ajakirjanike pakutud taustsüsteemi ja näeb maailma samamoodi (McQuail 2003: 451; 307)

„Raami” valimine on kõige määravam otsus, mida ajakirjanikud teevad. Selline veendumus tuleneb laialt levinud uskumusest, et uudiste raam annab tähenduse sündmustele ja teemadele ja kui seda õigesti kasutada, suurendab see tähelepanu ja huvi. Et olla lugejate jaoks atraktiivne, peavad ajakirjanikud oma lugusid tehes intrigeerivaid vaatenurki valima. Põhilise vahendina tähelepanu äratamiseks nimetab Zillmann konflikti-raami. Ajakirjanikud rõhutavad dramaatilist konfrontatsiooni konfliktides või nad kohandavad teema konflikti sisaldavasse raamistusse. Ütlemine „*if it bleeds, it leads*” on motoks paljudele ajakirjanikele ning seetõttu moodustavad õnnetused ja katastroofid ebaproportsionaalselt suure osa uudistest (Zillmann et al. 2004).

Kategoriseerimine ja raamistamine loovad kontseptuaalse võrgustiku, milles „toored” sündmused otsemaid leiavad oma koha ja on nõndaviisi paigutatud kontseptuaalsete suhete tuttavasse võrgustikku. Kategooriad ja ka raamid on normeerivad agendid. Need pakuvad lihtsaid, kuid efektiivseid struktureerimisprintsippe uudisprogrammide ülesehitamiseks (Fiske 1987).

Kategooriad ja raamid ei ole vaid ühenduslülideks lugude vahel, vaid on ka nende lahutajad. Uudised järgivad avaliku sfääri praktikat, lahterdades sotsiaalset elu, tehes seda praktiliselt ja semiootiliselt kontrollitavamaks. Sotsiaalse elu kategoriseerimise semiootika ja poliitiline praktika on tagurlik, kuna see eeldab, et „probleem” on mõistetud ja lahendatud oma kategoorias: probleemi defineerimine lokaalselt stimuleerib lokaalseid „lahendusi” ja ei soodusta kriitilist küsimist laiema sotsiaalse struktuuri kohta. Tõmmates ühendusjooni eri kategooriate vahel, tuleb ilmsiks, et iga probleem on sümptomaatiline laiema sotsiaalse struktuuri kontekstis ja selline probleemide mõistmine eeldab suuremat sotsiaalset haritust. (Fiske 1987: 287)

Teine kitsendav tegur uudistes on Fiske arvates karakterid, keda uudisnarratiivides soovitakse näha. Ta ütleb, et karakterikäsitus uudislugudes muudab piirid fiktsiooni ja uudisnarratiivi vahel häguseks. Muidugi astuvad uudistes üles päris-indiviidid, kuid sündmuste taasesitamine läbi nende inimeste vastab klassikalise realismi konventsioonidele – eeldatakse, et sündmuste põimimine inimeste tegevuste, sõnade ja reaktsioonidega on sobiv viis konstrueerimaks mõistetavat ja autentset versiooni tegelikult aset leidnust. Sotsiaalsed ja poliitilised sündmused võetakse teemadeks vaid juhtudel, kui need on kokku võetavad indiviidi poolt ja seega huvide sotsiaalne konflikt on isikustatud inimestevahelises konfliktis. Inimesed on uudiste jaoks hoolikalt välja valitud ja kontrollitud, kas nad sobivad narratiivsesse struktuuri. Uudisnarratiivis esinevad seega valitud hääled: kuigi dialoog „kuulub” karakteritele, kes seda esitavad, on see esitatud loo autori poolt. Mida iganes individuaalne karakter ka ei ütle, tähendus ei ole määratud tema poolt ja tema eesmärged arvestades, vaid see tuleneb sellest, kuidas intervjuu on asetatud üldisesse loo konteksti. Uudised kontrollivad reaalsuse

multivokaalsust narratiivse struktuuri ja hoolika selektsiooni abil, kas ja millised hääled ligi pääsevad. (Fiske 1987: 294-295).

Eelpool nimetatud valikute puhul on määravaks ajakirjaniku professionaalne loogika, isiklikud ametialased kalduvused ja maailmavaade, tema kujunemislugu ja eeldused. Ajakirjaniku tajukategooriad määravad, mida nähakse ja mida mitte; need kategooriad tulenevad tema haridusest, ajaloost jne (Bourdieu 1999:15).

2.3. Narratiiv vs teleuudis

Professionaalne teleajakirjanik püüab videoloo materjali korrastada teatud kindlal viisil, et see vaatajatele võimalikult köitev oleks. Lugu esitatakse pingekaarena, millel on mitmeid erinevaid variante, kuid mille võimalikud komponendid oleksid järgmised:

- Sissejuhatus - äratav vaataja huvi ja juhatab sisse loo põhiteema.
- Tutvustus – isikud, sündmused, mõtted ja tunded seostatakse peategelasega ja omavahel. Toimub identifitseerimine.
- Teema arendus – konflikt selgineb ja süveneb. Pinge kasvab.
- Sõlmitus – loo ajutine kulminatsioon. Konflikt avaneb vaatajale täies ulatuses. Psühholoogiliselt mõjub see nii, et vaataja lihtsalt peab loo lõppu nägema, vastasel korral jätab ta siin saate vaatamise pooleli.
- Konflikti astmeline arendus.
- Kulminatsioon ehk kõrgpunkt – konflikt laheneb õnnelikult või traagiliselt. Vaataja on saanud teada piisavalt fakte, kuulnud piisavalt erinevaid seisukohti, et otsustada, kes on kaotaja, kes võitja.
- Lahendus, vaibumine. (Møller, Thorsen 1992: 38-39)

Uudisnarratiivi puhul on toodud „jutustamismudeli” saavutamise keerulisem. Ühtse audiovisuaalse teksti abil jutustab ajakirjanik vaatajale lugu, kuid uudisnarratiivil puudub lõpetatus ja suletus, mis on omane fiktsioonile. Uudislugudes on lõpetamata pildisüžeed katkestatud intervjuudega ja lõppkokkuvõttes jääb narratiiv suures osas autoriteksti kanda (Kark 2003: 27).

2.4. Audiovisuaalse kanali spetsiifika

Teleajakirjanik peaks mõtlema, kuidas panna vaataja aktiivselt osalema telepildi mõtestamisel. Møller ja Thorsen kirjutavad oma raamatus „Teleajakirjandus”, et vaataja „sisemise ekraani sisselülitamine” on aktiivse mälu eelduseks. Teletöös tuleb vaataja fantaasiat pigem stimuleerida ja suunata kui temas tekkinud kujutluspilte enda looduga välja tõrjuda. Mida efektiivsemalt on vaataja kujutlusvõime pildiloomisel kaasatud, seda kergemini jääb telerist nähtu-kuuldu talle meelde. Uudisloo tegemisel peab jätma vaataja kujutlusvõime jaoks ruumi - seda nii koos operaatoriga üksikkaadrit komponeerides kui ka režissööriga kaadrite järjestust paika pannes. Telepilt peaks stimuleerima vaatajat kasutama kogu potentsiaali: taustteadmisi, kollektiivset alateadvust, fantaasiat, kujutlusvõimet.

Sageli mäletab vaataja hoopis teist lugu, kui ajakirjanik on seda mõelnud ja esitanud. Selle põhjused võivad olla järgmised:

- Kui on tegemist keerulise uudisega, mis sisaldab palju informatsiooni ja milles põimuvad mitmed erinevad arvamused, valib vaataja teema, mis talle kõige paremini meelde jääb.
- Kui uudises puudub seos teksti ja pildi vahel, saab vaataja sellest varesti aru.
- Kui uudistes puudub vaataja jaoks seosed ja taust, laiendab ta ise lugu, lisades sellele olemasolevaid taustateadmisi.
- Kui uudistes puuduvad seosed ja taust, uudis on keeruline ja selles jutustatakse mitut erinevat lugu, seostab vaataja informatsiooni nii, nagu see talle kõige loogilisem tundub. (Møller, Thorsen 1992: 23-24)

Piltjutustus järgib teatud kindlaid loogikareegleid. Ajakirjanik võib üksnes kaadrite järjekorra muutmise abil muuta jutustuse mõtet (Møller, Thorsen 1992: 22). Erinevatel kaadrite järjestuse või montaaži viisidel laiemas mõttes, aga ka kitsamalt teatud tüüpi plaanidel on erinev potentsiaal vaataja tähelepanu püüdmisel ja kinnistamisel ning erinevaid plaane, kaamera perspektiive ja liikumisi on võimalik kasutada erinevate tähenduste loomisel.

Plaanide suurused ja kasutamine:

- Superüldplaan. See on kõige üldisem kaadri suurus, mis näitab täispikkuses inimest koos teda ümbritseva miljööga. Pildilisest küljest on oluline miljöo, inimene on sekundaarne. Selle kaadri suurust kasutatakse sageli, et näidata tegelast tema keskkonnas, samuti aadressplaanina, sissejuhatava kaadrina avastseenis, mis tutvustab vaatajale tegevusaega ja –kohta.
- Üldplaan. Näitab inimest täispikkuses ja nii palju miljööd, kui kaadrisse mahub. Antud plaanis on inimesel ja miljööl umbes võrdne tähtsus. Plaani võib kallutada inimese kasuks viimase energilise tegutsemise, spetsiaalse valgustuse, tugeva heli vms abil. Üldplaani kasutatakse sissejuhatava plaanina avastseenis ning erinevate stseenide ja episoodide monteerimiseks.
- Poolüldplaan ehk põlveplaan: inimene on kaadris nähtav peast põlvedeni. Miljöo on teisejärguline.
- Keskplaan. Inimene on kaadris nähtav peast puusadeni. Ka selles plaanis on miljöo teisejärguline. Seda kaadrisuurust kasutatakse tegelase või objekti isoleerimiseks keskkonnast (näiteks tema äratundmiseks), aga ka tegevuse edasiarendamiseks. Kasutatakse uudistes sageli.
- Suurplaan ehk lähiplaan. Näitab inimese nägu ja kaela. Seda kaadrisuurust kasutatakse sageli dramaatilise tunde tekitamiseks ja ka intensiivsuse rõhutamiseks. Samuti suunab see auditooriumi tähelepanu, võimaldab äratundmist ja kaasaelamist tegelase tunnetele. Kasutatakse uudistes sageli.
- Ülisuur plaan ehk superlähiplaan – kaader, mis näitab tegelasest või objektist mingit osa, näiteks nägu juustest lõuani. Kasutatakse tähelepanu köitmiseks ja dramaatilise efekti saavutamiseks, aga ka tegelase hingeliste üleelamiste rõhutamiseks. Uudistesaadetes kasutatakse seda harva.
- Detailplaan. Näitab üht detaili, näiteks silmi. Detailplaan on sageli sellise intensiivsusega, et see muutub kergesti kommenteerivaks. Nt intervjuueeritava värisevad käed detailplaanis on mõjukas ja dramaatiline kaader, kuid see võib intervjuueeritava jutult juhtida tähelepanu kõrvale.

Kaamera paigutus:

- Normaalperspektiiv – situatsioon või isik on üles võetud silmade kõrguselt. See on neutraalseim ja sagedasim kaamera paigutusviis.
- Kärbsperspektiiv – situatsioon või isik on filmitud ülaltvaates. Kasutatakse ülevaateplaanina või selleks, et luua muljet alistatusest ja nõrkusest.
- Konnaperspektiiv – eksponeerib situatsiooni või inimest altpoolt. Võib kasutada jõu, tugevuse ja ähvardavuse rõhutamiseks.

Kaamera liikumine:

- Panoraam – kaamerat pööratakse oma telje ümber paremale või vasakule
- Vasakule/paremale sõitmine – kaamerat liigutatakse ratastega statiivil või muul liikumisalusel vasakule või paremale.
- Zoom ehk peale- ja mahaõit – optiline illusioon, mis jäljendab kaamera liikumist motiivi suunas või motiivist eemale. Kasutatakse auditooriumi tähelepanu suunamisel tegelasele või objektile. (Møller, Thorsen 1992: 80-81, Kark 2003: 19-20).

Televisiooni eripära seisneb veel selles, et auditiivse ja visuaalse reaalsuse samaaegse esitamise korral astuvad need keerukasse sünteesiprotsessi, moodustades meie tajuprotsessis ühtse audiovisuaalse telereaalsuse. (Kark 2003: 7) Visuaalne ja verbaalne tekst võib omavahel suhestuda ning seeläbi mõjutada tähenduste tekkimise protsessi järgmisel neljal viisil:

- Visuaalse ja verbaalse teksti suhe on ikooniline, kui pilt esitab just seda, millest verbaalse teksti osas räägitakse.
- Visuaalse ja verbaalse teksti suhe on indeksiline, kui pilt esitab tekstiga seonduvat (näiteks pildis näeme purunenud autosid ja verbaalses tekstis räägitakse, kuidas õnnetus juhtus).
- Visuaalse ja verbaalse teksti sümbol-suhte puhul esitab midagi muud kui verbaalne tekst, kuid teeb seda viisil, et pildi saaks võtta kõneldu võrdkujuks ehk sümboliks. Näiteks kui reportaažis valitsuse erimeelsustest näidatakse pildis liivakastis kaklevaid lapsi, siis verbaalse ja visuaalse teksti suhe on sümboliline.

- Visuaalse ja verbaalse teksti suhe jääb määramata, kui nende vahel kokkupuutepunktid puuduvad. (Pietilä 1995: 186-187)

3. Uudistesaaide kui sotsiaalne ressurss laste jaoks

3.1. Huvi uudiste vastu

M. Gillespie (1995) viis läbi etnograafilise vaatluse teismeliste seas, jälgides nende uudiste vastuvõttu. Ta jõudis järeldusele, et noorte inimeste ja nende vanemate seas on teleuudiste näol tegemist ühe enim vaadatud ja arutatud žanriga. Samas näitavad uurimused, et huvi uudiste vastu on siiski limiteeritud. Lapsed enamasti vaevalt mainivad uudisteprogramme kui midagi sellist, mida nad vaatavad regulaarselt ning üldiselt ei kuulu uudised ka nende lemmikteemade hulka (Lemish 2007: 624). Lapsed peavad teleuudiseid sageli igavateks ja raskesti mõistetavateks (Gillespie 1995). Suuremat pessimismi uudiste vastuvõtu suhtes on üles näidanud Donsbach (2004: 132), kes kirjutab, et enamik uudistest ei lähe mitte kunagi pikaajalisse mällu ja kui see ka juhtub, olemasolev skeemistik moonutab selle.

Miks siis lapsed ikkagi vaatavad uudistesaaideid, kui need huvi ei paku? Seda paradoksaalset tõsiasja võib seletada asjaoluga, et uudiste vaatamine on enamasti kodune rituaal ja seetõttu on sellest situatsioonist osa saamine sageli möödapääsmatu. Kuid siin on ka muid nõ sundivaid tegureid. Uudiste mõistmise ja nendest kõnelemise kompetents on märk täiskasvanuks saamisest. Teleuudiste vaatamine on niisiis olulisel määral vanuse-spetsiifiline tegevus. Täiskasvanuks saamine ei ole ainult seotud uudislugude retseptsiooni ja translatsiooniga, vaid sisaldab ka oskust paigutada end erinevatesse sotsiaalsetesse kategooriatesse (sugu, generatsioon, etniline kuuluvus jne). Noored inimesed oma aruteludes uudisloo teemal lähevad sujuvalt üle loo representeerimiselt nende enda elus toimunud sündmustele. See mängib olulist rolli kollektiivse identiteedi loomise protsessis. See loob konteksti ja ressursi enda ja grupi defineerimiseks (Gillespie 1995).

3.2. Uudistesaade kui sotsiaalne ressurss

Sageli on nähtud laste ja meedia omavahelist suhet negatiivsena: elektrooniline meedia omaks justkui ainulaadset võimu, kuritarvitades laste haavatavust, hävitades nende süütuse ja õõnestades nende loovust (Buckingham1998: 557). Eelkõige kooli on peetud laste poliitilise sotsialiseerumise põhiliseks allikaks ning sellist rolli ei omistatud televisioonile (Van Evra 1990: 105). Viimasel ajal nähakse ka televisiooni ja laste vahekorra positiivsemat konstruktsiooni: televisiooni kaudu on võimalik omandada meediapädevust (Buckingham1998: 557) ning telesaade võib osutada sotsialiseerumise allikaks, tuues iga päev meie elutubadesse uudiseid mistahes maailma paigust, esitledes lastele sotsiaalseid ja poliitilisi tegelasi ning sündmusi. Hessi ja Torney meelest seisneb televisiooni eelis kooli ees selles, et klassiruumis rõhutakse eelkõige ideaalidele, samal ajal kui televisioon toob välja ka poliitilise reaalsuse ebameeldivad aspektid (Van Evra 1990: 106). Poliitilist sotsialiseerumist on defineeritud kui arenguprotsessi, mille kaudu lapsed õpivad poliitilises keskkonnas kehtivaid seisukohti, väärtusi, teadmisi ja osalusmudeleid. (Van Evra 1990: 105) Televisioon on keskne poliitilise informatsiooni allikas madalamatest sotsiaal-majanduslikest klassidest pärit noorte jaoks (Lemish 2007: 625).

2000.aastal viis *International Association for the Evaluation of Educational Achievement* (IEA) läbi uurimuse 29 riigi 14-17-aastaste laste kohta. IEA andmed näitavad, et lapsed, kes puutusid kokku uudistega, teadsid rohkem kodanikuks olemisega seonduvate teemade ja sündmuste kohta kui need, kellel seesugune kontakt puudus. IEA uurimus näitas ka seda, et teleri vaatamine üldse suurendas kodaniku-teadmisi. See mudel kehtib aga vaid nende kohta, kes istuvad teleri ees alla viie tunni päevas. Laste jaoks, kes vaatasid telerit rohkem kui 5 tundi päevas, sellist positiivset korrelatsiooni ei esinenud. Lapsed puutuvad uudistega kokku rohkem televisiooni kui ajalehtede kaudu (Seamon 2007: 623)) ning nad saavad paremini aru televisiooni kui muude meediakanalite uudistest (Lemish 2007: 625). Järelikult on teleuudised rohkem seotud kodaniku-teadmistega (Seamon 2007).

Kuigi lapsed seisavad uudiseid vaadates silmitsi ühiskonnaga ning õpivad seda tundma, võivad uudised lapsi ka hirmutada ja ärevusse ajada (Seamon 2007). Mõned uurijad on avaldanud muret, et sage kokkupuude vägivaldsete uudistega võib viia nõ Paha Maailma Sündroomini („*Mean World Syndrome*”), milles lapsed kultiveerivad negatiivset nägemust maailmast kui kurjast ja ohtlikust paigast (Lemish 2007: 624). Nii nagu vägivald meedias üldse, võib ka uudises esitatav vägivald mingil määral muuta lapsed tuimaks ja aktsepteerivaks selle suhtes. Samas on uurimused näidanud, et uudistega kokkupuude viib lapsi vähem ärevusse ja informeerib rohkem kui meelelahutuslikumad programmid. Et maksimeerida tulu, mida lapsed uudistega kokku puutumisel saavad ja minimeerida potentsiaalseid negatiivseid efekte, peaksid vanemad vaatama uudiseid koos lastega ning arutlema uudiste teemadel. (Seamon 2007) Perekond jääb võimsaks agendiks tänapäeva ühiskonnas sotsialiseerumisel. Emad-isad peaks mõtlema viisidele, kuidas televisioonist kõnelda, ja mitte ainult kontrollima vaatamise kvantiteeti. (Hodge, Tripp 1998) Oluline on, et täiskasvanu aitaks paigutada uudise selle õigesse konteksti – kui täiskasvanu selgitab lapsele, kuidas üks sündmus on teistega seotud, võimaldab see lapsel paremini aru saada sellest, mida ta näeb ja vaatab (Gavin 2005).

Uudistemeediat saab kasutada hariduslikel eesmärkidel ja teadmised suurenevad, kui uudistemeediat rakendatakse klassiruumis õppevahendina (Seamon 2007). Televisioon on faktor, mida moodne haridus ei saa lihtsalt hukka mõista või ignoreerida, vaid peaks seda kasutama õpilaste kasvatamisel adekvaatseteks kodanikeks ühiskonnas (Hodge, Tripp 1998: 150).

II Metoodika kujundamine

Käesoleva töö uurimisobjekt on kompleksne ning selle komponentideks on:

- televisioon kui audiovisuaalset teksti esitav kanal;
- uudistežanr ja muud uudistemagasini lood;
- teismelised lapsed vastuvõtjatena.

Neid komponente eraldi on uurinud mitmed autorid: Jensen (1988) on vaadelnud Taani teleuudiseid kui sotsiaalset ressursi täiskasvanute jaoks, meetoditeks olid tal süvaintervjuid ning tekstide lingvistiline sisuanalüüs; Höijer (1996; 1992) on uurinud erinevate televisioonižanrite ja seal hulgas ka uudiste retseptsiooni – seda samuti täiskasvanute poolt – kasutades intervjuusid ja kognitiivsete skeemide teooriat; Gillespie (1995) aga käsitles oma sotsiaalanthropoloogilise suunitlusega kirjatöös spetsiifiliselt Londonisse sisserännanud Punjabi teismeliste laste televisiooni-vastuvõttu, kasutades etnograafilist vaatlust ja intervjuud. Eesti autorite retseptsiooni-keskseid uurimusi saab välja tuua üksikuid: bakalaureusetöö süüdistust sisaldava ajaleheteksti vastuvõtu kohta on teinud Auväärt (2005); juhtkirjade informatsioonilis-loogilist struktuuri ja arusaadavust on analüüsinud oma bakalaureusetöös Kallas (2001). Laste teleuudiste retseptsiooni ei ole uuritud. Küll on aga eraldi analüüsitud teleuudiste heli-ja pildirida (Kark 2003).

Käesoleva töö puhul tuleb arvesse võtta, et teleprogrammi vastuvõtt ja interpreteerimine on vaadeldav kui pidev vaataja ja saate vaheline interaktsioon (Jensen 1993; Kitzinger 1998; Höijer 1992 jt) – tegemist on kompleksse objektiga, mille uurimiseks tuleb välja töötada sobiv metoodika. Valitud metoodika on tulemuslik juhul, kui selle kasutamise tulemusena saab selgeks, kuidas on mõjutanud ühelt poolt uudistesaaate sisu, teiselt poolt vastuvõtjate enda kogemuslik taust ja nende vahel tekkinud interaktsioon lugude vastuvõttu ja interpretatsiooni. Niisiis on vaja analüüsida niihästi uudistemagasini lugusid ja nende audiovisuaalset ülesehitust kui ka vaatajate vastuvõttu, sh reaktsioone, interaktsioone ja interpretatsioone, mida vaadatud lood käivitasid.

Nagu eelpool ka nimetasin, on silmapaistvad retseptiooni-uurijad empiirilise materjali kogumiseks kasutanud etnograafilist vaatlust ja/või intervjuud, lisaks on sisaldanud uurimused võrdlevat auditooriumi- ja sisuanalüüsi (Jensen 1993; Höijer 1993; Jensen 1990; Jensen 1988; Höijer 1996, Gillespie 1995). Ka käesolevas töös on otsustatud tulemuste usaldusväärse saavutamiseks meetodeid kombineerida. Pilootkatsetel vaatlesin esialgu etnograafilise vaatluse ja süvaintervjuu otstarbekust empiirilise materjali kättesaamisel. Selle tulemusena nägin vajadust täiendavate meetodite – kirjaliku ümberjutustuse ning huvitavuse ja arusaadavuse skaalade täitmise – järele.

Oma töös esitan mainitud metoodikakompleksi kujunemise loo, alustades esimese pilootkatse kirjeldamisest. Selle käigus vaatasime väikese grupiga tervet „Reporterit” saadet reaajas, meetoditena kasutasin selles situatsioonis vaid etnograafilist vaatlust (videoülesvõtte, mis võimaldas hilisemat detailset analüüsi) ja fookusgrupi-intervjuud. Hiljem töötasin selle alusel välja transkribeerimissüsteemi ja lähtepunktid edasiseks analüüsiks. Võib öelda, et ka valitud meetodid eraldi võetuna olid proovikatse läbiviimisel tegelikult „toored”, alles selle kogemuse tulemusena õppisin tundma etnograafilise vaatluse ja süvaintervjuude tegelikku olemust. Seepärast kirjeldangi enne iga üksiku meetodi tutvustust läbi viidud proovikatseid, selles tuvastatud vigu ja tekkinud ideid otstarbekamaks meetodite kombineerimiseks ja alles pärast seda tutvustan kõiki valitud meetodeid üksikasjalikumalt.

1. Pilootkatse

1.1. Metoodika kujundamine ja kombineerimine

Oma pilootkatsel soovisin näha, kuidas toimivad etnograafiline vaatlus ja intervjuu laste peal. Selles osas oli mul mõningaid kartusi, kuna oma kogemustest laste meediaringi läbiviimisel teadsin, et kui neid üksikhaaval küsitleda, pole nad alati valmis end avama. Seega pidasin laste eraldi jälgimisest ja usutlemisest otstarbekamaks läbi viia grupivaatlus ning –intervjuu. Eelkõige näen sellise lähenemise juures kahte eelist: esiteks, kollektiivne vaatamine, eriti kui selles osalevad omavahel tuttavad lapsed, kannustab neid nähtu-kuuldu teemal sõna võtma. Ühe vaataja kommentaar kutsub esile teise vaataja kommentaari, tekib diskussioon. Sama kehtib ka intervjuu puhul. Teiseks, televaatamine

ongi sageli oma olemuselt kollektiivne tegevus (palju kollektiivsem kui näiteks lugemine). Pean usutavaks, et selliseid ühiseid vaatamissituatsioone, ja seda veel sõpradega koos, esineb ka teismeliste igapäevaelus. Seega võib öelda, et olukord, kus ma olen kolm omavahel tuttavat last koos teatud kellaajaks teleri ette palunud, on küll konstrueeritud, kuid siiski piisavalt loomulik.

1.2. Proovikatse kirjeldus

Viisin proovikatse läbi 15. jaanuaril 2007 oma meediaringi toimumise ajal. Enne seda olin ringis osalevate tüdrukute vanematele saatnud kirjad eesmärgiga saada nende luba laste vaatlemiseks ja küsitlemiseks. Andsin sõna, et ei avalda tüdrukute nimesid ega muid isikuandmeid oma töödes. Nõusolekut tähistavate allkirjadega paberid sain tagasi kõigi kolme tüdruku vanematelt, kellele olin need edastanud. Võisin katset alustada.

Tüdrukud olid vanuses 15, 13 ja 12. Nad on omavahel nii sõprus- kui ka sugulussuhetes, nad elavad kõik maal ühes piirkonnas, käivad ühes koolis ning kohtuvad peaaegu iga päev.

Olin varem meediaringi raames selgitanud plaanitava vaatluse ja intervjuu eesmärke. Kordasin need ka enne proovikatse algust üle ning ütlesin, et tegemist ei ole mitte tavapärase tunniga, kus peab ennast nõ viksilt ja viisakalt (vaikselt) üleval pidama, vaid kõik emotsioonid, meenutused ning muud kommentaarid-tähelepanekud on saate ajal ja ka intervjuu ajal oodatud.

Vaatlus leidis aset saate „Reporter” eetrisoleku ajal ühe vana koolimaja saalis. Palusin lastel kõrvuti teleri ette istuda – nii, et nad kõik minu videokaamera kaadrisse jääksid. Ise jäin küll kaadrist välja, kuid siiski laste lähedusse.

Kaamera salvestas laste tegevuse ja kõne ning osaliselt ka telerist kõlava heli, eraldi aparaadiga võeti dvd-plaadile saade.

Kohe pärast saate lõppu viisin lastega läbi prooviintervjuu. Siinpuhul võtsin osaliselt aluseks küsimused Hõijeri retseptiooni käsitlevate artiklite metoodika-osadest (Hõijer 1992, Hõijer 1996). Olin ette valmistanud järgmised küsimused: Mis mulje saade jättis? Millest saates juttu oli? Püüame meenutada, millest lood olid. Hakkame kohe algusest pihta. Millised saate osad teid rohkem köitsid? Miks? Konkreetsest loost rääkides: Mis sellest loost meelde jäi? Mida selle looga taheti öelda? Palun rääkige see lugu stseen stseeni haaval mulle lahti – nii palju, kui teil meeles on. Kelle jutt meelde jäi? Mis pildist meelde jäi? Mida mõtlesite seda vaadates? Meeldis/ei meeldinud sulle mingi konkreetne asi, mida keegi ütles või miski pildis? Kas sulle meenus midagi seda lugu vaadates (mõni teema või olukord)? Mis? (Julgustavad küsimused: Märkasid sa veel midagi? Räägi mulle sellest!). Lisaks esitasin küsimused: Kas mõni osa saatest tõi meelde enda või enda tuttavate sarnaseid kogemusi-situatsioone? Kas nähtu tõi midagi muud meelde, nt mida oled raadiost kuulnud või kuskilt lugenud või näinud?

Osa intervjuust sai salvestatud diktofonilindile.

1.3. Vaatlusandmete esitamine analüüsiks

Vaatlusandmete analüüsi eelduseks on saate audiovisuaalse teksti ning vaatajate reaktsioonide täpne lahtikirjutus. Mul puudus võimalus näha, kas ja kuidas on seda teinud teised saadete retseptiooni uurinud autorid ning seega tuli vaatlusandmete struktureerimise põhimõtted ise välja töötada. Selle struktuuri kujunemine on teatud määral näha ka lisades (vt Lisa 1, 3).

Vaatlusmaterjalide litereerimisel toetusin saate poole peal uudistesaadete heli-ja pildirida analüüsinud Mati Kargu süsteemile, kes kirjutab, et heli- ja pildirea üleskirjutus ning kaadrivahetuse täpne kirjeldamine annab võimaluse hinnata verbaalse ja visuaalse teksti kokkupuutepunkte ja konteksti, mis omakorda võimaldab analüüsida verbaalse ja visuaalse teksti vastastikusest suhtest sündivaid tähendusi (Kark 2003: 9).

Saate üleskirjutuse jagasin kahte veergu: esimene veerg on verbaalse teksti ja teine visuaalse teksti veerg. Erinevad lõigud on eraldatud pideva joonega. Uudise kaadrid on

visuaalse teksti veerus tähistatud järjekorranumbritega ja algavad iga uudise vm loo puhul numbriga *1. Verbaalse teksti veerus tähistavad samasugused järjekorranumbrid kaadri algust verbaalse teksti suhtes ning samas ka eelmise kaadri lõppu (Kark 2003: 9). Viisin ka vaatluse osa esialgu eraldi lahtritesse: ühes oli toodud laste kõne, teises kehakeel. Hiljem otsustasin viia need kokku, kuna nägin, et need on teineteisega väga põimunud ning nende lahutamine teeb tabeli jälgimise keerulisemaks. Hetki saates, mil laste lausungid või kehaline liikumine aset leidsid, on kokku viidud kaadrite järjekorranumbritega, teksti- või pildiosa, mis reaktsiooni põhjustas, on tehtud rasvaseks või alla joonitud. Reaktsioon pildile on tähistatud märgiga (P), reaktsioon tekstile märgiga (T). Kui ei ole võimalik tuvastada, kas reaktsiooni põhjustas audio- või visuaalne pool, märk puudub.

Lisaks tegin kolmandasse lahtrisse kõne ja kehakeele kohta mõned lisatähelepanekud: kui suure osa loost jutuaajamine jm omavaheline tegevus kestis – kas samal ajal kestnud lugu üldse märgati ning mis sellisel juhul tähelepanu tõmbas.

Loobusin tervikteksti ja – pildi üleskirjutusest, juhul kui laste reaktsioonid nendele puudusid. Hiljem läbi viidud vaatluste üleskirjutus on põhimõtteliselt sarnane (vt Lisa 3).

1.4. Pilootkatse tulemused

Tähelepanekud metodoloogia kasutamise kohta on järgmised:

Saade:

- Kogu „Reporteri” saade kestab tervelt tunni, tähelepanu hajutajatena ja väsitavatena mõjuvad pikad reklaamipausid ja sissejuhatavad „Saates tulekul” lõigud. Et ka vaatluseks ja intervjuuks moodustavates gruppides osalevate laste aeg on piiratud ning kõikide meetodite läbimine võtab eeldatavasti õpilastelt minimaalselt kaks akadeemilist tundi, siis on otstarbekas valida ühest terviksaatest mõned teatud kriteeriumitele vastavad ja võimalikult erinevad lood.

Vaatlus:

- Lapsed tajusid mind kui osalejat. Juhul kui eesmärk on uurida vaid laste retseptsiooni, peaks vaatluse läbiviija jääma vaadeldava grupi nägemisulatuses võimalikult välja ja mitte mõjutama telesaate vastuvõttu. Läbi viidud pilootkatsel saadud empiirilise materjali analüüsil on oluline märgata iseennast ja oma kohaloleku mõju osalejatele.
- Kuigi esialgu kartsin, et kaamera tekitab lastes võõristust, kohanesid nad siiski sellega ruttu. Vaatluse käigus võib saada informatsiooni, mis semi-struktureeritud intervjuu-olukorras võib jääda varjule.

Intervjuu.

- Me ei jõudnud konkreetsete lugude ümberjutustusteni. Retseptsioonikatsel suurema grupiga on mõttekas kasutada kirjaliku ümberjutustuse meetodit.
- Mulje küsimused on lastele keerulised. Siin võiks edaspidi esitada lastele täitmiseks skaalad: „huvitav – igav”, „arusaadav – segane”.
- Küsitlemine ise on laste jaoks uus ja huvitav tegevus, nad on avatud ja rõõmsad, et küsitakse nende tähelepanekute, emotsioonide, arusaamade, kogemuste jms kohta, mitte ei kontrollita nende oskusi ja teadmisi, nagu sageli koolis ja ka ringitöös. Sellest asjaolust tulenevalt ei karda lapsed teha nõ vigu – nad ei varjanud mitte-arusaamist.
- Küsitatud lapsed on omavahel sõbrad ja minuga tuttavad. Ühest küljest soodustas see vestlust, teisest küljest tuli vaatlus- ja intervjuu situatsioonis ette palju olukordi, kus tüdrukud hakkasid lihtsalt vigurdama, üksteist togima, asjasse mitte puutuvatel teemadel rääkima – see tõi kaasa suurema ajakulu ja kohati vajaduse pedagoogiliste võtete järele. Seega, ehk on hea, kui lapsed teavad üksteist sel määral, et ei karda üksteise kuuldes asju välja öelda, kuid mitte nii lähedased, et nende muud ühised uuringusse mitte puutuvad teemad protsessi segama hakkavad.

Valitud metodoloogia sobivus uurimisküsimustele vastuste saamiseks.

Uurimisküsimused:

- Mil määral töötavad uudistemagasini lood laste jaoks siduva ja tervikliku audiovisuaalse tekstina ning millistel juhtudel ja mis põhjustel märkavad nad ainult üksikuid pildi- või helikatkendeid?
- Mis on laste jaoks tähendust loovateks ja distantseerimist põhjustavateks teguriteks uudistemagasini vastuvõtul ?
- Mil määral saab uudistesaaetest kõnelda kui sotsiaalsest ressursist teismeliste jaoks?

Saate pildi- ja tekstirea ning laste reaktsioonide üksikasjalik üleskirjutus ning intervjuu analüüs annavad meile aimu sellest, milline on saateosade pildi ja teksti vahekord: kas, millal ja miks kõidab lapsi rohkem saate pildiline pool, kas uudise tekstist ja pildireast moodustuv ühtne audiovisuaalne tekst ehk loo terviksisu on laste jaoks arusaadav ja oluline ning mis seda tingib. Kitsamalt on võimalik eelkõige vaatluse, aga lisaks intervjuu tulemusena välja selgitada ka need montaažiiviisid ja kaadrite tüübid, mis töötavad nõ tähelepanu äratajatena. Näiteks võib tuua pildi ja teksti sidususe kohta loo sees ja vastuvõtja jaoks järgmised tähelepanekud:

- Emotsiooni ja tähendust loovaks teguriks on pigem saate pildiline kui tekstiline pool. Nähtud pildi kohta olid lapsed altimad kõnelema. Ka vaatlusosas jälgitud laste kehakeel viitas sellele, et just uudislugudes nähtud kaklus Vene riigiduumas, armsad küülikupojad, erilised kolmiktitud, atraktiivsed moekostüümid panid lapsed nii verbaalselt kui kehaliselt „elama”. Samas võib öelda, et kohati kaotas ühtne audiovisuaalne tekst laste jaoks tähenduse ning tekkis suuri probleeme sisust arusaamisega – seda eriti juhul, kui heliline ja pildiline pool ei räägi „ühte keelt”. Näiteks oli ühes loos juttu küülikute saatmisest Põhja-Korea näljahädalistele (tegemist on probleemiga, mis kuulub pigem kriteeriumisse „kõva”), pildis aga figureerisid elavad küülikud ja nende väikesed pojad. Üles oli võetud, kuidas küülikud nina nohistades toitu nosivad, nende väikesi sabatutte,

kuidas peremees nendega hellalt ümber käis jms „pehmet”. Loo ühe osa moodustasidki erinevad kaadrid jänestest, mille ajal kõlas laul: „*Ma šokolaadist jänes, mind kõrvust näksid vahest. Ma magus igalt poolt. Ma šokolaadist jänes, ei löö ma välja verest, kui hammustad must pool.*” Üks tüdruk laulis neid sõnu kaasa, kõik kolm nunnutasid kogu loo kestel visuaalselt atraktiivseid loomakesi. Nad ei taibanud, millest lugu tegelikult rääkis. Seega põhjustas sidumatus loo audio- ja visuaalse poole vahel sidumatus loo tervikteksti interpreteerimisel. Sellistel juhtudel on tekst ise see, mis ei lase lool toimida sotsiaalse ressursina: pildis nähtav on küll tähelepanuväärne (ja võimalik et ka tähenduslik mingis vastuvõtja enda kognitiivses kontekstis), kuid ei oma tähendust kajastatava sündmuse või teema sotsiaalses kontekstis.

- Tähelepanu püüdjatena toimivad suured ja keskplaanid rääkivatest peadest (intervjuud lugude tegelastega). Võib eeldada, et selle põhjuseks on pildi ja teksti kattumine selles mõttes, et rääkija nägu, tema miimika ja žestid toetavad räägitavat ning tegijana esindab ta mingit laiemat sotsiaalset gruppi, personifitseerib sündmuse. Kui kõneldav tekst ei osutu siiski huvi pakkuvaks, nopitakse sageli pildist või helist üles tuttav või mingil põhjusel tähelepanuväärne infoosa, millest omavahel kõnelemine viib taas loost eemaldumiseni. Näiteks, intervjuu ajal Laine Jäneselega märgati tagaplaanil figureeriva operaatori õlal kaamerat ning sellest sündis arutelu, kas filmimehe töö on füüsiliselt raske. Teise näitena võib tuua olukorra, kus lapsed jäid intervjuud Jüri Liimiga jälgima. Liim räägib, et Maarjamäelt madruseid (nende haudu) ei leitud. T1 ei kuule täpselt ja „ärkab” äkki: „*Madusid ei leitudki...*”

Pilootintervjuu käigus ei saanud aga selgust, kas lugu oli laste jaoks sidus ka loo kui terviku tasandil. Seetõttu tuleks kasutada laste kirjalikke ümberjutustusi.

Pilootkatse andis kinnitust Flewitti (2006) väite kohta, et täpne videosalvestus klassiruumis loomulikult avalduvast interaktsioonist ja selle mitmekesisest dünaamikast annab uusi sissevaateid sellesse, kuidas vaatajad ühiselt konstrueerivad ja korraldavad tähendusi konkreetses sotsiaalses keskkonnas. Mitte ainult keelt, vaid ka nähtavat ja

füüsilist tegevust võib käsitleda kui tähenduse konstrueerimise võtmekomponente. Tekkinud interaktsioonis vaatluse ja intervjuu ajal sain näiteks vastuseid kognitiivsete skeemide kui tähenduse loojate kohta:

- „*If it bleeds, it leads*” raamistusega lood tõmbavad vaatama ka siis, kui pildis midagi „verist” näidata pole. Sõnaliselt vahendatud kohutav sündmus võib osutuda väga meelikõitvaks ja samas selle tagamaad mõistmatuks, tekitades vaatajate peas suure küsimuse „miks?”. Seega paneb informatsioon ise lapsi äärmuslikult negatiivset sündmust analüüsima ja otsima selle põhjuseid (näiteks, miks endine kaitseväelane tappis oma naise, väikesed tütreid ja lõpuks ka iseenda või kui tema ei olnud mõrvar, kes siis oli? Miks?) – nõnda analüüsides ja tegelikult vastuseta küsimusi endale ikka ja jälle üle korrates kinnistub informatsioon veel tugevamalt mällu ja võib tulla kognitiivse skeemina uuesti kasutusele teiste teemade interpreteerimisel. Näiteks, t1 ajas intervjuu kestel mitmel korral kaks erinevat tapmisuudist omavahel segamini, tõlgendades mõlemat lugu kolmikmõrva-skeemi abil (tal oli meeles vaid kolmikmõrva-jätku-uudis).
- Uudis muutub tähenduslikuks eelkõige siis, kui selle tõlgendamine toimub privaatsfäärist pärit kognitiivsete skeemide ja kitsamalt enese-skeemide abil. Kognitiivsetest skeemidest võtsid lapsed kõige sagedamini kasutusele just enese-skeeme ja seda nii „kõvade” kui ka „pehmete” lugude puhul. Näiteks,
 - t1 vaimustus moeshowst, kuna leidis sealt kostüümi, mida ta enda jaoks üles joonistada tahaks – t1 kaalub, kas läheb laste moepeole.
 - t2: *loto on” igav, kui endal pole piletit”*.
 - Horoskoop on lahe, kuna sealt saab teada, kuidas läheb vaataja isiklikus elus.
 - t1 arutleb, kas läheks ise Koplis avatud sauna.
 - t1: „*Mina ei taha eurot, sest see on inetu raha.*” Üks informantidest kartis aga, et euro ei mahu tema rahakotti.

Analoogseid näiteid võis märgata pilootvaatlus- ja intervjuumaterjalis läbivalt.

- On näha, et „kõvade” uudiste puhul aitavad tähendusi luua lisaks enese-skeemidele ka sündmuse-skeemid, näiteks,
 - kuuldes, et mõrtsukale määrati kohtu poolt karistuseks 8 aastat vangistust, leiab t1, et seda on vähe;
 - ämmaemandate otsus võimaliku meditsiinitöötajate streigi ajal oma tööd jätkata tundus aga tüdrukutele täiesti ootuspärane, sest „*kuidas nad saavad katkestada?*”(Lisa 1)

- Uudistes vahendatud reaalseid sündmusi tõlgendavad lapsed ka meediasfäärist pärinevate kognitiivsete skeemide abil, kusjuures sageli ei lähe käiku mitte varasem uudisžanri-kogemus, vaid realistliku vm fiktsiooni vaatamisel tekkinud mudelid. Teleri vaatamise situatsioon vallandab varasemate sarnastes situatsioonides omandatud skeemide kasutuselevõtu. Näiteks, jätku-uudist kolmikmõrvast jälgides tekkis küsimus, kas tapja võis olla ennast üles poonud mees. Üks vaatlusalustest tüdrukutest arvas, et tõenäoliselt küll, vastasel korral oleks see pidanud väga proff mõrtsukas olema – nagu seda on sarjade „C.S.I.” ja „Kondid” tegelased.

- „*Human-interest*” raamistuse leidnud lood pakuvad lastele suuremat huvi: näiteks lood küülikutest ja lastest, kuna nendega tekib rohkem kokkupuutepunkte enda varasemate kogemustega ja „pehmetest” teemadest kõnelemine on lastele igapäevasem ja seega suupärasem. Siinpuhul ei eemalduta välise skeemide abil loost, nii nagu seda võis märgata „kõvemate” uudiste puhul.

- Super-teemana tuvastasin nõ venelaste-eestlaste vastuolude või „Venemaa kui probleem” teemat. Näiteks,
 - t3: „*Ma ei saa aru, miks venelaste ausammast ei võeta maha, aga eestlaste oma võetakse.*” (viimase puhul ta pidas silmas Lihula sündmusi).
 - Litvinenko mõrva uurimise kohta sõnas üks laps: „*Venemaaga on nii palju probleeme!*”

Lisas toodud pilootvaatluse transkriptsioonis olen teinud veel tähiseid kognitiivsete sfääride ja skeemide kasutamise kohta.

Vaatlusmaterjalide ja intervjuu detailse üleskirjutuse tulemusena näeb ka ära, millistel hetkedel tähelepanu kaob – milliste saate või loo osade puhul tekkivad tähendused on laste jaoks nõrgad või olematud.

- Näiteks lõi omavaheline aktiivne interaktsioon uudiste kestel olukorra, kus räägiti lihtsalt uudistest üle ning seega ei olnud füüsiliselt võimalik kontakt audiotekstiga. See on ka üks põhjus, miks lugudest rääkides korjatakse aruteludeks üles pildiline pool – kui nad ka ei kuule, siis pildiga kontakt siiski jääb.
- Tihti ja eriti just „kõvamate” uudiste puhul kalduvad lapsed teemast kõrvale, leides loost detaili, mille abil sellest enda privaatsfääri eemalduda. Näiteks euroraha-loos ei olnud ju mitte niivõrd juttu euro kasutuselevõtust Eestis kui mujal liikmesriikides, lapsed aga arutlesid loo kestel, mis oleks siis, kui nemad igapäevaselt eurot kasutama peaksid.
- Minu abikaasaga läbi viidud harjutava retseptioonikatse käigus tekkis hüpotees, et jätku-uudis võib toimida tähelepanu hajutajana. Järjekordsest vägivaldsest sündmusest Iraagis ei suutnud küsitletu praktiliselt midagi meenutada, tunnistades, et uudise kestel läksid mõtted mujale. Ta tõdes, et Iraagi sündmustest tehakse ju nagunii iga päev juttu ja lisaks on sellised uudised omavahel sarnased.

Vaatluse ja intervjuu käigus saab teada, mis tüüpi vestluse uudisloo vaatamine käivitab ja millist keelt selles kasutatakse.

- Pilootkatsete materjalide toel ei saa väita, et uudistemagasinini vaatamise ajal tekkiva vestluse keel oleks uudisžanri-spetsiifiline. Vaatlusaluste ja küsitletud laste kohta võib öelda, et nad olid veel tõsisematest uudistest üpris distantseeritud ning sotsiaalpoliitilistest temadest juttu ei tehtud. Seega ei leidnud kinnitust Gillespie (1995) väide, et uudistest kõnelemise keel sarnaneb sellele keelele, mida saates kasutatakse. Samas andis pildiliselt ja ka emotsionaalselt

mitmekülgne uudistemagasin kõneainet „pehmemateks” sõpruskonna-sisesteks aruteludeks.

Saate vaatamisest sündinud vestluse käigus saab jälgida uudise kui sotsiaalse ressursi rolli teismeliste jaoks. Siit on võimalik tuletada hüpoteese selle kohta, mida täiskasvanud saaksid teha uudiste kui sotsiaalse ressursi vastuvõtu tõhustamiseks.

Proovikatseidel kogutud empiirilise materjali analüüsimise tulemusena võib välja tuua järgmised kokkuvõtavad järeldused:

1. Loost arusaamist, tähenduste teket ja ühtede või teiste osade meeldejäämist mõjutab märkimisväärselt see, kas loo pildiline ja heliline tekst toetavad teineteist. Kui puudub sidusus loo visuaalse ja verbaalse poole vahel, ei saa lapsed loo sisust aru ning tähendust loovate detailidena võivad hakata töötama loo pildilises osas nähtavad või helilises osas kuuldavad üksikud detailid, mis uudisloo kui võimaliku sotsiaalse ressursi kontekstis omavad teisejärgulist või täiesti olematut tähendust ning tähelepanu hajub.
2. Nii „pehmete” kui ka „kõvade” uudiste puhul kasutavad lapsed eelkõige privaatsfäärist pärinevaid kogemuslikke skeeme, milleks on enamasti enese-skeemid. See tähendab, lapsed otsivad lugude vastuvõtul ja interpreteerimisel kokkupuutepunkte enda elust. Kui varasem kontakt „kõvade” uudiste sisuga puudub, korjavadki lapsed üles mitterelevantsed detailid ja toimub tegelikult uudisest eemaldumine.
3. Tähelepanu hajutajatena võivad toimida ka jätku-uudised.
4. Kui leiab aset loo tegelikust sisust eemaldumine, ei saa uudistemagasinini vaatamise ajal tekkiva vestluse keel olla uudisžanri-spetsiifiline. Gillespie (1995) väide, et uudistest kõnelemise keel sarnaneb sellele keelele, mida saates kasutatakse, võib leida kinnitust siis, kui vaataja on jälginud uudissaadet keskendunult ja kõrvale kaldumata ning ei tee üldistusi kognitiivsete skeemide põhjal.
5. Ei ole välistatud, et uudised toimivad teismeliste jaoks sotsiaal-poliitilise teadlikkuse tõstjatena, kuid sellele aitaks kaasa sotsiaalselt kogenumate täiskasvanute osalus uudiste vaatamisel ja interpreteerimisel.

Uurimisprotsessi jooksul erinevaid meetodeid kaaludes ja katsetades sai lõpuks välja töötatud kompleksmeetod, mis koosneb järgnevatest komponentidest:

1. Uudistemagasiini „Reporter” salvestus ja lugude valik kriteeriumite alusel.
2. Uudistesaaate vaatamise vaatlus – videoülesvõttena.
3. Arusaadavuse ja huvitavuse skaalade täitmine.
4. Fookusgrupi-intervjuu.
5. Saatelõikude kirjalik ümberjutustus.
6. Uudistemagasiini audiovisuaalse teksti ja vaatlussituatsiooni üksikasjalik transkriptsioon.
7. Kogutud tekstide detailne kvalitatiivne sisuanalüüs. Lingvistiline meetod.

2. Kombineeritud meetodid

2.1. Lugude valik

Retseptsoonikatsete jaoks salvestasin 26. märtsil 2007 Kanal 2 eetris olnud „Reporteris” saate. Plaanisin näitamiseks valida välja lood, mis vastaksid järgmistele kriteeriumitele:

1. „Kõva” kohalik uudis
2. „Kõva” kohalik jätku-uudis
3. „Kõva” välisuudis
4. Erakordne negatiivne uudis („Reporteris” rubriiki „110” kuuluv)
5. „Pehme” lugu loomadest, lastest vms.
6. „Pehme” lugu meelelahutusmaailma inimestest.
7. Olenevalt konkreetsetes saates pakutavast mõni lugu.

Selgus, et vaatlusaluses saates puudusid „kõvad” välisuudised. Tegin järgmise valiku lugude seast, mille nimekiri on ära toodud lisas:

1. „Kõva” kohalik jätku-uudis. Jüri Liim kavatseb 9. mail korraldada pronkssõduri juures Eesti ajaloo päeva.
2. Negatiivne uudis („Reporteris” rubriiki „110” kuuluv). Autoavarii Tallinnas.
3. „Kõva” kohalik jätku-uudis. Läbirääkimised valitsuse moodustamiseks. Mart Laar loobus välisministri kohast.

4. „Pehme” lugu erakordsest sündmusest. Eesti mees lasi süstaga Jägala joast alla.
5. „Pehme” lugu turismitalust.
6. „Pehme” lugu võõrast kultuurist: „Reporter” käis Indias. Taj Mahali tempel.
7. „Pehme” lugu meelelahutusmaailmast. Võltsfotod Inglise kuninganna ja teiste kuulsuste teisikutest.

2.2. Etnograafiline vaatlus

Etnograafiline meetod sobib saamaks võimalikku hulka tähendusi mingis kindlas inimeste ringis. Etnograaf püüab mõista inimesi mitte kui ühikuid, vaid kui süsteemide ja suhete orgaanilisi osi (Gillespie 1995). Võib kritiseerida tõsiasja, et oma kohaloluga, laste filmimise ning jälgimisega kaotab situatsioon oma loomulikkuse, kuid see ei ole etnograafilise lähenemise valinud uurija jaoks nii tõsine probleem, et valitud meetodist loobuda. Etnograafi jaoks on oluline ja loomulik märgata iseennast ja oma kohaloleku mõju osalejatele ning see on võimalik ka töös lahti kirjutada. Eriti kognitiivseid sfääre arvestava uurimuse puhul tulebki jälgida inimeste vahetut kogemust ja uurijal pole praktiliselt võimalik ennast uuritavast distantseerida. Runnel (2003) ütlebki, et etnograaf ei usalda „kogemuste-kauget” andmestikku, mis on konstrueeritud kellegi teise valikute ning variaablite alusel: etnograaf peab ise olema viibinud oma uuritavas keskkonnas, tema isiklik kogemus on interpretatsioonide keskmes. Etnograaf ei taha erapoolikust välistada, vaid sellest aru saada (eesmärgiga seda uurimistöös paremini ära kasutada).

Runnel soovib sündmuse etnograafia meetodit, mis põhineb antropoloog Dell Hymesi skeemil. Vaadeldav sündmus tuleb tekstualiseerida, kirjutades lahti selle elemendid:

- Osalejad. Käesolevas töös on nendeks poiste ja tüdrukute fookusgrupid, mille moodustamise põhimõtteid kirjeldasin ka pisut eespool.
- Situatsioon. Kus ja millal? Antud uurimuse puhul saab situatsiooni komponentidena nimetada Nõo koolimaja klassi, laste jaoks suhteliselt erakordset olukorda, kus teatud õpilased on tundidest eemale kutsutud.
- Kontekstid, sh kultuuritaust. Kirjeldus kogukonnast, milles see sündmus tekkis. Uurimusse kaasatud inimesed on käsitletavad ühtse kogukonnana: nad on ühe piirkonna ja ühe kooli paralleelklasside

õpilased, nende päevakava on suhteliselt sarnane ja ka kooliväliselt veedetavas ajas leidub kattuvusi (nt enamik lapsi on vaadanud koos vanematega saadet „Reporter”).

- Kanalid – mis viisil omavahel kommuniqueeritakse. Tehtud katsetes saab kanaliteks nimetada häält ja kehakeelt, mida omavahelises interaktsioonis kasutatakse.
- Koodid – spetsiifiline tekst, mida sündmuses kasutatakse (žestid, nende tähendused). Vaatluse ja intervjuu transkriptsioonis on toodud interaktsioonis sündinud jutt ning see osa žestidest ja miimikast, mis on retseptiooniprotsessist lähtuvalt relevantne.
- Vorm – kommunikatsioonizhanr. Käesolevas töös on vormiks uudistemagasiini lugu.
- Stiil – sündmuse keskmese oleva objekti dünaamika, tämber jm. Objekti ja subjekti vahelised suhted.

Vaatlustulemuste üks levinumaid edastamise viise on kirjeldus, mis peab olema võimalikult objektiivne, detailne ja süstemaatiline. Kirjeldus ei tohi põhineda üldistustel, vaateleja enda järeldustel või hinnangutel (Runnel 2003).

2.3. Arusaadavuse ja huvitavuse skaalad

Proovikatsetes ei selgunud täpselt, kas ja mil määral üks või teine lugu igale lapsele eraldi huvi pakkus ja mil määral sellest loost aru saadi. Seepärast otsustasin fookusgruppide puhul võtta kasutusele arusaadavuse ja huvitavuse skaalad. Nende täitmise juhend oli järgmine:

Kui huvitav või igav ning kui arusaadav või arusaamatu/segane oli vaadatud lugu teie jaoks? Palun vastake nendele küsimustele kohe pärast iga loo lõppu. Selleks valige üks kahest vastandtähtendusega omadussõnast ja tõmmake ring ümber numbrile, mis teie meelest omaduse paikapidavust arvulisel skaalal kõige paremini näitab. /---/

1. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

2. lugu oli:

jne

2.4. Kirjalik ümberjutustus

Nagu ka eelpool mainisin, ei saanud pilootintervjuu käigus selgust, kas lugu oli laste jaoks sidus ka loo kui terviku tasandil. Minu küsimustele läbisegi vastamine muudab niigi lõikudest koosneva ja fragmentaarse iseloomuga uudistemagasini loo kirjeldamise veelgi hakitumaks. Osalistel on palju võimalusi minna teemast ringiga mööda ja kirjeldada oma isiklike kogemusi (Kitzinger 1998). Seetõttu otsustasin kasutada intervjuude täiendusena laste kirjalikke ümberjutustusi, mis annab käesolevale uurimusele ka individuaalset mõõdet. Ümberjutustuse juhend on ära toodud Lisas 2.

2.5. Fookusgrupi-intervjuu

Fookus-grupi-intervjuu on struktureeritud küsitluskava järgi toimuv vestluslik grupi-intervjuu, mis on sageli rikastatud mitmesuguste vastajate loomingulisust ja spontaansust toetavate tehnikatega ning mille eesmärgiks on saavutada vastajate omavaheline stimulatsioon (Vihalemm 2002). Morgan (1996) leiab, et fookus-grupi põhieelis süvaintervjuu ees on osalejate otsese interaktsiooni jälgimise, fikseerimise ja analüüsi võimalus.

Morgan soovib fookusgrupi-uurimuse ettevalmistamisel eristada selle protsessi erinevaid tasandeid: 1. uurimisprojekt kui tervik (projekti tasand). Siinkohal on keskseks küsimuseks, kuidas fookusgruppe luua. 2. grupi tasand. Siin on oluline näha, kuidas juhtida gruppe protseduuri käigus.

1. Projekti-tasandi üks osa on standardiseerimine. Selle käigus töötatakse välja need küsimused ja protseduurid, mis on igas grupis kasutusel. Intervjueerimisel on kaks võimalust, kuidas küsimusi esitada: esiteks, kas lastakse küsimustel esile kerkida intervjuude käigus, liikudes ühe grupi juurest teise juurde ning õpitakse eelmises grupitöö käigus tehtud vigadest, või teiseks, projekt algab täpselt määratletud küsimuste püstitamisest. Need on äärmuslikud variandid, kuid paindlikul ja hästi ette valmistatud

uurijal on võimalik standardiseeritud intervjuu puhul rõhuda ka gruppide unikaalsetele aspektidele (Morgan 1996).

Valmistasin ette järgmised küsimused:

Missugused lood teile saates meeldisid? Miks?

Missugused lood ei meeldinud? Miks?

Konkreetsete lugude kohta:

Mida mõtlesite seda vaadates?

Kas teile meenus midagi seda lugu vaadates? Mis? Milline osa loost selle asja meelde tõi?

Kas lugu tõi meelde enda või tuttavate kogemusi või situatsioone? Palun kirjeldage neid!

Kas lugu tõi meelde midagi varem televiisoris või mujal ajakirjanduses nähtut-kuuldut? Mida?

Kes teile meelde jäi?

Milline pilt sellest loost teile meelde jäi? (millest see pilt rääkis?)

Mis teile mõne loos esinenud inimese jutust meelde jäi? Mis?

Miks seda teemat saates käsitleti? Mis sõnumit see teie jaoks sisaldas?

Projekti-tasandisse kuulub ka valimi loomine (vt 2.6.).

2.Grupi-tasandi puhul on oluliseks küsimuseks moderaatori osalemise aste. See võib olla rohkem või vähem struktureeritud. Esimesel juhul moderaator esitab rohkem küsimusi ja vaatab, et kõik teemad oleksid läbi arutatud ning vajadusel juhib tähelepanu eemale vähem tähtsatelt teemadelt ja kontrollib, et kõik saaksid võrdselt sõna. Vähem struktureeritud intervjuus mängivad suuremat rolli grupi liikmete enda huvid (Morgan 1996). Otsustasin valida vahepealse rolli, kus jälgisin hoolega, kas kõik küsimused saavad vastused, kuid samas jätsin ka fookusgrupi liikmetele võimalikult palju vabadust, et mitte nende vahetuid interpretatsioone, meenutusi, tähelepanekuid jms oma vahelesegamistega kinni joosta.

Grupi-tasandil toimub ka grupi suuruse määratlemine. Fookusgruppi kuulub tavaliselt 6-10 mingitel tunnustel sarnanevat inimest. Grupi suurus sõltub sellest, mis laadi infot (kui detailset, kas rõhuasetus on emotsioonidel või madalamal seotusel jne) me soovime saada. Väiksemad grupid sobivad paremini emotsionaalsema sisuga teemade käsitlemisel, mis eeldavad osalejate suuremat haaratust. Suuremaid gruppe kasutatakse aga neutraalsemate teemade puhul, kus seotuse tunne väiksem. Pisemas grupis on võimalik anda igale osalejale rohkem aega oma mõtetest kõnelemiseks, suuremas grupis on suurem potentsiaal saada laiemat valikut erinevatest vastustest. (Morgan 1996) Minu magistritöö puudutab kohati neid kogemuslikke sfääre, mis on vastajate jaoks isiklikud – et nende kohta hõlpsamalt informatsiooni saada, oleks eelistatum väiksema grupi moodustamine. Samas on oluline saada kätte võimalikult lai valik vastuseid ühe konkreetse nähtuse kohta (nt millised skeemid teatud vanustel lastel ühe konkreetse uudisloo vaatamise ajal käivituvad?) – selles mõttes oleks vajalikum laiem vastajate ring.

2.6. Fookusgruppide kombineerimine

Retseptsioonikatse sooritamiseks otsustasin moodustada kaks 8-liikmelist fookusgruppi Nõo kooli 8.klasside õpilastest. Vanus u.14-15 eluaastat on puberteediperioodi (keskmiselt 12-19 eluaastat (Butterworth, Harris 2002)) arvestades suhteliselt keskmine, samas on selles eas laste tase ka üpris kaootiline – seega eeldasin, et fookusgruppid esindavad nõ Eesti keskmist, sisaldades erineva arengutasemega lapsi. Tüdrukud ja poisid viisin Triin Vihalemma soovitusel eraldi gruppidesse, et vältida üleliigset „esinemist”, mida võib selles vanuses vastassugupoolte koosvaatlemine ja –küsitlemine põhjustada. Fookusgruppe aitas kokku panna Nõo kooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja Linda Trummal, kes jagas paralleelklasside õpilastele laiali paberilehed, kuhu kirjutasiid oma nimed need, kellel oli huvi retseptsioonikatses osaleda. Tahtsin, et lapsed teaksid üksteist sel määral, et tunneksid ühises vestluses end vabalt, samas arvasin, et kõrvuti ei tohiks panna istuma lapsi, kes on omavahel lähedased sõbrad ja koolis tuntud kui „tunni rikkujad”, vältimaks asjakohastest teemadest kõrvalekaldumist. Palusin õpetajal jätta gruppidest välja liiga sõnakad ja domineerivad ning ka liiga arglikud ja sõnaahtad lapsed, eesmärgiga saada kõigilt osalejatelt võimalikult ühtlasel määral informatsiooni. Päev enne esimese retseptsioonikatse läbiviimist vaatasime koos üle osalejate nimekirjad.

Õpetaja andis juurde iga lapse lühiiseloostuse ja soovitused nende eripäradega ümberkäimiseks (näiteks, P2 vastab tõenäoliselt vaid otsestele küsimustele, kuid on eeldatavasti väikese grupi puhul hea rääkija; üks teine laps (jätan siinkohal ta koodi kirjutamata) jätab oma arvamused avaldustega kohati täiskasvanuliku mulje, samas on ta mõtted mõnikord sootuks lapsikud ning ta on teiste poolt pisut tõrjutud; T3 on julge ja sõnaosav, kuid võib nõrgematesse üleolevalt suhtuda), mida retseptsioonikatse käigus võtsin ka arvesse. Lisaks andis õpetaja mulle taustinformatsiooni õpilaste talle teadaoleva sotsiaalmajandusliku tausta jm demograafiliste andmete kohta. Selgus, et kokku pandud seltskond on suhteliselt kirju, sisaldades näiteks haritud prominentide ning ka madalama haridustasemega ja sotsiaalselt vähekindlustatute lapsi. Kinnitasin Nõo kooli direktorile ja õpetajale, et ma ei avalda oma töödes laste isiklike andmeid ja tagan nende anonüümsuse.

2.7. Harjutav katse uurija kodus

Enne tegelikke retseptsioonikatseid viisin oma kodus läbi harjutava retseptsioonikatse oma abikaasaga (25.märtsil eetris olnud „Reporter+” baasil). Selle põhjal tegin metoodika kohta järgmised järeldused:

- Intervjuus võiks küsida kõigepealt eraldi nende lugude kohta, mis tekitavad lastes suuremaid emotsioone – mis olid nende jaoks väga meeldivad/põnevad või vastupidi, väga ebameeldivad. Emotsioonide väljendamise soov aitab käivitada ka ülejäänud vestlust.
- Meeldejäävamate lugude ümberjutustus on fragmentaarne. Seega võib kasutada intervjuus lisaküsimusi loo sisu kohta.
- Kirjalik ümberjutustus kajastab pigem lugude verbaalset poolt. Seega tuleb laste puhul rõhutada, et nad kirjutavad lahti ka pildis nähtut.
- Täiskasvanu ja lapse eneserefleksioon võivad olla erinevad. Laste küsitlemisel võib vaja minna rohkem projektiivtehnike kasutamist kui täiskasvanu puhul.

2.8. Retseptsioonikatsete kirjeldus

Retseptioonikatsed tüdrukute ja poistega toimusid kahel järjestikusel päeval pärast eetrisolnud „Reporterit” salvestust. Mõlemad katsed leidsid aset sama skeemi alusel. Pärast oma esimest koolitundi kogunesid fookusgruppi valitud lapsed (esimesel päeval kaheksa tüdrukut ja teisel päeval kaheksa poissi) Nõo koolimaja ühte klassiruumi, mis oli varustatud videomaki ja teleriga. Asetasin klassiruumi nurka videokaamera ning paigutasin lapsed teleri ette kõrvuti istuma, nii et nad kõik kaadrisse jääksid. Tutvustasin katset niiviisi:

Vaatame „Reporterit” ning samal ajal töötab kaamera, mis salvestab meie kõne ja tegevuse saate vaatamise ajal. Pärast seda teen teiega intervjuu. Ülesvõetud materjale kasutan ma oma magistritöö raames. Selle eesmärk on teada saada, kuidas teievanused noored uudiseid vastu võtavad ja millised osad saatest on teie jaoks tähtsad, mis omab tähendust, millest te aru ei saa. Pole vaja karta, see ülesanne ei eelda teilt, et oleksite tänaseks midagi õppinud. Vaadake saadet nii, nagu te vaataksite kodus. See tähendab, et kõik kommentaarid saate ajal on teretulnud. Näiteks, on tore, kui te vaatamise ajal kohe reageerite ja ütlete, kui miski on teile ebahuvitav või arusaamatu. Rääkida võiksite ka siis, kui teil tekib tahtmine millelegi osutada või mingit emotsiooni jagada. Tähtis ongi, et räägiksite enda tähelepanekutest, saate osadega meelde tulevatest mälestustest ja kogemustest, arvamustest, mõtetest. Samas püüdkite ikka ka saadet jälgida. Lisaks palun teil vastata kirjalikult mõningatele küsimustele. Kirjutage, palun paberitele ka oma nimi – see on vajalik mulle süsteemi hoidmiseks kirjatöö valmimise protsessis. Ma ei avalda teie nimesid ega muid isikuandmeid oma magistritöös ega ka muudes töödes, st tagan teie anonüümsuse.

Seejärel jagasin laiali ankeetid skaaladega ning selgitasin, kuidas neid täita (vt Lisa 2), ning käivitasin videomaki ja –kaamera. Jätsin lapsed omapead ning siirdusin lugude vaatamise ajaks klassiruumi ukse taha.

Pärast lugude lõppu palusin kirjutada ümberjutustus kolmest meeldejäävamast loost (vt Lisa 2, 4) ning seejärel viisin läbi intervjuu, mille salvestasin nii diktofoni- kui ka videokaamera lindile. Viimase ajal tekkinud õhkkond oli loomulik ja nauditav. Vestlus

oli suhteliselt spontaanne ja vaba, samas kontrollisin pidevalt, et saaksin vastused kõikidele ette valmistatud küsimustele. Nii tüdrukute kui ka poiste grupp jagunes vastamise aktiivsuse poolest kaheks: üks pool oli julgem rääkima kui teine. Vaiksemaid lapsi püüdsin julgustada ning kui keegi tahtis midagi vaid seetõttu rääkimata jätta, et tegemist on detailidega, millest täiskasvanute juuresolekul „ei sobi” rääkida, palusin neil siiski seda teha.

2.9. Lähtepunktid tekstide kvalitatiivseks sisuanalüüsiks

Kuna kvalitatiivse tekstianalüüsi eesmärgiks on iseloomustada erinevate lingvistiliste elementide tähendust nende tekstilises kontekstis, ei ole vaja teostada mingit formaalset või kvantitatiivset sisuanalüüsi, mis kasutaks iseseisvaid kodeerijaid. Pigem tuleb lingvistilisi omadusi vaadelda kui struktuurseid kategooriaid, mille konkreetne tähendus ja asjakohasus on seotud konkreetse tekstilise näitega (Jensen 1988: 281).

Keeleteadusel on pakkuda süstemaatiline raamistik olmetekstide nagu massikommunikatsioon (uudised) ja inimestevaheline suhtlemine (vestlused või intervjuud uudiste kohta) analüüsimiseks. Oma seda valdkonda puudutavas uurimuses rõhutab van Dijk, et viimastel kümnenditel on lingvistiline analüüs hakanud hõlmama mitte ainult grammatilise struktuuri formaalseid käsitlusi, vaid ka pragmaatilist perspektiivi, mis keskendub keele kasutamisele sotsiaalse tegevuse vormina konkreetses kontekstis. See tähendab, et analüütilised lähenemised pikematele tekstijuppidele kui lause, samuti ka teksti kasutusi igapäevaelus arendatakse tekstianalüüsi ja tekstilingvistika nime all. Halliday ütleb, et keel on tegevuse, sotsiaalse interaktsiooni, sidusa narratiivi ja argumenteerimise vahend (Jensen 1988: 282).

Argumenteerimine ja narratiiv on eriti asjakohased käesolevas kontekstis. Lugude põhielemendid ja nendevahelised seosed ilmuvad üleüldise lingvistilise süsteemi osana, mis võib taasilmuda rekonstrueeritud kujul uudistesaaate kohta käivates jutuajamistes. Uudistemagasinis iga üksiku teksti ning selle ümberjutustuse analüüsil toetungi Jenseni teksti kategooriatele, milleks on tegijad, sidusus ja teemad. Esiteks on harjumuspärane tuvastada uudise kesksed tegijad, kuna need vihjavad uudistesündmuste sotsiaalsele

universumile. Tegijad on sündmustes osalejad, nagu näiteks poliitikud, valijad, eksperdid jne. Laiemas mõttes võivad „tegijateks” olla ka sotsiaalsed institutsioonid või rahvused. Lingvistilisest vaatepunktist on eriti oluline vaadelda sõnavaralisi viiteid, mis tegijat iseloomustavad, klassikalise juhtumina võib siinkohal tuua näiteks „terroristide” ja „vabadusvõitlejate” eristamise nende vastavate kaastähendustega (Barthes 2004). Ütlused, mis annavad teada, mida mingi tegija ütleb või teeb, peegeldavad ka tema staatust loo tekstis.

Teiseks on tegijaid ja tegusid puudutavad eraldiseisvad ütlused seotud enam-vähem sidusaks tekstiks. Van Dijk ütleb, et sidusus on “tekstide semantiline omadus, mis põhineb iga üksiku lause tõlgendamisel sõltuvalt teiste lausete tõlgendamisest”. Sidususe saavutamise näitena võib tuua ajakirjanike seas tuntud tõsiasi, et kui uudistetekst sisaldab kordusi ja toetavat visuaalset külge, võib see parandada arusaamist.

Ka telugude visuaalne pool on käsitletav tekstina. See võib kõneldavat teksti toetada või esitada rabavat informatsiooni, mis võib kohati muutuda loo domineerivaks elemendiks. Niisiis saab sidusust luua loo üksikosade tasandil ehk kohalikul tasandil. Sidusus toimib aga ka globaalsel tasandil ehk loo kui terviku tasandil. Paljudel juhtudel on vaja viidata tagasi esimese lõigu juurde, mis kokkuleppeliselt võtab kokku uudisloo, et tabada mõne hilisema ütluse või tsitaadi olulisust.

Viimaseks kategooriaks on uudiste teemad. Uudisteteksti globaalne sidusus on saavutatav, viidates teatud ühtsetele teemadele – seda isegi juhtudel, kui kohalikku sidusust on keerulisem luua. (Jensen 1988: 281-285)

Teksti kategooriate tuvastamise tulemusena saab aimu, millist raamistust on ajakirjanik loo ülesehitusel kasutanud ning siit tulenevalt, kas loo vastuvõtjad võtavad selle raamistuse omaks ning tõlgendavad sündmusi samamoodi. Audio- ja visuaalse teksti omavahelise sidususe analüüsiks kasutan ka semiootilist lähenemist.

Lugude tähendusi ja tõlgendamist käsitlevas osas toetun Høijeri (1992) kognitiivsete skeemide käsitlesele ja Jensen (1988) teooriale super-teemadest. Jälgin ka, missugused jututeemad käivituvad vestluses ühe või teise loo kohta.

Tähelepanu püüdjate ja hajutajatena vaatlen kitsamalt visuaalse ning verbaalse teksti rolli ning loo laiemat konteksti: kas varasem kokkupuude teemaga aitab kontakti saavutada ning millist rolli mängivad konkreetsemalt jätku-lood tähelepanu püüdmisel.

Lõpuks annan hinnangu, kas ja mil moel töötas kõnealune uudis sotsiaalse ressursina ja kuidas kollektiivne vaatamine seda mõjutas.

III Uudistemagasini „Reporter” vastuvõtuanalüüs

1. „Pronkssõdur”

1.1. Uudis teleekraanil

1.1.1. Uudise verbaalse teksti teemad ja tegijad

Pronkssõduri-vastase võitluse eestvedaja Jüri Liim plaanib korraldada 9.mail Tõnismäel Eesti ajaloo päeva, millel on rahumeelsed eesmärgid: esinevad haritlased ja lauljad. Ka pronkssõduri eemaldamist mitte soovivad inimesed plaanivad samal ajal samasse kohta kokku tulla. Lisaks organiseerib üks seltskond 8.maiks pronkssõduri juurde üritust. Rõhuasetus on kahe vastaspoole võimalikul (füüsilisel) konfliktil. Siinkohal tasub välja tuua uudisloo esimene lause: *„Vladimir Lebedev ütles, et kui Jüri Liim peaks tema korraldataval Eesti ajaloo päeval solvama kuidagi tema isa mälestust, siis läheb ta Liimile rusikatega kallale.”*

Nii intervjuulõikudes Liimi, Lebedevi, Oudekki Loone ja prefekt Raivo Kүүdiga kui ka ajakirjaniku tekstis on samuti märgata eeldust, et nimetatud kuupäevadel võib kakkuseks minna. Pelgalt ajakirjaniku tekstile (*„võidab see, kelle pool on rohkem rahvast”*) ja intervjuulõikude valikule (tõlge Lebedevi sõnadest: *„Kui keegi julgeb solvata minu isa mälestust, siis vabandage, mul ei ole vahet, kas see on Jüri Liim või keegi teine, löön tal näo sisse, lihtsas vene keeles öeldes!”*) toetudes võib öelda, et tegemist on tugeva konflikti-raamistusega. Lõpuks saab sõna ka Jürgen Ligi, kes lubab, et pronkssõdur teisaldatakse Tõnismäelt, kuid seda ei tehta tema ametisoleku ajal ja ka tõenäoliselt mitte enne 9.maid (vt Lisa 3).

1.1.2. Uudise visuaalse teksti tegijad ja teemad

Konflikti-raamistust kinnitab loosse valitud pilt: nii arhiivkaadritel 9.maist 2006 kui ka 23. veebruarist on näha kaklusi, politseinike vaheleastumisi jms. Tegijatena võibki niisiis lisaks eelpoolnimetatutele näha kahte vaenulikku poolt, kellest ühed on pronkssõduri pooldajad, teised –vastased, ning politseinikke.

1.1.3. Sidusus lokaalsel tasandil

Enamiku verbaalse teksti lõikude puhul, kus on mainitud kaklust, kähmlust vm vastuolu, on pildi abil konflikti-raamistust tugevdatud. Näiteks, ajakirjaniku teksti juurde „*9.mail tuleks Tõnismäele võimalikult palju n-ö „oma mehi”. Võidab see, kelle pool on rohkem rahvast.*” on monteeritud pilt rüselusest, kus üks püüab teise käest Eesti lippu ära kiskuda ning politseinik astub neile vahele. Teise näitena võib tuua lause „*Kui pronkssõduri juures peaks nendel päevadel kähmluseks minema, siis politsei on selleks valmis.*” – pildis näeb samal ajal taas kaklust, kus mitu meest on pronkssõduri ees lumes maas. Ka osa nendest verbaalsetest lõikudest, mis ei sisalda konfliktitemaatika, on kaetud kakluspildiga. Näiteks, Jürgen Ligi lause ajal „*Minu eesmärk on jätta järgmisele ministrile võimalikult selged plaanid, et temale see amet kergem oleks*” näeme pildis gruppi politseinikke, kes üritavad kahte vaenupoolt lahutada. On märgata, et pronkssõduri ees on võtnud maad üleüldine pinge, segadus ja karjumine. Sarnaseid visuaalse ja verbaalse teksti sidususe poolest problemaatilisi lõike on antud loos mitu.

1.1.4. Sidusus loo kui terviku tasandil

Loo kui terviku tasandil muutuvadki siduvaks välja toodud konfrontatsiooni rõhutavad kaadrid ja korduvad võimaliku füüsilise konflikti mainimised nii intervjueeritavate kui ka ajakirjaniku poolt. Loo tegemise tegelik põhjus ehk uudis Liimi plaanist korraldada ajaloo päev omandab loos teisejärgulise tähenduse.

1.2. Retseptioon

1.2.1. Teksti kategooriad

Lugude kirjalikud ümberjutustused olid ankurdatud peamiselt kahe teema külge: Enamik lapsi kirjutas ümberjutustuses, et Jüri Liim tahab pronkssõduri juures korraldada Eesti ajaloo päeva. Selle teema juures toetusid retseptioonikatses osalejad nii loo ümberjutustuses kui ka intervjuus juhtlõigule ja loo esimestele „löövatele” detailidele ning erinevad allikad ning nende vaatepunktid ei leia üksikasjalikku käsitlust. Teisi intervjueeritud inimesi ei nimetatud ümberjutustustes üldse, üks poiss kirjutas vaid: „*/---/ kuidas mingi vend Liimile lubas kallale minna kui see tema isa (vist) solvab*” (P4).

Kaks tüdrukut mainisid Liimi rahumeelseid plaane (laulmist ja loenguid) selleks päevaks, enamik toob välja peamiselt kaklused ja paar poissi kirjutasid, et tõenäoliselt on oodata ka 9.mail füüsilisi konflikte: „*varsti hakkavad veel sõdima ka*” (P3). Kaks poissi ei maininud aga ümberjutustuses Eesti ajaloo päeva üldse, vaid rõhutasid taas loo konfliktsust, näiteks: „*Mulle meeldis ka esimene lugu, kus oli palju rüselusi :D*” (P2) Niisiis, teise domineeriva teemana nägid lapsed kaklusi, millel oli rõhuasetus ka ajakirjaniku poolt esitatud loo tekstiosas ja pildis.

1.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad

Loo vaatamise ajal käivitus poistel kaks üldisemat vestlusteemat. Esimest, **füüsilise konflikti** teemat tõlgendavad ja representeerivad poisid sündmuse-skeemi alusel ning sellisena tõusis see teema loo jooksul esile kolmel korral: 1. Kui ajakirjanik ütles loo esimese lausena, et Lebedev kavatseb tema isa mälestust solvavale mehele kallale minna - „*varsti hakkavad tapma seal!*” (P1) 2. Ekraanil kaklust nähes ütles üks poiss, et seda lugu vaadates juba igav ei hakka. Järgnevad kommentaarid: „*varsti /---/ keegi annab nuga seal rahva seas!*” (P1); „*tulevad püssidega kohale.*” (P7) 3. Järjekordse kakluse alguses tõuseb elevus, keegi mainib K-komando võimalikku saabumist. Kitsamalt võib öelda, et konfliktse raamistusega pronksõduri-lugu vaadates käivitus poistel mässu või sõja super-teema. Siinkohal on kahe teismeliste grupi vahel erinevus: tüdrukute super-teemana võis märgata küll **venelaste-estlaste vastuolu**, kuid seda märksa abstraktsemal tasandil kui poistel. Vaatluse ajal ei pööranud tüdrukud kaklustele erilist tähelepanu, intervjuus jäid konkreetseid vägivallatsemise vormid (*vs* poiste poolt nimetatud „tapmised”, „noa andmised”, „püssidega kohale tulemised”) nimetamata, mainiti küll „*tüli norimist*”, „*vana tüli üleskütmist*”, korra ka „*venelaste mässu*” (selgitamata, mida see täpsemalt tähendab) ja seda, et 9.mail võib minna „sõdimiseks”. Kui poiste sõnavõtudest võis aru saada, et neile pakuvad visuaalselt jälgitavad kaklused mõnes mõttes ka huvi (mis ei tähenda, et nad neid selles kontekstis pooldaksid), siis tüdrukute poolel täheldasin hinnanguid, et neile pigem „*kaklused ei meeldinud*” (Lisa 4) ja abstraktsel tasandil nad ei mõista, miks vastuolud nii pikale veninud on (Lisa 3).

Venelaste-eestlaste vastuolu ajaloolises perspektiivis domineeris super-teemana „Pronkssõduri” vaatamisele järgnenud fookusgrupi-intervjuudes. Ühtse tõlgendava kogukonna tekstinäitena on see üks puhtamaid, mida olemasolev empiiriline materjal võimaldas leida, kuna mõlema fookusgrupi kõik liikmed kannavad ühtset ajaloolist kogemust, seda nii privaatsfäärist (*P1: Kiiuditamine tuli meelde, palju minu vanaisa sõpru on ära kiiuditatud...*), hariduslikust sfäärist (*P1: Ma olen ajaloo-huviline, ma olen kuulnud...; P2: Ajaloo õpetaja rääkis, et...; T2: Mulle tuli see ajalootund meelde, kui õpetaja rääkis, et...*) kui ka meediasfäärist (näiteks tuli lastele meelde ajakirjanduses kajastust leidnud Lihula monumendi problemaatika – vt Lisa3) pärinevate kognitiivsete skeemide abil.

Selle kohta võib välja tuua mitmeid lõike vestlusest:

- poiste vestlusest:

P1: Miks peab see siin olema, kui venelased on meid kiiuditatud ja tapnud, miks peab seda monumenti siin hoidma!? /--/

P8: Venelased ise leiavad, et venelased tulid ikka ja päästsid Eesti ära.

P1: Tegelt oli nii, et juba nälg oli, kiiuditati minema ja siis piinati ja keegi kuskil midagi rääkida ei tohtind. Nii kui nad rääkisid, siis kiiuditati ära, viidi minema ei tea, kuhu.

P7: Jajah.

P5: Venelased andsid mingeid lubadusi, et annavad tagasi ja...

P1: Algul venelased sõlmisidki selle kokkuleppe, et kui venelane Eestist välja läks, et ta enam Eestit ei ründa, aga jälle tuli sisse.

P2: Ajaloo õpetaja rääkis, et kui sakslased hakkasid ära minema, läksid Eestist välja, siis tulid venelased, mõtlesid, et ajavad need sakslased minema ja taastavad Eesti ära...

P1: Oligi! Ma olen ajaloo-huviline, ma olen kuulnud, et kui venelane läks ära ja sakslane tuli sisse, siis eestlane oli rõõmus, et sakslane tuli sisse, sest siis oli Eestis hea elu. Sest kui venelane tuli sisse, siis võeti kõik mehed ära sõjaväkke, oli sundmobiliseerimine, aga sakslaste ajal neid ei korjatud sinna sisse midagi.

- tüdrukute vestlusest:

T1: See ongi see, et venelased saavad jälle nokkida seda nõuka-aega ja mingit tüli üles tõmmata ja ajendiks olekski põhimõtteliselt see pronkssõdur. Et vana tüli jälle üles kütta.

T2: Mulle tuli see ajalootund meelde, kui õpetaja rääkis, et Venemaal hävitati eestlaste mälestusmärgid ära, aga eestlased ei teinud sellest mingit numbrit. Et nüüd, kui sealt kesklinnast tahetakse see sõdur ära viia, siis venelastel on kohe paanika lahti. (Lisa 3)

Muud vestlusteemad, mida „Pronkssõdur” käivitas, olid seotud peamiselt meediasfääriga:

- Teine poiste grupis vaatluse ajal esile tõusnud vestlusteema viis loo sisust eemaldumiseni. Nähes ekraanil keskplaanis Jürgen Ligi, tekib ühel noormehel küsimus eelmise kaitseministri tagasiastumise kohta ning sel teemal tekib vaidlus kolme katses osaleja vahel.

- Eestis tuntuks saanud trikimees-illusionist tahab pronkssõduri ära kaotada.

P5: Ja nüüd üldse see trikimees tahab teda ära kaotada sealt.

T3: Mul tuli meelde see, et mingi – kes see on see trikimees – too tahtis ära kaotada seda pronkssõdurit.

- Pronkssõduri võimalik õhkamine.

P4: Meelde tulid need lood, kus keegi on lubanud õhku lasta ja see Lihula monument.

Telekast tuli see ka meelde, kuidas Iraagis võeti neid monumente maha ja... Kui lihtsalt seal asi käis, et kõik olid õnnelikud ja kogu moos.

- Pronkssõduri-teema kajastamisega seonduvad probleemid, näiteks:

P8: Äkki peaks selle teema rahule jätma, siis ei ole seda, et inimesed üritavad seda pressi kaudu üles õhutada, lõpetavad ära selle ja inimesed jäävad lõpuks rahule.

P4: Mõned ikka käiks, aga selles suhtes et kui sa vaatad telekast, kuidas need inimesed seal möllavad, siis osad Eesti inimesed, kes on täiega selle vastu, lähevad

närvi ja siis lähevadki sinna. Kui ma telekast ei näeks, mis nad seal teevad, siis mind üldse ei huvitaks see seal.

Viimane lause illustreerib suurepäraselt retseptiooniprotsessi kognitiivset iseloomu: varasem kokkupuude sündmuse või mingi muu olemusega on tähenduse tekke eelduseks. Järgnevalt toon välja, milliste kogemuslike skeemide abil teismelised nähtud „Pronkssõduri” uudist interpreteerivad ja missugused detailid olid nende jaoks tähendusi loovad.

1.2.3. Kognitiivsed skeemid

„Pronkssõduri” lugu interpreteerisid nii tüdrukud kui ka poisid suures osas skeemide abil, mille fookus oli pronkssõduri juures aset leidnud **sündmustel**, need võisid samas põimuda ka **stseeni**- (pronkssõduri asukoht), **rolli**- (venelaste ja eestlaste rollid) vm **skeemidega**:

- *P1: Selle pronkssõduri juurde pannakse kogu aeg mingeid kotikesi, et siis jälle arvatakse, et mingi pomm – siis pannakse linnid ja politsei sinna valvama ja raisatakse selle peale raha.*
P8: Nagu see mingi muusik oli mingi trahvi saanud, et oli vales kohas olnud, ja kuidas ta siis politseile tagasi tegi, et oli kotiga rahulikult jalutanud, pannud selle sinna pronkssõduri juurde ja oli minema jalutanud ja sõber oli siis sellest pilti teinud. (sündmuse-, rolli-, stseeni-skeemid)
- *P1: Venelased käivad siin, lehvitavad oma kuradi nõukogude lippe ja mõtlevad, et see jääbki siia, võtku see maha ära ja viigu Venemaale ära, lehvitagu seal oma lippe ja olgu õnnelikud! (sündmuse-, rolli-, stseeni-skeemid)*
- *T1: Võtame näiteks viis aastat tagasi, miks selliseid teemasid siis ei olnud.*
T4: Ei olnud!
T1: Miks need on tekkinud?
T4: Jah, jah! Pronkssõdur on olnud seal aegade algusest.
T7: Keegi sodis ära selle.

T4: Punane värv oli. Või oli sinine, must ja valge. (süüdmuse-, stseeni-skeemid)

- *P8: See Lihula-monument oli eesti sõdurite pandud, kes nagu Saksamaa poolel olid. Aga pronkssõdur on nagu venelaste oma, seda nüüd ei saa maha võtta. (süüdmuse-, stseeni-, rolli-skeemid)*

- *T4: Ma ei saa aru, miks seda Eesti päeva sinna teha tahetakse. Me võime küll öelda, et kõik on hea, ei mingit sõdimist, ikka rahu nimel ja nii edasi.*

T3: Kindlasti tuleb mingi...

T4: Kindlasti tuleb mingi sõdimine sinna, et venelastele jälle ei meeldi midagi ja tulevad ütleva, et miks eestlased on mingid fašistid ja nii edasi. (süüdmuse-, rolli, enese- skeemid)

„Pronkssõduri” interpreteerimisel leidsid tüdrukutel **enese-skeemid** suuremat kasutust kui poiste puhul, kusjuures need olid tugevalt seotud loost tingitud emotsioonidega:

- *T3: Nii palju on sellest räägitud, et ei viitsi enam seda kuulata. Kui ma ise sellest mööda kõndisin nädalavahetusel, siis kõik olid kohal, vene lipud lehvisid, jalgpallimäng oli ka just sel päeval. Mõtlesin, et oh issand, mida te inimesed teete? Ma ei saa aru...*

T2: Mind ajab ka see teema närvi.

Miks?

T2: Sest see ei kuulu sinna keslinna ja kui mina oleksin poliitik, siis ma laseksin küll selle sealt ära viia. Mind ei huvitaks üldse see venelaste mäss. (enese-, rolli-skeemid)

„Pronkssõdur” kui kõigile tuttav jätku-uudis tingis ka **loo-skeemide** kasutuselevõtu – tekkis lühemaid kriitilisi arutelusid teemakäsitluste kohta meediasfääris:

- *Miks seda teemat teie arvates saates käsitleti?*

T3: See, et kõik kaklevad kogu aeg, (ironiliselt) lahe ju, kui keegi kakleb!

T1: Taheti teavitada 9. mai üritusest, aga jälle hakati vana teemat otsast arutama.

- *T1: Ikka on näidatud, kuidas see pronkssõdur seal seisab ja mingi poliitik on kõrvale pandud.*

Mitmed lapsed tõdesid, et pronkssõduri-teema hakkab neid juba ära tüütama.

- *P1: Alguses mind küll huvitas see pronkssõduri lugu, aga nüüd iga saade räägitakse, et maha ei võeta ja siis venelased avaldavad siin ma ei tea, mis asju ja siis viiakse see venelaste kalmistule kuhugi see pronkssõdur ja ...*

1.2.4. Uudis kui sotsiaalne ressurss

Uudistemagasini „Pronkssõdur” kohta võib analüüsi põhjal öelda, et saate avaloo staatusest hoolimata sisaldas see vähe uut informatsiooni (ka pilootkatses oli antud teemast üks jätkulugu ja sealgi sai ühe domineeriva teemana näha füüsilist konflikti), seega omas vastuvõetav tekst ise laste sotsialiseerijana vähest potentsiaali. Siinkohal võib aga tunnustust jagada lastele endile, kes võtsid küll konfliktse raamistuse omaks, kuid kollektiivse vaatamise ja sellele järgnevate arutelude käigus võeti luubi alla ajaloo-alased teadmised – mis sellest, et mõnedes faktides võis esineda eksimisi, sest seesugused arutelud viivad parema arusaamiseni. Kiiduväärne on ka kriitiline suhtumine tõsiasja, et just konfliktne raamistus ja selle rõhutatult negatiivne visuaalne külg on sageli ajendiks, miks seesuguseid lugusid taas teleekraanile tuuakse.

Kahetsusväärsematena võib retseptsioonist tuua välja tõigad, et vaatamata pronkssõduri-arutelude suhtelisele asjalikkusele leidis aset siiski uudisest eemaldumine peamiselt sündmuse-skeemide abil ning märkamata jäid intervjueritud inimeste erinevad rollid loos ja nende erinevad vaatenurgad-seisukohad. Selle võis põhjustada varasem kokkupuude Kanal 2 „Pronkssõduri” jätku-teemaga, kus on korduvalt esitatud ühelaadset visuaalset pilti – selle nägemise põhjal on tekkinud eeldus, et saate tegijatel midagi sisuliselt uut pakkuda ei ole ning selle tulemusena võeti kasutusele ka eelpool nimetatud super-teemad ja välised kognitiivsete skeemid. Niisiis võib seesugune jätku-teemade esitus osutada küll visuaalselt tähelepanuväärseks, kuid konkreetse uudisloo kui sotsiaalse ressursi kontekstis siiski vähe tähenduslikuks.

2. „Liiklusõnnetus”

2.1. Uudis teleekraanil

2.1.1. Uudise verbaalse teksti teemad ja tegijad

Loo verbaalsest tekstist võib välja tuua kaks peamist teemat: õnnetuse ja selle põhjuste kirjeldus ning avarii tekitatud kahju, sh inimeste ja masinate vigastused, liikluses tekkinud segadus. Loos mainitakse tegijatena küll õnnetuse põhjustanud juhti ja tema haiglaravile viidud kaasreisijat, avariasse sattunud takso juhiga ühes autos viibinuid, kuid sõna antakse vaid taksojuhile.

2.1.2. Uudise visuaalse teksti teemad ja tegijad

Ka visuaalses pooles näeb tegijatest vaid taksojuhti. Tinglikult võib üheks tegijaks nimetada ka taksos sõitnud reisijat, kes viibib intervjuu ajal taksojuhi selja taga seisvas kiirabiautos, millele rääkijad ka osutavad. Visuaalse teksti põhiteemana näeme avarii tekitatud kahju, mis avaldus esiteks rohketes kaadrites lömmi sõidetud autodest ja teiseks erinevate nurkade alt üles võetud kiirabiauto näitamises, mis sümboliseeris inimeste füüsilisi kannatusi.

2.1.3. Sidusus lokaalsel tasandil

Nagu paljudes liiklusavariisid vahendatavates lugudes, on ka siin kasutusel indeksiline skeem:

HELIS	PILDIS
PÕHJUS	TAGAJÄRG

Verbaalse teksti osas räägitakse toimunud sündmusest mineviku vormis, seda kattev pildimaterjal illustreerib eelkõige tagajärgi.

Muud siduvad momendid heli- ja pildireas on antud loo puhul järgmised:

- Audiotekstis on juttu sellest, et õnnetuse põhjustanud juhi kaasreisija viidi haiglaravile. Pildis näeb samal ajal undavat kiirabiautot, mis lahkub sündmuskohalt.

- Kui taksojuht räägib kannatada saanud kliendist, osutab ta selja taga seisvale kiirabimasinale: „*Praegu on ta seal, öeldi, et kõik on korras*”. Siin on tegemist visuaalse ja verbaalse teksti sümbol-suhtega.

2.1.4. Sidusus loo kui terviku tasandil

Lühikese uudisloo kestel püütakse järjest anda vastuseid küsimustele „kuidas õnnetus juhtus?”; „mis olid selle põhjused?”; „millised olid selle tagajärjed?”. Pildilises pooles on rõhuasetus tagajärgedel. Loos tekib tasakaalustamatuse probleem, kuna õnnetuse põhjustajana nimetatud inimene ega tema kaasreisija sõna ei saanud. Viimase kohta mainitakse, et ta viidi haiglaravile. Kuhu jäi aga autojuht? Kui ta jäi terveks, miks ta siis enda kaitseks midagi ei öelnud? Arusaamatus tekib ka taksojuhi intervjuus, kes kõigepealt ütleb, et tema auto tagaistmel reisinud inimesel läks palju hullemini kui kõrvalistujal, kellel sai vaid nina kannatada. Mõni hetk hiljem kuuleme aga samast intervjuust tagaistmel olnud reisija kohta, et praegu viibib ta kiirabiautos, „*öeldi, et kõik on korras*”. Informatsiooni õnnetusse sattunud inimeste tervisliku seisukorra kohta ei oleks pidanud küsima taksojuhilt – see ei kuulu tema pädevusse ja ta ei rääkinud selgelt.

2.2. Retseptsioon

2.2.1. Teksti kategooriad

„Liiklusõnnetuse” kohta laekus vaid üks ümberjutustus, seega võib järeldada, et seda ei peetud eriti meeldejäävaks ning lugu oli laste jaoks ka igavam ja arusaamatum kui mitmed teised lood (Lisa 5). Kuid ehk just seepärast tooksingi ainsa ümberjutustuse siinkohal välja, kuna see illustreerib hästi loo sidususe ja tegijatega seonduvaid probleeme ja nendest tingitud olulisi momente retseptsioonis:

- *Autoavarii: toimus avarii kus mina eriti aru ei saanud kas jäi süüdi taksojuht või teine autojuht. Takso juht rääkis, et tema pole süüdi ja et teine auto oli järsku ootamatult ees. Ma arvan, et taksojuht püüdis end süüst lahti rääkida. Politsei oleks pidanud ka taksos kaasreisijat küsitlema. (P5)*

Õnnetuse teiste osaliste väljajätmine viis vaataja ootamatu järelduseni: taksojuht võis olla süüdi, aga ta rääkis end süüst vabaks, kuna teise auto roolis olnud inimene ega temaga koos viibinud reisijad end samal viisil õigustada ei saanud. Ümberjutustuse kirjutanud poiss tajus, et lugu oli viidud tasakaalust välja, ja see põhjustas ka mitte-arusaamist. Siinkohal jääb vaid segaseks, kas poiss samastas politseid ja taksojuhti küsitlenud ajakirjanikku.

Ka tüdrukute intervjuust selgus, et loo sidusus ja tegijate puudulik esindatus oli põhjustanud mõistmisprobleeme, seda eriti osas, kus taksojuht kui meditsiiniliselt ebapädev inimene edastab informatsiooni reisijate tervisliku seisundi kohta:

- *See venelane, kes rääkis, ütles ju, et kõrvalistujal läks ninaluu, aga tagaistujal läks hullusti nagu. Siis öeldi, et ta on kiirabis, aga kiirabis öeldi, et kõik on korras – hästi segane jutt oli (T1).*

Pildilisest poolest jäi vastajatele silma kiirabiauto. Poiste vaatlusandmete analüüsil selgub, et just loo algushetkedel, kui helis kõlab lause „Õnnetuse põhjustanud juhi kaasreisija viidi haiglaravile” ja pildis on näha eemalduvat kiirabiautot, mille sireenid on tööle pandud, tõstavad lapsed pilgud üksteiselt või süles lebavatelt paberitelt ning jäävad lugu vaatama. Tüdrukuid aga köitis vaatluse ajal just rohkem intervjuu taksojuhiga, mille sees osutab mees ka selja taga seisvale kiirabiautole. Seega on näha, et need hetked vaatamissituatsioonis, kus oli ilmselgelt näha laste tähelepanu suurenemist, andsid ainest ka tähenduste tekkeks:

- *Milline pilt teile sellest loost meelde jää?*

T3: Kiirabiauto.

T4: See venelane, kes rääkis.

Mida ta siis rääkis?

T4: Et inimene on seal kiirabiautos ja muidu on kõik korras, aga natuke katki ja...

T3: ...minu kõrvalistujal nina katki ja see, kes taga istus, sai hullemini vigastada.

T5: Ta rääkis kuidagi nii ükskõikselt, et jah, ah!

T6: See mees ütles, et mul on kõva pea, et minuga ei juhtu midagi.

2.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid

Taksojuhti kui domineerivat tegijat interpreteeriti isiku-skeemide abil, mille kohta tõin välja tekstilõigud eelmise alapeatüki lõpus. Siiski rääkisid lapsed loo tegelikust sisust minimaalselt – seda vaid suunavate küsimuste peale ja näiteks küsimus „mida te mõtlesite seda lugu vaadates?” tõi meelde kogemused, mis pärinevad meedia- või kahjuks sageli ka privaatsfäärist: iseenda, ema, sõbra vt inimestega juhtunud liiklusõnnetused, seega omandas antud uudis tähenduse üldisema „liiklusõnnetuste” super-teema konteksti ning varem toimunud juhtumite meenutamine jäi selle loo kohta toimunud vestluses domineerivaks:

- *Kui seda lugu vaadata, siis tulevad kõik need lood silme ette. (P5)*
- *Mulle tuli meelde üks juhtum, see oli vist vaheajal, teisipäeval, helistati, et me oleme siin kuskil Keilas, sõitsime just autoga, käisime üle katuse. See ehmatas küll ära. (T3)*
jne. (vt Lisa 3)

Nii tüdrukute kui ka poiste grupis anti hinnanguid liiklusõnnetuse-loo kajastamise kohta uudistemagasinis, seda tehti peamiselt meediasfäärist pärinevate loo-skeemide abil:

- *P1: „Reporterisse” on see päris mõttetu asi panna.*
P6: Iga päev on õnnetused.
P1: Jah, õnnetusi juhtub iga päev.
P7: Samas võiks ju siis kõiki neid õnnetusi näidata.
P4: Jah, miks siis see üks õnnetus on välja valitud.
P7: On hullemaidki juhtunud inimestel!
P1: Ja see on ka, et nad ei taha, et õnnetus juhtub, nad ei taha, et neid niimoodi filmitakse.

Ka tüdrukud leiavad, et tegemist oli uudistesaaate jaoks tühise teemaga, üks neist jõuab meediasfääri kaudu suurema üldistuseni, mis läbi saavad iseloomustava hinnangu nii saade „Reporter” kui meelelahutusliku suunitlusega saade ja tõsisem päevapoliitiline „Aktuaalne Kaamera”:

- *Mõned inimesed vaatavadki Aktuaalset Kaamerat sellepärast, et see on lühike ja seal on kõik teemad kajastatud, mida on vaja teada. /--/ see ei ole selline meelelahutussaad, aga ikkagi, sa vaatad põhilised päevauudised ära, mitte et, kes teeb kuskil mingeid fotosid ja...(T1)*

2.2.3. Uudis kui sotsiaalne ressurss

On märgata paradoksaalset distantsi liiklusõnnetuste-lugudest, milleni viib uudise kui erakordse väärtustamine. Lapsed leiavad, et meile ei ole tarvis uudistesaaetes vahendada sündmusi, mis igapäevaselt aset leiavad, isegi kui nendes saavad kannatada või hukuvad inimesed. Kannatused ja surm liiklusõnnetuste läbi on aga igapäevased (Lisa 3) – seega kõigile mingis kogemuslikus mõttes „lähedased”. Kuigi teema käsitus saates sai laste seas kriitikat, leiti siiski, et avarii kajastamise põhjus seisneb vaatajate manitsemises ettevaatlikkusele (Lisa 3: T2; P5) – seega on põhjust inimestel selliste sündmustega meedia vahendusel kokku puutuda.

„Liiklusõnnetuse” loo puhul oli näha, et lapsed püüdsid jälgida ja mõista sündmuste kulgu, kuid vestlusteks pakkusid ainekst siiski privaat- või meediasfäärist pärinevad kogemused.

Meedia-kirjaoskuse seisukohast tunnustaksin lapsi arutelude eest, mis esiteks, puudutasid kriitikat tegijate esindatuse kohta ja teiseks, viisid Eesti Televisiooni ja Kanal 2 uudistesaadete erinevate rollide ja eesmärkide tajumiseni.

3. „Ministriportfellide jagamine”

3.1. Uudis teleekraanil

3.1.1. Loo verbaalse teksti teemad, tegijad ja sidusus

Sidusust verbaalse teksti tasandil hoiab reporter kronoloogilist printsiipi järgides. Ajaliselt üksteisele järgnevaid sündmusi välja tuues (*Täna kell üks läksid...; Umbes tunni aja pärast...; Tunni aja pärast...; Poolteist tundi hiljem...; „...teatud selgus saabub juba täna õhtul ja arvatavasti homme me suudame...”; Homme istuvad...; Täna õhtul*

rippusid...) tekitab uudisloo autor struktuuri, mille sisse asetuvad uudises välja toodud teemad:

- Isamaa ja Res Publica Liidu (IRL) ning Reformierakonna kohtumised.
- Ministriportfellide küsimus, eelkõige IRLi ambitsioonidega seonduv ning kõrvalteemana sotsiaaldemokraatide kavatsused ministrikohtade jaotamisel.
- Koalitsiooni moodustavad IRL, Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid, roheline erakond jääb välja.

Loos esinenud tegijatena võib nimetada laiemas mõttes IRLi, sotsiaaldemokraate ja Reformierakonda, konkreetsete persoonidena astuvad üles Mart Laar, Jaak Aaviksoo, Randel Länts, Meelis Atonen ja reporter Elo Mõttus ise. Viimase *stand-up* rõhutab sündmuste kaose-raamistust, andes hinnangu koalitsioonikõnelustele: „Üle kivide ja kändude on need läbirääkimised kulgenud. Täna õhtul rippusid Laar, Ansip ja Padar telefonide otsas ja püüdsid päästa, mis päästa annab. Ning nagu üks läbirääkija ütles, vähemalt surnud punktist ollakse üle saanud.”

Sündmuste negatiivset külge rõhutab loo autor veel mitmes intervjuulõigis, näiteks: „*Ma saan aru, et positiivset tulemit täna ikkagi ei ole?*”, kuid taotletava raamistuse pööravad pea peale nii Jaak Aaviksoo kui ka Meelis Atonen, väljendades, et tegemist on siiski nende jaoks positiivse tulemiga. Konfliktse raamistuse toetajana astub üles sotsiaaldemokraat Randel Länts, kes lubab „*väikese võitluse*” püsti panna ja tinglikult ka Atoneni vihje, et roheline erakond jääb tõenäoliselt valitsusest välja.

Teatud mõttes annab konfliktsele raamistusele pisut teises dimensioonis mõõdet ka poliitiku-reporteri omavaheline suhtlemine, kus Mõttus püüab Laarilt informatsiooni kätte saada, kuid Laar ei ole nõus seda andma.

3.1.2. Loo visuaalse teksti teemad ja tegijad. Sidusus lokaalsel tasandil

Visuaalses teksti põhiteemana näeme IRLi ja Reformierakonna esindajate kohtumisi, kusjuures sidusus verbaalse ja visuaalse teksti vahel tekib sümbol-suhte kaudu: me näeme, et IRLi liikmed sisenevad hoonesse, kust hiljem väljub lisaks Laarile, Aaviksoole

jt ka Reformierakonna liige Meelis Atonen – seega tähistab hoone ise kahepoolsete läbirääkimiste toimumist.

Loo pildiline pool toetab kronoloogilist ülesehitust ning on näha, et reporter on püüdnud sündmustega vahetult kontaktis olla.

Poliitikute vahelist konfrontatsiooni uudise visuaalne külge ei toeta, küll aga reporteri-poliitikute suhtlemise teatavat konfliktsust, kus Mõttus pärast kõnelusi Laarile uksele kohe „peale kargab”, jõudes selle tulemusena järeldusele, et „*poolteist tundi hiljem, mil kohtumine lõppes, oli Laar eriti kidakeelne*”, ning intervjuu ajal Aaviksooga on pildis näha, et kaameramees ja reporterid on sunnitud poliitikuga lausa kaasa jooksuma, et vastuseid kätte saada. Samuti jääb mulje, et reporter surub Aaviksoo „jooksmise” käigus justkui vastu maja seina.

3.1.3. Sidusus loo kui terviku tasandil

Sidusust loo kui terviku tasandil aitab hoida loo kronoloogiline ülesehitus nii audio- kui ka visuaalses tekstis. Segaseks teeb uudise konfliktsuse-taotlus – mitmed poliitikud väljendavad loo kestel oma optimismi, kuid Mõttus võtab terve loo kokku, öeldes, et veel pärast kõike seda, mis päeva jooksul toimus, püüdsid kolme valitsusse mineva erakonna esimehed „*päästa, mis päästa annab*”. Tekib küsimus, kas siinkohal peab ta silmas vaid kõrvalteemana käsitletud sotsiaaldemokraatide rahulolematust või on jätnud ajakirjanik loo kesksete sündmuste kohta midagi olulist vahendamata.

3.2. Retseptioon

3.2.1. Teksti kategooriad

Kuigi uudisteksti sidusust lokaalses mõttes ja loo kui terviku tasandil võis nimetada puudulikuks vaid kohati, ei jäänud lastele „Ministriportfellide jagamine” hästi meelde (ümberjutustusi sellest ei tehtud), huvitavuse-igavuse skaalal anti sellele võrreldes teistega kõige negatiivsemaid hindeid ja ka „arusaadav-arusaamatu” skaaladest loeme välja, et suhteliselt palju leidis siin neid, kellel tekkis arusaamisega probleeme.

Tuleb välja, et loo sidusust nõrgendavaks põhjuseks sai kaadrite kiire vaheldumine ja püüdliku reporteri tempokus intervjueeritavate tabamisel – või nagu üks tütarlaps nentis: „Kõik käis nii kiiresti, sa vaatasid rohkem seda sahmimist kui kuulasid seda juttu. Jooksid seal ja ei olnud aega kuulata.” (T2)

Ka loo keskse teema meenutamisel tekkis tüdrukutel mõningaid raskusi, lõpuks mainisid nad siiski lakooniliselt, et üks mingi „tooli” või „portfelli” pärast need poliitikud vaidlesid. Sõna „portfell” kui detail tekstist kinnistus ka poiste mällu mitmete kognitiivsete skeemide kasutamise abil (vt 3.2.2.). Üks tüdruk selgitab, et küsimus oli välisministri kohas, poisid leidsid teema kajastamise põhjusena, et:

P5: Kindlasti oli see jälle mingi reklaam.

P1: Mart Laari käest taheti midagi teada saada.

P2: See poliitika jookseb iga päev uudistest läbi.

P4: Mõningaid inimesi huvitab see, siis pannakse seda igasse saatesse natuke.

P1: Enamik inimesi juba teab, et Mart Laar ei saanud – ma ei tea - peaministriks, aga tema enda käest tahetakse ka selle asja kohta teada, et mis juhtus ja miks ei saand.

Loo vaatamise ajal äratas nii poistes kui ka tüdrukutes tähelepanu detail Mart Laariga tehtud intervjuust, kus ta vastab ootamatult ja mõneti lapsikult ajakirjaniku küsimusele: „Ei ütle!” Samuti köitsid vaatajategrupe lõigud, kus kõigepealt valitsushoonest väljuvale Mart Laarile ja hiljem Meelis Atonenile reporter otsekui vägisi mikrofoni nina alla lükkab ning kus reporter Jaak Aaviksood intervjuuerides temaga lausa kaasa jookseb ja ta peaaegu vastu seina surub. Need detailid pildist tulid lastel meelde ka fookus-grupi-intervjuudes. Põhiliste tegijatena niisiis nägid lapsed Mart Laari, Meelis Atoneni, poisid mingil põhjusel ka Ivari Padarit, kes esines uudisloos vaid pildis ning kelle isiku palus üks poiss loo kestel identifitseerida, misjärel leidis tema nimi põgusaid kommentaare ja jäi ilmselt seetõttu meelde.

3.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid

Kui antud loo sidusust analüüsida vaatajate jaoks veelgi globaalsemas mõttes ehk vaadata „Ministriportfellide jagamist” kui ühte lõiku jätkulugude kontekstis, siis märkame, jätku-

uudisena mõjub see lastele otsekui uinutavalt. Vaatamise ajal sai selgeks, et laste tähelepanu hajus juba loo käivituses ning nad väljendasid tüdimust, kuna nad võtsid kohe loo alguses selle interpreteerimiseks kasutusele üldisemad super-teemad ning distantseerisid end konkreetsest sisust: „*Alles eile rääkis nendest valimistest!*” või nagu intervjuus üks poiss ütles: „*See on see, et nädal otsa on sarnane teema peal, pealegi nad räägivad iga päev ühest ja samast asjast, siis ei ole enam huvitav vaadata seda ühte ja sama asja, põhimõtteliselt.*” (P4)

Lapsed interpreteerisid „Ministriportfellide jagamise” lugu järgmiste super-teemade kaudu:

- Valimised ja valimislubadused (-reklaamid)
- Poliitikute rollid ja isikuomadused

Mõlema super-teema kasutamisel näeme poiste negatiivset eelhäälestust ja kriitilist suhtumist poliitikutesse.

Valimised ja valimislubadused – selle super-teema puhul leiavad rakendust peamiselt rolli- (kuidas poliitikud käituvad), sündmuse- (mis on toimunud teatud sündmustes) ja loo-skeemid (kuidas on valimisreklaamid üles ehitatud?):

- Tuli teil midagi meelde seda lugu vaadates?

T3: *Jaa, valimised!*

T1: *Valimised.*

T4: *Igasugused reklaamid: Vali meid! Vali meid!*

T1: *Mul tuli ka!*

T4: *Ja siis need jube lapsikud reklaamid, kus lubati, et Keskerakond teeb seda, Reformierakond ei tee. Keskerakond on nii hea, Reformierakond on pähh-pähh!*

T3: *Kes pooldas Ilvest, kes ei pooldanud.*

T1: *Idiootsed reklaamid.*

- P4: See on minu meelest jumala naljakas, et Keskerakond tegi reklaami, mille poolest on Edgar Savisaar parem kui Andrus Ansip, siis Reformierakond tegi kohe vastupidi. Ma ei oleks teinud sellist reklaami.*

P5: See on nagu titemäng.

P4: Jah, see näitas nagu lollust.

P8: Keskerakond tegi lubadustega, aga Reformierakond näitas nagu, mis on tehtud. Selles mõttes olid nad paremad.

P4: Nojah, nad tahtsid jah olla paremad, mõtlesid välja imeasju.
- Aga millest veel see lugu rääkis?*

/--/

P8: See on hästi nõme, et nad muudkui lubavad raha ja igast asju, aga siis nad raiskavad selle reklaami peale täiesti mõttetult mingit raha. Mingi hunniku raha, et lihtsalt telekast saaks näha midagi.

P1: See ongi tehtud niimoodi, sest on ka selliseid inimesi, kes usuvad seda ja hääletavad. Ja samal ajal räägitakse, et nad maksavad inimestele, et nende poolt hääletataks.

Poliitikute rollid ja isikuomadused leiavad veelgi konkreetsemat käsitlust (rolli- ja isiku-skeemidena, mis pärinevad privaat- või meediasfäärist):

- P1: Mul on ka endal vanaonu poliitik, sellega seoses tuligi meelde, kuidas poliitikutel see asi käib. Mõttetu jagelemine!*

P4: Kuidas nad viitsivad üldse tegeleda sellega?!

P1: Uuemad, kes tulevad, annavad kogu aeg järele. Need, kes on vanad olijad – Isamaaliit, Res Publica, Reformierakond – need muudkui jagelevad seal omavahel, teised on üldse maha jäänud kuskile seal.
- T4: Nojah, mul ema seal töötab ja siis ma pidevalt näen, milline sebimine ja sehkendamine selle ümber pidevalt käib.*

- *T1: Tegelikult keegi kedagi ei salli, aga kõik teevad rõõmsad näod pähe, sellepärast et valimised on.*
- *No nii, mis teil veel meelde tuli seda lugu vaadates?*
P2: Et poliitikud on lollid.
P4: Mul tuli see meelde, et täna hommikul oli Terevisioonis Andrus Ansip. Ma ei tea, miks mul see meelde tuli.
- *P1: Jagelemine poliitikute vahel, et kes saab paremaid kohti.*
P5: Püüavad üksteist üle trumbata, et kes paremaid lubadusi annab, kuigi nad neid nagunii ei täida!
P1: Kui nad lubavad, siis nad peaksid ikka täitma ka.
P4: Aga kui midagi valesti teevad, siis leiavad ikka vabandused, aga vabandused on nii imelikud tavaliselt.

Tähelepanuväärsed on laste kognitiivsed skeemid ja mõttekäigud, mis viivad aruteluni poliitiku kui ülisuure vastutusega ametniku rollist ja selle rolliga seonduvast oskusest ajakirjanikega manipuleerida:

- *P4: A tekstist jäi see meelde, see portfelli-teema. Räägivad portfelliidest, see on nii naljakas. Portfelliid jagamine. (Siin näeme, et tegelikult kõitis vaatajat tähelepanu vaid abstraktne detail tekstis: portfelliid jagamine, mis viis sisemise aruteluni selle poliitilise termini tähendusest.)*
/--/
P2: Portfelliidega tuli mul Copperfield meelde, David Copperfield. Kaotas oma portfelliid ära....
P4: Aa, see on jah, Eestis on ka olnud, et kaotavad oma mälupulkasid ja portfelle riigisaladustega ära, siis on hull jama.
P1: Jaa, kes see oli, paar aastat tagasi, Ojuland või kes see oli, kes kaotas ära...Kui sa oled välisminister või siseminister, siis sa pead nende asjadega kogu aeg läbi käima ja siis sa pead sellega töötama ja kui sa need ära kaotad, siis on ikka selline vanglakaristus peal!

P4: Vastutus on nii suur!

P1: Ja ongi nii, et nii kui mingi jama tuleb, oled sina kohe süüdi.

P8: Inimesed ikka unustavad, unustavad midagi maha või...

P4: Riik on nagu kõige suurem asi ka, mille eest vastutada, et...

P1: Sellepärast ongi ministrid – selleks et kui midagi juhtub, on, kelle kaela ajada.

P4: Kui nii võtta, siis nad ei tee ju midagi.

P5: Kunagi oli ju nii, et mingid poliitikud läksid kuhugi saarele ja ühel olid õllepudelid kotis. Miks need seal olid, ei tea, igatahes ta läks tagasi ka nendega.

P1: Lihtsalt nad mängivad ka, et näidata midagi ajakirjandus...

P4: Nad teevad endale reklaami põhimõtteliselt.

(sündmuse- ja rolli-skeemid, ilmselt pärinevad ajakirjandusest.)

Lõbus on näha, et mainitud tüütuse- ja poliitikute pahelisuse probleemi antud loo puhul lahendavad poisid kohati läbi huumoriprisma, võttes kasutusele meediasfäärast saadud skeemid:

- *P2: See film tuli meelde – „Jan Uuspõld läheb Tartusse”. ERNA-retke sõjamehed olid seal. Üks oli nagu Mart Laar, kes „Sipelga 14” Mart Laari mängib. Tal oli Mart Laari pilt ka kiivri vahel.*
- *P8: Tuletab „Pehmeid ja karvaseid” meelde – kuidas mõlemad tahavad võimule pääseda.*

3.2.3. Uudis kui sotsiaalne ressurss

Tajudes „Ministriportfellide jagamist” kui jätku-uudist, võtsid lapsed selle interpreteerimiseks kasutusele väga üldised super-teemad ning distantseerisid end konkreetsest sisust. Interpretatsioonid jäid ühekülgsedeks, oli märgata, et neid mõjutas negatiivne eelhäälestus poliitikute suhtes ning hinnangud põhinesid väga üldistel arusaamadatel poliitikute rollidest ja tegevusest hiljuti aset leidnud valimiste eel. Loo vaatamise ajal korjati üles tähelepanuväärsed detailid ja võeti kasutusele kognitiivsed

skeemid loost eemaldumiseks, kusjuures siinkohal olid „abiks” poiste kätte sattunud pastakad valimisreklaamidega, mis ehk said üheks valimiste super-teema käivitajaks.

Lõppkokkuvõttes võib öelda, et lapsed püsisid küll poliitika teema juures, kuid sotsiaalse ressursina töötas uudis vaid väga pealiskaudses mõttes, super-teemad pärssisid teemasse süvitsiminemise võimalust.

4. „Süstalugu”

4.1. Uudis teleekraanil

4.1.1. Loo verbaalse teksti teemad ja tegijad

Loo peakangelane on Andres Kaju, kes laseb süstaga Jägala joast alla – see on ka loo põhiteema. Sellega seonduvalt tuuakse verbaalses tekstis välja ala- või kõrvalteemadena:

- ekstreemse spordialaga seonduvad riskid: võrreldakse Jägala joa ja mägijõgede vahelisi erinevusi ohtlikkuse seisukohalt,
- Andres Kaju enda kogemused sõidule eelneval ööl, süstaga kukkumise ajal ja järel.

4.1.2 Loo visuaalse teksti teemad ja tegijad

Visuaalses tekstis näeme Andres Kaju kõigepealt süstaga vees kukerpalle tegemas, seejärel näidatakse keskset sündmust – süstaga joast allakihutamist – ennast ning seda korratakse pildis veel kahel korral, sh ühel neist „aeg luubis” võttena. Loo lõpukaadrites näeme tervet seltskonda inimesi suures kummipaadis Jägala joast allpool jões kiiresti aerutamas.

4.1.3. Sidusus lokaalsel ja loo kui terviku tasandil

Loo muudab terviklikuks selle konkreetse alguse, teema arenduse, kulminatsiooni ja lahendusega ülesehitus ehk meile antakse edasi, mis toimus

- enne sõitu – psühholoogiline valmistumine. Loo alguses kõlab lause Kaju valmisoleku kohta hulljulge mõte ellu viia. Samal ajal näeme pildis Jägala jões süstaga kukerpallitavat meest. Audio- ja visuaalse teksti vahel tekib siin

sümboliline seos – see, et mees teeb trikke, annab aimu tema vaimsest tasakaalust ja seega on ta ehk ka julgustükiks valmis.

- sõidu ajal – joast laskumist näidatakse pildis kolmel korral, mille taustahelina kasutatakse peamiselt muusikat. See võimaldab süveneda teo visuaalselt nähtavatesse üksikasjadesse. Ühes kolmest lõigust, kus süstaga allakihutamist näidatakse, kuuleme verbaalses tekstis ka iseloomustust Jägala paeplatoost kui laskumiseks väga ohtlikust kohast, lisaks on võrdlusena juttu mägijõgedest, samal ajal kui pildis näeme ikka ühte ja sama Jägala juga. Võime endale silme ette manada vaid kujutluspildi erinevustest mägijõgede ja Jägala joa vahel. Korduskaardrite ajal kuuleme ka Kaju kirjeldust sellest, mida ta ise sõidu ajal tundis, järgneva muusika ajal jääb visuaalne tekst kukkumisest kestma.
- pärast sõitu – Kaju kõrvad olid lukus. Siinkohal näeme suurt plaani mehe näost.

4.2. Retseptioon

4.2.1. Teksti kategooriad ümberjutustustes

Süstasõidust kui meeldejäävamast loost kirjutati kõige rohkem ümberjutustusi, seda peeti ka kõige põnevamaks ja kõige arusaadavamaks looks. Ümberjutustustes kerkivad teksti teemadena esile järgmised momendid:

- tõsiasi, et mees kihutas süstaga joast alla.
- tegemist oli ohtliku alaga – seda toodi välja kas üldisemas (tegu ise kui „*julgustükk*”, „*ekstreemsport*”, Kaju kui „*julge*”, „*meie kangelane*”) mõttes või siis mainiti konkreetset selgroovigastuste või ka uppumisohtu. Viimase teadmise võimendajaks sai pildiline pool, mille kohta leidsid mitmed, et mees kadus mõneks viivuks vee alla ning jäi mulje, et sinna ta jääda võibki. Ohtlikkust rõhutati ka fookusgrupi-intervjuudes.
- pildilise ja verbaalse teksti omavaheline sidusus lokaalsel tasandil aitas kinnistada tõsiasi, et Kaju kaldus kukkumisel veidi vasakule, millest kirjutatakse ka ümberjutustustes.
- mehe tervislik seisund pärast laskumist. Mõni kirjutas, et mees jäi ellu, mitmetele jäi meelde, et mehel jäid vaid kõrvad lukku. Kaks kõrvuti istunud tüdrukut

mainisid aga, et Kaju oli saanud haiget, ehkki loos kinnitab mees vaatamata laskumise ohtlikkusele: „*Oli mõnus, vamus ei olnud.*”

- tegemist oli Eesti mehega.

4.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid

Viimati välja toodud teema, et tegemist oli esimese Eesti soost mehega, kes julgustüki ellu viis, osutub eestlaste kui ühtse interpreteeriva kogukonna jaoks tähenduslikuks ning sündmus asetub laiemas super-teemas „eestlaste (rahvusvaheliselt) silmatorkavad saavutused” konteksti. Laste ümberjutustuste seas tunnustati Kaju selle eest neljal korral. Ja ka fookusgrupi-intervjuus sõnab üks pois: „... *eestlased on ikka kõvad mehed!*” (P5)

Vaatajagruppides tekkisid vestlusteemad järgmiste kognitiivsete skeemide kaudu:

- stseeni-skeemid selle kohta, mitme meetri kõrguselt laskumine toimus ning et süst kukkus seisvasse vette, seevastu mägiõgedes langetakse voolavasse vette, mis on ohutum.
- meediasfäärist pärinev sündmuse-skeem selle kohta, kuidas mingid inimesed kärestikust alla lasid ja keegi kadus vette. Vestluse katkestab vaatajaid paeluv sündmus telekraanil, järgnevad reaktsioonid „*opaa!*”, „*jumala äge ju!*” jms. Mehe veest välja ilmumist tunnistades on poisid emotsionaalsed: „*Jess!*” Ka fookusgrupi-intervjuus kinnitasid poisid, et hetked, kus mees süstaga vee alla kadus ja siis välja ilmus, olid tähelepanuväärsed.
- loo täpselt samal ajahetkel, mil poiste grupis kõneldi meediasfäärist pärinevast kogemusest, meenus T1-le sündmus privaatsfäärist, kus üks inimene oli pakkunud Jägala joa ääres viibijatele 25 krooni ja lubanud selle eest joast alla hüpata. Ja just siis, kui poistegi vestluse katkestas telekraanilt silma torkav pilt, tõusis ka tüdrukute elevus ja vallandusid kommentaarid: „*jumala hull!*”, „*aah!*”. Pärast mehe vee alla kadumist ja jälle vee peale kerkimist (nagu eelpoolgi kirjeldasin, võis tekkida mulje, et süst ei tõusegi pinnale) lisas T4 veel selgituse: „*Süst on kerge, tõuseb pinnale.*” (Lisa 3)
- Viimaks, kui vaatajatele sai selgeks, et süstasõit osutus edukaks, ning kaadris näidatakse kummipaati, mille peal istub terve meeskond inimesi, tekib nii

tüdrukute kui poiste grupis lõbus assotsiatsioon sündmuse-skeemi näol – ilmselt kavatsevad kummipaadi-reisijad samuti joast alla lasta:

P4: „Tahavad ka tegijad olla. Kummipaadiga!

P3: Lähuvad kohe kambaga!

P4: Üksi ei julge ju!

Naeravad.

- Fookusgrupi-intervjuud viitavad enese-skeemide kasutamisele:

- *Tahaks ise proovida! (P2)*

- *Ise küll ei oleks julgenud seda teha. (T7)*

Ma oleks võinud ise tema asemel olla! (T8)

Mõned enese-skeemid viisid mõtted küll loost välja, kuid siiski veeharrastuste (kanuusõidud jms) või muu füüsilise tegevuse juurde:

- *Ma mõtlesin juba sellele, kuhu võiks suvel ujuma minna. (P4)*

- Mitmed lapsed nägid „Süstalugu” ka ühena paljudest lugudest, kus on näidatud sarnaseid sõite ja nende õnnetuid tagajärgi, siin võeti kasutusele meediasfäärist pärinevad sündmuse-skeemid:

Neid süstalugusid on kogu aeg olnud, kuidas nad surma saavad ja... (P1)

Seega on seesugused veesõidu-lood mingil määral nähtavad ka üldisema super-teemana, milles on läbiv ohtlikkuse motiiv, kuid sellest huvitavamad on hoopis assotsiatsioonid, mis tulenesid süstaga allalaskumise välisest sarnasusest muude langemistega:

- *Tuli teile midagi meelde selle looga seoses varasemast ajast?*

P5: Kukkumised.

- *See on nagu see 80-aastane vanamemm, kes hüppas langevarjuga.(T2)*

- *Mulle tuli meelde, see oli vist SATi kanalil, et üks mees läks Malaisiasse, seal on need kaksiktornid, ronis sinna tippu ja lihtsalt hüppas alla langevarjuga. (T4)*

4.2.3. Uudis kui sotsiaalne ressurss

„Pehme” ja informatsiooni poolest mitte just tihe „Süstalugu” andis lastele ruumi ühtaegu loo kangelasele kaasa elada kui ka leida linke privaat- või meediasfäärist pärinevate kogemustega. Lugu pakkus ainek lihtsateks vestlusteks ning meeldejäävaid laskumisega seonduvaid fakte (Jägala joa kõrgus ja selle omadused võrreldes mägijõgedega). Ja lõpuks said lapsed läbi „Süstaloo” kinnistada oma rahvuslikku uhkusetunnet tänu „oma mehe” tähelepanuväärsele saavutusele.

5. „Turismitalu”

5.1. Lugu teleekraanil

Loo tegijatena astuvad üles „Maa-ühenduse” rubriigi reporter Rain Kelk, tema külastatava turismitalu peremees ja perenaine. Iseloomulikuna antud rubriigi sissejuhatuses näeme otsesaate-studios istuva saatejuhi telefoni teel tehtud intervjuud reporteriga, misjärel leiab aset otse-intervjuuks tituleeritud vestlus reporteri ja teda võõrustavate turismitalu pidajate vahel. Intervjuu teemaks on vanavara kogumine ja restaureerimine, mida peremees ja perenaine harrastavad. Sidususe lokaalsel tasandil loob asjaolu, et jutuaajamine leiab aset vanavara-riiuli ees ning selle käigus näidatakse veel mitmeid vanu esemeid, kuid mitte kõiki, mida peremees ja perenaine oma jutus välja toovad.

Järgneb pikem videolugu, siinkohal on reporter end aktiivse osalisena taandanud, lisaks perenaisele ja peremehele on pildis tegijana näha ka väikest last, kes küll audiosas sõna ei saa. Videoloo kesksed teemad hoiavad sidusust loo kui terviku tasandil selle (krono)loogilises mõttes (turismitalu pidamisega seonduvate võlude ja vaeva tundmise eeldusteks on perenaise ja peremehe kohtumine ja koostöö, hoonete rajamine jms):

- Peremehe ja perenaise kohtumine, kodu rajamine ja turismitalu avamine. Pildis näeb teema kestel toimetusi taluõuel: mees paneb puid ahju, naine toimetab lapsega jms. Seos pildi ja heli vahel on peamiselt indeksiline.
- Mees on oma kätega ehitanud mitmeid hooneid ja mööblit. Ka naine on „kuldsete kätega” – tema tööks on peenemate esemete (vitraažide) valmistamine. Pildis

näeb mitmesuguseid ehitisi taluõuel, mööblit, vitraaže. Seos pildi ja heli vahel on peamiselt indeksiline või ikooniline.

- Turismitalu pidamise võlu ja vaev. Siin on jututeema abstraktsem ja sidusus lokaalsel tasandil peamiselt sümboliline või puudub.

Siiski võib öelda, et lugu kulgeb monotoonselt, ilma sõlmituse ja kulminatsioonita, seega on tähelepanu hoidmise kontekstis loo kui terviku sidusust hoidvad elemendid kesised. Struktuuri mitmekesistavaks lõiguks saab loo sissejuhatusena käsitletav „otse-intervjuu” saatejuhi ja reporteri ning reporteri ja loo tegelaste vahel.

5.2. Retseptioon

Kuna sidusus lokaalses mõttes ja loo kui terviku kontekstis oli loogilises mõttes siiski olemas, peeti turismitalu-lugu enamjaolt arusaadavaks, kuid et tähelepanu hoidmise võtteid kasutati videoloo ülesehituses minimaalselt, jäi see halvasti meelde ning suurem osa lapsi hindas „Turismitalu” igavaks või keskmiselt huvitavaks. Vaatamissituatsioonis on märgata, et kui sissejuhatavas osas püsib tähelepanu kaadrisse ilmunud isikutel ja eelkõige reporteril (tüdrukute puhul küll vähem), siis järgneva loo kestel tähelepanu hajub, lapsed kipuvad loo sisust eemalduma ning sootuks muudel teemadel rääkima. Ka intervjuus kurtsid osalejad, et neile ei pakkunud lugu huvi, „*suhteliselt tuimalt rääkisid nad*” (T1), „*ma ka eriti ei kuulanud, ma joonistasin pildi sel ajal*” (T3) (– joonistuski ei olnud vähimalgi määral looga seotud) jne. Selgub, et laste arvates ei kandnud loo sisu neid ajakirjanduslikke väärtusi (eelkõige erakordust), mille pärast oleks selle kajastamine uudistemagasinis „Reporter” põhjendatud:

T2: On huvitavamaidki saateid olnud.

T4: Sellised lood peaksid „Prillitoosis” olema. On hea küll, et keegi säilitab vanu asju, neid on vaja säilitada, aga ma ei tea...

T2: Ma saan aru, kui mingeid jaanalinde näitab, et kuskil on talu ja sinna minnakse.

T3: Või kui on ainuke töötav eesel, näiteks.

Miks sa just eeslit mainid?

T3: Sest „Reporteris” oli see ükskord.

Nii vaatlus, intervjuu kui ka ainuke ümberjutustus annavad aimu sellest, et perenaine ja peremees kui tegijad omandasid teisejärgulise tähenduse, keskse isikuna kerkis esile hoopis reporter Kelk ise, kes vaatamissituatsioonis sai kommentaare, mis vihjas varasemale Kanal 2 uudistemagasini ja just antud rubriigi vaatamise kogemusele. Kelgu persoon leidis isiku-, rolli- ja sündmuste-skeemide kasutamise läbi äraspidiseid tõlgendusi:

P2: Mitmendat ringi see mees Eestile peale teeb?

P5: Sellepärast teeb, et süüa saab.

P4: Saab igas kohas süüa vä?

P5: Söömise pärast lähebki.

P2: Kui talle pakutakse tööd, küsib, kas seal süüa ka saab.

Tegijatest tähenduslikumateks osutuvad teemad, mis puudutavad:

- **Vanavara väärtustamist.** See teema on seotud just eelkõige rohkem tähelepanu tõmmanud sissejuhatava intervjuu-osaga:

Mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates?

P1: See oli see, kus need vanad triikraud. See kogumine ja sellised asjad on väga hea asi. Teised inimesed saavad vaadata, mis toimus vanal ajal.

Turismitalu kui paik, kuhu on kokku toodud vanaaegseid esemeid, lõi ka muuseumi-assotsiatsiooni:

Mis teile veel meelde tuli?

P4: Vanad asjad tulidki.

P5: Igast muuseumid ja ...

*P1: Selles mõttes on see **muuseumide tutvustamine** (super-teema) väga hea, et inimesed, kes tahavad minna, saavad seda külastada.*

P5: Nagu reklaam.

P4: Tasuta reklaam.

Vanade asjade kogumist näevad lapsed ka ühe loo põhiteemana, mispuhul meenutatakse ka privaatsfäärist pärinevaid kogemusi:

T5: Mul tuli see meelde, et ma ei mäleta, mida mu vend põllu peal tegi, aga siis ta leidis sealt roostetanud, sellise pika püssi.

T3: Mul ka vanemad riisusid ja leidsid... Nad pikka püssi ei leidnud, leidsid vaid sellise toru. Mu isa on veel jahimees ka. Ta pildistab ja on jahimees ka ja siis ta läks kohe internetti uurima, mis asi see on.

- **turismitalu- või maaelu-kogemusi** (privaatsfäärist ja ka meediasfäärist (sh saate „Reporter” „Maa-ühenduse” rubriigist) pärinevad skeemid):

- *P5: Mu vanaisa on suur asjade koguja.*

- *P8: Üks turismitalu, kus olen kaks korda käinud, on sarnane. Kuidas see hiljuti maha põles – seda näitas ka „Reporteris”, kuidas see maha põles. Kuu aega enne seda käisin seal kohal ja siis vaatasin, et see oli maha põlenud.*

- *P4: Mul tulid kõik need vanad asjad meelde, kus ta käinud on. Ma ei tea, miks.*

P1: Kõige parem koht oli see, kus ta neid autosid vaatamas käis või see põllutehnikat.

P4: Toda ma ei näinud.

P1: Too oli kõige parem koht.

P3: Ma nägin ka tookord.

Näeme, et „Turismitalu” asetub globaalsemas mõttes laiemasse „Maa-ühenduse” rubriigi konteksti, mille tulemusena käivituvad üldisemad super-teemad. Super-teemadena on antud loo puhul kasutusel muuseumide tutvustamine ja turismitalude kui puhkuspaikade reklaamimine. Viimasest annavad aimu ka vastused küsimusele „Mis sõnum teie jaoks selles loos oli?”:

P6: Ilus koht oli! (paigast saadav esteetiline nauding kui loo väärtus omaette)

P4: Eestis saab ka reisida. (turismitalu kui reisi-sihtpunkt)

Intervjuu käigus ilmnis taas tõsiasi, et kui küsida üldisemalt „mida mõtlesite loo ajal?”, leiab aset loo konkreetsest sisust eemaldumine. Küsimused „Missugune pilt teile loost

meelde jäi?” ja „ Mis loos esinenud inimeste jutust meelde jäi?” toovad loo detailid paremini meelde:

P 4: Mingi plekist karp oli seal riuli peal.

P7: Maja oli ilus.

P5: Oma kätega ehitatud maja ja siis see tünnisaun.

P1: Tünnisaun oli ka, jajah.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lapsed ei kasutanud neid kogemuslikke skeeme, mis oleksid andnud turismitalu-loo sisu-kohastele teemadele (pere loomine, kodu rajamine, oma kätega esemete loomine, tööga seotud raskused ja rõõmud) tähenduslikkuse. Küll aga leidsid nad sisust eemale viivaid skeeme, mis viisid loo interpreteerimisel üldisemate „turismitalu kui muuseum” või „turismitalu kui puhkuspaik” või ka „Reporter” kui seesuguste kohtade reklaamija” super-teemade kasutamiseni. Lapsed ei leidnud loost neid ajakirjanduslikke väärtusi, mida nad eeldaksid uudistemagasini lugudes näha.

6. „Reporter” Indias”

6.1. Lugu teleekraanil

Videolugu „Reporteri” India-reisist on võrreldes varem analüüsitud lugudega pikem ning hõlmab mitmeid erinevaid erakordseid ja konfliktse-kontrastse raamistusega laiemaid või kitsamaid teemasid:

- Taj Mahali templi ilu ja imetabasust ning seda ümbritsevat mustust ja prügi vastandatakse videolõigus läbivalt ning see loob konflikti-raamistuse. Audio-osas räägitakse Taj Mahalist kui ühest „tänapäeva maailmaimest”, „pärlist”, „suursugusest ja uhkest ehitisest” ning seda ümbritsevast mustusest, prügihunnikutest, prügi põletamisest jms kordamööda.
- Taj Mahali juurde pääsemine kaameraga osutub oodatust keerulisemaks, sest turvamehed keelavad Kanal 2 meeskonnal templi juurde minna. Ometi leiavad ajakirjanikud olukorrale lahenduse ja parvemees viib nad raha eest siiski Taj Mahalile lähemale – „*turvameeste lakkamatu kisa saatel*”, mis tõstab olukorra konfliktisust.

- Taj Mahali ehitamisega seotud erakordsed negatiivsed ja konfliktised teemad: Moguli keiser ehitas templi pärast seda, kui ta naine 14. last sünnitades suri. Teine teema juhatatakse sisse kui „*võigas moment*” – et templi ehitajad enam midagi nii ilusat ei looks, raiuti paljudel neist käed maha.
- Taj Mahali praegune olukord: päikesetõusu ja –loojangu ajal kõige erilisemas ilus silma paistvat templit lagundavad „*tohutu kiirusega*” heitgaasidest ja prügi põletamisest põhjustatud happevihmad.
- Loo autori häääl muutub märgatavalt leebemaks, kui ta loeb teksti Taj Mahali ümbruses hullavatest ahvidest. Kuid siingi lisab loole vürtsi konflikti-raamistus: ahvid on kohalikele elanikele nuhtluseks, sest nad varastavad toitu ja rahakotte.
- 12-aastane tänaval postkaarte müüv poisslaps, kes alustas oma „karjääri” 4-aastaselt. Selle teema erakordust rõhutab loo autor vastuoluliste tõsiasjade kaudu, et poiss on väike, kuid kaupmehena vilunud ning tal kattuvad mängu- ja tööaeg. Päril selgeks ei saa, kas poisi koolitee ongi läbi või müüb ta postkaarte pärast koolipäeva lõppu. Silma torkab tema hea inglise keele oskus.

Loo visuaalse poole juhatab sisse saltosid tegev ahv kui osake vaatamisväärsustest, mida Taj Mahali juurde sõites näeb. Kui tehakse juttu tee ääres prügihunnikutest toituvatest lehmakarjadest ja lehmasõnnikust ehitatud onnidest, on need ka pildis esindatud. Ka enamiku ülejäänud visuaalse ja audio-teksti vahel on kas ikoonilised, sümbolilised või indeksilised seosed. Sidumatus probleem tekib aga pärast seda, kui audioosas luuakse tekstiga „*juba sõidutataksegi meid Taj Mahali juurde*” ootus templit lähemalt näha. Seda aga ei juhtu. Näeme vaid, et paat viib templile küll lähemale ja templit on filmitud erinevate nurkade alt, kuid seda peamiselt vaid superüldplaanis või üldplaanis ning vaataja silm eraldab vähe imetabaseid detaile, mis ehitise eriliseks teevad. Veelgi vähem on märgata templi „*tohutu kiirusega*” lagunemist, mida Mõttus verbaalses tekstis rõhutab. Küll aga oponeerib Taj Mahali ilule pildis ülekaalukalt prügi, mida näeme detailsemalt paljudes kaadrites.

Struktuuri mitmekesisustavad Mõttuse rohked *stand-up'id*, milles ta kõneleb ka sündmustest, mida pildis otseselt näidata pole võimalik (templi ehitamisega seotud

erakordsed jutud). Seega on Mõttus loo üks tegija. Kandvat osa esindavad ka oma keeles laulev parvejuht ja väike poiss. Rolle kannavad tegijatena veel ahvid ja eriti konfliktset raamistust silmas pidades turvamehed. Viimaste kisa ja vastuhakku küll mainitakse, kuid sõnalist nad osa siiski ei saa ja ka pildilises pooles ei näe nende pahameelt.

Sidusust loo kui terviku tasandil näen ma eelkõige rohkete vastuoluliste detailide kordamööda esiletõstmises, seega võib öelda, et loo autor kasutab „jutustamismudelit” koos konflikti astmelise arenduse (antud loo puhul jõutakse ühe konfliktse teema juurest järgmise juurde), selle ajutiste kulminatsioonide (nt turvameeste vastuhakk ning lapskaupmees tänaval) ja lahendustega (nt parvemehele maksmine ja jõudmine Taj Mahali juurde ning postkaartide mahamüümine eesti ajakirjanikule).

6.2. Retseptsioon

6.2.1. Teksti kategooriad ümberjutustustes

Tegijad ja teemad olid ümberjutustustes esindatud järgmiselt:

Tegijad:	Lapsi, kes tegijat mainis:
Poiss (kauplevad või raha lunivad lapsed)	7 (T)
Elo Mõttus (ajakirjanikud/reporterid)	4 (T)
Turvamehed	4 (T)
Ahvid	2 (T, P)
Aerutaja	1 (T)

Teemad:	Lapsi, kes teemat mainis:
Mustus	9 (T, P)
Hinnad	6 (T)
Paadisõit	5 (T)
Taj Mahali ilu	3 (T, P)
Vaesus	2 (T)
Templi lagunemine	2 (T)
Templiga seonduvad erakordsed lood	1 (T)

Näeme, et tegijatest kõige tähenduslikumaks saab retseptsioonikatsetes osalenud lastega peaaegu samaealine poiss, kelles nähakse erakordsena tema staažikust kaupmehena ja seda, et ta ilmselt ei käi koolis. Elo Mõttust või ajakirjanikke mainitakse Taj Mahali juurde pääsemise (ja paadisõidu) konfliktises kontekstis, kus oma rolli mängivad ka turvamehed ja aerutaja. Üks tüdruk nimetab ahve kui kõikjal ringi jooksvaid tegelasi ja üks poiss kui „suuri vargaid”.

Taj Mahali ilust ning seda ümbritsevast mustusest kui teineteisele vastanduvatest omadustest kirjutatakse mitmel korral: „Suure kiriku (*hauakambri*) kõrval oli isegi prügimägi” (T7); „India on väga must ja räpane, aga Taj Mahal on ilus, suur ja valge” (T6); „Taj Mahal ise sellisesse ümbrusesse üldse ei sobi” (T4).

Et pildis rõhutati aga prügi ja mustust märkimisväärselt rohkem kui Taj Mahali ilu, siis jäi see ka lastele paremini meelde. Taj Mahali lagunemisest kirjutas aga vaid kaks last – põhjuseks võis olla selle informatsiooni edastamine vaid verbaalses tekstis. Sama fenomen kehtis ka templiga seonduvate erakordsete lugude puhul – loo autor esitab neid oma *stand-up’ides*, kuid pildiga ei saanud neid illustreerida. Vaid üks laps kirjutas ümberjutustuses: „Kõikidel, kes seda templit ehitasid, raiuti käed maha!” (T1)

Ümberjutustustest ilmnes, et ka paadisõidu ja postkaartide hinnad omandasid laste jaoks erilise tähenduse. Loo verbaalses tekstis räägitakse aga rahast vaid verbaalse teksti sees ja pildis rahanumbreid ei näidata.

Kuigi nii poisid kui ka tüdrukud (üksikute eranditega) pidasid „Reporterit” Indias” põnevaks ja arusaadavaks, tekkis videoloo meeldejäävust silmas pidades tüdrukute ja poiste vahel erinevusi: ümberjutustuse sellest kirjutasid kõik kaheksa tüdrukut ja vaid üks poiss, kusjuures selle poisi kirjutis oli palju lühem ja lakoonilisem kui tüdrukute ümberjutustused. Neid fakte silmas pidades pean vajalikuks tüdrukute ja poiste retseptsiooni eraldi vaadelda.

6.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid.

Tüdrukud

Tüdrukud interpreteerisid antud lugu eelkõige ühe üldisema super-teema kaudu, millega olid vähemal või rohkemal määral põimitud mitmed intervjuus käsitletud teemad. Selleks super-teemaks on „viletsus ja vaesus”, mis tuuakse välja kohe fookusgrupi-intervjuu alguses:

T1: Ta näitas, kui viletsates olukordades nagu teised elavad.

T2: Kuidas lehmad seal tee ääres prügihunnikutes söövad ja...

/---/

T1: Ja kuidas inimesed kasutavad põhimõtteliselt lehma väljaheiteid, et endale maju ehitada, sest elatustase ei luba muud.

Loo kontrasti-raamistus kandus üle ka tüdrukule, kes küsimusele: „*kui te nüüd siit varsti välja lähete ja seda lugu meenutate, mis pilt teile esimesena meelde tuleb?*” andiski vastuseks tagurpidi ümberjutustuse pildist, kus kaamerapanoraam näitas kõigepealt „konnaperspektiivis” templit ja siis maas vedelevat prügi: „*Mul tuleb see, et on jõgi ja siis on hästi must ja räpane jõeäär, siis tuleb see müür ja siis tuleb see särav tempel – et ühiskonnas see erinevus on hästi suur.*” (T1)

„Vaesuse ja viletsuse” super-teema ei puuduta mitte ainult Taj Mahali ümbrust, vaid ka mitmeid teisi riike, mis selle looga seoses meenusid (Iraak, „*sest see sõda tundub ka selline vaene asi*” (T3); Egiptus – „*see on samasugune*” (T1)), ning selles kontekstis tajuti ka loo sõnumit: „*kõikidel maadel ei lähe nii hästi*” (T7), „*et näidata, et eestlased peavad rahul olema sellega, mis neil on*” (T2). Ühele tüdrukule tundus ka uskumatu, et 12-aastane poiss nõ vaeses ja viletsas keskkonnas inglise keelt hästi valdab: „*...nii väike, 12-aastane oskab nii hästi inglise keelt – seal maal!*” (T3) Sama poiss esineb ka tüdrukute jaoks nõ positiivse kangelasena kogu selle „vaese ja viletsa” keskkonna sees, kusjuures nimetatud muljet keskkonnast toetab iga loo tegelane, kelle väljanägemine käivitab isiku-skeemid seesuguse maa elanike kui õnnetute asukate kohta:

T3: (12-aastase poisi kohta) ta oli kuidagi nii õnnelik...

T1: ja energiline...

T3: Samas vaatasid teisi, kes istusid seal maas ja ma ei saa aru, mis asja nad seal tegid.

T4: Toksisid midagi.

T3: Ja vaatasid niimoodi näkku, et – temal küll lõbus pole.

Viletsuse ja vaesuse super-teemat toetas ka varem meedia-sfäärist India kohta kogetu:

T6: Kunagi oli Kanal 2 see sari „Bollywood”, kui nad sinna sõitsid, siis näitas, et inimesed surid seal maantee ääres. Loomad olid seal ja siis riideid pesti mingis suures vannis hästi mustas vees, kõik koos.

Enese-skeemid käivituvad tüdrukutel siis, kui nad panevad ennast Taj Mahali ümbruses viibija olukorda

T3: Ma mõtlesin, et jumal tänatud, et ma ei ole seal!

ning püüdes leida põhjendusi ka sealsele prügi-probleemile: kui Indias käitutaks nagu Eestis, ei oleks seal nii räpane:

- *T2: Miks nad ei korista seal? Neil võiks olla ju seal nagu Eestis, et koristavad seal. Meil ei ole ju selliseid prügihunnikuid! Ma oleks küsinud, et miks. Miks on neil prügi?*

- *Mis te ise arvate, miks teile see prügi nii silma hakkas?*

T4: Sest meil nagu nii ei ole.

Prügi-küsimuse lahendamise vajadust rõhutavad mitmed tüdrukud, üks neist toetub Hiina-kogemustele (stseeni-, rolli- ja sündmuse-skeemid):

T4: Hiina on ju väga tihedalt asustatud, seal on ju nii palju inimesi, et nad upuksid prügi sisse ära, aga ma ei tea, võib-olla on seal siis prügindus- tehnoloogia areng teine, et seal ei ole nii, nagu siin lõigus igal pool oli, et jõe kaldad on ka prügi täis

Enese-skeemid (enese võrdlemine võõraga) annavad tüdrukutele ka selle loo sõnumi:

T2: Et näidata, kuidas elatakse mujal.

T7: Et kõikidel maadel ei lähe nii hästi.

T2: Et näidata, et eestlased peavad rahul olema sellega, mis neil on.

Poisid

Ma ei tahaks teha üldistust, et meessoost inimestel on väiksem empaatiavõime kui naistel või tüdrukutel, kuid poistel ei tekkinud „vaesuse ja viletsuse” super-teemat sellisel määral nagu tüdrukutel ja nad ei väljendanud kahjutunnet Taj Mahali ümbruses elavate inimeste pärast ega mõtteid selle kohta, kas sealset olukorda annaks (Eesti-sarnaseks) muuta – ehk teisisõnu, tüdrukud toetusid rohkem enese-skeemidele kui poisid. Viimased jäid rohkem loo „sisse” ning pigem kirjeldavale või ümber jutustavale tasandile, samal ajal kui tüdrukute vastustes nägi rohkem tõlgenduslikkust ja püüdu nähtustele seletusi-lahendusi leida.

Vaatamise ajal paelusid poisse erakordsed detailid pildis ja helis: ahv tänaval jalutuspaela otsas, jalgratast meenutav ühissõiduk, India mehe laul ning tõsiasi, et ahvid kipuvad toitu ja rahakotte varastama, et Moguli keisrinna sünnitas 18 aasta jooksul tervelt 14 last. Kui kaadrisse ilmub aga enda tööst kõnelev väike poiss, kes on keskmise Eesti lapsega võrreldes väga erakordse elukogemusega, siis sunnib üks vaataja teised vaikima ning kõikide pilgud kinnistuvad teleekraanile. Ja nagu ka fookusgrupi-intervjuust selgub, osutub väike kaupmees meeldejäävaimaks tegelaseks videoloos. Poisse küsitledes toodi mitmel korral välja ka templi kui suursuguse ehitise ja seda ümbritseva keskkonna vastandust (stseeni-skeemid) ehk teatud mõttes võeti konfliktne raamistus omaks ja see leidis jututeemana edasiarendamist.

Kui mitme eelpool analüüsitud loo ja selle vastuvõtu puhul selgus, et küsimuse „mida te mõtlesite seda lugu vaadates?” leidis aset loo sisust eemaldumine erinevatest sfääridest pärinevaid skeeme kasutades, siis ”Reporter” Indias” puhul jäädi ikkagi selle sisu juurde ning eemaldumise asemel märkasini hoopis vastupidist nähtust:

P1: Ja seal templis ka, kui ilusaid asju inimesed teha oskavad.

P4: Kasvõi nagu see, et tempel seest on ilus ja puhas, aga enda jaoks ei viitsi nad midagi teha. Ehitavad endale sõnnikust maju. (isiku- ja stseeni-skeemid: sealsed inimesed saavad laisa inimese hinnangu)

P5: Nad oskavad korda hoida küll, aga nad panevad selle kuhugi mujale, templisse. (isiku- ja stseeni-skeemid: Taj Mahali ehitist väärtustatakse rohkem kui oma kodu)

Nimetatud nähtuse all pean silmas asjaolu, et videoloog ei näidanud mitte kordagi templi sisemust, kuid siiski kõnelevad poisid sellest mitmel korral. Reporter rääkis läbivalt Taj Mahali suursugususest ja ilust ning ehk pani see tööle vaatajate „sisemise ekraani” ja stseeni-skeemid, mis kompenseeris probleemi, et tegelikult kaameraga siiski templisse ei saadud. Meeldejäävaima pildina nimetavadki poisid templit ning ka veelsõitu ja parvejuhi laulu. Viimane viis ka sisu-kohase mõttearenduseni: „*Nagunii selle templiga seotud laul oli!*”

Ja ka siis, kui küsisin: „*Mis teile meenus seda lugu vaadates?*” jäävad poisid ikka pigem konkreetse loo sisu juurde ja pigem jutustavad taas videoloo tähelepanuväärsemaid momente ümber ega tee kaugeleulatuvaid tõlgendusi:

P1 ja veel keegi läbisegi: Ma ei mõelnudki midagi. Ma ei vaadanud sellise pilguga.

P8: See, et väga huvitav on vaadata, kuidas ehitati selliseid suuri asju käsitsi.

P5: Nad võiksid endal ka korda niimoodi hoida nagu templis.

P6: See oli huvitav, et 18 aasta jooksul 14 last sünnitada.

P4., 7. jt nõustuvad, et see oli tähelepanuväärne.

Vaid ühel poisil tekib selle küsimuse juures põgus assotsiatsioon enda privaatsfäärist pärineva kogemusega: „*Et see on nagu püramiididki, selline vana, uhke ja ilus.*” (P7)

Järgnevad kogemused meedia- ja privaatsfäärist jäid antud loo interpreteerimisel teisejärguliseks ja tulid intervjuus meelde vaid konkreetse küsimise peale:

P4: Mul tuli saia reklaam meelde. /-/- Seal oli see, et võib Hiinasse reisi võita.

Aga veel midagi telekast või raadiost vm nähtut-kuuldut?

P5: A-Rühm käis ka seal, Indias.

P7: ...seda „Palmisaare” videot tegemas.

P4: Jajah, mul tuli ka see meelde loo ajal.

P8: Egiptuses oli ka nii, kui ma seal käisin džübisafaris, pärast tundus, et need juhid ei saagi seal raha, elavad sellest, mida inimesed annavad neile juurde. (siin näeme konkreetset assotsiatsiooni Egiptuse ja India vahel – „Egiptuses oli ka nii...”)

P4: Tipp.

Eelneva analüüsi puhul ei saa öelda, et poisid oleksid India-loo sisust kuidagi rohkem distantseeritud kui tüdrukud, pigem vastupidi. Analüüsi põhjal võib järeldada, et teatud skeemide kasutamine ning mingil määral sisust eemaldumine ja tõlgendamine tuttavate kognitiivsete skeemide kaudu aitavad lugu või selle teatud osi paremini mälus kinnistada – ja just see oligi põhjuseks, miks tüdrukud ümberjutustusi kirjutasid ja enamus poisse mitte.

7. „Võltsfotod kuulsustest”

7.1. Lugu teleekraanil

Analüüsitavatest videolugudest kõige pikema „Võltsfotod kuulsustest” peategelastena astuvad üles fotograaf Allison Jackson, kes teeb intiimse sisuga pilte Briti kuningliku perekonna liikmete ja paljude teiste kuulsuste teisikutest. Sõna saavate tegijatena figureerivad loos ka kuninganna teisik, Camilla teisik, prints Williami teisik, räägitakse veel prints Charles’ist, printsess Dianast, prints Harryst, Elton Johnist, Mick Jaggerist, Robbie Williamsist, üldisemalt Briti kuningapalee inimestest ja prominentidest.

Võrreldes eelpool käsitlust leidnud „kõvade” uudistega on antud videoloo sisu määravamaks pooleks selle visuaalne külg ja loo teemadeks saavad võltsfotode jäädvustamise protsessis üles võetud situatsioonid ning olukorrad valmisfotodel. Kuid vahele on monteeritud ka arhiivkaadreid kuninglikus õukonnas reaalselt aset leidnud sündmustest. Mitmeid videokaadreid ja fotosid näidatakse korduvalt.

Teemasid võltsfotode valmimise protsessist:

- „Camilla” ja noor „prints” möllavad aias veevoolikuga.
- „Kuninganna” lakub põlvili pargipingi ette oma koerte juurde.
- „Kuninganna” valib lillepoes taimi.

- „Printsid” pesevad autot.
- „Kuninganna” jalutab ilma saatjateta oma koeri.
- „Printsid” parandavad kuninganna jalgratast (näidatakse korduvalt).
- Üks „prints” lükkab teist jalgrattal.
- „Kuninglik perekond” einestab pitsa-kohvikus.

Reaalset aset leidnud sündmused:

- Printsid suudlevad Camillat põsele (seda näidatakse kahel korral)
- Kuningliku õukonna liikmed poseerivad fotograafidele.

Võltsfotod:

- „Printsess Diana” näitab keskmist sõrme (näidatakse korduvalt)
 - Mick Jagger triigib pesu
 - Palja ülakehaga Robbie Williams
 - Elton John duši all
 - Park Avenues avaldatud fotod, sh pilt jalgratta parandamisest
 - „Kuninganna” istub potil (näidatakse korduvalt)
 - „Kuninganna” valib lillepoes taimi.
 - „Kuninganna” lakub põlvili pargipingi ette oma koerte juurde.
- Jne.

Verbaalses tekstis tuuakse järjest välja järgmised teemad, kusjuures sidusus lokaalsel tasandil on antud juhtudel analüüsitud lugude hulgast kõige tugevam:

- Kõigepealt kirjeldatakse intiimseid sündmusi kuninglikus perekonnas, justkui oleksid need tegelikkuses aset leidnud – jäetakse ütlemata, et tegu on teisikutega. Sidusus pildi ja verbaalse teksti vahel on ikooniline.
- Tutvustatakse fotograafi ja avalikustatakse kujutatud situatsioonide tegelik sisu. Sidusus pildi ja verbaalse teksti vahel on ikooniline.
- Fotode sihtrühm kui piilumishimuline ja kuulsuste eraelu üksikasjade järele janunev auditoorium. Sidusus pildi ja verbaalse teksti vahel on sümboliline –

- pitsakohvikus avalikult einestav „kuninglik perekond” sümboliseerib võimalust nõ lihtnimeste piilumishimu rahuldada.
- Fotode ja nende jäädvustamise kirjeldused. Sidusus pildi ja verbaalse teksti vahel on suuremas osas ikooniline.
 - Fotograafi sõnum, et fotod, millega me igapäevaelus kokku puutume, ei pruugi peegeldada tegelikkust. Pitsakohvikus avalikult einestav „kuninglik perekond” ja fotograafi sõnum on omavahelises sümbol-suhtes.
 - Kujutatud prominentide suhtumine võltsfotodesse. Visuaalne ja verbaalne tekst on antud teema puhul peamiselt indeks-suhtes: pildis näidatakse suhtumist põhjustavaid fotosid.
 - Teisikute („Camilla”, „kuninganna” ja „Williami”) suhtumine võltsfotodesse. Intervjuu.
 - Vale-kuningapere puhkepaus pitsakohvikus ja möödakäijate reaktsioonid. Siin on visuaalse ja verbaalse teksti suhe ikooniline.
 - Páris-situatsioonid vs võlts-olukorrad ja küsimus, kas fotograaf eelistaks võimalusel teisikutele páris-kuningannat ja tema lähedasi. Sidusus verbaalse ja visuaalse teksti vahel on indeksiline – kui küsitakse, kas fotograaf sooviks páris-kuninglikku peret pildistada, näeb pildis võlts-pilte) – ja sümboliline: pärast seda, kui fotograaf ütleb intervjuus, et teisikute pildistamine on siiski lõbusam, hakkab ta naerma ja samas näidatakse fotot „Dianast”, kes näitab keskmist sõrme – see sümboliseerib nimetatud „lõbu” ja annab ka lisatähenduse – fotograafi teatav üleolek kuninglikust perest, kelle intiimsetele momentidele ligipáas puudub, kuid ometi on leidnud piltnik viisi, kuidas neid hetki siiski tabada.

Lugu tervikuna järgib klassikalist jutustamismudelit, mille sissejuhatus áratav vaataja huvi ja juhatab sisse põhiteema ning identifitseeritakse tegelased, järgneb teema arendus ja pingestamine, mille üheks kulminatsiooniks võib pidada küsimust selle kohta, kas prominendid ise pole soovinud fotograafide võltsfotode pärast süüdistust esitada. Positiivset fookust aitab hoida tõsiasi, et kuulsused ise suhtuvad võltsfotodesse pigem hästi (ostavad neid) või neutraalselt (ei kommenteeri ja lasevad piltnikul edasi töötada) ning fotograaf rõhutab, et tegu ei ole provotseerimisega, vaid meelelahutusega, loo autor

aga leiab, et pilte teisikutest võiks vaadelda kui kunsti. Seega on fotode paigutamine nimetatud kategooriatesse ka kulminatsiooni lahenduseks.

7.2. Retseptioon

7.2.1. Teksti kategooriad ümberjutustustes

„Võltsfotod kuulsustest” said väga positiivseid hinnanguid nii huvitavuse kui ka arusaadavuse skaaladel. Ümberjutustuse kirjutas 16-st lapsest 13 (kuus tüdrukut ja seitse poissi). Keskse teemana tõuseb nendes esile võltsi ja reaalsuse vastandamine. Poiste ja tüdrukute kirjutistes oli märgata erinevust, et tüdrukud tõid rohkem välja konkreetseid fotosid („*kuidas Charles maalib Camillast aktimaali või kuninganna potil oma asju toimetab*” (T4)) ja videokaadreid („*Käisid piztat söömas*” (T5)), samal ajal kui poisid kirjutasiid üldisemalt („*Fotograaf leidis tuntud inimeste teisikud ja tegi pilte nendest nagu oleks nad tuntud inimesed*” (P6)). Nii poisid kui tüdrukud kasutasid piltide iseloomustamiseks omadussõnu: „nilbe”, „ebatavaline”, „piinlik”, „naljakas”, „lahe”, „imelik”, mis rõhutasid nende erakordsust, nagu ka kahel korral mainitud aktipilt. Tegijad meenuvad eelkõige läbi nägemismälu – millistena nad piltidelt meelde on jäänud. Ja alles pildilise kogemuse läbi seostub teemaga ka võimaliku konflikti küsimus: „*Provotseerida sellega ei tahetud*” (T4), „*Ei kujutaks ette, palju selle eest trahvi saab...*” (T8), „*...ja räägiti kuidas inimesed sellesse suhtuvad*” (P4), „*ära kasutada seda halval moel pole eriti ilus, kuid naljakas*” (P5).

7.2.2. Vestlusteemad ja super-teemad. Kognitiivsed skeemid

Tähelepanu püüdis juba saatejuhi lingvistilises mõttes jõuline sissejuhatus, milles ta nimetab hiljem laste poolt mitmel korral mainimist leidnud aktipilti, kuningannat tualetis ja Elton Johni mõnulemist vannitoas ning jätab lahtiseks küsimuse „kuidas sünnivad nii intiimsed fotod?”, mis jääb ka sissejuhatust lõpetama. Vastuse mitteteadmise („*ma ka aru ei saa!*”(P4)) ja soov seda loost leida sunnib vaatajad vaikseks ning läbiv sidusus lokaalsel tasandil ja jutustamismudeli professionaalne kasutamine olid ilmselt põhjuseks, miks kinnistusid poiste ja tüdrukute pilgud lugu vaadates teleekraanile ning vaatamise ajal anti väga vähe ja vaid sisu-kohaseid kommentaare – ka intervjuus leidis loo sisust eemaldumine aset vaid konkreetse küsimise peale. Võimalik, et poistel poleks meeldegi

tulnud meediasfäärist pärinevad assotsiatsioonid, kui ma poleks neil palunud meenutada enda või tuttavate kogemusi – sest justkui minu küsimusest võtsid poisid üle enese- või isiku-skeemid ning viisid need aruteldusesse teisikute olemasolu kohta:

P1: Ühtegi teisikut küll endal ei ole.

P8: Mingi lugu oli kunagi, et mingi eestlane oli olnud sarnane Ivo Linnale või kellelegi, ma ei mäleta täpselt.

P4: A kunagi tehti president Meri ka järgi päris sarnaselt

Ka tüdrukud kasutasid sarnasele küsimusele vastates enese-skeeme, kuid küsimusele ajakirjandusest pärinevate assotsiatsioonide kohta vastasid nad meediasfäärist pärinevaid sündmuse- ja loo-skeeme kasutades:

- *T4: Mulle tuli meelde, et TV3s oli saade kurjadest geeniustest, kus keegi võltsis keskaegseid dokumente. See võib olla tõsine kuritegu, aga see oli naljaga tehtud, tähendab, võltsida saab mitut moodi.*

Kas veel kellelgi tuli midagi meelde?

T3: Eks kõik need ajakirjad tulid meelde – kollases ajakirjanduses just...

T1: Kroonika ja selliste pildid.

T2: Aa, internetis on ju igasuguseid lehekülgi.

T1: „Aeg maha” – mulle tuli see ette, seal on igasugu pilte, mida tehakse ja lõigatakse kokku.

- *T4: Tuli meelde see, et kõik need pildid piinlikest olukordadest ei pruugi olla tõelised. Et tänapäeva tehnikaga on kõike võimalik teha.*

Viimaste assotsiatsioonide põhjal võib öelda, et fotod kuninglikust perekonna liikmete teisikutest asetuvad laiemasse „võltsingute” või ka „kollase ajakirjanduse fotode” super-teemasse, mille kohta annavad kinnitust ka mõned hinnangud nende kasutamise kohta:

P1: See on kuningapere mõnitamine.

P2: Ebaviisakas.

Üks tüdruk teeb aga sündmuse- ja loo-skeemide abil veel laiemat üldistust ja jõuab väärreale järeldusele:

T7: Varem arvasin, et kuulsusi tabatakse sellistest piinlikest olukordadest, nüüd sain teada, et need ei ole tegelikult.

Sisu-kohaste kommentaaridena kerkisid poistel esile järgmised teemad ja tegijad:

- Võltsfotode valmimise protsess ja inimkoopiad, siin on kasutusel **sündmuse-, rolli- ja isiku-skeemid:**

- *P8: Tehakse, nagu nad oleksid see õige pere ja puude vahelt pildistatakse, nagu oleks õige pilt saadud.*

- *P1: /--/ mille peale inimesed tulla võivad.*

P4: Või siis see, et on täpsed koopiad olemas inimestest.

P1: See prillidega vanatädi – see oli ikka täpne koopia!

- *P3: See, kus nägu oli taustaks ja näitas midagi.*

Keskmi sõrme? Printsess Diana?

P3: Jah.

P1: Aga kas see oli päris või oli ka teisikuga tegu?

/--/

P1: Need pojad olid natuke teistsugused, aga see printsess Diana ja see vanamutt olid täitsa samasugused. Nagu koopiad.

- Kuningapere liikmete **rollidega** seonduv:

- *P8: Et nad on ka normaalsed inimesed.*

- *P1: Nojah, see kuningapere pildistamine on igav, ei toimu miskit.*

P4: jah, nad on nii korralikud seal.

P1: Kui nad teavad, et neid pildistatakse, on nad nii korralikud, kui saavad.

- Võltsfotode tegemisega seonduvad eetilised ja juriidilised probleemid ja võimalikud tagajärjed, siingi on kasutusel **sündmuse- ja rolli-skeemid:**

- *P5: See oli ka, et see kuningapere midagi ei kommenteerinud. Ma oleks küll hakanud...*
Mis sa oleksid hakanud?
P5: Kohtusse!
- Fotograafi **isiku** käsitus:
P8: Et tegelikult ta ei tahagi nendest pilti teha, talle just meeldib neid teisikuid pildistada.
P4: Jaa, seda ta ütles, et kui teda oleks kutsutud kuningaperet pildistama, siis ta ei oleks tahtnud minna. See, mida tema teeb, tundub veel lõbusam.

Tüdrukud olid altimad meenutama konkreetseid videokaadreid ja pilte, toetudes eelkõige **isiku-**, aga ka **rolli- ja sündmuse-skeemidele** ning nende kasutamise läbi kerkisid esile ka teemad ja tegijad:

- *T1: Seal ei olnudki väga palju teksti. See, et nad pitsat sõid, oli lihtsalt hea võrdlus, nagu et muidu on kuninglikul perel sellised suured, võimsad söögid, aga seal sõid pitsat.*
- *T6: Et see naine, kes neist inimestest pilte teeb, ei taha tegelikult kuningannast teha. Sest nii on lõbusam.*
T2: Inimeste seas see ikka müüb ka, sellised pildid pakuvad rohkem huvi kui need, kus kuninganna lihtsalt seisab ja naeratab.
- *Aga kes teile sellest loost paremini meelde jäi?*
T1: Robbie Williams.
/--/
T2: Mul jäi see kuninganna ja need pojad.
T5: ...jalgratas.
Miks see meelde jäi?
T2: Seda näidati nii palju kordi.
Aga Robbie Williamsit näidati ainult üks kord. Miks siis see meelde jäi?
T1: See oli nii hästi tabatud – kõik see näoilme ja...

T5: Mulle jäi see meelde, kui prints Charles maalis aktifotot Camille'ist.
T1: See oli ka hea, kus kuninganna vetsupotil istus, need aluspüksid olid...
T4: Ajakiri oli käes.
T2: Peast käivad kõik need pildid läbi: rattapilt ja wc-pilt ja Robbie Williams...
T1: Elton John ja...
T2: Jah, sest need jäid hästi meelde, võrreldes selle süstaga, mis Jägala joast alla läks või pronkssõdur.
T3: Võib-olla sellepärast jäigi see lugu meelde, et mind näiteks ei huvita see poliitika nii palju kui lauljate maailm ja kuulsuste maailm.

Viimases lauses näeme üldhuvitavate teemade kui isiku-skeemide toetajate ning poliitika kui pigem keerulisemate ja laste kogemuslikku baasi vähem kuuluvate sündmuse-skeemide käivitaja vastandamist.

7.2.3. Lugu sotsiaalse ressursina

„Võltsfotod kuulsustest” lisas laste kogemuslikku baasi juhtnööre ajakirjanike poolt konstrueeritud reaalsuse kriitiliseks analüüsiks. Võltsfotode valmimise protsess ärgitas vaatajates elevust ja käivitas sündmuse- ja loo-skeemide kasutuselevõtu „võltsingute” või „kollase ajakirjanduse” super-teema taustal, kuid vähemalt samaväärseks tähelepanu haaramisel osutus tuttavate nägude esinemine teleekraanil, kuna need elustasid kogemustes olemasolevad kuulsuste isiku- ja rolli-skeemid.

IV Järeldused

1. Retseptioonianalüüsi tulemused. Uudistemagasin kui sotsiaalne ressurss

Järgnevalt toon välja lugu-haaval järeldused selle kohta, missugused erinevused kerkisid esile teksti vastuvõtul järgmistest kriteeriumitest lähtuvalt:

- negatiivse raamistusega ja positiivsed lood
- ühekordse uudisväärtusega ja jätku-uudised ning olemuslood
- „kõvad” ja „pehmed” lood

„Pronkssõduri” vastuvõtul leidis aset konfliktse raamistuse omaksvõtt. Uudise kui sotsiaalse ressursi kontekstis on aga kiiduväärt laste poolt esitatud seisukoht, et seesuguste vägivalda sisaldavate sündmuste korduv representeerimine televisiooni kaudu mõjub ässitavalt ja võib kutsuda esile uusi konflikte. Laste poolt tajutud fenomen avaldus teatud määral nende endi puhul „Pronkssõduri” kui jätku-uudise vastuvõtus – korduv füüsilise konflikti esiletõstmine teleuudistes ja laste varasem kokkupuude teemaga andis soodsa pinna „füüsilise konflikti” ja „venelaste-eestlaste vastuolu” super-teema kasutuselevõtuks ning võimendas ka ühtse tõlgendava kogukonna sees ajalooliselt kujunenud „venelaste-eestlaste vastuolu ajaloolises perspektiivis” super-teemat. „Pronkssõdur” käivitas eelkõige sündmuste- ja stseeni-skeemide kasutuselevõtu – ka visuaalne pool rõhutas ju eelkõige pronkssõduri asukohas toimunud sündmusi –, aga ka rolli-skeemide kasutamise (venelaste ja eestlaste rollid sündmustes).

„Liiklusõnnetuse” vastuvõtul ilmnisid eriti teravalt puudujäägid uudise tekstis, kus liiklusõnnetuse vaid ühe osapoole esiletõstmine tekitas väär-arusaame ja käivitas eelkõige isiku-skeemide kasutuselevõtu ainsa tegija interpreteerimisel. Lõpptulemusena osutus retseptiooniprotsessis ajakirjaniku persooni-valik loos esinenud inimese reputatsiooni kahjustavaks. Lugu ennast tõlgendasid lapsed eelkõige meediasfääri-kogemuse najal tekkinud „liiklusõnnetuste” super-teema kaudu ja seda vaadatud loo konkreetsest sisust

eemaldudes. Samas ei leidnud vaatajad „Liiklusõnnetusest” piisavalt uudisväärtuslikkust ja sündmuse kajastamine Reporteri saates sai seetõttu ka kriitikat.

„Ministriportfellide jagamine” asetus jätku-uudisena „valimiste” super-teema üldisesse konteksti, teise domineerivama super-teema puhul interpreteeriti poliitikuid läbi rolli- ja isiku-skeemide. Sotsiaalse ressursina töötas uudis vaid väga pealiskaudses mõttes, super-teemad pärssisid teemasse süvitsimise võimalust. Lapsed korjasid üles detailid audio- ja visuaalsest tekstist ning eemaldusid uudise sisust kognitiivseid skeeme kasutades, jäädes samas ikkagi poliitika-teema sisse.

„Süstaloo” interpreteerimisel tõusid esile erakordse sündmuse ja selle ellu viinud isikuga seotud skeemid. Vähem leidsid kasutust enese-skeemid – siinpuhul asetas mõni laps end ise ekstreemspordlase rolli. Lugu pakkus retseptsioonikatses osalejatele kergelt jutuainet, kusjuures arutelud olid nii sisu-kohased kui ka sisust eemale viivad. Lapsed kinnistasid läbi „Süstaloo” oma rahvuslikku uhkusetunnet ja ühtse interpreteeriva kogukonna identiteeti tänu Eesti mehe tähelepanuväärsele saavutusele.

„Turismitalu” „pehme” olemuslugu ei kandnud laste meelest neid ajakirjanduslikke väärtusi, mille pärast oleks selle kajastamine uudistemagasinis „Reporter” põhjendatud. Lapsed ei kasutanud neid kogemuslikke skeeme, mis oleks andnud turismitalu-loo sisukohastele teemadele (pere loomine, kodu rajamine, oma kätega esemete loomine, tööga seotud raskused ja rõõmud) tähenduslikkuse ning tõlgendasid lugu üldisemate vanavara väärtustamise ja puhkusepaikadega seonduvate super-teemade raames.

„Reporter” Indias” retseptsioon andis väga selgeid tõendeid sellest, et teemad, mida rõhutatakse nii helis kui pildis, püsivad paremini meeles ja loovad tähendust. Poiste ja tüdrukute puhul ilmnis antud loo puhul märkimisväärseid erinevusi: tüdrukud kasutasid rohkem loost eemaleviivaid enese-skeeme ja „vaesuse ja viletsuse” super-teemat, samal ajal kui poisid jäid loost kõneldes rohkem loo sisu juurde. Samas aitas tuttavate kognitiivsete skeemide kasutamine lugu või selle teatud osi paremini mälus kinnistada –

ja just see oligi põhjuseks, miks tüdrukud kirjutasid ümberjutustusi ja enamus poisse mitte.

„Võltsfotod kuulsustest” interpretatsioonis näeme üldhuvitavate teemade kui isikuskeemide toetajate ning poliitika kui pigem keerulisemate ja laste kogemuslikku baasi vähem kuuluvate sündmuse- ja poliitikutega seotud rolli-skeemide käivitaja vastandamist. Lapsed hindavad lugu eelkõige tuttavate kuulsuste isikute pärast, kuid ka võltsfotode valmimise protsess omandas eriti sündmuse- ja rolli-skeemide kasutamise läbi erilise tähenduse. Ka julgen vastuste põhjal väita, et loo nägemise tulemusena kasvas laste meedia-kirjaoskus, lisades nende kogemuslikku baasi juhtnööre ajakirjanike poolt konstrueeritud reaalsuse senisest kriitilisemaks lugemiseks.

Analüüsi tulemusena selgus, et teismelised vaatajad kasutavad küll uudistemagasi lugusid interpreteerides tervet kognitiivsete skeemide kompleksi, kuid erinevad teemad ja käsitlused ärgitavad rakendama erinevaid varasemate kogemuste kaudu mällu kinnistunud kognitiivseid skeeme ja super-teemasid. Seega, viisi, kuidas audiovisuaalne tekst on kokku pandud, ei ole võimalik üle tähtsustada, kuid sama suurt tähendust omavad ka vastuvõtjate enda taust ja kogemused. Näiteks, „Pronkssõdur” kui sündmusekeskne, venelaste ja eestlaste rahvuslike rollidega ja konkreetse asupaigaga seonduv ning alati suuremat või väiksemat konfliktset raamistust kandev jätkulugu käivitas eelkõige sündmuse-, aga ka rolli- ja stseeni-skeemide kasutamise, ning super- teemad konfliktide kohta. „Liiklusõnnetuse” loos oli aga kandev osa antud taksojuhile ja temapoolsele sündmuse-tõlgendamisele ning seetõttu ka interpretatsioonides tõsteti esile eelkõige taksojuhi isik ning sellest tulenevalt leidsid kasutust ka vastavad (sündmuse-)skeemid. Sündmuse-skeeme käivitasid ka laste endi varasemad liiklusõnnetuse-kogemused.

Sisust eemaldumine lugude interpretatsioonis ilmnis tugevamalt

- „Ministriportfellide jagamise” loos – seda hinnati kõige vähem meeldejäävaks, igavaks ja keskmiselt arusaadavaks. Eemaldumine leidis aset super-teemade kaudu, mis olid suures osas välja kujunenud varasemate sama teemat käsitlevate jätku-lugude baasil.

- „Liiklusõnnetuse” loos – seda peeti vähe meeldejäävaks, pigem igavaks ja arusaadavuse kohta anti kõiki skaalas toodud hindeid. Teatud mõttes sai „Liiklusõnnetus” jätku-loo staatuse, kuna seda tajuti kui ühte paljudest igapäevaselt aset leidvatest sündmustest ja tõlgendati laiemas „Liiklusõnnetuste” super-teema kaudu.
- „Turismitalu” peeti vähe meeldejäävaks, aga üldiselt arusaadavaks, kuid rohkem oli neid, kes leidsid, et lugu tundus pigem igav. Antud loo audiovisuaalse teksti ülesehitus tingis tähelepanu hajumise ja eemaldumise tõlgendamisel, ilmselt oli lastel endil ka vähe kogemuslikke seoseid käsitletud teemadega (pere loomine, talu rajamine jne).
- „Pronkssõduri” loos, mis oli suhteliselt meeldejääv, pigem huvitav ja arusaadav. Eemaldumist põhjustas „Pronkssõduri” kui jätku-loo konflikti-raamistus, mis käivitas ka eelpool nimetatud super-teemad.

Ülalloetletud lugude puhul sai lastelt sisu-kohaseid vastuseid konkreetsemate küsimuste kaudu. Vastupidine fenomen ilmnis aga „pehmete” lugude puhul, kus üldistele küsimustele anti pigem sisu-kohaseid vastuseid ja eemaldumine leidis aset alles konkreetsetesse kognitiivsetesse sfääridesse suunamise tulemusena. Siinkohal rõhutaksin aga erinevust India-loo vastuvõtul, kus tüdrukud kasutasid interpreteerimisel rohkem kognitiivseid skeeme ja seetõttu osutus see lugu ka meeldejäavamaks kui poistele. Ometi olid mõlemad pooled võimelised meenutama loo erakordseid tegijaid ja teemasid. Lood süstasõidust, võltspiltidest, India-reisist said ka kõige paremaid hinnanguid nii arusaadavuse, meeldejäävuse kui ka huvitavuse kohta.

2. Metoodika sobivus ja kriitika

Valitud meetodikompleksi kasutamine oli üldjoontes tulemuslik, kuna see võimaldas näha, kuidas mõjutab ühelt poolt loo audiovisuaalne tekst ja teiselt poolt vastuvõtjate enda kogemuslik taust ning nende kahe vahel tekkinud interaktsioon lugude interpreteerimist.

Vaatluse puhul tõstaksin eelkõige esile laste vahel tekkinud interaktsiooni, mis ei ole oluline mitte niivõrd tekkivate tähenduste kujundajana, vaid eelkõige seetõttu, et seesuguses kollektiivses situatsioonis räägitakse – üksi vaatamisel pole selline interaktsioon võimalik.

Uudistemagasiini lugude audiovisuaalse teksti üksikasjalik transkriptsioon annab võimaluse analüüsida loo teksti mõju tähenduste tekkimisel. Selle kõrvale toodud **vaatamissituatsiooni üleskirjutus** näitab täpselt, milline audio-visuaalse teksti osa ühe või teise reaktsiooni põhjustas. Kuid antud vaatamissituatsiooni kriitikana võib tuua tõsiasja, et vaiksamad osalejad kommenteerisid palju vähem kui ekstravertsema loomuga vaatajad ja need kaks tüüpi olid mõlemas grupis võrdsel määral esindatud. Seda oleks aidanud vältida vaatamisgruppide veel väiksemateks rühmadeks jagamine ja ekstravertide ja introvertide eraldi viimine. Tuleb tunnistada, et kui pilootkatse tulemusena ma nägin laste omavahelistes sõprussuhetes pisut segavaid momente, siis tegelikult osutus pilootvaatlus rohkem informatsiooni andvaks kui kunstlikumalt konstrueeritud kaheksaliikmelise grupi vaatamissituatsioon.

Vaiksimate laste probleem kerkis esile ka mõlemas **fookusgrupi-intervjuus**, kus pooli lapsi tuli korduvalt rääkima ärgitada, samal ajal kui ülejäänud osalejad kummaski grupis võtsid läbivalt iga loo käsitlemise ajal sõna. Siingi oleks ehk eelpoolnimetatud jaotamise tulemusena erilaadsemat informatsiooni saanud. Samas andis fookusgrupi-intervjuu kasutatud meetoditest kõige ulatuslikumaid tulemusi vaatamise käigus või järel sündinud tõlgenduste kohta. Käesoleva uurimuse puhul on aga paratamatu, et ei ole võimalik täpselt eristada neid tähendusi, mis tekkisid laste omavahelise ning laste ja uurija vahelise interaktsiooni tulemusena, ja mis oleks ilma seesuguse interaktsioonita jäänud tekkimata. Siiski märkasin vaatluse ja fookusgrupi-intervjuu andmete koherentsust analüüsides, et kohati näitasid lapsed intervjuus üles suhtumist ja tõid välja tõlgendusi, mida nad vaatamissituatsioonis ei väljendanud (võimalik, et ei jõudnud väljendada, kuna lood olid ajaliselt piiratud ja tekkisid muud vestlused või püsis soov telerit jälgida) näiteks:

- „Pronkssõduri” vaatamisel ei rääkinud poisid ajaloolisest kogemusest, kuid fookusgrupi-intervjuus käivitus laiem arutelu ajaloolistel teemadel ja üks poiss teatas: „*Ma olen ajaloo-huviline...*”.
- „Turismitalu” vaatamisel heitsid poisid loo autori üle nalja ja rääkisid pigem pilavat juttu, osaliselt tõid nad samad momendid ka fookusgrupi-intervjuus välja (va *gay*-teema, mida nad ilmselt ei pidanud paslikuks mulle rääkida), kuid meie jutuajamise sugenes ka uusi teemasid, kus näiteks poisid püüdsid väljendada poolehoidvat suhtumist vanavara kogumisse.

Leian, et kuigi minu juuresviibimine sundis lapsi ja eelkõige poisse pisut suuremale enesekontrollile ja teatud teemade esiletõstmisele, suutsin ma siiski säilitada nõ koolitunnivälise meeleolu ja vältida suhtumist endasse kui pedagoogi vms igakülgselt korda ja viisakust taotlevasse isikusse. Teisest küljest olid lapsed ka vaatlussituatsioonis teadlikud nende jälgimisest kaameraga, mis võis samuti nende käitumist pisut mõjutada. Seega ei olnud erinevused vaatlus- ja intervjuuandmete vahel kuigi suured. Küll aga on märgata, et ilmselt suunasid intervjuuküsimused ja omavaheline interaktsioon lapsi rohkem privaatsfääri, kuna vaatamissituatsioonis viidati enda või oma tuttavate elus toimunud sündmustele ning enese-skeemidele vähem kui meie jutuajamises. Näiteks liiklusõnnetuse-loos jäid poisid vaatamise ajal loo sisu juurde, fookusgrupi-intervjuus aga rääkisid palju meedia- ja privaatsfääri-kogemustest, ka „Ministriportfellide jagamise” loos oli märgata sarnast fenomeni.

Arusaadavuse ja meeldivuse skaalad andsid materjalide analüüsimisel toetavat informatsiooni selle kohta, miks ühed või teised interpretatsioonid sündisid. Iga üksiku lapse reaktsioonide, ümberjutustuste ja intervjuus avaldatud mõtete kokkuviimine antud skaaladel toodud vastustega võimaldaks analüüsida lisaks peaaegu iga lapse retseptiooni eraldi. Selline analüüs annaks puhtamaid tulemusi selle kohta, mil viisil mõjutas kollektiivne vaatamine tähenduste teket, kuid antud töö raamesse see enam ei mahu.

Ümberjutustustest sai eelkõige informatsiooni lugude meeldejäätavuse ning laste jaoks tähenduslike ja tähelepanuväärsete teemade ja tegijate kohta.

Eelloetletud meetodite kompleksne kasutamine aitas kaasa saadud empiirilise materjali usaldusväärsusele – ühe meetodi tulemused andsid toetavat informatsiooni teistel meetoditel saadud tulemuste kohta. Ühe näitena toon siinkohal välja India-loo retseptiooni, mispuhul ilmnes, et vaatlussituatsioonis tõmbasid suurt tähelepanu reporter Elo Mõttuse *stand-up'id*, mida suures osas jälgiti vaikides. Lapsed jälgisid lugu huviga, lisades lühikesi emotsionaalseid kommentaare näiteks järgmistele momentidele:

- paadimees sõidutas „Reporterit” meeskonna templile lähemale turvameeste lakkamatu kisa saatel;
- paadimehe laul;
- lehmad sõid prügihunnikutest;
- templi kõrval laiub prügimägi jms.

Selgus, et toodud teemad ning *stand-up*'ides edastatud informatsioon olid kaetud ka ümberjutustustes ja/või fookusgrupi intervjuus. Kuid näiteks loo alateema ajal, milles räägiti, et Moguli keiser soovis Taj Mahali templi kõrvale ehitada veel üht rajatist, oli vaatamissituatsioonis märgata tüdrukute tähelepanu hajumist. Antud teemat ei toodud kordagi välja ka ümberjutustustes ega intervjuudes. Lugu „Reporter” Indias” hindas valdav osa katsetes osalenud lastest huvitavaks ja arusaadavaks. Neid fakte arvesse võttes on mõistetav, miks enamik loo teemadest olid välja toodud ka ümberjutustustes ja intervjuudes.

Tekstide lingvistiline sisuanalüüs ning selle kombineerimine skeemi-teooria ja semiootilise lähenemisega andis selgeid tulemusi selle kohta,

- mil määral töötavad uudistemagasiini lood laste jaoks siduva ja tervikliku audiovisuaalse tekstina ning millistel juhtudel ja mis põhjustel loovad üksikud pildi- või helikatkendid tähendusi.
- mis on laste jaoks tähendust loovateks ja distantseerimist põhjustavateks teguriteks uudistemagasiini vastuvõtul.
- mil määral saab uudistesaatetest kõnelda kui sotsiaalsest ressursist teismeliste jaoks.

V Diskussioon

1. Võimalik meetod meedia-pädevuse parandamiseks

Läbi viidud retseptsioonikatsetel nähtus, et lastel endil eksisteerivad meediapädevuse alged ja võime tekste kriitiliselt vaadelda, kuid nad tegelikult ei taju tekstide võimalikku mõju iseendale ja eakaaslastele. Kõige ehedama näite selle kohta antud empiirilise materjali hulgast andis „Pronkssõduri” retseptsioon, mille puhul poisid kritiseerisid vägivalda sisaldavate sündmuste korduvat representeerimist põhjusel, et see võib esile kutsuda uusi konflikte. Samas ei tekkinud lastel eneserefleksiooni selle kohta, et just seesama nimetatud fenomen toimis ka nende enda puhul, kes avaldasid muu hulgas arvamust, et pronkssõdurile tuleks pomm alla panna ja see koos juures viibivate venelastega maa pealt minema pühkida. Kuidas aitaks kirjeldatud juhtum parandada laste meedia-pädevust juhul, kui see leiaks aset meediatunnis teleuudiste vaatamise ajal? Õpetaja peaks

- omama teadmisi ajakirjandusliku audiovisuaalse teksti koostamise põhimõtete ja traditsioonide kohta;
- nägema telesaadete vastuvõttu ja interpreteerimist kui pidevat vaataja ja saate vahelist interaktsiooni;
- omama kompetensi, mis sisaldab retseptsiooni-alaseid teadmisi ning oskusi tunda ära raamistamise võimalikku omaksvõtmist, kognitiivsete skeemide ja super-teemade kasutamist;
- nimetatud oskusi kasutades analüüsima koos õpilastega, mis tingis ühe või teise tõlgenduse ja reaktsioonid.
- „Pronkssõduri” loo puhul oleks saanud õpetaja aktiivse kuulamise abil viia lapse ise õigete järeldusteni. Seega on oluline, et õpetaja paneks tähele laste teadmisi ning viiks need enda omadega interaktsiooni.

Retseptsioonianalüüs aitab omandada meedia-pädevust ja kitsamalt hinnata meediatekstide võimalikku mõju läbi iseenda kogemuse. Ka kõigi ülejäänud lugude retseptsioonis paljastusid ilmekad näiteid selle kohta, kuidas ajakirjaniku valikud mõjutavad sõnumi vastuvõttu. Kordan siinkohal üle teravamalt silma torganud

momendid, mida saaks efektiivselt kasutada ka koolitunnis. Õpilastega võiks arutada näiteks järgmist:

- miks jäi „Liiklusõnnetuse” loost mulje, nagu taksojuht püüaks end süüst vabaks rääkida? Siinkohal oli tegu loo tasakaalustamatuse probleemiga.
- mil määral on „Ministriportfellide jagamise” interpretatsioonid loo konkreetse sisuga seotud ja mis konkreetset sisust eemaldumiseni viis: kas kitsaskohad audiovisuaalses tekstis või lapse enda vastava kogemuse puudumine?
- miks osutus „Süstalugu” ülimalt tähelepanu hoidvaks ja „Turismitalu” vastupidi, tähelepanu hajutavaks? Esimene on küllaltki puhtalt „jutustamismudelile” vastav, samal ajal kui teine oli ülesehituselt ühtlaselt sujuv ja monotoonne. Milliseid ajakirjanduslikke vm väärtusi mõlemad lood kandsid?
- mil määral aitas loo „„Reporter” Indias” meeldejäävust suurendada konfliktsete ja kontrastsete momentide rõhutamine?
- „Võltsfotode” retseptsioon pakkus meediakriitiliseks analüüsiks mitu tasandit. Loo sisust korjasid lapsed ise üles võimaluse arutada eetilisi probleeme võlts- ja kollase ajakirjanduse fotodega.

Analüüsi tulemusena tajub õpilane end aktiivse osalejana meediaprotsessides ja seda, et ta kannab tähenduste loomisel samaväärset rolli kui vastuvõetav tekst ise. Selliste protsesside käigus õpib laps sisust eemale viivaid seoseid iseendas ignoreerima ja samas kriitilisemalt ajakirjaniku teksti hindama ning seega kasvab ka pidevalt tõenäosus, et uudised töötavad õpilaste jaoks sotsiaalse ressursina.

Kokkuvõtva järeldusena siinkohal kordan väidet (Hodge, Tripp 1998), et barjäär televisiooni ja kooli vahel on põhjendamatu, kuna televisioon võib osutada õpetamisel väärtuslikuks allikaks. Levinud seisukoht on, et kuna lapsed nagunii viidavad liiga palju aega telerite ees, tuleks vähemalt klassiruumis seda vältida. Tegelikult sisaldab just seesama kriitiline fakt põhjendust, miks tuua televisioon kooli õppekavasse: mida vähem mõistetakse seda meediumit, seda vähem osatakse sellega ümber käia. Siinkohal meenutan taas „Pronksõduri” konfliktset raamistust ja arvan, et just rõhutatult negatiivse

teletoodangu oskuslik analüüs koolitunnis aitaks vältida agressiivseid reaktsioone. Vastav õpetaja peab aga sel juhul omama maksimaalset kompetentsi.

2. Koduse vaatamissituatsiooni jälgimine

Retseptsoonianalüüsi puhul on asjakohane teada, missugune on retseptsoonikatses osalevate laste igapäevane kokkupuude Kanal 2 uudistemagasini. Et „Reporteril” on Emori (02/2007) andmetel teismeliste seas kõrge reiting, võis eeldada, et ka katses osalejad on saatega vähemal või rohkemal määral kokku puutunud.

Küsitluse tulemusena selguski, et 16-st lapsest vaatab „Reporterit” iga päev üks laps, sageli üheksa, mõnikord neli ning harva kaks last. Lapsi, kellel antud uudistemagasi vaatamise kogemus absoluutselt puudub, fookusgruppidesse ei sattunud. Selgus ka, et „Reporterit” vaatamine on uurimusse kaasatud laste jaoks enamasti kollektiivne tegevus, kusjuures sagedamini jälgivad nad saadet koos vanematega, harvemini, kuid siiski tuleb ette ka koos sõpradega (üheksal lapsel) või õdede-vendadega (kaheksal lapsel) vaatamisi. Enamus vastas ka, et üksinda vaatamisi tuleb ette harva (Lisa 6).

Seesuguse ehk küll mitte nii igapäevase samaealiste ühisvaatamis-situatsiooni analüüsil saab puhtamaid tulemusi selle kohta, missugused on uudistemagasi vaatamisel tekkivad tähendused teismeliste grupi sees ja seetõttu pidasin ma segavaks täiskasvanute osalust retseptsoonikatsetel. Kontrollimaks siiski, milliseid grupikatses tulemusena sündinud järeldusi saab just teismeliste kohta rohkem usaldada, viisin läbi lisa-katse, milles vaatlesin harjumuspärast olukorda, kus pilootkatses osalenud tüdruk istub oma emaga „Reporterit” eetrisoleku (06.03.07) ajal teleri ees, teeb koolitükke ja kiikab talle rohkem huvi pakkuvate või muul põhjusel köitvate saateosade ajal teleri suunas. Sellise situatsiooni testanalüüs annab võimaluse püstitada hüpoteese sellest, missugune on ema-lapse ja samaealiste retseptiooni ühisosa, millised on erinevused, missuguse lisaväärtuse võib uudistesaaatele kui sotsiaalsele ressursile anda ema ja lapse ühine telerivaatamine. Põhjapanevaid järeldusi selle väikese pilootkatse tulemusena teha ei saa ja kahjuks ei võimalda ka käesoleva töö maht täiendavaid retseptiooniuringuid, kuid mõned näited ning mõtted edaspidiseks diskussiooniks oleksid järgmised:

Ema-lapse ja teismeliste ühise vaatamissituatsiooni jälgimise tulemusena võib välja tuua järgmised momendid:

- Tähelepanuväärse (pildilise) informatsiooni väljanappimine ülejäänud loo kontekstist (nt tekib ühe „pehme” loo ajal arutelu, kuidas ravikaanid kinnise purgi sees ellu jäävad, samal ajal audio-pooles kõlav tekst nende raviomadustest jääb vaatajatele teisejärguliseks).
- Kui teismeliste ühise vaatamissituatsiooni ajal leidsid enese-skeemid kasutust nii „kõvade” kui ka „pehmete” lugude ajal, siis ema-lapse olukorras nägin nende rakendamist vaid „pehmete” lõikude interpreteerimisel. Siiski saab öelda, et enese-skeem leiab uudistemagasiini tõlgendamisel kõige enam kasutust (näiteks tekib küsimus, kas kaaniraviga tegelev Elmar Susi on ema-lapse peretuttava Susi sugulane; ema arvab, et isa tuleks ka kaaniravile saata; ema ütleb viidates visuaalselt nähtud loo lõigule, et tema minestaks ära, kui viina seest välja võetud rästik talle ümber kaela pandaks). Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et „pehmed” *human-interest* lõigud sisaldavadki põhiliselt seesugust üldhuvitavat materjali, millel on rohkem kokkupuutepunkte inimeste igapäevaeluga, samas kui mõnes mõttes kauged päevapoliitilised lood loovad teatud enese-distanti, kuid täiskasvanutel on „kõvade” teemadega varasem kokkupuude ja huvi sisust aru saada, mistõttu heidetakse ka teisejärgulised loost eemaldumiseni viivad detailid kõrvale.
- Päevapoliitiliste ja muude „kõvade” uudiste vaatamisel jäävad ema-laps rohkem loo „sisse” ja on vähem eemaldumist kognitiivsete skeemide abil kui teismeliste retseptsiooni puhul. Näiteks täheldasin tehtud katsel, et ema jälgib huviga jätkulugu koalitsiooni moodustamisest, tal on varasemate uudiste põhjal tekkinud uued küsimused sündmuste edasise käigu kohta ja ta eeldab, et saade annab nendele vastused. Kui ta saab ootustega ühtimatut informatsiooni, väljendab ta valjuhäälselt pettumust ja põhjendab seda, ärgitades ka last samal teemal kõnelema. Teise näitena võib välja tuua olukorra, kus korraks toast lahkunud emal

tekib naastes raskusi loost arusaamisega ja ta küsib, mille pärast Riigikokku kandideerinud Peeter Võsale karistust soovitakse määrata. Oma küsimustega loo sisu kohta paneb ta ka tüdruku vahendatud sündmuse analüüsima.

Võrreldes samaealiste vaatamisega palus ema-lapse situatsioonis teismeline kaasvaatajal rohkem selgitada ühe või teise sündmuse tagamaid või asjade olemust. Selliseid küsimusi ärgitab esitama eeldus, et ema on pädevam uudistemagasini teemade sisu mõistma kui 12-15-aastased. Viimaste vaatamissituatsioonis tekib seetõttu ka vähem sisu-kohaseid küsimusi.

3. Soolised erinevused

India-teemalise loo retseptsioonis ilmnes erinevusi tüdrukute ja poiste vahel. Antud uurimuse empiiriline materjal ei võimalda teha ulatuslikku analüüsi retseptsiooni sooliste erinevuste kohta, kuid edaspidiste uurimuste raames võiks otsida paikapidavust minu töös sündinud hüpoteesile, et telesaadete vastuvõtt eksisteerivad soolised erinevused, milles naissoost vaatajad kalduvad sündmuse tõlgendamiseks enese-skeemide abil ning on üldse rohkem isiku-tõlgendustele orienteeritud, samas kui meessoost retseptsioonid on sündmuse- ja stseenide-kesksemaid. Selline retseptsioonianalüüs aitaks selgitada ka nn naiste- ja meeste-saadete tegelikku vastuvõttu, mis annaks sihtgruppide kohta täiendavat informatsiooni kvantitatiivsete reitinguanalüüside kõrval.

Kokkuvõte

Minu uurimistöö keskne küsimus on, kuidas on mõjutanud ühelt poolt uudistesaste sisu, teiselt poolt vastuvõtjate enda kogemuslik taust ja nende vahel tekkinud interaktsioon lugude vastuvõttu ja interpreteerimist teismeliste poolt. Sellele küsimusele vastuse leidmiseks tuli töötada välja kompleksmetoodika, mis koosneb järgnevatest komponentidest:

- Retseptioonikatseteks gruppide moodustamine
- Uudistemagasiini „Reporter” salvestus ja lugude valik teatud kriteeriumite alusel.
- Vaatamissituatsiooni vaatlus – videoülesvõttena.
- Arusaadavuse ja huvitavuse skaalade täitmine.
- Fookusgrupi-intervjuu.
- Kirjalik ümberjutustus kolmest meeldejäävamast loost.
- Uudistemagasiini lugude audiovisuaalse teksti ja vaatlussituatsiooni üksikasjalik transkriptsioon.
- Kogutud tekstide detailne kvalitatiivne sisuanalüüs. Lingvistiline meetod.

Metoodika valiku osas leian kokkuvõtvalt järgmist:

- Uudistemagasiini lugude audiovisuaalsete tekstide detailne üleskirjutus annab võimaluse analüüsida nende mõju tähenduste tekkimisele.
- Vaatamissituatsioonis kujunenud interaktsiooni transkriptsioon osutab täpselt momentidele, milline audio-visuaalse teksti osa reaktsiooni põhjustas.
- Fookusgrupi-intervjuu andis kasutatud meetoditest kõige ulatuslikumaid tulemusi vaatamise käigus või järel sündinud tõlgenduste kohta.
- Grupivaatlus ja fookusgrupi-intervjuu ei andnud võrdselt informatsiooni kõikide laste kohta, kuna ekstravertsema loomuga lapsed rääkisid rohkem.
- Arusaadavuse ja meeldivuse skaalad pakkusid materjali analüüsimisel toetavat infot interpretatsioonide kohta.
- Ümberjutustuste kaudu oli võimalik mõõta lugude meeldejäävust ning leida laste jaoks tähenduslikud, sidusust loovad ja tähelepanuväärsed teemad ja tegijad.

- Tekstide lingvistiline sisuanalüüs ning selle kombineerimine skeemi-teooria ja semiootilise lähenemisega andis selgeid tulemusi selle kohta, millised lugude osad omavad laste jaoks tähendusi ja millised need tähendused on; miks lapsed end teatud teemadest distantseerivad ning millistel juhtudel saab uudistesaaatest kõnelda kui sotsiaalsest ressursist teismeliste jaoks.

Meetodite kompleksne kasutamine aitas kaasa saadud empiirilise materjali usaldusväärsele – ühe meetodi tulemused pakkusid toetavat informatsiooni teistel meetoditel saadud tulemuste kohta.

Retseptsoonianalüüsi tulemusena sündinud olulisemad järeldused iga loo retseptiooni kohta oleksid lühidalt järgmised:

- „Pronkssõduri” loost võtsid lapsed üle konfliktse raamistuse ning kasutasid interpreteerimisel „füüsilise konflikti” ja „eestlaste-venelaste vastuolu (ajaloolises perspektiivis)” super-teemasid.
- „Liiklusõnnetuse” vastuvõtul ilmnisid eriti teravalt puudujäägid uudise tekstis, kus liiklusõnnetuse vaid ühe osapoole esiletõstmine tekitas väära-aruame ja käivitas eelkõige isiku-skeemide kasutuselevõtu ainsa tegija interpreteerimisel. Lapsed kasutasid „liiklusõnnetuste” super-teemat ja eemaldasid loo sisust privaat- või meediasfääri.
- „Ministriportfellide jagamine” asetus jätku-uudisena „valimiste” super-teema konteksti, teise domineerivama super-teema puhul interpreteeriti poliitikuid läbi rolli- ja isiku-skeemide. Sotsiaalse ressursina töötas uudis vaid väga pealiskaudses mõttes.
- „Süstaloo” interpreteerimisel tõusevad esile erakordse sündmuse ja selle ellu viinud isikuga seotud skeemid. Lapsed kinnistasid läbi „Süstaloo” oma rahvuslikku uhkusetunnet ja ühtse interpreteeriva kogukonna identiteeti tänu Eesti mehe tähelepanuväärsele saavutusele.
- „Turismitalu” tõlgendamisel ei kasutanud lapsed neid kogemuslikke skeeme, mis oleksid andnud loo sisu-kohastele teemadele tähenduslikkuse ning nad nägid lugu üldisemate super-teemade raames.

- „Reporter” Indias” retseptsioonil nähtusid tõendid sellest, et teemad, mida rõhutatakse nii helis kui pildis, püsivad paremini meeles ja loovad tähendust. Tuttavate kognitiivsete skeemide kasutamine aitas lugu või selle teatud osi paremini mälus kinnistada – see võimaldas tüdrukutel lugu paremini meeles hoida.
- „Võltsfotod kuulsustest” käivitas eelkõige isiku-skeemide, aga ka sündmuse- ja rolli-skeemide kasutamise. Lugu lisas laste kogemuslikku baasi juhtnööre ajakirjanike poolt konstrueeritud reaalsuse senisest kriitilisemaks lugemiseks.

Tagasi vaadates oma magistritöö teema sünnile ja arendamisele, kus märkimisväärset rolli mängisid minu väikese meediaringi teismelised õpilased ja töö nendega, leian, et antud uurimus on metoodilises mõttes hea pinnas leidmaks vastuseid küsimusele, kuidas arendada laste meediapädevust retseptsioonianalüüsi kaudu. Viimane ei olud küll töö otsene eesmärk ja selle meediapädevusele fokusseeritus eeldaks täiendavat empiirilist materjali, kuid käesolev monograafia pakub mõtteid edasiseks diskussiooniks nimetatud teemal.

Summary

The aim of the present MA thesis “The news magazine as a social resource for teenagers. A qualitative study about the reception of the television news programme “Reporter”” is to investigate the news reception of Estonian teenagers. The research object is complex, consisting of the following components:

- television as the channel presenting the audiovisual text;
- the news genre and the other stories of the news magazine;
- teenage children as recipients.

The research questions are the following:

- To which extent do the stories of the news magazine function as cohesive and integral audiovisual text for children, and in which cases and for what reasons do children notice only single fragments of picture or sound?
- What are the factors that create meaning and cause distancing for the children during the reception of the news magazine?
- To what extent can a news programme be considered as a social resource for teenagers?

The novelty of the research focus of the thesis determined the necessity for developing a methodology for acquiring as extensive results as possible for the research problems at hand. It had to be taken into consideration that the reception and interpretation of a television programme can be perceived as a continuous interaction between the viewer and the programme. What I thus meant by the efficiency of the chosen method is that its results clarify how the reception and interpretation of the stories has been influenced by the content of the news programme, on the one hand, and by the experiential background of the viewers themselves, on the other hand, as well as by the interaction between the two. It was therefore necessary to analyse the stories of the news magazine and their audiovisual composition, as well as their reception by teenagers.

In order to achieve a greater reliability of the method, I decided on combining methods. The aim of the pilot research was to observe the efficiency of the ethnographic observation and the in-depth interview with regard to eliciting the empirical material. As a result I saw the need for additional methods. Trying out and combining different methods during the research process, I developed a complex method, which consists of the following components:

- Formation of groups for the reception research
- The recording of the news magazine “Reporter” and the selection of stories according to certain criteria
- Ethnographic observation of the viewing situation – as a video recording
- Filling in the scales of comprehensibility and interest
- Focus group interview
- Written account of three most memorable stories
- Detailed transcription of the audiovisual text of the stories of the news magazine and the observation situation
- Detailed qualitative content analysis of the collected texts. Linguistic method.

In the reception analysis I relied mostly on Jensen’s system of text categories and the theory of super-themes, and on Höijer’s perception of cognitive schemes. For the analysis of the mutual coherence of the audio and visual texts of the news magazine I also employed the semiotic approach.

Finally I drew conclusions as to the extent to which the video stories functioned as a social resource for the children, and provided evaluation about the developed methodology for the purpose of studying the field at hand.

The more important conclusions with regard to the reception of each story, proceeding from the reception analysis, would be the following:

- From the “Bronze Soldier” story the children adopted the conflict framing, and during interpreting made use of the super-themes of “physical conflict” and “Estonian-Russian friction (in a historical sense)”.

- The reception of the “Traffic Accident” clearly showed dramatic shortcomings in the news text, where the foregrounding of only one party of the accident created misconceptions and above all activated the employment of person schemes during interpreting the sole actor. The children used the super-theme of “traffic accidents” and withdrew from the content of the story to the private or media sphere.
- “The distribution of portfolios” was positioned into the context of the super-theme of “elections” as a follow-up news item. As a social resource the news story served a very superficial purpose.
- The interpretation of the “Kayak Story” reveals the emerging of schemes related to the extraordinary event and the person performing it. Through the “Kayak Story” the children reinforced their national pride and the identity of a uniform interpretive community due to the remarkable achievement of an Estonian man.
- Interpreting the “Tourism Farm”, the children did not use the cognitive schemes which would have provided meaning for the content-related themes of the story, and perceived the story within more general super-themes.
- The reception of “Reporter” in India” provided evidence in support of the fact that themes which are emphasised both visually and audibly are better remembered and create meaning. The usage of familiar cognitive schemes helped to better reinforce the story or its certain parts in memory – it enabled the girls to remember the story better.
- “Fake photos of celebrities” above all activated the usage of person schemes, but also of event and role schemes. The story complemented children’s experiential base with instructions regarding a more critical reading of the reality constructed by journalists.

Using the selected complex of methods was generally efficient, because it enabled to see how the interpretation of the stories was influenced by the audiovisual text of the story, on the one hand, and by the experiential background of the recipients themselves, on the other hand, as well as by the interaction created between the two. The complex usage of methods helped to increase the reliability of the collected empirical material – the results of one method provided supportive information for the results acquired with other methods. Using the selected methodology, I received clear data as to the parts of which

stories carry a meaning for children and what these meanings are; why children distance themselves from certain themes and in which cases can a news programme be conceived as a social resource for teenagers.

Kasutatud allikad

- Alasuutari, P. (1999) Three Phases of Reception Studies. *Rethinking the Media Audience*. Ed. by P. Alasuutari. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications: 1-22
- Ang, I. (1993) *Desperately seeking the audience*. London, New York: Routledge.
- Ang, I. (1996) *Living Room Wars. Rethinking Media Audiences for a Postmodern World*. London, New York: Routledge.
- Auväärt, L. (2005) *Retseptiooni uurimise võimalusi. Süüdistust sisaldava teksti vastuvõtu põhjal. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Sotsiaalteaduskond. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.*
- Barthes, R. (2002) *Autori surm. Valik kirjandusteoreetilisi esseid*. Tallinn: Varrak.
- Barthes, R. (2004) *Mütoloogiad*. Tallinn: Varrak.
- Bourdieu, P. (1999) *Televisionist*. Loomingu Raamatukogu 1999/30
- Bruner, J. (1986) *Actual Minds, Possible Worlds*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Bruner, J. (1990) *Acts of Meaning*. Cambridge, Massachusetts, London, England: Harvard University Press.
- Buckingham, D. (1998) Review Essay: Children of the Electronic Age? Digital Media and the New Generational Rhetoric. *European Journal of Communication*. SAGE Publications. London, Thousand Oaks and New Delhi. Vol 13(4): 557-565.

- Butterworth, G., Harris, M. (2002) *Arengusühholoogia alused*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Donsbach, W. (2004) Psychology of news decisions. Factors behind journalists' professional behavior. *Journalism*. London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: SAGE Publications. Vol 5(2): 131-157
- Emor (02/2007) *Teleauditooriumi mõõdikuring*. Sihtrühm: 13-17-aastased. Väljavõte autori tellimusel.
- Fiske, J. (1987) *Television Culture*. London, New York: Routledge.
- Flewitt, R. (2006) Using video to investigate preschool classroom interaction: education research assumptions and methodological practices. *Visual Communication*. London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: SAGE Publications. Vol 5 (1): 25-50.
- Gavin, M.L. (2005) How to Talk to Your Child About the News? <http://www.kidshealth.org/parent/positive/talk/news.html>, külastatud 24.04.07
- Gillespie, M. (1995) *Television, Ethnicity and Cultural Change*. A Comedia book published by Routledge. London and New York.
- Hodge, B., Tripp, D. (1998) Ten theses on children and television. *Approaches to Audiences. A Reader*. Ed by R. Dickinson, R. Harindranath, O. Linné. London, New York: Arnold: 146-150.
- Höijer, B. (1996) Audiences' expectations on and interpretations of different television genres: A socio-cognitive approach. *IAMCR/AIERI/AIECS XX SCIENTIFIC CONFERENCE SYDNEY, AUSTRALIA, AUGUST 18-22*.

- Höijer, B. (1992) Reception of television narration as a socio-cognitive process: A schema-theoretical outline. *Poetics 21*: 283-304.
- Höijer, B. (1999) To be an audience. *Rethinking the Media Audience*. Ed. by P. Alasuutari. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications: 179-194.
- Jensen, K. B. (1988) News as Social Resource: A Qualitative Empirical Study of the Reception of Danish Television News. *European Journal of Communication*. SAGE, London, Newbury Park, Beverly Hills and New Delhi, Vol 3: 275-301.
- Jensen, K.B. (1993). The Past in the Future: Problems and Potentials of Historical Reception Studies. *Journal of Communication*. 43 (4): 20-28.
- Jensen, K. B. & Rosengren, K. E. (1990) Five Traditions in Search of the Audience. *European Journal of Communication*. SAGE, London, Newbury Park and New Delhi. Vol. 5: 207-238.
- Kallas, R. (2001) *Eesti Päevalehtede juhtkirjade informatsioonilis-loogiline struktuur ja arusaadavus*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Sotsiaalteaduskond. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Kark, M. (2003) *Aktuaalse kaamera heli-ja pildirea analüüs*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Sotsiaalteaduskond. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Kitzinger, J. (1998?) A sociology of media power: key issues in audience reception research. *Message Received. Glasgow Media Group Research 1993-1998*. Ed by G. Philo. Longman: 3-20
- Lemish, D. (2007) News, children's responses to. *Encyclopedia of Children, Adolescents and the Media 2*. Ed. by Arnett, J.J. SAGE Publications: 624-625.

- McKee, A. (2003) *Textual Analysis. A beginner's guide*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.
- McQuail, D. (2003) *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu Ülikooli Kirjastus
- Møller, H.-G., Thorsen, M. (1996) *Teleajakirjandus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Morgan, D.L. (1996) Focus Groups. *Annual Review of Sociology*, 22, Palo Alto, California, USA: 129-152.
- Pietilä, V. (1995) *TV-uutisista, hyvää iltaa: merkityksen ulottuvuudet televisiuutisjutuissa*. Tampere: Vastapaino.
- Potter, W.J. (2004) *Theory of Media Literacy. A Cognitive Approach*. Thousand Oakes, London, New Delhi: SAGE Publications.
- Price, V., Zaller, J. (1993) Who Gets the News? Alternative Measures of News Reception and their Implications for Research. *Public Opinion Quarterly*. American Association for Public Opinion Research. Volume 57: 133-164.
- Runnel, P. (2003) Meedia ja kommunikatsiooni uurimise meetodite jätkukursuse materjalid. <http://www.jrnl.ut.ee/magistrant/etnograafia.html>, külastatud 13.03.03
- Seamon, M.C. (2007) News, Children's Exposure to. *Encyclopedia of Children, Adolescents and the Media 2*. Ed. by Arnett, J.J. SAGE Publications: 622-623

- Zillmann, D. et al. (2004) Effects of Lead Framing on Selective Exposure to Internet News Reports. *Communication Research*, Vol. 31 No. 1, February 2004. SAGE Publications. 58-81
- Tamm, M. (2002) Autori surm on lugeja süüd. Roland Barthes'i kirjandusteoorias. *Autori surm. Valik kirjandusteoreetilisi esseid*. Tallinn. Varrak. 179-203.
- Van Evra, J. (1990) *Television and Child Development*. Hillsdale, New Jersey: LEA
- Vihalemm, T. (2002) Meedia ja kommunikatsiooni uurimise meetodite jätkukursuse materjalid. <http://www.jrnl.ut.ee/magistrant>, külastatud 20.10.02
- Voloshinov, V. N. (1973) *Marxism and the Philosophy of Language*. Cambridge, Massachusetts and London: Harvard University Press.

Saated:

„Reporter” – Kanal 2, 15.jaanuar 2007

„Reporter” – Kanal 2, 6. märts 2007

„Reporter” – Kanal 2, 26.märts 2007

„Reporter +” – Kanal 2, 25.märts 2007

LISAD

Lisade sisukord

LISA 1: PILOOTVAATLUS 15.01.07	121
LISA 2: MATERJALID KATSE LÄBIVIIMISEKS	147
LISA 3: VAATLUSED JA INTERVJUUD	153
VAATLUS, 27.03.07. TÜDRUKUD	153
INTERVJUU, 27.03.07 TÜDRUKUD	166
VAATLUS, 28.03.07. POISID	177
INTERVJUU, 28.03.07. POISID	190
LISA 4: ÜMBERJUTUSTUSED	202
LISA 5: MEELDEJÄÄVUS, HUVITAVUS JA ARUSAADAVUS. TABELID	207
LISA 6: „REPORTERI” VAATAMINE IGAPÄEVAELUS	208

Lisa 1: Pilootvaatlus 15.01.07

Saade: heli	Saade: pilt	Vaatlus: kõne	Vaatlus: kehakeel
<p>*1 Tere õhtust! 15. jaanuar saates „Reporter”.</p> <p>-----</p> <p>*1 Harku maakohus *2 mõistis täna kaheksaks aastaks vangi *3 Nikolai Kusnetsovi, kes aasta tagasi tulistas Muugal suruks *4 22-aastase Pille-Riini. *5 Toimunu põhjused jäävadki saladuseks. *6 „Süüdistatav ei osanud põhjendada, miks ta selle teo toime pani.”</p> <p>-----</p> <p>*1 Vilsandil paisus öösel tuul *2 ligilähedaseks orkaanile. Pärnus olid rannaäärsed täänavad *3 üle ujutatud. Uputushätta jäi Tõstamaal sadamavaht.</p>	<p>„Reporter” saatepea.</p> <p>*1 Üldplaan stuudiost, saatejuht seisab.</p> <p>-----</p> <p>KÕLL, TÄNA SAATES</p> <p>*1 Üldplaan kohtusaalist.</p> <p>*2 Poolüldplaan Kusnetsovist ja juristist.</p> <p>*3 Ülisuur plaan Kusnetsovist.</p> <p>*4 Foto suures plaanis Pille Riinist.</p> <p>*5 Poolüldplaan kohtusaalis viibijatest. Ärapööratud näod.</p> <p>*6 prokurör keskplaanis.</p> <p>-----</p> <p>KÕLL, TÄNA SAATES</p> <p>*1 Üldplaan pimedast Pärnu täänavast.</p> <p>*2 Keskplaan müüriäärsest vett täis täänavast, zoom üldplaanile.</p> <p>*3 Keskplaan vees hulpivatest</p>	<p>-----</p> <p>*2 kuni järgmise lõigu *2 t3 räägib midagi Piritast, (<i>jutt ei jõua mikrofon</i>). t2: Päriselt vä? kuule! t3: naerab</p>	<p><u>Vaatavad</u> saadet.</p> <p>-----</p> <p>Kõik kolm vaatavad saadet, *5 t2 vaatab t1 suunas. *6 t1 kratsib lõuga.</p> <p>-----</p> <p>*2 kuni järgmise lõigu *2 t3 räägib, vaatab t2 suunas. Kõik on pööranud pilgud teleekraanilt üksteisele. t1 kummardub t3 suunas, et paremini kuulda.</p>

<p>-----</p> <p>* 1 Uus hauakaitseseadus annab võimaluse pronkssõduri äraviimiseks. *2 Venelaste õine vahtkond lubab pronkssõdurit jõua kaitsta. *3 Vene riigiduuma liige Aleksander Lebedev lubab ära osta *4 pronkssõduri-aluse maa. Jüri Liim ennustab kevadeks suurt segadust. „Veel on *5 kevadeni aega. Siis saab küll midagi toimuma. Ma ei ütle, et tingimata plahvatus, midagi peab toimuma...”</p> <p>-----</p>	<p>kastidest.</p> <p>Kõll, TÄNA SAATES</p> <p>* 1 Panoraam monumenti ette asetatud lilledelt pronkssõduri näole (keskplaan).</p> <p>* 2 Üldplaan pronkssõduri ees olevasse trollipeatusesse kogunenud inimestest. Rüselus.</p> <p>* 3 Keskplaanis foto Lebedevist</p> <p>* 4 Üldplaan pronkssõduri ees olevale platsile kogunenud vastandlikest gruppidest.</p> <p>* 5 Keskplaan Jüri Liimist.</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p>* 3 t2: „See on see jälle!”</p> <p>* 5 t1 kommenteerib midagi vaiksest t3 naerab</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p>* 2 Pööravad näod tagasi teleri suunas.</p> <p>* 3 t3 vaatab t2 suunas. *4 Vaatab taas telerit.</p> <p>* 5 t3 kallutab pea alla, naerab hoiab kätega peast.</p> <p>-----</p>
<p>-----</p> <p>* 1 Rahapesus ja *2 ametiseisundi kuritarvitamises kahtlustatav *3 AS Werol Tehased endine direktor *4 Erki Aavik vabaneb lõpuks vahi alt. Selleks peab Aavik maksma *5 riigile 750 tuhat krooni kautsjonit.</p> <p>-----</p>	<p>Kõll, TÄNA SAATES</p> <p>* 1 Üldplaan: Weroli tünnid.</p> <p>* 2 Õlipudelid konveieril.</p> <p>* 3 Keskplaan: Werol tehased silt hooneel.</p> <p>* 4 Keskplaanis Erki Aavik.</p> <p>* 5 Üldplaanis Erki Aavik kohtusaalis (Kõik kaadrid fotomontaažina)</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p>Kommenteerivad midagi.</p> <p>-----</p>	<p>Vaatavad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naeravad <p>-----</p>
<p>-----</p> <p>* 1 Homme tuleb vahelduva pilvisusega ilm ning paiguti</p> <p>-----</p>	<p>Kõll, TÄNA SAATES</p> <p>* 1 Ilmateadustaja pool-</p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p>* 1 t2: Mulle ei meeldi vihm! <u>/ENESE-/</u></p> <p>-----</p>	<p>-----</p> <p>* 1 Vaatavad ükssteist ja telerit vaheldumisi</p> <p>-----</p>

<p>sajab ka vihma. Sooja lubatakse kuni 7 kraadi.</p> <p>*1 Täna mõisteti kaheksaks aastaks vang Nikolai Kusnetsov, kes mullu 11. veebruaril lasi Muugal maha noore naise. Oma tegu ei osanudki mees üheselt uurijatele selgitada.</p>	<p>üldplaanis</p> <p>Kõll *1 Saatejuht keskpilaanis.</p>	<p>t3: Nii soe! (T) Lobisevad.</p> <p>Lobisevad.</p>	<p>-----</p> <p>*1 Vaatavad ükssteist ja telerit vaheldumisi. t1 jääb uudist vaatama-kuulama, samal ajal kui teiste tähelepanu on veel oma juttudel.</p>
<p>*2 Täna jõudis lõpule järjekordne kohtuprotsess, kus süüdi mõistetud mõrvar ei osanudki lõpuni oma tegu selgitada. Aasta tagasi oli kohtu ees seisnud Nikolai Kusnetsov veel alaealine. Traagilised sündmused arenesid *3 mullu 11. veebruari õhtul Muugal. Noormees varastas tühest suvilast jalgratta ja *4 liikus sellega ringi. Ühel hetkel märkas ta 22-aastast Pille-Riini ja tulistas teda. *5 Seejärel lohistas ta naise võssa,</p>	<p>Kõll: UUDISED</p> <p>*1 Poolüldplaan, panoraam liigub koos kõndijatega: Kusnetsov astub koos politseinikega kohtusaali, fotoaparaatide välgud sähvivad.</p> <p>*2 Keskplaan: Kusnetsov kohtulaua taga.</p> <p>*3 Üldplaan tänavast, kus seisavad autod, sh politseiauto. Panoraam suvilale, mille ees samuti politseiauto.</p> <p>*4 Üldplaan: Raudteel liiguvad politseinikud.</p> <p>*5 Üldplaan: raudteel inimesed kanderaamiga, politseinikud. Foto Pille-Riimist.</p> <p>*6 Keskplaan E. Ülviestest.</p> <p>*7 Suur plaan Kusnetsovist.</p> <p>*8 Üldplaan kohtunikest,</p>	<p>*2 t2 räägib midagi.</p> <p>*7 t1 ütleb midagi, t3 vastab lühidalt: ma tean.</p>	<p>-----</p> <p>*1 vaatavad vaikides saadet.</p> <p>*2 t2 vaatab rääkides t3 suunas, t3 muigab, t1 vaatab tõsiselt, ka teised jäävad saadet jälgima.</p> <p>*4 ~ t3 teeb peaga võpatava liigutuse, vaatab teiste poole, öeldes vaikselt midagi.</p> <p>*4-*7 Kõik vaatavad tõsiselt saadet.</p> <p>*7 t1 räägib, t2 jääb teda vaatama.</p> <p>Alates *7 Vaatavad kõik vaikides.</p>

<p>kus naine saadud vigastustesse suri. Enne sündmuskohalt lahkumist võttis tapja kaasa ka naise isiklikud asjad.</p> <p>*6 ENDLA ÜLVISTE Põhja Ringkonnaprokuratuuri Vanemprokurör „Süüdi mõistmisel arvestatakse siiski kogutud tõenditega. Ja tõendite kogumi alusel kohus otsustab, kas isiku süü on leidnud tõendamist või mitte. Asjaolu, et isik ei osanud täpselt tehtut põhjendada, ei saa takistada tema süüdimõistmist.”</p> <p>*7 Politsei tabas Kusnetsovi õnnega pooleks 22. veebruaril. See on siis *8 11 päeva pärast tapatööd. Õige *9 varsti noormees ka murdus, tuli välja, et ka nende perele kuulus üks suvilatest, kus süüdistatav oma asju hoidis. *10 Ühest peidikust leiti ka tapmiseks kasutatud püstol. Sealsamas lebas ka käsigranaat, *11 süürik ja laskemoon. Täna karistaski kohus Nikolai Kusnetsovi tapmise, paari kergema kuriteo ja varasema kandmata karistuse</p>	<p>kohtuotsuse ettelugemine.</p> <p>*9 Keskplaan: panoraam mõrvari jalgadest üles näole.</p> <p>*10 Keskplaan: mõrvari nägu teiselt küljelt. Tagaplaanil seisavad fotograafid talle suunatud kaameratega.</p> <p>*11 Suur plaan Kusnetsovi kätest. Panoraam üles. <i>Zoom</i> näole – keskplaanist ülisuurele plaanile: Kusnetsov vaatab alla.</p> <p>*12 Üldplaan: kohtusaal, kus kohtunikud, prokurör, Kusnetsov, politseinik jt.</p> <p>*13 Keskplaan: kohtuistungit filmiv kaameramees küljelt.</p> <p>*14 Poolüldplaan kohtusaalis viibijatest. Ärapööratud näod. <i>Zoom</i> vanemale nutvale naisterahvale.</p> <p>*15 Poolüldplaan Kusnetsovist ja juristist, kes hoiab käes pabereid ja räägib kohtualusega.</p> <p>*16 Keskplaan Kusnetsovist ja juristist.</p> <p>*17 Keskplaan E. Ülvistest.</p>	
--	--	--

<p>liitmisega kokku 8 aasta 4 kuu 29 päeva pikkuse vangistusega. ~ *12 Prokurör nõudis karistuseks aga aasta enamat, sest karistusseadustik *13 võimaldab määrata alaealisena *14 toime pandud tapmise eest karistuseks kuni 10 aastat.</p> <p>*15 Tõenäoliselt mõistis kohus kergema karistuse, kuna noormees tunnistas oma süüd ja *16 kahetses tehtut ~.</p> <p>„Olete *17 talle määratud karistusega rahul?“ – ENDLA ÜLVISTE: „Kohtuotsus karistuse osas on seaduslik ja põhjendatud.”</p>		<p>*11 ~ t1: „vähe!” (T) <u>/SÜNDMUSE/</u></p> <p>*16 ~ t2: „Lihtsalt sellepärast?” (T) *17 t1: „Tõesti huvitav, miks ta ta tappis.” (T)</p> <p>Arutavad vaikselt tapmisteenmat edasi kuni järgmise lõigu ~.</p>	<p>JÄLGIVAD SUUREMAT OSA LOOST.</p>
<p>*1 Tõnismäe pronksõduri ümber hakkab üha enam vaenupilvi kogunema. Õine vahtkond on teatanud, et nad on valmis monumenti kaitsma, et takistada selle teisaldamist. Jüri Liim lubab kindlasti tegusid, kui monument veel 9. mail paigas on. ~ Samas on Venemaa reageerinud sõjahaudade kaitse seadusele üsna kiiresti. Riigiduuma</p>	<p>Kõll *1 Keskplaan saatejuhust.</p>		<p>Alates ~ Vaatavad vaikides saadet.</p>

<p>hakkab arutama vastumeetmeid Eestile ja Duuma saadik ja miljardär A. Lebedev plaanib Tõnismäe monumendi koos maaga ära osta.</p>			
<p>*1 Pronkssõdur Tõnismäel on endiselt kahe vastandliku poole kemplemise põhjuseks. Õine vahtkond lubab monumendi teistsaldamise vastu kaitsma hakata. Jüri Liim aga ootab esialgu valitsuse tegevust. *2 JÜRGEN LIGI Kaitseminister: „Kui tegu on hauaga, siis kipub küll nii olema, et see monument on temaga seotud ~ Ja tegu on siis haua tähisega algselt. *3 Kõigepealt toodi sinna niipalju kui on teada, langenud mujalt ja see oli põhjus püstitada sinna monument. *4 Vene riigiduuma kavatseb aga valitsusele ette panna säilmed Tõnismäelt hoopis Venemaale matta. *5 Samas soovitatakse lähtuda Eestiga majandus-ja kaubandussuhetes sellest, kuidas Eestis seadust</p>	<p>*1 Üldplaan pronkssõduri ees olevas trollipeatuses rüselevatest inimestest: sini-must-valge lipuga mees püüab kelleltki loosungit käest rebida, politseinik üritab inimesi rahustada. Ülal kuupäev 9.05.06</p> <p>*2 Jürgen Ligi keskplaanis, taga seinal portree president Ilvesest.</p> <p>*3 Üldplaan pronkssõduri ees olevas trollipeatuses rüselevatest inimestest. Üks politseinik vehib kätega, teine politseinik paneb käe ühe ärritunud mehe rinnale ja räägib temaga.</p> <p>*4 Üldplaan Vene riigiduuma saalist, kus osad saadikud istuvad, neli meest kõnnivad vahekaigus. Üks mees osutab äkiliselt millelegi saali eesotsas.</p>	<p>*2 ~ t1 sosistab midagi, t3 sosistab vastu.</p> <p>*3 t2: „vaata, kus politseinik tegi niimoodi kätega.” t1: „Tulid üle piiri, kus ei tohtind tulla.” (P) <u>/ROLLI-/</u></p>	<p>*1-*2 ~ vaatavad vaikides.</p> <p>*3 t2 teeb kätega politseiniku liigutusi järgi. (P)</p>

<p>rakendatakse. Veelgi pöörasema mõttega tuli lagedale *6 vene riigiduuma liige ja multimedialonär Aleksander Lebedev. *7 Ta kirjutas Eesti president Toomas Hendrik Ilvesele kirja *8 sooviga pronksõduri alune maa koos *9 monumendiga ära osta. Lebedev on forbsi? järgi rikkuselt maailma 194.mees. *10 Jürgen Ligi „Ma arvan, et kõik kultuursed ja inimlikud lahendused selle probleemi lahendamiseks on läbi kaaluda vaja. Ma nüüd selle seaduse kontekstis ei julge hinnangut anda, kas välismaale viimise suhtes on mingeid probleeme. Siin on ka poliitilisi tõkkeit, et kui näiteks kohalikud veteranid arvavad, et kindlasti oleks vaja säilmed koha peal mätta, siis on vaja neid asjaolusid *11 kaaluda.” Sõjahaudade seadus jõustub *12 19.jaanuaril, mil see ilmub Riigi Teatajas. Siis *13 on kuu aega selleks, et kaitseminister komisjoni moodustaks. Seejärel tuleb komisjonil teha Eesti</p>	<p>*5 Poolüldplaan neljast mehest, kes peatuvad istuva hallpea ja veel kellegi ees, kes hakkavad midagi rääkima. Hallpea kõrval istuv habemik raputab pead. Lähleb kähmluseks. Habemik virutab rusikaga, seejärel lasevad ka ülejäänud mehed kaadris käed käiku. *6 Foto Lebedevist keskplaanis. *7 Foto poolüldplaanis Lebedevist ja veel kellestki. *8 Foto suures plaanis Lebedevist. *9 Foto keskplaanis Lebedevist. *10 J.Ligi keskplaanis. *11 Üldplaan politseinikust ja veel kolmest pronksõduri ees seisvast inimesest. *12 Pronksõdur keskplaanis. Panoraam nelkidele tema käes oleva kiivri vahel. *13 Üldplaan pronksõdurist. Panoraam politseinikule tema ees. *14 Suur plaan nelkidest sõduri jalge ees. *15 Suur plaan nelkidest sõduri kiivri vahel. Panoraam</p>	<p>*5 t1: „Oh! Oh! Oh! Jumalast lahe!” (P)</p> <p>*10 t1 ja t3 hakkavad omavahel vaikselt midagi lobisema.</p>	<p>*5 Kummarduvad telesa poole, naeravad. Siis jäävad jälle vaikides vaatama. t3 korraaks turtsatab. (P) *9 t3 matkib Lebedevi veidrat poosi fotol. Naer. (P) t1 hakkab ka grimasse tegema. t3 jääb telerit vaatama, teised kaks vaatavad rääkides teineteist</p> <p>Itsitavad, kui ma lähen teleri häält vaikselt keerama, (<i>eesmärk on saada kaameramikrofoni pigem ikka laste kõnet kui telerist kostuvat.</i>) t1 hakkab naljatades „korralikku vaatajat” mängima, asetab käed põlvedele, ajab lõua üles ja vaatab telesa poole.</p>
--	---	---	--

<p>sõjahaudade *14 ülevaade ning alles seejärel saab otsustada, mida edasi teha. *15 Jüri Liimi selline tempo ei rahulda. *16 JÜRI LIIM: „10.mail kukub kuupäev. Ma ütlesin, et plahvatus on kõige viimne variant, kui midagi muud üle ei jää. Kui tõesti töomehi kraanasid, kõike jätkub, kui Valistus midagi ette ei võta, siis maa ei ole külmunud, ma olen öelnud, et ma kardan, et Ansipil on ??:kärnas?,^{vv} siis me ise likvideerime ja väga kultuursest, tahaks loota. Viime ta muuseumisse, nagu on ette nähtud. Aitab! Ja näiteks räägitakse ka Maarjamäel on hukkunuid. Maarjamäel ei ole mitte mingisuguseid hukkunuid! Seal maeti saepuru ja laastud, sest neid madruseid ei leitud ^{vvv}.”</p> <p>*17 Põhja Politseiprefektuuril tuleb nii või teisiti olla valmis avaliku korra tagamiseks. Esialgu on meeleavaldused Tõnismäel lubatud. Piiranguid peab seadma uus siseminister.</p>	<p>keskplaanis näole. *16 Nokamütsiga Jüri Liim keskplaanis. *17 Üldplaan pronkssõduri ees olevas trollipeatuses rüüselvatest inimestest.</p>	<p>*16 t1: „Kes see mees on? Keda see puudutab?” (P) *16^{vv} t1: „Misasi kärnas?”(T) *16^{vvvv} kuni järgmise lõigu *1^{vv} t1: : madusid ei leitudki vä? t3: misasja? Naerab. Madruseid! t1: see on väga naljakas. Ma päriselt kuulsin, et madusid. Sorry! t2: ma kuulsin ka alguses, et madusid ei leitud, aga ma arvasin, et ma kuulsin valesti. (T)</p>	<p>*16 vaatavad üksksteist ja siis jälle telerit. Vahepeal itsitavad. *16^{vvv} kuni järgmise lõigu *1^{vv} t3 vaatab mõistmatul pilgul t1. Viimase nägu muutub piimlik-naeruseks. Naeravad (T)</p> <p>ESIALGU VAATAVAD VAIKIDES, KUID HILJEM TÄHELEPANU HAJUB, SEDA ÄRATAVAD DETAILID PILDIS VÕI TEKSTIS (KAKLUS, J. LIIMI INTERVJUU (KESKPLAAN), „MADUSID” VÕI „Madruseid”)</p>
--	--	---	---

<p>*1 Sõnaühend „jaanuaritorm” võib meil siin Eestis saada üsna tavapäraseks. Eesti meteoroloogia- ja hüdroloogia instituut ennustas ka möödunud ööks üsna suurt, lausa orkaaniks paisuvat tormi [~] ning rannikualadel üleujutusi. Kokku tuligi kriisikomisjon ja Pärnus evakueeriti isegi inimesi, aga õnneks midagi hullu siiski seekord ei juhtunud.</p>	<p>KÕLL *1 Saatejuht keskplaanis.</p>	<p>*1[~] t3: „kuulake-kuulake, tähtis teema!” (T)</p>	<p>*1 Pärast t3 ütlust jäävad vaatama. T3 ise veel teeb sõrmedega mingit liigutust ja näogrammasse, siis jääb ka vaatama.</p>
<p>*1 Eile õhtul paisusid tuuleiilid rannikualadel hirmuäratavalt suureks. Saaremaal *2 Sõrve sääres kasvas tuule kiirus isegi 38,8 meetrini sekundis [~], mida loetakse juba peaaegu orkaani kiiruseks. *3 Eesti Meteoroloogia- ja Hüdroloogia Instituudi valvesünoptik saatis iga natukese aja tagant välja tormihoiatusi. Päästjad suhtusid neisse tõsiselt, sest 2005.a tormi ajal tõusis</p>	<p>*1 Üldplaan üleujutatud tänavast, panoraam läbi vee sõitvale autole. *2 Üldplaan läbi vee sumavast jalakäijast. <i>Zoom:</i> tagasisõit jalakäijalt uppunud tänava üldplaanile. *3 Üldplaan majast, mis seisab justkui suure lombi sees, aed on vett täis. Panoraam üle uppunud tänava teisel pool teed asuvatele majadele, mis ka samas seisus. *4 Üldplaan läbi vee sõitvatest</p>	<p>t1 arutleb, mis oleks siis, kui uputus ka nende kodu läheduses oleks. /ENESE-/</p> <p>*3[~] t2: „,appi!” (T)</p> <p>*3[~] kuni *11 t3: mul ka</p>	<p>*2 t3 krimpsutab kulmu, vaatavad tõsiselt saadet.</p> <p>*3[~] kuni *11 t2 vaatab rääkivat t1, t3 jälgib t1 ja</p>

<p>veetase Pärnus nii kõrgele, et uputas paljudes hoonetes esimesed korrused. ~~~~ *4 Eile siiski asi nii hulluks ei läinud. Pärnus ujutas vesi üle rannaäärsed tänavad ja autoga seal eriti sõita ei saanud. *5 Politseinikud ja piirivalvurid sulgesid rannarajooni tänavatel liikluse, *6 et huvilised veepiirile liiga lähedale ei satuks. Osa inimesi evakueeriti nende kodudest. Mingil hetkel aga veetõus peatus ja *7 kõik võisid kergendatult hingata. Pärnu sadama ilmajaam mõõtis öösel kl 2.20 ajal kõrgeimaks veetasemeks 1,76m üle Kroonlinna nulli. *8 Seejärel hakkas merevesi tagasi tõmbuma. Eile õhtul olid uputusohus ka Tahkuranna ja *9 Häädemeeeste rannikuala ja Tõstamaa sadamast päästeti veevangi jäänud valvur. Saaremaal jäi öösel 3500 majapidamist tormituule tõttu *10 elektrita. Suurem õnnetus jäi aga *11 õnneks tulemata. Lääne-Eesti Päästkeskuse hinnangul torm ja kõrge</p>	<p>autodest, panoraam piki teed: kuiva kohta ei ole. *5 Politseinik on kinni pidanud Žiguli. Üldplaan. *6 Üldplaanis panoraam pimedast rannast. *7 Vee kõrguse mõõdik, <i>zoom</i> suurest plaanist üldplaanile: näeme ranna ääres seisvaid inimesi. *8 Merevees olev asi – <i>zoom</i> üldplaanile. Näeme ka silda, millel sõidavad autod. *9 Vesine tänav (üldplaanis), millel sõidavad autod. *10 Üldplaan tuledes hoonest, mille esine on vett täis. *11 Maja trepp on vee sees, <i>zoom</i> majalt tänavale.</p>	<p>sugulastel... (T)</p> <p>t1: mul ka, aga mitte sugulastel. (kirjeldab, kuidas vesi tuttavateni jõudis). t3: sugulased helistasid meile ja ütlesid, et siis tuleb vesi nendeni, kui on 2.60 t1: meil on väga elada tore siin ikka Eelmine aasta oli hullem. (T) <u>PRIVAATSFÄÄR,</u> <u>SÜNDMUSE-</u></p>	<p>telerit kordamööda, vahepeal lisab ka midagi.</p> <p>*11 t2: „Tee jumala ujus!” (P)</p> <p>PILT UPUTUSEST TÕMBAB VAATAMA LOO I POOLLES, ALATES LAUSEST, KUS JUTTU SELLEST, ET VESI JÕUDIS I KORRUSTELE, KOMMENTEERIVAD, EI JÄLGI SAATE TEKSTILIST POOLT, VAHEPEAL PILT SIISKI MEELITAB VAATAMA.</p>
---	--	---	---

<p>veetase olulist kahju ei tekitanud.</p> <p>*1 Ämmaemandad lubavad meditsiinitöötajate *2 streigi ajal tööd mitte katkestada.</p>	<p>KÕL, SAATES TULEKUL</p> <p>*1 Üldplaan kahes ämmaemandast sünnitusmaja lastetoas.</p> <p>*2 Üldplaan: sünnitusmaja ruumis selle töötaja</p>	<p>t1: „Väga hea!”</p> <p>t2: „Kuidas nad saavad katkestada?” (T) /<u>ROLLI-SÜNDMUSE/</u></p> <p>t1: „nagu seal lennujaamas...” Naeravad. (eelhenud meediaringis olin toonud näite uudisest, et Vaantaa lennujaamas sünnitas naine wc-s).</p> <p>Mina: „Seal olid arstid kohal. Nad aitasid sünnitada.”</p>	<p>-----</p>
<p>*1 Saddami poolvenna *2 (nimi) ja endise ülemlkohtuniku *3 (nimi) surmaotsus viidi *4 täna täide. Mehed poodi üles.</p>	<p>KÕL, SAATES TULEKUL</p> <p>*1 Üldplaan kohtupingist, kus istub Saddam ja veel kaaslasega.</p> <p>*2 Saddami poolvend keskplaanis</p> <p>*3Saddami endine ülemlkohtunik –tõuseb kohtupingist.</p> <p>*4 Üldplaan kohtupingist, kus istub Saddam ja veel kaaslasega.</p>	<p>t2: „Täna?”(T)</p> <p>t1: „Jah.”</p> <p>t1: „Vaata!” (P)</p> <p>t3: „Täpselt t2 nägu!”</p>	<p>-----</p> <p>Vaatavad tõsiselt.</p> <p>t1 näos on uus ilme, tõsine ja nagu kohkunud.</p> <p>k3 jäljendab poodu asendit.</p> <p>t2 krimpsutab kulmu.</p> <p>-----</p> <p>Näoilmed muutuvad hoobilt pärast poomisloo tutvustust.</p>
<p>*1 2006. aastal sündis *2</p>	<p>KÕL, SAATES TULEKUL</p> <p>*1 Üldplaan kolmikutest: üks</p>	<p>-----</p>	<p>-----</p>

<p>Eestis 15 tuhat last. See on kõva sõna. Ka *3 Tiina ja Madis Ojalivide perre sündisid eelmisel aastal kolmikud. Tiina: *4 „Ei tule rohkem siit midagi!” Madis: „Ära iial ütle iial! Võib-olla ükskord ikkagi tuleb. Ma tahaks saada poega.”</p>	<p>beebi esiplaanil, teine kaugemal ja kolmas veel kaugemal näha. Esimene püüab kaameraobjektiiviga käega katsuda.</p> <p>*2 Panoraam magavatest beebidest – näod suures plaanis.</p> <p>*3 Madis ja Tiina pooltldplaanis sünnitusmajas kolmikute voodi juures, panoraam vanematelt lastele.</p> <p>*4 Suur plaan: Tiinalt panoraam Madise näole.</p>	<p>t2 ja t1: „Ei ole!”</p> <p>t1: „See on t2 nägu. T2 ninnu!”</p> <p>t2: „Kõikidel on minu nina!”</p> <p>(P)</p> <p>/ENESE-/</p> <p>t1: „Aa, kolmikud!” (T,P)</p> <p>t2: „Kolm tüdru! Ihihi!”</p> <p>t1: „Päris lahe!”</p> <p>t2: „Mõttele, kui palju riideid peab neile ostma.”</p> <p>t1: „Selles on kolmikud tüdrukud... selles videos. Vend teab neid.”</p> <p>T2: „Teab või? Lahe!”</p>	<p>Naeratus, naer. (P)</p> <p>Vaatavad, sõbralikud ilmed nägudel.</p>
<p>Põhja ringkonnaprokuratuuri teatel selguvad Tallinnas Vilde teel toime pandud kolmikmõrva ekspertiisi tulemused alles nädala pärast. Tulemustest loodetakse selgust saada täpse surmaaaja ja põhjuse kohta.</p>	<p>KÕLL</p> <p>Saatejuht keskplaanis.</p>	<p>-----</p>	<p>-----</p>
<p>*1 Kohtumeditšini ekspertiisi esialgne *2 arvamus on, et ohvrid on surnuks kägistatud, *3 kuid see vajab veel kinnitust. Möödunud reedel kl 15.15 paiku sai politsei *4 teate, et</p>	<p>*1 Üldplaan Mustamäe panceelmajast</p> <p>*2 Politseiauto maja ees.</p> <p>*3 Konnaperspektiiv: filmitud maja trepikoja eest üles akendele. Panoraam alla välisuksele.</p>	<p>-----</p> <p>*1- *3 t3: „Aa, see on see!”</p> <p>t1 ja t2: „See on nii jube!”</p> <p>t3: „Mees leiti pooduna metsast!”</p> <p>t1: „Ma ei kujuta ette kuidas ta suutis seitsmekuust...”</p> <p>t2: „Nii jube!”</p>	<p>-----</p> <p>*5 t1 VAATAB ALLA,</p>

<p>Vilde teel leiti 29-aastase *5 Airi ning tema 7-kuuse ja 7-aastase tütre surnukehad. Hirmsa leiu tegid hukkkunu vanavanemad. *6 Politsei asus otsima pereisa, ~ endist kaitseväelast, 33-aastast Janek Laurit ja tema kasutuses olnud sõiduautot Nissan Almera. *7 Laupäeval kella 9.16 paiku teatas juhuslik mööduja politseile, et leidis Paldiski lähedalt metsast pooduna mehe surnukeha. *8 Politsei tuvastas, et tegu oli Janek Lauriga. Lähedalt leiti ka tema auto. Esialgsel andmetel on *9 tegemist enesetapuga. Seni teadaolevalt ei jätnud Lauri maha endast ühtegi teadet.</p>	<p>*4 Üldplaan maja udest, tagaplaanil teine paneelmaja *5 Foto ajalehest, pildil on ema keskploaanis kahe tütreaga. Zoom nägudele. *6 Foto ajalehest: keskploaanis Janek Lauri kaitseväelase riietuses *7 Konnaperspektiiv puude latvadest. Kaamera liigub ringiratast puult puule. *8 Vösa, mahakukkunud oksad, panoraaam metsale (üldplaan). *9 Jälle sama foto ajalehest: keskploaanis Janek Lauri kaitseväelase riietuses</p>	<p>~*2: Metsast leiti! <u>/SIKU-, SÜNDMUSE-/</u> *8-9 t2: „Kas ta ise tappis need?” t1: „Naise ja lapse vä? Muidugi, ma küll usun. Kui mõni väga hull proff ei olnud, kes oskab jäljed peita. Te olete vaadanud „CSI’d?” ” t3 ja t2: „Jaa!” t3: „„Kondid” on ka selline.” t1: „„Kondid” meeldivad rohkem.” <u>/MEEDIA SFÄÄR/</u></p>	<p>MITTE ENAM EKRAANILE: „Jube!”</p> <p>Jälgivad suuremat osa loost, sj ka tekstilist poolt.</p>
<p>AS Werol tehased endine direktor E.Aavik otsustati vahalt vabastada kautsjomi vastu.</p> <p>Ja just selgus, et Erkki Aavik vabastati Tartu vanglast.</p>	<p>KÕLL Saatejuht keskploaanis Pärast saatejuhi sissejuhatus algab lugu ise.</p> <p>KÕLL, Saatejuht keskploaanis</p>	<p>Eeltoodud jutt kestab ka loo ajal, mis räägib E. Aaviku vabastamisest – see lugu jääb tähelepanuta.</p> <p>t1 (justkui ehmudes): „AAh!” (ei saa aru, kas naljatades või ei). (T)</p>	<p>-----</p> <p>-----</p> <p>-----</p>

<p>Meditsiinitöötajad plaanivad streiki.</p>	<p>/---/</p>	<p>t2: „Kes?” t1: „Tartu vanglast.” t1: „Mis ta tegi?” t2: „Kes ta on?” t3: „Ta rääkis tükk aega.” t2: „A too oligi too?” t3: „Palju uudiseid on vahepeal olnud.” t2: „Mul ei jäänud nimed meelde.”</p>	
<p>Meditsiinitöötajad plaanivad streiki.</p>	<p>/---/</p>	<p>Eeltoodud jutt jätkub ka loo ajal, mis räägib meditsiinitöötajate streigist, nii et see lugu jääb suuremas osas tähelepanuta.</p>	
<p>*1 Riigikogu majanduskomisjon ei toetanud täna sotsiaaldemokraatide algatatud reklaamiseaduseelnõu *2 muudatusettepanekut, millega oleks *3 alkoholireklaam raadios ja televisioonis täielikult *4 ära keelatud. Samas leidis toetust Reformierakonna poolt algatatud *6 ettepanek, millega *7 pikeneks *8 alkoholireklaamiks lubatud aeg televisioonis *9 ja raadios tunni</p>	<p>Kõll *1 Üldplaan Riigikogu saalist rõdult filmituna. Panoraam ühest saaliäärest teise. *2 Kaks Riigikogu liiget töölaua taga selja tagant poolüldplaanis. *3 Kaader reklaamist: valgesse rietatud naine keskplaanis tõuseb püsti. Esiplaanil mütsiga mees. *4 Kolm meest paadis (keskplaan), kaks sarnast vaatavad üle õla naise suunas.</p>	<p>*1 t3: „Mina olen siin olnud, vaata, seal kust nad filmivad, ma olen istunud seal, täpselt seal.” (P) t2: „Aga mina ei ole!” t1: „Said neid nuppe ka näppida?” t3: „Jaa! Aint et ei lubatud, aga ikka näppisin.” <u>/ENESE-, STSEENI-/</u> Al* 3 t1: „See on täitsa hull reklaam, nii t3 moodi on see seal!” (P) t3: „Aitäh!”</p>	

<p>*10 võrra. Varem oli *11 eelnõus alkoholi reklaamimise lubamine alates kella *12 kümnest õhtul. Uue variandi järgi lubatakse alkoholi reklaamida kella 9 õhtul kuni seitsmeni hommikul. Eelnõu läheb Riigikogus teisele lugemisele *13 24. jaanuaril.</p>	<p>*5 Konnaerspektiiv keskplaanis samale naisele, kes nüüd naeratab, hüüab midagi ja potsatab tagasi paadile. *6 Poolüldplaani tagasipotsatavast naisest. *7 Naise tagumik vajub paadile (keskplaani). *8 Paat hakkab läbi lume ja jää edasi liikuma *9 Mees lööb trummi (keskplaani). *10 Suures plaanis aerutava mehe nägu *11 T. Varek spiietri laua taga (üldplaani). *12 Üldplaani Riigikogu saalist: saadikud tõusevad ja kõnivad välja. Osad jäävad istuma. Panoraam üle saali. *13 Kaks saadikut laua taga poolüldplaanis.</p>	<p>t2 räägib mingist alkoholi- vastasest reklaamist, mida õpetaja oli jaganud vms. Vestlus kestab enam-vähem läbivalt loo ajal.</p>	<p>Loo sisu jääb tähelepanuta, lapsed kommenteerivad üksikute detailide põhjal ja tuletavad sealt oma jutuaine.</p>
<p>Põhja-Tallinna linnaosa avas täna Koplis uue avaliku sauna. /---/ Tulla võib isegi Pärnust või Narvast, rääkimata siis Koplis rahvast.</p> <p>* 1 Tallinna rahval *2 oli täna</p>	<p>KÕLL Saatejuht keskplaanis.</p>	<p>Räägivad saadet mittepuudutavat juttu.</p> <p>t1: „Koppel?” (T)</p> <p>* 1-2 t1: „Misasja ta nüüd</p>	<p>-----</p>

<p>põhjust rõõmstamiseks - Koplis avati uus saun. *3 Koplis sotsiaalmaja *4 keldrisse ehitatud *5 saunas on ruumi pesemiseks ja leili võtmiseks 18 mehel ja 12 naisel. *8 Meeste ja naiste ruumid on muidugi eraldi. Sauna tuli avama Tallinna linnapea Jüri Ratas. JÜRI RATAS Tallinna linnapea: „Iga sauna avamine on väga tore sündmus ja täna me saame tõdeda, et see on Põhja-Tallinnas Tuulemaa tänaval ja me ootame siia kõiki Tallinna elanikke, kes soovivad saunateenust nii et see on kõigile avatud” *10 Sotsiaalmaja haldava OÜ Lindeni juhi sõnul on väga oluline, et just Põhja-Tallinna linnaosa uue sauna sai. ÜLARI TIITS OÜ Linden haldur: *14 „Ma arvan, et on väga oluline, et see just Koplis on, sest Põhja-Tallinna linnaosa on valdavalt hoonestatud vanade hoonetega, kus puuduvad korralikud pesemisvõimalused ja ma arvan, et nõudlus oleks selline, et kolm sellist sauna</p>	<p>(pooltuldplaani). *2 Suures plaanis termomeeter ja šampusepokaal. Panoraam üldplaanis saunaruumile, mis täis külalisi. *3 Üldplaani Koplis sotsiaalmajast. *4 Keldrikorruse uks üldplaanis. *5-7 erinevad plaanid tühjust duširuumist. *8 Leiliruum, kibud laval. *9 Ratas keskplaanis *10 Pooltuldplaanis mees duširuumis kraani uurimas. *11-13 erinevad plaanid sauna ruumidest *14 Keskplaanis Tiits AI *15 erinevad plaanid sauna avamisele kogunenud rahvast, kes söövad suupisteid ja joovad pokaalidest midagi, erinevad plaanid saunast. ***Ratas, kibu käes (zoom keskplaani pooltuldplaani). /---/ *M suitsetav mees</p>	<p>teeb?” (P) (... rahval oli põhjust) ~Naeravad (et uus saun) (T) t3: „Hullult mõttekas!” t1: „Muidugi on mõttekas, miks ei peaks! Mingi avalik saun? Maksma peab ka?” „Ma olen küll nõus minema seal dushi alla, kui seal kabiinid on ja keegi ei näe.” /ENESE-/ *5 „Ei olegi kabiinid! Mina ei lähe sinna. Jääb ära”. (P) t2 naerab: „Sa ei elagi Tallinnas!” t1: „Mis siis, ikkagi ma võin sinna minna!” t2: „Sa võid sinna joosta!” t1: „Jooksen sinna 200 km. *10 Mis nad näpivad seal?” (P) t3: „Nad proovivad!” t2: „Nad jooavad veini seal! Halb eeskuj!” (P) t1: „Jah!” t3: „Jooavad veini, siis lähvad sauna, jäävad magama, siis saavad surma. Ongi kõik!” /SÜNDMUSE-/ </p>	
---	--	---	--

<p>oleks täiesti normaalne, ma usun.” Saunaskäik maksab 25 krooni. Linnapea Ratas jagas õpetusi, kuidas saunas käia ja kinkis televõistkondidele. JÜRI RATAS: ***„Ja nii nagu Eesti saunas on kombeks – vähem sõnu ja rohkem leiti! Ja ma ei tahagi seda kellelegi kinkida, vaid ma viin selle otse leiliruumi, et Tallinna elanikud, kes saunateenust kasutavad, saavad kohe seda kappi kasutama hakata. Nii et tänan kõiki ja jõudu teile!”</p> <p>Mida arvavad uuest saunast sotsiaalmaja elanikud ise? *M „Kas te teate, mis siin nüüd avati?” – vanem mees: „Kuulnud olen.” – „On endal ka plaan sauna minna?” – „Dušš on olemas, milleks?”**N - vene naine: „Vaatame, oleneb, mis saun on.”</p> <p>-----</p> <p>Tuntud Tartu soojaärimees Tiit Veeber ehitab koos soomlastest partneritega Tartu piiril asuvasse Luunja valda uue soojuste ja elektri</p>	<p>keskplaanis. (asotsiaali on filmitud nii, et nägu on vaid osaliselt näha)</p> <p>**N vene naine</p> <p>-----</p> <p>KÕLL Saatejuht keskplaanis,/---/ järgneb lugu. Vana tehasehoone esine plats, mille taustal Veeber seisab ja</p>	<p>t1: „Kas see maksab ka midagi?” Mina: „Vist 25 krooni.” t1: „Tund vä?” Mina: „Ma ei tea.” t1: „Üks pesu, veedavad pool päeva seal.” *M t3: „vaadake!” (tänavaküsitluse ajal)</p> <p>-----</p> <p><u>Korraks jäävad vaatama</u> (loo algus ise tõmbab vaatama – et ära kuulda-näha millest on?). Suuremat osa loost ei jälgi, aga detailid pildis tõmbavad</p>	<p><u>Ratase sõnavõtu ajal jäävad vaatama, kummarduvad telerile lähemale.</u></p> <p>Jälgivad rohkem pilti, samal ajal kommenteerivad seda ja ajavad juttu. Vahepeal kaob tähelepanu ära, aga 1. Ratase sõnavõtu ajal ja 2. tänavaküsitluse ajal kummarduvad jälle telerile lähemale.</p> <p>-----</p>
---	---	---	---

<p>koostootmisjaama. /---/ TIIT VEEBER: „Katla kõrgus on tegelt 1m kõrgem kui see jäme korsten, mis siit otsa vahib. See katel riputatakse õhku, see katel on 400 tonni. Ja ta ripub üleval talade küljes nii kui nunnukene, nagu lapse paned hälli. Ja selle vahe sisse tuleb generaatori ruum. Sinna taha tuleb kütuse vastuvõtu... ja siit see täitub ruumiliselt kõikvõimalike eskalaatorite, kõigisuguste kuradi kulgemiste ja nendega.” /---/ /---/ /---/</p> <p>Tartu linnapea Laine Jänes ütles, et uus jaam on oluline mitmel põhjusel. L.AINE JÄNES Tartu linnepea: „Ma tootsin välja kõigepealt keskkonnasõbralikkuse, puhta õhu ja /---/”</p>	<p>räägib.</p> <p>/---/</p> <p>Laine Jänes keskplaanis Tagaplaanil paistab mees, kaamera õlal.</p> <p>/---/</p>	<p>tähelepanu, algul tõmbab tähelepanu asfaltplats. t1: „Sellise nad võiksid siia meile asfaldi panna.”, misjärel jõuavad vaidluseni, kas asfalt jääb kuumal suvepäeval plätude külge kinni või mitte. (P) /ENESE-/</p> <p>Kordab järele telerist kostvat sõna „eskalaatorit.” „Eskalaator on see, mis teeb nii vä?” – näitab käega, kuidas. (T)</p> <p>Hakkavad üksteist togima. t3: „Selle saab ikka pärast välja lõigata?” Mina: ”Ega ma saadet ei tee.” t3: „Pärast vaatame ETVst ennast.” Kõik naeravad. t1: „Näe, kaamera!” (P) t3: ”Näe, Laine Jänes!” (P) t2: „Vaata, kui suur kaamera! Tal õlg pärast valutab.”(P) t3: „,Ta on harjunud!”/ROLLI-/</p>	<p>Üldse ei jälgi lugu. Ainult Jänes, suur kaamera ja asfalt</p>
---	--	--	--

<p>----- Enne tõisemaid välisteemasid käime külas ühel saksa soost mehel, kes on harrastanud 43 aastat hobi, mis tänasel päeval on hakanud väikest viisi raha sisse tooma.</p> <p>----- Viivitus loo käivitamisel. Sellest saksa mehest räägime natuke hiljem.</p> <p>----- Nüüd välisuudiste juurde. Vene peaprokurör Juri Tšaika saadab Litvinenko mõrva uurimiseks Londonisse oma uurijad /---/</p>	<p>----- KÕLL Saatejuht keskplaanis</p> <p>----- /---/</p>	<p>Lobisevad, lugu ei jälgi. T3: „Vaatame Laine Jänest nüüd!”</p> <p>-----</p> <p>t1: „Mis hobi?” t2: „Ta ei öelnud” t1: „Ja ei tulegi!” (T)</p> <p>-----</p> <p>t2: „Jälle see Venemaa!” (T) t1: „Venemaaga on nii palju probleeme! Hea, et mina venelane pole!” t3: „Što töö hotšes?” t2: „Vaata, ma ei saa aru, miks venelased hoiavad Eestisse. Vaata, kui suur on Venemaa! Miks nad sinna ei lähe?”</p>	<p>tõmbasid tähelepanu.</p> <p>----- t3 kummardub vaatama, teised jäävad ka vaikseks.</p> <p>-----</p> <p>Ootavad, et lugu algaks, kui selgub, et lugu ei saagi kohe eetrisse lasta, hakkavad naerma.</p> <p>-----</p> <p>Panevad vaid tähele, et juttu on Venemaast, sellest lähtub ka järgnev lühike arutelu venelaste teemal.</p>
--	---	--	---

<p>/---/ Aga tõsiseid uudiseid on meieni tulnud ka Iraagist. Nendega ka jätkame.</p> <p>-----</p> <p>Iraagi eksdiktaatori Saddam Hussein kaks kaassüüalust poodi täna hommikul inimsusvastaste kuritegude eest. Saddami poolvenda ja endist ülemkohtunikku süüdistati seoses 148 šiiidi tapmisega 1980.aastal. /---/</p>	<p>-----</p> <p>Kaadrid Saddamist ja ta kaaslastest ning kohtuistungist, kuid mitte poomisest endast.</p>	<p>t1: „Siberisse!” See vestlus kestab terve saate lõigu vältel.</p> <p>-----</p> <p>t3 jääb vaatama: „Iraak!” (T) t1: „Aa, see on sec.” Teeb poomisliigutust. Jäävad vaatama. t2: „See on jube!” t1 teeb veelkord poomist järgi. t2: „A miks nad ära tappa taheti?” t1: „Nad olid ka pahad!” t2: „Neil on jah komme nad ära tappa.”</p>	<p>-----</p>
--	---	--	--------------

<p>Saade: heli</p> <p>Täna kogunesid Euroopa Liidu pealikud Ljubljanas, et tähistada endise Jugoslaavia vabariigi Sloveenia liitumist Euroopa ühisraha euroga. /---/</p>	<p>Saade: pilt</p> <p>KÕLL: Euro.</p>	<p>Vaatlus: kõne ja kehakeel</p> <p>„Euro!” t1: „Mina ei taha eurot!” t2: „Miks?” t1: „Sest ta on inetu raha!” t3 naerab. /ENESE-/ t3: „Nad on nii imeliku suurusega ka!” t2: „Taskurahaks on ainult mingid sendid, onju!” t1: „Mõtle kui suur senditasku peab siis olema.” t3 räägib, et müntide hoidmiseks ongi</p>
---	--	--

<p>Uuesti sissejuhatus loosse hobist, mis on kestnud üle 40 aasta.</p> <p>Taustaks mingi meiemehelik laul: *1 „Ma šokolaadist jänes /--/ sulan suus.” See on sakslane Karl... Ta on juba *2 alates 1964. aastast kasvatanud jäneseid. /- --/ *5 Mees müüb endakasvatatud hiigeljäneseid Põhja-Koreasse. *6 Seda kaugelt isoleeritud kommunistlikku riiki kauged tänu suviste üleujutustele ähvardab tänu suviste üleujutustele näljahäda.*7 Hävis suur osa viljast /---/ Põhjakoorealased loodavad abi jäneste kasvatamisest ja pöördusid läbi saatkonna Karli poole, kes üleskasvatatud jäneseid sinna saadab. * Esimene 14 loomast koosnev saadetis on juba teele läinud./---/</p>	<p>Kõll Saatejuht keskplaanis</p> <p>*1 Karl (keskplaanis) läheb jänesepuuride juurde (üldplaan), kaamera liigub kaasa. *2 Jänes puuris poolüldplaanis. *3 Jänesepuurid üldplaanis. *4 Poolüldplaanis Karl siilitab üht jänestest, annab talle musi *5 Keskplaan: tõstab veel ühe jänese puurist välja, hoiab tal turjanahast kinni, tõstab lauale. *6 Poolüldplaan: mees hoiab jänest laual kinni ja mõõdab joonlauaga jänese kõrvade pikkust. *7 Suur plaan jänese näost, nuusutab ja sööb heina /---/ * Jänesepojad emajänese külje all.</p>	<p>eraldi kotikesed olemas. Kõik näitavad kätega raha suurusi, vaatavad üksteist rohkem kui telerit. Loo tegelik sisu jääb tähelepanuta.</p> <p>Räägivad eelmise loo ajal alanud jutu jätkuks söödavatest eurodest.</p> <p>t1: miks ta „Shokolaadijänest” praegu lasi? (T) t2 ja t3: „Näe, jäneseid!” (P) t1: „Nii armsad!” Jäävad vaatama, samal ajal muudkui kommenteerivad. t3: „See ongi see hobilugu!” t2: „Nii nunnud!” t3: „See on minu jänes, kes pani plehkat!” *5 t2: „Miks ta neid nii hoiab!” t3: „Neil ei ole nii valus. See on nagu kassidelgi nahk.” Näitab käega, kuidas kasse tõstetakse. t2: „Ma tean, aga ikkagi. Mulle üldse ei meeldi.” Pilt tõmbab jälgima, samal ajal nunnutamine jätkub. /SIKU-/ *7 t2 teeb jänese nina liigutust järele: „Hästi nina käis, hästi läks muusikasse!” (P) Teevad järele, kuidas jäneseid kappi hoiavad, samal ajal seda sõnaliselt</p>
--	---	---

<p>Laul: „Ma šokolaadist jänes, mind kõrvust näksid vahest. Ma magus igalt poolt. Ma šokolaadist jänes, ei löö ma välja verest, kui hammustad must pool.”</p>	<p>Erinevad kaadrid jänekest, armsatest jänesepeogadest ja vanast Karlist, kes neid ka joonlauaga üht- ja teistpidi moodab ja nunnutab.</p>	<p>kommenteerides. (P)</p> <p>Lõigu ajal, kus muusika taustaks, hakkavad kaasa laulma (selle sõnad on neile tuttavad.) (T)</p> <p>t1: „Nii armas! Vaata, kui ma käisin Hauka laadal, siis üks selline suur.” näitab kätega, „jänes peesitas seal, oli niimoodi.” - Sirutab end välja ja näitab, kuidas. t2: „See ei olnud jänes.” t1: „Oli ja ta ei jooksnud ära ka, lihtsalt peesitas seal. Äkki oli siit.” –osutab telerile. t1: „Ahh, pojad, issand kui nunnud!” (P) t3: „Meil kunagi olid jäneseid!” t1: „Jaanikal on praegu jänes.” /PRIVAATSFÄÄR, ENESE-/ KOMMENTEERIVAD AINULT PILTI, JA MITTE AINULT SELLE LOO PUHUL. RÄÄGIVAD LUGUDE PEALE, NII EI KUULEGI, MILLEST JUTTU.</p>
<p>*1 2006.aastal sündis 15000 last. /---/*2 Ka Ojaliivide perre sündisid eelmisel aastal kolmikud.</p>	<p>KÕLL Saates tulekul *1 Suur plaan lutti imevast imikust *2 Pooltülplaanis Tiina ja Madis kõrvuti, süles kolmikud reas. /---/</p> <p>KÕLL Saates tulekul /---/</p>	<p>*1 t1: „15 tuhat?” (T) t2: „Üks neist oli xxx!” /ENESE-/ *2 t1: „Vaata! Issand, kui lahe!” (P)</p> <p>t1: „Ei huvita!” t2: „Miks? Sport!” t3 hakkab midagi selle teema kohta</p>

<p>*3 Erki moeshow järelpidu peeti KUMU's ja oli *4 pika vennaga. Tantsuks läks alles kella ühe paiku öösel. Enne suheldi ja võeti julgust. *5 „Ma arvan, et oli täiesti super, ei olnud ühtegi momenti, mis oleks nagu piinlik olnud, mis on viimaste Erki moeshowde puhul olnud suht levinud tunne.”</p> <p><u>Pärast reklaamipausi DVD PRAAK!</u> Tere taas!</p> <p>Sissejuhatus kolmikute-loosse.</p> <p>On oodata suurt sünnipäevapidu!</p> <p>-----</p> <p>Madis Ojaviir on õnnelik isa ja Tiina Ojaviir õnnelik ema. /---/ Neile sündisid kolmikud tütre /--/ Elisabet ja Marta... /---/</p>	<p>KÖLL Saates tulekul</p> <p>*1 Üldplaan modellidest laval</p> <p>*2 Kaks blondi naist keskplaanis</p> <p>*3 Üldplaan kolmest kostümeeritud naisest laval, ühelt võetakse riideid vähemaks.</p> <p>*4 Poolüldplaan tantsivatest inimestest.</p> <p>*5 Autokummidest tehtud seljatoele toetuv purjus mees.</p> <p>KÖLL Reklaam /---/ <u>DVD PRAAK!</u></p> <p>-----</p> <p>Armsad kolmikud, kõigil ühtmoodi riided seljas.</p>	<p>selgitama, aga järgnev Erki moeshow tutvustus tõmbab tähelepanu ja jutt jääb poollikuks.</p> <p>-----</p> <p>Vaatavad</p> <p>*5 t1: „Kumm! Vahi milline see selja taga – autokummid ju!”(P)</p> <p>t2: „See on lahe! See on ju see moeshow!” (P,T)</p> <p>-----</p> <p>t1: „Tere! Ma väiksena kogu aeg teretasin!”</p> <p>t2: „Ma plaksutasin.”</p> <p>Rohkem eriti sellesse sissejuhatavasse lõiku ei süvene, räägivad omavahel, va t1, kes ütleb: „Olge tasa! Vaadake!”</p> <p>-----</p> <p>t2: „Tahaks juba horoskoop!”</p> <p>Arutavad, kes mis tähtkujust on.</p> <p>t2 ja t1 püüavad vaadata, t2 osutab millelegi pildis: „Vaata!” t3 veel tahaks rääkida. (P)</p> <p>t1: „Marta, Elisabet ja ...?” (T)</p> <p>t2: „Ma ei kuulnud.”</p> <p>t2 kummardub lähemale vaatama, teised kummarduvad siis ka.</p> <p>t1 osutab lapsele: „Vaata, see on nagu see!</p>
---	---	--

<p>„Elu on palju lõbusamaks läinud!”</p> <p>„Heh, mis on?”</p> <p>„Tema on isa nägu, ainult et ilusam”</p> <p>Kui nüüd kõik ausalt ,ära rääkida, siis mina...</p> <p>Jutt koolimineku plaanidest.</p>		<p>Noh...” (P)</p> <p>t3: „Punkar?”</p> <p>t1: „Jah!”</p> <p>t3 naeratades: „Punkar Villu!”</p> <p>Naeratavad ettepoole kummardudes. /SIKU-/</p> <p>Naeravad.</p> <p>t1: „Mõtlet, kui nad peavad suureks saades samu asju ostma! 500, 500, 500.”</p> <p>t3: „10 tuhat, 10 tuhat, 10 tuhat!”</p> <p>t1: „Kõigil on kõrvarõngad juba!” (samal ajal kui mees räägib söömisest midagi)</p> <p>t2: „Päriselt vä?” (P)</p> <p>t3: „Pannaksegi juba sündides paljudele.” /SÜNDMUSE-/</p> <p>T2 turtsatab.</p> <p>Kõik vaatavad sõbralike nägudega ja end ettepoole kallutades.</p> <p>Suurem osa loost jälgivad huviga.</p> <p>„Ilus kleit!” (P)</p>
---	--	---

<p>----- Kergejõustiku kuldliigas</p>		<p>„Vaata, kus ühel on põsed ja teisel ei ole.” (P)</p> <p>Muusikalise osa ajal nunnutavad. „Väikesed!” (P) /SIKU-/</p> <p>t2: „Tal on samasugused sokid kui xxx’l!” (P)</p> <p>t1: „Neil on igalühel erinevat värvi lutipudel! Jumala äge!” (P)</p> <p>Jälgivad ikka päris palju pilti ja leiavad sellest detaile aruteludeks, aga samas jälgivad päris süvenenult ka kohti, kus noored lapsevanemad kirjeldavad laste iseloomu („Ta on ema moodi”, „Ta on flegma.”), enda ühist tööd baaris, kuidas Madis ja Tiina kohtusid (lause juured „Millised olid esmamuljed tulevases kaasast?” kallutab t1 pea viltu ja naeratab pisut, jääb kuulama-vaatama), kuidas nad said teada, et ootavad kolmikuid ja kuidas nad reageerisid, kas nad poegi ei tahaks juurde saada, kuidas peremees jõuab töökohta ja peret üleval pidada ja lisaks koolis käia jne</p> <p>-----</p> <p>Tähelepanu hajub. Lapsed nõjatuvad taas vastu tooliselga. t1: „See on igav.”</p> <p>Muusikataustaga osa ajal vaatavad jälle pisut suurema huviga. t1: „Vaata, kui</p>
---	--	--

		<p>kõrge!" (P)</p> <p>Teksti ei süvene, kommenteerivad põhiliselt pilti. t1: "Lahedad mütsid!" (P)</p> <p>Räägivad oma juttu.</p> <p>t1 lauldes: „Sini-must ja valge!”</p> <p>t3: „Sa ei oska laulda!”</p> <p>Haugutavad.</p> <p>t2 liigutab end taustaks kostva muusika taktis, põhjendades: „Muusika käib.”</p> <p>Suuremas osas räägivad oma juttu</p>
<p>Erki moeshow.</p>		<p>t2: „See on see moeshow!”</p> <p>t1: „Mind taheti ka moeshowle.”</p> <p>t2: „Päriselt?”</p> <p>t1: „Vanemuisesse kõndima.”</p> <p>t2: „Miks sa ei läinud?”</p> <p>t1: „ma ei tea.”</p> <p>T2: ”ma oleks kohe läinud! Jumala lahe!”</p> <p>/PRIVAATSFÄÄR-, ENESE-/</p> <p>t1: ”Vend on jumala purjus kummide najal”. /SIKU-/</p>

Lisa 2: Materjalid retseptioonikatse läbiviimiseks

„Reporter”, 26.märts 2007:

1. „Kõva” kohalik jätku-uudis. Jüri Liim kavatseb 9. mail korraldada pronkssõduri juures Eesti ajaloo päeva. (1.)
2. Negatiivne uudis (rubriik „110”). Autoavarii Tallinnas. (2)
3. „Kõva” kohalik jätku-uudis. Läbirääkimised valitsuse moodustamiseks. Mart Laar loobus välisministri kohast. (3)

Lühi-uudised:

4. Finncomm avab Tallinn-Helsingi lennuliini.
5. Tallink müüs kiirlaeva kreeklastele.
6. Dendroloogid: Pärnu pärnaallee pole ohtlik.

Pikem:

7. „Pehme” lugu erakordsest sünnimusest. Eesti mees lasi süstaga Jägala joast alla. (4)
 8. *Ilmateade*
 9. Miss Raplammaa
- Lühi:
10. MrBeani uus film
 11. Model Naomi tegi ühiskondlikult kasulikku tööd. Shakira andis Indias kontserdi

Pikemad:

12. „Pehme” lugu turismitalust (rubriik „Maa-ühendus”). (5)

13. Uue saate „Trikimees” tutvustus.
14. „Pehme” lugu võõrast kultuurist: „Reporter” käis Indias. Taj Mahali tempel. (6)
15. Vargad võtsid ööklubist kaasa fotograaf Sven Tupitsa varustuse.
16. „Pehme” lugu meelelahutusmaailmast. Võltsfotod Inglise kuningannast ja teiste kuulsuste teisikutest. Fotograafi sõnum: ärge uskuge seda, mida teile näidatakse. (7)
17. Eesti Loto loosis välja auto

Nimi

Head õpilased!

Kui huvitav või igav ning kui arusaadav või arusaamatu/segane oli vaadatud lugu teie jaoks? Palun vastake nendele küsimustele kohe pärast iga loo lõppu. Selleks valige üks kahest vastandtähtsusega omadussõnast ja tõmmake ring ümber numbrile, mis teie meelest omaduse paikapidavust arvilisel skaalal kõige paremini näitab. Nt. kui arvate, et lugu oli ülipõnev, tõmmake ring ümber numbrile „+3”. Kui leiате, et loos jagus põnevat ja igavat ühepalju, siis tõmmake ring ümber numbrile „0”. Kui aga lugu oli teie meelest üpris igav, kuid mingil vähesel määral siiski huvi pakkuv, valige kas „-1” või „-2” – olenevalt igavuse astmest. Samal põhimõttel toimige ka skaalade „arusaadav – arusaamatu/segane” täitmise puhul.

1. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

2. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

3. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

4. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

5. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

6. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

7. lugu oli:

huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	igav
arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	arusaamatu/segane

Ja veel paar küsimust:

- **Kui sageli vaatad saadet „Reporter“?**
 - a) iga päev
 - b) sageli, kuid mitte iga päev
 - c) mõnikord
 - d) harva
 - e) mitte kunagi
- **Kellega koos tavaliselt „Reporterit“ vaatad?**
 1. ema ja/või isaga: a) iga päev; b) sageli; c) mõnikord; d) harva; e) mitte kunagi
 2. õe (õdede)/vennaga (vendadega): a) iga päev; b) sageli; c) mõnikord; d) harva; e) mitte kunagi
 3. sõpradega: a) iga päev; b) sageli; c) mõnikord; d) harva; e) mitte kunagi
 4. üksinda: a) iga päev; b) sageli; c) mõnikord; d) harva; e) mitte kunagi

Tänan!

Kristina Veidenbaum, Tartu Ülikooli ajakirjanduse magistrand

Nimi.....

Palun kirjuta ümberjutustus kolmest Sinu jaoks meeldejäävamast loost! Püüa ümber jutustada nii teksti – kui ka pildilist poolt.

Intervjuu juhend

Meeldivus:

- **Missugused lood teile saates meeldisid? Miks?**
- **Missugused lood ei meeldinud? Miks?**

Küsimused kognitiivsete skeemide kohta:

- (millest lugu oli?)
- Mida mõtlesite seda vaadates?
- Kas teile meenus midagi seda lugu vaadates? Mis? Milline osa loost selle asja meelde tõi?
- Kas lugu tõi meelde enda või tuttavate kogemusi või situatsioone? Palun kirjeldage neid! Millise loo osa ajal need meelde tulid?
- Kas lugu tõi meelde midagi varem televisoris või mujal ajakirjanduses nähtut-kuuldut? Mida? Millise loo osa ajal need meelde tulid?

Loo tähelepanuväärsemad osad:

- Kes teile meelde jäi?
- Milline pilt sellest loost teile mällu/meelde jäi? (millest see pilt rääkis?)
- Mis teile mõne loos esinenud inimese jutust meelde jäi? Mis?
- Miks seda teemat saates käsitleti? Mis sõnumi sellest enda jaoks üles korjasite?

Projektiivtehnikad!

Lisa 3: Vaatlused ja intervjuud

Vaatlus, 27.03.07. Tüdrukud

Helis	Pildis	Reaktsioonid
<p>Vladimir Lebedev ütles, et kui Jüri Liim peaks tema korraldataval Eesti ajaloo päeval solvama *1 kuidagi tema isa mälestust, siis läheb ta Liimile rusikatega kallale. *2 VLADIMIR LEBEDEV: „Kui keegi julgeb solvata minu isa mälestust, siis vabandage, mul ei ole vahet, kas see on Jüri Liim või keegi teine, lõõn tal näo sisse, lihtsas vene keeles öeldes!” *3 Jüri Liim tahab 9.mai hommikul kella seitsmest õhtul kella 11-ni Tõnismäel Eesti ajalugu tutvustava päeva. Liimi sõnul võivad sinna tulla kõik, kuid selleks seab ta tingimused. *4 JÜRI LIIM: „Ma ei taha näha staliniste ja nende propagandat, seda mitte mingil juhul. *5 Ma ei taha mingeid agressioone, ma ei taha mingeid lilli. Eeldan, et sinna tulevad oskajad inimesed, haritlased oma loenguid *6 pidama. Seal saab olema muusika, vahepalad, ilmselt ka mõningad lauljad. Toome välja stendid. Ma tahaksin näha ka Petserimaa rahvast.” „Reporterile” teadaolevail andmeil organiseerivad praegu mõlemad pooled praegu, et *7 9.mai tuleks Tõnismäele võimalikult palju n-ö „oma mehi”. Võidab</p>	<p>/---/ *1 9.mai 2006 KP nelkide asetamine Pronkssõduri ette. *2 VLADIMIR LEBEDEV KP *3 ÜP 20.mai 2006 Pronkssõduri juures toimunud üritusest (pildis Eesti lippudega inimesed) /---/ *4 JÜRI LIIM SP *5 9.mai 2006 Punalipp suures plaanis. /---/ *6 JÜRI LIIM SP /---/ *7 9.mai 2006 rahvamass Pronkssõduri juures ÜP, üks mees on Eesti lipuga, keegi püüab temalt seda käest</p>	<p>5 ja 6 muigavad ja vaatavad üksteisele otsa, 1 ja 3 sosistavad midagi teferile osutades. Vaatavad vaikides.</p>

<p>see, kelle pool on rohkem rahvast. Lisaks Liimile tahab Pronkssõduri juures oma ürituse korraldada ka veel *8 teine seltskond, seda aga päev varem, 8. mail. *9 OUDEKKI LOONE, 8. mai liikumine: „Ma tahaksin, et inimesed tulevad kohale, räägivad minevikust, laulavad koos, asju, mis on meile kõigile olulised – eestlased laulavad väga palju, mul on selle üle väga hea meel, eestimaalased laulavad väga palju, mul on selle üle väga hea meel. Ma loodan, et tuleb selline sõbralik üritus, et oleks näha eestlastele, oleks näha maailmale, oleks näha eesti kodanikele seda, et me tahame elada sõbralikku elu ja me ei taha omavahel kakelda.” *10 Kui Pronkssõduri juures peaks nendel päevadel kähmuseks minema, siis politsei on selleks valmis. *11 RAIVO KÜÜT Lõuna Politseiprefekturi prefekt: „Ma arvan niimoodi, et asi kakluseni ei lähe, aga me jälgime ka seda, et kõik keelatud sümboolika ja kõik muud ilmingud, mida me teame seal – rohket alkoholi tarvitamist selles piirkonnas jne – see kõik on avaliku korra rikkumine ja sellised asjad me menetleme ja vastavad karistused määrame.” *12 Samas on praegu ametis olev valitsus otsustanud Pronkssõduri Tõnismäelt teisdada. Selle eest vastutav kaitseminister Jürgen Ligi ütles, et enne 9 maid seda teha ei jõuta. *13 JÜRGEN LIGI kaitseminister: „Ta kindlasti</p>	<p>kakkuda, politseinik astub vahele. *8 PÜP kahest naisterahvast (üks neist Oudekki Loone) *9 OUDEKKI LOONE KP *10 23. veebruar Kaklus, mitu meest Pronkssõduri ees lumes maas ÜP *11 RAIVO KÜÜT SP *12 23. veebruar Kaklus, vanem naisterahvas ja üks mees kaklevad. /---/ *13 ÜP ilmselt 9.maist 2006, kus grupp politseinikke üritab Pronkssõduri ees kahte vaenupoolt lahutada. Üleüldine pinge, karjumine ja segadus.</p>	<p>3 ja 4 sosistavad midagi omavahel, on aru saada, et jutt käib Pronkssõdurist.</p>
---	---	--

<p>kaob sealt, aga ma ei hakka täpsustama, millal ja mis moel. Tegevuste planeerimine käib, *14 ettevalmistused käivad. Minu eesmärk on jätta järgmisele ministrile võimalikult selged plaanid, et temale see amet kergem oleks.”</p>		
<p>*1 Täna õhtul kella poole nelja paiku juhtus raske liiklusõnnetus Tallinnas Sõle tänava ja Kolde puistee ristmikul. Omavahel põrkasid kokku taksoplafooni kandnud Audi ja Volkswagen Golf. Õnnetuse põhjustanud juhi *2 kaasreisija viidi haiglaravile. Taksojuht nimetas õnnetuse ühe põhjusena teise auto juhi kogenematust. *3 „Noored ei oska autoga sõita – esimesest reast keeras kohe teise ritta. Mina sõitsin vasakus reas ja mind oli hästi näha. Akki ta oli otse minu ees. Vajutasin pidurit, et hullemat ära hoida. Minu kõrval istuval reisijal oli nina katki. Tagaistmel istunud reisijal läks palju hullemini.” – „Kas praegu on ta kiirabiautos?” – *4 „Praegu on ta seal, öeldi, et kõik on korras.” Mõlemad masinad said tõsiselt kannatada. Samuti tekitas õnnetus tipptunnil paraja liikluserummiku. Taksojuhi sõnul on ta varemgi avariisse sattunud, samuti on ta pea harjunud esiklaasi lendamisega. *5 „Minu pea on juba selline, et</p>	<p>*1 ÜP puruks sõidetud esiotsaga Audi. /---/ *2 ÜP eemalduvast undavast kiirabiautost. /---/ *3 KP Taksojuht, tagaplaanil kiirabiauto. /---/(erinevad kaadrid katkistest autodest ja nende osades, mis on pillutatud mööda tänavat laiali). *4 KP Taksojuht, tagaplaanil kiirabiauto. /---/ *5 KP Taksojuht, tagaplaanil kiirabiauto</p>	<p>(*1) Pilgud on teleriekraanil. Kohe pärast loo esimese lause lõppu pööravad 1, 2, 3, 4 pilgud enda ees olevatele paberitele, 5 jälgib kõrvalistuja tegevust, kui 1-3 on paberid täitnud, ei pööra nad pilku telerile tagasi, vaid vaatavad siia ja sinna... Kõige pikemalt (loo algusest kuni sõnani „kogenematust”) jälgib lugu 8, kes on kogu aeg ühes ja samas asendis, siis aga ohkab ja vaatab ka enda ette paberile. (*3) 1, 2, 3, 4, 8 tõstavad pilgud üles ja jäävad rääkivat pead vaatama. 5 tahaks vist ka teile räägitavat jälgida, aga 6 küsis vaikselt ta käest midagi. (*5) 6 naerab.</p>

<p><u>harjunud kõigea!</u></p>		
<p>*1 Täna kell üks läksid Isamaa ja Res Publica liidu läbirääkijad kahepoolsele kohtumisele Reformierakonnaga. Ühenderakonnal oli taskus kaks omapoolset lahendust, kuidas ministritoolid peaksid jagunema. *2 „Ma saan aru, et üks pakkumine teie poolt on selline, mis ei sisalda välisministri kohta?” – MART LAAR: „Jah.” *3 Siiani on Isamaa ja Res Publica liit nõudnud, et välisministri tool peab jääma neile. Umbes tunni aja pärast lahkusid isamaaliitlased valitsuse hoomest. *4 „Nii, mille poolest te nüüd targemad olete?” MART LAAR IRL juhtpoliitik: „Ei ütle, aga kindlasti oleme!” Tunni aja pärast kohtusid Isamaa ja Res Publica liikmed uuesti Reformierakonnaga. *6 „Kas teie isiklikult olete ka valmis valitsusse mitte minema?” – Laar muheleb „Kindlasti olen ma ka selleks valmis. Ma olen vist juba ka öelnud, et ma ei veeda oma unetuid öid küljelt küljele viseldes ja unistades, et minust Eesti Vabariigi minister saab.” *7 Poolteist tundi hiljem, mil kohtumine lõppes, oli Laar eriti kidakeelne. „Mis tulemus on?” – „Ma arvan, et me leppisime kokku, et me ei jaga praegusel hetkel kommentaare.” *8 „Ma saan aru, et positiivset tulemit täna ikkagi ei ole?” – JAAK AAVIKSOO IRL juhtpoliitik: „Ma arvan, et seda tulemust</p>	<p>*1 ÜP Laar, Aaviksoo ja Tsahkna tulevad kiirel sammul mööda Toompea munakivitänavat *2 KP MART LAAR *3 PÜP Mehed lähvad uksest sisse, uks vajub kinni. /---/ *4 Reporter tõttab Mart Laari poole > Laar KP. *5 ÜP Laar, Aaviksoo ja Tsahkna lähevad kuhugi, kaamerast eemale. *6 MART LAAR KP *7 PÜP Laar astub välja uksest, kust oli enne sisse läinud, reporter on tal kohe vastas KP. Tsahkna jt mööduvad ta selja tagant. *8 Reporter teeb Aaviksoo kõrval mööda tänavat „kiirkõndi”, üritades talle küsimusi esitada, tundub, nagu suruks ta mehe küljega</p>	<p>(*1) 3: <i>oh my god!</i> (<i>tüdinult</i>) 1: alles eile rääkis nendest valimistest. 4: need on ju ammu läbi. Vangutab pead. 3 ja 4 kommenteerivad IRLi esindajate kõnnakut. (*4) 4 nihutab pead kaamera suunas, Laari vastuse peale pahvatavad 1-6 ja 8 naerma. (*6) Jäävad taas vaikseks ja vaatama. Laari muhelemine ajab taas naerma.</p>

<p>tuleb pidada positiivseks, sest meie kaalutletud otsus, milles ei ole välisministri portfelli, on viinud konstruktiivsete aruteludeni ja ma loodan, et need lõppevad homme.” *9 Sotsiaaldemokraadid ei ole rahul neile pakutava siseministri kohaga. Selle asemel tahavad nad hoopis haridusministri kohta. *10 RANDEL LÄNTS</p> <p>Sotsiaaldemokraatlik erakond: „Need asjad muutuvad siin iga viie minuti tagant, et me paneme seal võitluse väikese ikka püsti.” *11 Reformierakonna esimees Meelis Atonen oli vaatamata asjaoludele väga optimistlik.</p> <p>MEELIS ATONEN Reformierakond: „Asi on tegelikult mitte ainult lõpusirgel, vaid lõpuruudustikus. Ma olen väga optimistlik ja loodan, et teatud selgus saabub juba täna õhtul ja arvatavasti homme me suudame selle fikseerida ka mingi konkreetse dokumendina.” Homme istuvad kokku Isamaa ja Res Publica liidu, Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid. Aga kuhu on kadunud rohelised? *12 MEELIS ATONEN</p> <p>Reformierakond: „Vist roheliste erakonna esindajad on ise väga selgeid vihjed andnud ja ütleme nii, et nende osalemine võib olla kõige suurema küsimärgiga.” *13 ELO</p> <p><u>MÖTTUSE stand-up</u>: „Üle kivide ja kändude on need läbirääkimised kulgenud. Täna õhtul rippusid Laar, Ansip ja Padar telefonide otsas ja püüsid päästa, mis päästa annab. Ning</p>	<p>vastu seinä. Ka teiste kanalite reporterid käituvad sarnaselt.</p> <p>*9 - /---/ erinevad kaadrid Ivari Padarist</p> <p>*10 RANDEL LÄNTS KP</p> <p>*11 <u>Meelis Atonen väljub samast uksest, kust enne Laargi.</u></p> <p><u>Reporterid püüavad ta jälle kinni KP.</u></p> <p>/---/</p> <p>*12 MEELIS ATONEN KP</p> <p>*13 Reporter ELO</p> <p><u>MÖTTUSE stand-up</u></p> <p>PÜP</p>	<p>(*11) 3 jal teevad mikrofone ette lükkavat reporterit järgi ja naeravad, teistele teeb matkimine nalja.</p> <p>Paistab, et tähelepani hajub, mitmed kõrvutiistujad räägivad midagi vaikselt üksteise kõrva sisse, osad istuvad ka vaikides, pilguld telerile suunatud.</p> <p>*13 Kõik vaatavad Elo Mõttuse <i>stand-up</i>’i.</p>
--	---	---

<p>Saatejuht: <u>Head sõbrad, uus nädal on alanud, meil on jälle maa-ühendus Rain Kelguga.</u> Tahakski küsida Raini käest, et mida sa täna „Reporter” vaatajatele pakud? – „Tere õhtust, kuna inimesed on järgest rohkem väljas, siis mõtlesin, et tutvustan /---/ Rain Kelk teeb turismitalu pidajatega intervjuu vanade asjade kogumisest. Nad räägivad, et vanavaral on oma hing ja väärtus. Osad asjad on pererahvas saanud Emeksist, osad leidnud metsast jne.</p> <p>.....</p>	<p>Üldisem kirjeldus: tüse ja rõõmsameelne Rain Kelk ja saatejuht vestlevad omavahel, pärast seisab perenaise ja peremehega tühe riituli ees, kus on vanad asjad peal.</p> <p>.....</p>	<p>6 teeb tüdinud nägu, vaadates 3 poole. Kui Kelk kaadrissse ilmub, hakkavad osad naerma.</p> <p>3 meenutab, et „Reporter” on käinud ka Nõo vallas.</p> <p>8 hakkab naerma, kui peremees räägib, et on esemeid vanaraua kokkuostust hankinud.</p> <p>1: Ma ei viitsi seda vaadata, see on mõttetu! /---/ Tähelepanu on hajali, pilgud ei püsi ekraanil ja ka mingit konkreetset vestlust ei teki.</p> <p>.....</p>
<p>Teemad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuidas praegused peremees ja perenaine kokku said, kodu rajasid ja samas ka turismitalu pidama hakkasid. 2. Mees on oma kätega teinud sauna, püstkoja jm ehitisi. Ta räägib, kuidas ideid nende ehitamiseks leidis. Meisterdab ka mööblit. Ka naine valmistab oma kätega asju, kuid peenemaid kodukaunistusi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toimetused taluõuel. Mees paneb puid ahju, naine tegeleb väikese lapsega. 2. ehitised jm kohad taluõues. Tünnivann sauna juures. Mööbel. Vitraažid. 3. Hooned, vana vokk jm esemed. 	<p>4: Väga ettevõtlik mees on.</p> <p>5 vaatab 4-le otsa.</p> <p>4: On ju!</p> <p>3, 1, 4 räägivad omavahel esemetest, mida nende tuttavd-lähedased on aia kujundamisel kasutanud (hobuvankrid jm)</p>

<p>India mehe laul. *7 "Kuid Taj Mahaliga käib kaasas ka üks võigas moment – seda hauakambrit ehitas siin kokku umbes 200000 kohalikku. Kuid selleks, et nad kunagi enam midagi nii ilusat ei looks, raiuti paljudel neist käed maha." Taj Mahali tasub külastada kas päikesetõusu või –loojangu ajal, sest siis avaneb poolvääris kividega kaetud ehitis oma erilises ilus. *8 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „Taj Mahal on hakanud viimasel ajal tohutu kiirusega lagunema. Seda happevihmade tõttu, mis omakorda on põhjustatud autode heitgaasidest ja prügi põletamisest.” India mehe laul.</p> <p>*9 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „Siin on väga hästi näha, milline kontrastide maa India on. Millegi nii suursuguse ja uhke kõrval, nagu seda on Taj Mahal. <u>laiutab prügimägi.</u>”</p> <p>*10 Taj Mahali ümbrus on täis omavahel hullavaid ja sageli ka kaklevaid ahve. *11 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „Indias võib ahve näha kõikjal/---/ Näiteks võtavad nad laua pealt rahakotte, varastavad toitu ja mida kõike veel.”</p> <p>Muusika</p> <p>Taj Mahali juures on ka palju lapsi, kes üritavad sulle kõikvõimalikku nänni pähe määrada. *12 tiitrites: „Miks sa töötad, oled ju nii väike?” – „<u>Ma käisin koolis ja nüüd peale kooli lõppu ma müün neid asju siin.</u>” – „Aga kas sul jääb aega mängida teiste</p>	<p>*7 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil tempel.</p> <p>/--/Erinevad kaadrid templist ja selle ümbrusest.</p> <p>*8 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil tempel, paadijuht, jõgi. /--/ Erinevad kaadrid templist ja selle ümbrusest.</p> <p>*9 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil <u>tempel > panoraam</u> <u>prügihunnikutele.</u></p> <p>*10 ÜP ahvidest. /--/ erinevad kaadrid ahvidest Taj Mahali ümber jm.</p> <p>*11 <i>stand-up</i>: panoraam ahvilt Elo Mõttusele PÜP /---/</p> <p>*12 Väike India poiss kõnnib, postkaardid kaenlas, räägib. KP</p>	<p>On näha, et <i>stand-up</i> 'id teravdavad tähelepanu ja hajali pilgud jäävad telerile püsima.</p> <p>(*9) 1: Ossa! 3: Ai-ai-ai-ai!</p> <p>Ahvidest rääkiva <i>stand-up</i> 'i puhul tähelepanu hoopis hajub ja tulevad meelde mitte-assotsiatiiivsed teemad.</p> <p>Poiss tõmbab tähelepanu ja tüdrukud vaatavad vaikides.</p> <p>1: Kool on läbi juba või?</p>
--	---	---

<p>lastega?" – „Jah!" – „Millal?" – „Siin." – „Aga siin sa ju töötad." – „Jah, töötan ja müün asju klientidele." Poiss oli 12-aastane, aga postkaarte hakkas ta müüma 4-aastaselt. See on lausa imeks pandav, millise vilumusega oskab ta postkaardid meiega kaasas olnud ajakirjanik Pavel Makarovile maha müüa. *13 „Ma teen hea hinna, 500 ruupiat!" – „See on tõesti hea hind" /---/</p>	<p>/---/ *13 Poiss SP, kaamera liigub Makarovile. KP /---/</p>	
<p>Saatejuht räägib fotograafist, kelle pildidel on näha, kuidas prints Charles maalib Camillast aktiivilt, kuidas kuninganna toimetab tualetis, kuidas Elton John mõnuleb vannitoas. Kuidas sünnivad nii intiimsed fotod. *1 Muusika. *2 Kuninganna eraelu on kohati ootamatu. *3 <u>Oma koerte nimel laskub ta kasvõi põlvili.</u> *4 samal ajal kolab prints Harry Camillaga aias ringi, *5 samal ajal kui Charles ja Camilla aias jalutavad, *6 pesevad prints William ja Harry autot. *7 Näeme, kuidas kuninganna täiesti üksi ja ilma turvameesteta lilleaias ringi käib. *8 Nende privaatsete ülesvõtete eest peame aga tänama Alison Jacksonit. Fotograaf on üles otsinud *9 kuningliku perekonna teisikud ja ta teeb just neid pilte, mida kõik inimesed on just näha soovinud. *10 ALISON JACKSON fotograaf: „On tohutult huvitav vaadata, kui võrd huvitatud me piilumisest oleme ja</p>	<p>Saatejuht KP *1 „Camilla" ja noor „prints" möllavad aias veevoolikuga. ÜP *2 Printsid suudlevad Camillat põsele. KP *3 „Kuninganna" koertega laskub pargipingilt põlvili. *4 „Kuninganna" valib lillepoes lilli ÜP *5 Piiluv kaader kahe põõsa vahelt, „Charles ja Camilla" paistavad. *6 Põõsa tagant filmitud kaader</p>	<p>3: Aa, see ongi see! Kõikide pilgud kinnistuvad ekraanile. 8, 4 naeravad</p>

<p>kui meelsasti kuulsuste eraelu jälgime. Nende piltidega saan ma himu privaاتفotode järele, näiteks siis kuningliku perekonna fotode järele, ka rahuldada.” *11 Muusika</p> <p>Pilte kuulsustest on Alison teistestki teinud, nt Mick Jaggerist või Robbie Williamsist, kes – nojah – lihtsalt lõbusalt aega veedavad.</p> <p>Ühel fotol on tabatud isegi tuntud homo, Elton John koos prints Williamiga duši all mõnulemas. *12 ALISON JACKSON</p> <p>fotograaf: „Oma töödega tahan ma näidata, et fotograafiat ei tohi uskuda. Fotod panevad meid uskuma, et need peegeldavad tõe. See pole aga nii, fotod võivad ka valetada.” *13</p> <p>Ajakirjas Park Avenue on ära toodud mõned Jacksoni meistritööd. Näiteks pildid kuningliku perekonna nädalavahetusest, *14 mida me ka oma kaameraga jälgida tohtisime. *15 Alisoni tööd ripuvad muuseumites ja nende hinnaks on kuni 320 tuhat krooni. Muide, ka prominendid ostavad pilte, millel nad teevad asju, mida staarid ise kunagi ei teeks. *16 ALISON JACKSON</p> <p>fotograaf: „Siiani pole mulle süüdistust esitatud ja ma ei provotseeri ka kedagi seda tegema.” *17 /---/ tegu kunstiga. Kas Briti kuningapalee on sellele kuidagi reageerinud?</p> <p>*18 ALISON JACKSON fotograaf: „Ei kommenteeri. See oligi kommentaar.” Mary Raynolds on tõenäoliselt üks ehtsamaid kuninganna teisikuid. Tema oli ka</p>	<p>„printsidest”, kes pesevad autot. ÜP>zoom.</p> <p>*7 „Kuninganna” koertega ükski aias ÜP</p> <p>*8 Põõsa tagant filmitud „printse” vanaema jalgratast parandamas. ÜP</p> <p>Väljasõit, kaadris on nüüüd näha ka KP</p> <p>Alison Jacksonit, kelle fotokaamera on aias toimetavale seltskonnale suunatud.</p> <p>*9 Üks „prints” tõukab teist jalgrattal. ÜP.</p> <p>*10 ALISON JACKSON fotograaf KP, tagaplaanil pitsakohvikus einestav „kuninglik perekond”.</p> <p>*11 Fotod: „Diana” näitab keskmist sõrme; Triikiv Mick Jagger; Robbie Williams; Elton John.</p> <p>*12 ALISON JACKSON fotograaf KP, tagaplaanil pitsakohvikus einestav</p>	<p>4 naerab.</p> <p>3: Need on teisikud.</p> <p>1: Kõik ei ole ju!</p> <p>(*11) 4: Haa-haa! Issand!</p>
---	---	---

<p>skandaalsel pildil, kus kuninganna oma uhked püksikud poolde säärde lasi ja potil mõnuses. Kuidas teisik end pildistamisel tundis? *19 MARY RAYNOLDS kuninganna teisik: „Sel hetkel polnudki nii hull, aga pärast hakkasin kahetsema. Ma ei oleks pidanud seda tegema, pilt avaldati ju pealegi.” Ka Wendy Crawley on Camillana Alisomile kõrvõimalikes poosides poseerinud. /---/</p> <p>WENDY CRAWLEY Camilla teisik: „/---/”</p> <p>*20 Sellisena tunneme me inglise kuningaperet – *21 keskendunud ja kontrolli all ametlikel vastuvõttudel. *22 <u>Valekuningapere</u> teeb aga <u>samal ajal puhkepausi</u> pitsaga. Kuidas võib aga juhuslik möödakäija aimata, et tegemist on nõ piraatkoopiatega? Pealegi jälgivad inimesed kuninglikke kõrgeaususi sellistel hetkedel just suure huviga. RITTIGAN Prints Williami teisik: /--</p> <p>-/</p> <p>/---/</p> <p>Diana tunded püüdis Alison pildile Diana teisiku abil. *23 <u>Siin näiteks on pilt sellest, kuidas vennad on tabatud hetkel, mil me ette kujutada ei oska – parandamas vanaema jalgratast. Páris-fotod sellest, kuidas ehtsad vennad koosviibimisel Camillale tagasihoidlikult musi annavad, on ju tegelikult kõige privaatsemad, mida avalikkus kuninglikust perekonnast siiani</u></p>	<p>„kuninglik perekond”. *13 Ajakirja Park Avenue esikaas, selle sees foto jalgratta parandamisest. *14 ÜP jalgratta parandamisest. *15 <u>Kaader jagatud neljaks, igas osas üks kummaline foto „kuulsustest”</u>. *16 ALISON JACKSON KP, selja taga seisavad „printsid”. *17 <u>Foto valekuningannast poti peal.</u> /---/ *18 ALISON JACKSON KP, selja taga seisavad „printsid”. /---/ erinevad fotod kuninglikust perest, sh uuesti pilt valekuningannast poti peal. *19 kuninganna ja Camilla teisikud kõrvuti KP kaadris. /---/ *20 ÜP päris</p>	<p>(*15) läbisegi naeravad.</p> <p>(*17) Naeravad. (*22) Muhelevad</p> <p>4: No tõesti ei teeks vahet, kui ei teaks! (*23) Naeravad</p> <p>Terve loo kestel on tüdrukute pilgud telekraanil.</p>
---	---	--

<p>näinud on. *24 Kas poleks põnev, kui Alison paleest kutse saaks, et tõelist kuningaperet pildistada? *25 ALISON JACKSON fotograaf: „Ei, eelistan seda siin, see pakub rohkem lõbu.” *26 Jackson naerab. Alisoni fotod on tõepoolest vaid meelelahutus. Soovime siis talle rohkem privaatsid hetki nn kuulsate inimeste elust – selliseid hetki, mis muidu meie eest alatiseks varjule jääksid.</p>	<p>kuninglikust perest *21 KP Camillat põsele suudlevatest printsidest (uuesti). <u>*22 vale kuninglik pere pitsat söömas. keegi kaabuga mees jälgib neid läbi aia. ÜP>KP /---/</u> <u>*23 Jalgratta parandamine uuesti /---/</u> *24 Fotod ajakirjas *25 Jackson KP *26 Keskmist sõrme näitav Diana</p>	
---	---	--

Intervjuu, 27.03.07 Tüdrukud

Alustan siis sellisest küsimusest, et missugused lood teile selles saates rohkem meeldisid?

T2: See foto-...

T3: See fotode lugu oli kõige põnevam.

Miks see oli teie arvates kõige põnevam?

T4: Just see mõte, et sihukest asja tehakse, just jäljendatakse, mitte ei jahita neid tegelikke kuulsusi.

T2: Sai uut ja huvitavat teada, et just kui vaatad kuskilt piltidest, siis sa tead, kuidas tegelikult on. Enne ju ei teadnud.

T3: Sest teistest asjadest, millest seal räägiti, kõik need pronksõdur, poliitika – nendest kogu aeg räägitakse...

T2: See oli vaheldus nendesse uudistesse. Sellepärast vaatadki, et midagi lõbusamat jälle on. Kui oleks ainult poliitikast, siis oleks igav olnud.

Aga mida te mõtlesite... (5-le): tahtsid sa midagi lisada selle kohta?

5 Raputab pead.

Mis mõtted teil selle looga seoses tekkisid?

8: Et vaatad, et need on kuulsad inimesed... aga tegelikult on nad tavalised, normaalsed...

Noh, (6-le): mida sina mõtlesid seda lugu vaadates?

7: Varem arvasin, et kuulsusi tabatakse sellistest piinlikest olukordadest, nüüd sain teada, et need ei ole tegelikult.

Veel mõtteid selle loo kohta?

1: Tegelikult see reporter ütles alguses ka, et kuninganna oli poti peal, siis tekkis mõte, et kuidas see paparazzo saab sinna minna.

Aga kas teile tuli meelde midagi selle looga seoses?

4: Tuli meelde see, et kõik need pildid piinlikest olukordadest ei pruugi olla tõelised. Et tänapäeva tehnikaga on kõike võimalik teha.

Mis veel, näiteks et kas see lugu või mingi osa sellest tõi meelde mingeid enda või enda tuttavate kogemusi või situatsioone?

4: See tuli meelde, et mu isa ja ema ikka lollitavad, ütlevad, et mine juba kodust ära, me hakkame aktifotosid tegema.

Su isa tegeleb fotograafiaga?

4: Ei, selles mõttes, et mu isa teeb ainult looduspilte.

Aga on veel siinpool nurgas kellelgi midagi?

8: Niimoodi oli, et me käisime naabrite juures ja mul oli lühikene must seelik seljas. Selja taga oli hästi suur kauss või veekann /-/- ja siis ma hakkasin tagurdama selle poole ja kukkusin sinna vette ja siis tükk aega vandusin seal, et miks nii juhtus. Jumala kihvt oleks, kui keegi oleks sellest pildi teinud.

Tuli veel kellelgi midagi meelde?

7: Ei tulnud.

Aga ma küsin siis, et kas see lugu tõi meelde midagi varem ajakirjanduses või telekas nähtut või kuuldut?

4: Mulle tuli meelde, et TV3s oli saade kurjadest geeniustest, kus keegi võltsis keskaegseid dokumente. See võib olla tõsine kuritegu, aga see oli naljaga tehtud, tähendab, võltsida saab mitut moodi.

Kas veel kellelgi tuli midagi meelde?

3: Eks kõik need ajakirjad tulid meelde – kollases ajakirjanduses just...

1: Kroonika ja selliste pildid.

2: Aa, internetis on ju igasuguseid lehekülgi.

1: „Aeg maha” – mulle tuli see ette, seal on igasugu pilte, mida tehakse ja lõigatakse kokku.

Aga kes teile sellest loost paremini meelde jäi?

1: Robbie Williams.

2, 3 naeravad ja noogutavad.

2: Mul jäi see kuninganna ja need pojad.

5: ...jalgratas.

Miks see meelde jäi?

2: Seda näidati nii palju kordi.

Aga Robbie Williamsit näidati ainult üks kord. Miks siis see meelde jäi?

1: See oli nii hästi tabatud – kõik see näoilme ja...

5: Mulle jäi see meelde, kui prints Charles maalis aktifotot Camille’ist.

1: See oli ka hea, kus kuninganna vetsupotil istus, need aluspüksid olid...

4: Ajakiri oli käes.

2: Peast käivad kõik need pildid läbi: rattapilt ja wc-pilt ja Robbie Williams...

1: Elton John ja...

2: Jah, sest need jäid hästi meelde, võrreldes selle süstaga, mis Jägala joast alla läks või pronkssõdur.

3: Võib-olla sellepärast jäigi see lugu meelde, et mind näiteks ei huvita see poliitika nii palju kui lauljate maailm ja kuulsuste maailm.

Aga mis teile selles loos esinenud inimeste jutust meelde jäi?

1: Seal ei olnudki väga palju teksti. See, et nad pitsat sõid, oli lihtsalt hea võrdlus, nagu et muidu on kuninglikul perel sellised suured, võimsad söögid, aga seal sõid pitsat.

3: Jah.

4: Mul jäi see meele, et see Tai 12-aastane poiss oli nagu vilunud kaupmees ja inglise keelt ka nii hästi valdas... Või oli see India poiss.

Okei, selle loo kohta räägime natuke hiljem veel eraldi, aga selle fotograafia-loo kohta ma tahaksin veel küsida seda, et miks teie arvates seda teemat käsitleti?

1: Et vaheldust tuua inimestele.

4: Võib-olla sellepärast, et pilku püüda inimestel. See on natuke teismoodi kui need pronkssõdurid ja...

Mis sõnum teie jaoks sellest loost talletus?

6: Et see naine, kes neist inimestest pilte teeb, ei taha tegelikult kuningannast teha. Sest nii on lõbusam.

2: Inimeste seas see ikka müüb ka, sellised pildid pakuvad rohkem huvi kui need, kus kuninganna lihtsalt seisab ja naeratab.

Missugune lugu teile veel meeldis?

2: Templilugu

4: Taj Mahali tempel.

Miks see teile meeldis?

1: Ta näitas, kui viletsates olukordades nagu teised elavad.

2: Kuidas lehmad seal tee ääres prügihunnikutes söövad ja

8: või ahvid jooksevad kuskil ringi.

1: Ja kuidas inimesed kasutavad põhimõtteliselt lehma väljaheiteid, et endale maju ehitada, sest elatustase ei luba muud.

4: Ja see ka, et väike poiss tuli koolist ära

5: ta oli 12-aastane...

4: ja läks tööle.

1: Ta lõpetas kooli ära juba.

Arutavad, kas poiss käib pärast koolipäeva postkaarte müümas või on ta kooliskäimise juba ära lõpetanud.

4: Ja veel see, et nii väike, 12-aastane oskab nii hästi inglise keelt – seal maal!

8: Ja et ta äritseb ka veel!

2: Nelja-aastaselt hakkas vist.

Mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates?

3: Ma mõtlesin, et jumal tänatud, et ma ei ole seal.

7: Kahju oli.

8: Mu meelest oli see ka natuke teistsugune võrreldes ülejäänud saatega.

4: Minul tekkis see küsimus, et kas need inimesed tõesti ümbrusest ei hooli, sest prügi oli tõesti seal igal pool. Ja nende kõige uhkem asi on seal... sita sees.

1: Müürid on seal veel ilusad, aga edasi on juba kõik... (1 lööb käega)

2: Miks nad ei korista seal? Neil võiks olla ju seal nagu Eestis, et koristavad seal. Meil ei ole ju selliseid prügihunnikuid. Ma oleks küsinud, et miks. Miks on neil prügi?

8, tahad veel midagi lisada?

8: Ei taha midagi.

Aga teie siin kolm (5, 6, 7), te olete kõige vaiksemad olnud, öelge ka midagi!

5: Kõik on juba ära öeldud.

8: Kahju, et templisse sisse ei saanud.

Et seda sisemust ei näidatud?

8: Ma mõtlesin seda veel, et kui kunagi ehk võimalust on, siis võiks minna.

3: Mina just mõtlesin, et mina ei tahaks sellistesse kohtadesse minna.

8 ja 3 läbisegi, 8 on nõus, et see koht võib vastu hakata.

3: Sest mul on tuttavad ka käinud ja pilte teinud, seal on tänavad ka, kui sa seal kõnnid, siis seal haiseb, kõik on räpane – ei tahaks minna!

2: Seal ei ole puhast vett ka, mida juua.

1: Seal oli see ka, et happevihmade tõttu laguneb see, autogaasidest on tekkinud see..

2: prügi põletamisest ka...

1: Rahvast on liiga palju, rämpsu ja seda kõike on liiga palju.

Aga tõi veel mingeid kogemusi või situatsioone see lugu meelde?

2: Egiptus tuli meelde – see on samasugune. Ema käis ja rääkis ja nad filmisid ka – oli sama pilt, ainult et seal...

3: Kui ma neid pilte vaatasin, siis seal on see pool ka, mis on ilus – see oleneb vist kohast.

Tõi veel see lugu midagi meelde? 4: Hiina on ju väga tihedalt asustatud, seal on ju nii palju inimesi, et nad upuksid prügi sisse ära, aga ma ei tea, võib-olla on seal siis prügindus-tehnoloogia areng teine, et seal ei ole nii, nagu siin lõigus igal pool oli, et jõe kaldad on ka prügi täis.

Aga mis te ise arvate, miks teile see prügi nii silma hakkas?

4: Sest meil nagu nii ei ole.

Aga kas lugu tõi meelde midagi muud telekas või ajalehtedes nähtut?

2: Seda Iraaki näitab kogu aeg, et seal on need sõjad – see pilt tuli ette.

Miks just Iraak meelde tuli?

2: Ma ei tea, selline keskkond...

3: Võib-olla sõjaga seostub selline mustus ja

1: See ka, et vaesus on igal pool.

3: Jah, see sõda tundub ka selline vaene asi.

6: Kunagi oli Kanal 2 see sari „Bollywood”, kui nad sinna sõitsid, siis näitas, et inimesed surid seal maantee ääres. Loomad olid seal ja siis riideid pesti mingis suures vannis hästi mustas vees, kõik koos.

7: Mul tulid kodutud meelde.

Aga rääkige veel, kes teile sellest loost paremini meelde jäi?

6: See poiss.

8: See poiss jäi meelde just!

Miks ta meelde jäi?

5: Sest ta nii noorelt töötab.

8: Temas jäi meelde see töökus ja see kool ja suhtlemine.

3: Ta oli kuidagi nii õnnelik...

1: ja energiline.

3: Samas vaatasid teisi, kes istusid seal maas ja ma ei saa aru, mis asja nad seal tegid.

4: Toksisid midagi.

3: Ja vaatasid niimoodi näkku, et – temal küll lõbus pole.

Kes teile veel meelde jäi?

4: Selle paadimehe laulmine, tekkis küsimus, miks ta laulab.

1: Äkki paluti, et ta laulaks.

3: Võib-olla ta laulabi!

4: Meelelahutus reisijatele.

Aga mis te arvate, kui te nüüd siit varsti välja lähete ja seda lugu meenutate, mis pilt teile esimesena meelde tuleb?

4: See poiss!

1: Mul tuleb see, et on jõgi ja siis on hästi must ja räpane jõeäär, siis tuleb see müür ja siis tuleb see särav tempel – et ühiskonnas see erinevus on hästi suur.

Okei, aga mis oli teie jaoks selle loo sõnum või miks seda lugu saates käsitleti?

2: Et näidata, kuidas elatakse mujal.

7: Et kõikidel maadel ei lähe nii hästi.

2: Et näidata, et eestlased peavad rahul olema sellega, mis neil on.

Selle looga sai ühele poole, nüüd ma küsingi, mis lood teile ei meeldinud.

5: Pronkssõdur.

2: Poliitika.

4: Jah, poliitika ei meeldi.

Räägime siis pronkssõdurist. Miks see lugu teile ei meeldinud?

1: Vana teema juba.

3: Nii palju on sellest räägitud, et ei viitsi enam seda kuulata. Kui ma ise sellest mööda kõndisin nädalavahetusel, siis kõik olid kohal, vene lipud lehvisid, jalgpallimäng oli ka just sel päeval. Mõtlesin, et oh issand, mida te inimesed teete? Ma ei saa aru...

2: Mind ajab ka see teema närvi.

Miks?

2: Sest see ei kuulu sinna kesklinna ja kui mina oleksin poliitik, siis ma laseksin küll selle sealt ära viia. Mind ei huvitaks üldse see venelaste mäss.

3: Kohati ma ei saagi sellest loost aru, kas nagu need eestlased ei taha, et see seal on, venelased tahavad, või miks see Venemaal ei ole?

1: See ongi see, et venelased saavad jälle nokkida seda nõuka-aega ja mingit tüli üles tõmmata ja ajendiks olekski põhimõtteliselt see pronkssõdur. Et vana tüli jälle üles kütta.

8: Venelased leiavad alati selle tuuma, et eestlasi /--/ panna. Selles suhtes.

4: Nad norivad jah iga asja kallal. Need piiri ületamised ka, inimesed kolm päeva seal passivad.

1: Jah, see on ju ka meelega tehtud.

4: Venelastele meeldib kohe norida.

Mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates?

2: Mulle tuli see ajalootund meelde, kui õpetaja rääkis, et Venemaal hävitati eestlaste mälestusmärgid ära, aga eestlased ei teinud sellest mingit numbrit. Et nüüd, kui sealt kesklinnast tahetakse see sõdur ära viia, siis venelastel on kohe paanika lahti.

Mis teile meenus veel seda lugu vaadates (osutan vaiksimatele tüdrukutele 5-8)?

6: Et see teema ei lõppegi ära, see on nii kaua juba.

7: See virin tüütab ära, las ta siis olla seal...

Tõi veel see lugu mingeid enda või tuttavate kogemusi või mingeid muid konkreetsemaid situatsioone meelde?

1: Mulle tuli see meelde, et eile oli küüditamise aastapäev.

3: Mul tulid nelgid meelde. Venelased viivad nelke sinna.

1: See jäi ka meelde, et see eestlane ei tahtnud mingeid lille ega lippe, kuigi ta teeb Eesti ajaloo päeva sinna.

3: See 9.mail vä? Siis ta ei taha neid lille ja lippe sinna?

1: Jah.

3: Ainult laulda ja rääkida võib.

1: Minu meelest see on arusaamatu.

4: Ma ei saa aru, miks seda Eesti päeva sinna teha tahetakse. Me võime küll öelda, et kõik on hea, ei mingit sõdimist, ikka rahu nimel ja nii edasi.

3: Kindlasti tuleb mingi...

4: Kindlasti tuleb mingi sõdimine sinna, et venelastele jälle ei meeldi midagi ja tulevad ütlema, et miks eestlased on mingid fašistid ja nii edasi.

1: Võtame näiteks viis aastat tagasi, miks selliseid teemasid siis ei olnud.

4: Ei olnud!

1: Miks need on tekkinud?

4: Jah, jah! Pronkssõdur on olnud seal aegade algusest.

7: Keegi sodis ära selle.

4: Punane värv oli. Või oli sinine, must ja valge.

5-le: Mis sina sellest loost arvasid?

5: Ma ei tea... Ajalugu tuli meelde. Üldse nagu ajalugu.

Tõi see veel midagi meelde telekast nähtut või raadiost kuuldu?

1: Ikka on näidatud, kuidas see pronkssõdur seal seisab ja mingi poliitik on kõrvale pandud.

2: Suurelt see pilt Postimehes esikaanel. See tuli ka.

Aga kes selles loos esinenud inimestest teile meelde jäi?

8: Liim.

2: Jah, Liim!

Mida ta rääkis?

8: Sellest 9. maist.

3: Et ta tahab mingit päeva seal korraldada. Aga keegi tahtis ju veel, 8. mail mingit...

1: Sellest ma ei saanud üldse aru.

2: Too jäigi segaseks.

4: Mulle tuli meelde, oli üks Dimitri Klenski, teda siin loos ei olnud, aga ma tean, et ta on seotud selle asjaga. Tema on selline mees, kes surub seda vene peale, et jääb, jääb, jääb! Et ei hakka siin midagi tegema, on õigem, kui ta jääb. Ja mis on seal mingid säilmed pronkssõduri juures, et ei hakka neid ümber matma. Jama täiesti! Ei ole vaja kakelda.

3: Mul tuli meelde see, et mingi – kes see on see trikimees – too tahtis ära kaotada seda pronkssõdurit.

Naeravad.

Mis teile veel mõne loos esinenud inimese jutust meelde jäi?

1: See, kes alla lasi, et kõrvad olid tal lukus.

4: Jah!

Ei, ma mõtlen just pronkssõdurit.

3: See oli nii ebahuvitav, et ei kuulanudki.

Miks seda teemat teie arvates saates käsitleti?

3: See, et kõik kaklevad kogu aeg, (irooniliselt) lahe ju, kui keegi kakleb!

1: Taheti teavitada 9. mai üritusest, aga jälle hakati vana teemat otsast arutama.

2: Inimesed ei saa ju muidu teada, uudised on põhikoht, kust saab selliseid asju teada, siis inimesed istuvad ja vaatavad.

3: Või seesama, kes Tallinnas elab, aga mitte seal pronkssõduri läheduses, siis see võib-olla ei teagi, mis toimub.

Okei, mis oli veel teie arvates veel selline lugu, mis teile ei meeldinud?

3: Ma ei saanud üldse sellest...

2: Mart Laar...

3: Jah, ma ei saanud üldse sellest loost aru.

1: „Ei ütle!” (matkib Laari)

Naer

3: Mis ta küsis üldse? Midagi, et kas jäite rahule või.

2: Midagi nad rääkisid seal.

1: No mitte midagi ei jäänud sellest meelde.

2: See pilt jäi meelde, kui nad seal jooksid, mikrofon käes.

3: Mulle jäi see meelde, kes see oli see mees.

1: See pruunisilmne.

2: Prillidega.

3: Ma ei tea, mis ta nimi on.

4: Meelis Atonen.

3: Jah, too tuli välja ja siis (näitab, kuidas reporter talle mikrofoni jõuliselt nina alla surus).

Aga millest see lugu oli? (osutan tüdrukutele 5-8)

3 raputab pead

7: Ei tea.

5: Ma põhimõtet ei mäleta.

3, 2 raputavad pead ja kehitavad õlgu.

1: Mingid läbirääkimised olid, rohkem ma ei mäleta üldse.

7: Mingid vaidlused olid.

8: Nad vaidlesid selle, selle...

3: Pronkssõduri pärast!

Naer

3: Ma ei imestaks!

8: See oli vist välisministri tooli pärast.

5: Mingi tool seal oli, jah.

Naeravad

Mis sellest loost veel meelde jäi?

6: Seda on juba nii palju olnud, enam see teema ei huvita.

Aga mida te mõtlesite seda lugu vaadates?

3: Et millal see ükskord läbi saab.

2: Kodus kindlasti vahetaksin kanalit.

Tuli teil midagi meelde seda lugu vaadates?

3: Jaa, valimised!

1: Valimised.

4: Igasugused reklaamid: Vali meid! Vali meid!

1: Mul tuli ka!

4: Ja siis need jube lapsikud reklaamid, kus lubati, et Keskerakond teeb seda, Reformierakond ei tee. Keskerakond on nii hea, Reformierakond on pähh-pähh!

3: Kes pooldas Ilvest, kes ei pooldanud.

1: Idiootsed reklaamid.

3: Ansip valis Ilvese või ma ei tea – ei valinud... /--/

(Osutan 5-8le): mis teil tuli loo ajal mõtteisse?

Pikalt vaikus

Noh, kasvõi mingeid kogemusi, situatsioone telekast, raadiost?

4: Nojah, mul ema seal töötab ja siis ma pidevalt näen, milline sebimine ja sehkendamine selle ümber pidevalt käib.

Kus ta sul töötab?

4: Ta Rahvaliidus töötab, kuskil seal üleval.

Teised naeravad.

4: Ja on mingid jamad ja mingid reklaamid, mis ei jõua õigeks ajaks valmis. Et tüüpiline, et inimesed ei tee nii, nagu vaja vahepeal. Noh, nagu kooliski teinekord, ei tehta tööd õigeks ajaks ära – midagi sellist.

1: Tegelikult keegi kedagi ei salli, aga kõik teevad rõõmsad näod pähe, sellepärast et valimised on.

Tuli veel midagi pähe seda lugu vaadates?

8: See, kui me käisime Tallinnas Riigikogus kooliga.

Milline kaader või episood teile sellest meelde tuleb, kui te meenutate?

3: „Ei ütle!”

4: Jah, just see ja see, kui Atonenile lükati mikrofon nina alla.

3: Laari käest küsiti midagi ja siis ta vastas: „Ei ütle!”

Mis pilt teile veel meelde jäi?

1: Ikka see Mart Laar.

4: Suur, lai naeratus näol.

Mida nad seal rääkisid?

3: Hea küsimus!

2: Kõik käis nii kiiresti, sa vaatasid rohkem seda sahmimist kui kuulasid seda juttu. Jooksid seal ja ei olnud aega kuulata.

1: See on nii vana teema, et lülitab välja põhimõtteliselt.

Aga miks seda teemat käsitleti?

1: Selle tooli pärast oli.

Meil on veel kolm lugu jäänud läbi rääkida.

3 sosistab midagi süstaloo kohta.

Süstalugu – kuidas see teile meeldis?

4: Ei, see oli lahe!

1: See oli täiesti teismoodi!

4: Keegi võtab kätte ja sõidab alla.

1: Õudselt riskantne ettevõtmine tegelt!

2: See on nagu see 80-aastane vanamemm, kes hüppas langevarjuga.

3: Jajah!

Naeravad.

3: A mul tuli see 102-aastane kalamees meelde.

Kalamees?

3: Jah. Et ta ongi nii vana ja käib kalal. Võistleb ka ja.

4: Mulle tuli meelde, see oli vist SATi kanalil, et üks mees läks Malaisiasse, seal on need kaksiktornid, ronis sinna tippu ja lihtsalt hüppas alla langevarjuga. Lihtsalt, ilma et ta oleks saanud mingit hullu trahvi või vanglakaristust. Ta lihtsalt hüppas alla ja jooksis minema.

Naeravad

4: Jooksis jah, enne kui politsei või keegi teha sai midagi.

Mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates, siinpoolne rahvas, 5?

5: Ma ei tea, samas tahaks ise ka proovida, aga ei julge.

6?

6: Väga julge mees oli!

7?

7: Ma ei tea, ta oli esimene eestlane, kes seda tegi. Päris õudne, ise küll ei oleks julgenud seda teha.

8: Ma oleks võinud ise tema asemel olla!

Tõi see lugu teile midagi meelde varasemast ajast?

1: See, kuidas me olime Jägala joa juures, rahulikult perega olime seal ja siis üks mees tuli juurde: „Kas tahate näha kuidas ma alla hüppan sealt? See on 25 krooni igale

inimesele.” Kõigepealt see, et see rahasumma, aga teiseks see, et ei taha ju pealt hakata vaatama seda, kuidas keegi enda eluga riskib. Meie keeldusime. (Naerab) Tullakse suvaliselt küsima...

Hüppas siis või?

1: Ma ei tea, me läksime varsti ära.

Mis teile veel meelde tuli?

7: Kanuusõit. Aga mitte seal, teise järve peal kuskil.

Tüdrukud 8, 5, 3 meenutavad samuti kanuu- ja parvematku.

/--/

Kes ja milline pilt teile sellest loost meelde jäi?

Naeravad.

Kooris: see, kuidas ta alla lasi.

Aga miks seda teemat saates käsitleti?

3: See oli midagi uut!

5: Esimene inimene, kes niimoodi alla lasi.

Mis teile ta jutust meelde jäi?

1 ja 3: Et tal olid kõrvad pärast lukus.

2: Aga seda ei öelnud ju ta ise.

Kummast te enne tahaksite rääkida, kas õnnetusest Tallinnas või...

3: Räägime sellest, jah!

4: Räägime jah.

2: Seda juhtub pidevalt!

3: Aga miks sellest räägiti, ma ei saa aru!

4: See oli natuke suurem kui kõks ja võib-olla sellepärast.

8: See üks inimene ju viidi haiglasse ka.

1: See venelane, kes rääkis, ütles ju, et kõrvalistujal läks ninaluu, aga tagaistujal läks hullusti nagu. Siis öeldi, et ta on kiirabis, aga kiirabis öeldi, et kõik on korras – hästi segane jutt oli.

4: Kiirabi taustal rääkis, et jaa, ta on siin taga ja nüüd on kõik korras. Ma ka ei saanud siis sellest aru, et miks sellest räägiti – juhtub ju kogu aeg.

8: Alati, kui „Reporterit” vaatan, siis alati mingi õnnetus juhtub.

1: Venelased räägivad alati.

8: Jah, venelased.

2: Neid ei peaks näitama üldsegi. Ma saan aru, kui seal – mis need eraldi saated on – „Krimi” ja...

Miks seda ei peaks „Reporteris” näitama?

3: See ei ole mingi suur uudis.

1: Seda juhtub kogu aeg.

7: Politseisaadetes võiks näidata selliseid, seal on need.

Aga miks seda siis näidatakse „Reporteris”?

2: Et inimesed oleksid ettevaatlikumad ja teaksid, mis juhtub.

1: Mõned inimesed vaatavadki Aktuaalset Kaamerat sellepärast, et see on lühike ja seal on kõik teemad kajastatud, mida on vaja teada. Aga mitte nii, et räägitakse – nojah, see ei ole selline meelelahutus saade, aga ikkagi, sa vaatad põhilised päevauudised ära, mitte et, kes teeb kuskil mingeid fotosid ja...

Noh, mida te mõtlesite veel seda lugu vaadates?

3: Mulle tuli meelde üks juhtum, see oli vist vaheajal, teisipäeval, helistati, et me oleme siin kuskil Keilas, sõitsime just autoga, käisime üle katuse. See ehmatas küll ära.

5: Mul tuli see meelde, et ma ei mäletagi millal, lähiajal oli meie ristas üks inimene alla aetud.

4 kirjeldab hiljutist autosõitu koos sõbraga ja ütleb, et suutis õnnetuse ära hoida.

8 kirjeldab tuttavaga juhtunud õnnetust.

Kas lugu tõi meelde televisioonis vm ajakirjanduses nähtut-kuuldut?

2: Kogu aeg on ju...

4: Jälle räägitakse, et kuskil oli mingi ahelavarii või...

2: Seda on absoluutselt iga päev!

1: Mulle tuli nagu see meelde, et olin Saksamaal, seal giid rääkis, et te näete samasuguseid asju nagu seriaalis, /--/ mingi ahelavarii oli. Et sellised asjad on hästi tavalised seal.

5: Aa, mul tuli veel see meelde, kui mingite näitlejatega juhtus üks suur õnnetus.

Milline pilt teile sellest loost meelde jäi?

3: Kiirabiauto.

4: See venelane, kes rääkis.

Mida ta siis rääkis?

4: Et inimene on seal kiirabiautos ja muidu on kõik korras, aga natuke katki ja...

3: Minu kõrvalistujal nina katki ja see, kes taga istus, sai hullemini vigastada.

4: Ta rääkis kuidagi nii ükskõikselt, et jah, ah!

6: See mees ütles, et mul on kõva pea, et minuga ei juhtu midagi.

No nii, üks lugu oli veel saates. Mis lugu see oli?

8: See oli see, et reporter käis seal vallas vaata...

4, 5: Aa, jah, see!

7: See vanad asjad ja mis ta kogus.

Kuidas teile see lugu meeldis?

1: Igav!

5: Igav oli!

Miks ta igav oli?

2: On huvitavamaidki saateid olnud.

4: Sellised lood peaksid „Prillitoosis” olema. On hea küll, et keegi säilitab vanu asju, neid on vaja säilitada, aga ma ei tea...

2: Ma saan aru, kui mingeid jaanalinde näitab, et kuskil on talu ja sinna minnakse.

3: Või kui on ainuke töötav eesel, näiteks.

Miks sa just eeslit mainid?

3: Sest „Reporteris” oli see ükskord. See sama mees käis...

Mis te veel mõtlesite seda lugu vaadates?

8: Et see reporter käis Nõos ja Lukel ka.

3: Juustu teeb seal keegi kuskil.

4: Mul tulid meelde talumuuseumid, mis on üle Eesti laiali, turismitalud.

3: Mul tuli meelde, et mu ema on selline, et, hobusevanker – sinna sisse paneme lilled ja selle ja selle ja... Meil on selline maja, kus keegi enam sees ei ela, aga see seisab seal ja on üle saja aasta vana ja seal me ka ikka riisume või kaevame ja alati leiame mingi vana

asja. Ema ütleb, et paneme selle sinna ja siis ongi nii. Isa ka ikka ütleb, et mis sa veel tahad panna kuskile!?

Tuli teile veel midagi meelde?

Vaikus

Või midagi ajakirjandusest, telekast...

8: "Puhka Eestis!" saade. Seal käiakse ka muuseumides ja nendes kohtades.

5: Mul tuli see meelde, et ma ei mäleta, mida mu vend põllu peal tegi, aga siis ta leidis sealt roostetanud, sellise pika püssi.

3: Mul ka vanemad riisusid ja leidsid... Nad pikka püssi ei leidnud, leidsid vaid sellise toru. Mu isa on veel jahimees ka. Ta pildistab ja on jahimees ka ja siis ta läks kohe internetti uurima, mis asi see on.

Kuidas pidi ta siis teeb, pildistab looma ära ja alles siis laseb maha või?

3: Jajah!

Naeravad

Okei, kes teile sellest loost paremini meelde jäi?

1: See naine.

7: Kes kogumisest rääkis midagi.

Mis ta rääkis?

3: Emeksist sai mingi asja. Kui seal hoolega otsida, siis võib päris huvitavaid asju leida.

1: Et vanadel asjadel on hing sees. – Suhteliselt tuimalt rääkisid nad.

3: Jah, ma ka eriti ei kuulanud, ma joonistasin pildi sel ajal.

Mille sa joonistasid?

3: See on seal paberi peal (*skaalade lehele on joonistatud suurte silmade ja lipsuga olend, kes pole looga seotud*).

Missugune pilt teile sellest loost meelde jäi?

8: Mulle jäi see suur kauss, milles köetakse vett.

1: Ma ei vaadanudki seda eriti.

3: Mingid riiulid, kus olid vanad asjad peal.

4: See üks triikraud jäi meelde.

1: Ja see väike laps, kes oli punases paksus jopes koos emaga.

Aga miks teie arvates seda lugu käsitleti?

8: Saab kohtadest teada, millest varem ei ole kuulnudki.

2 /--/kordab sama mõtet. Et inimesi teavitada nendest kohtadest, et nad saaksid ka käia.

1: Ma küll küsisin sellise küsimuse, et mille pärast see lugu seal nagu oli.

5: Küsi 4 käest, et mida 4 kogub!

4 räägib vanaemast, kes tahab teha kodus laudast muuseumi ja kogub sinna vanu asju ja püüab sellesse tegevusse ka 4 haarata.

3: Küll siis „Reporter” sinnagi jõuab.

8: Meil on ka kodus nagu uuesti ära tehtud vana mööbel, hästi kihvt!

Vaatlus, 28.03.07. Poisid

Helis	Pildis	Reaktsioonid
<p><u>Vladimir Lebedev ütles, et kui Jüri Liim peaks tema korraldataval Eesti ajaloo päeval solvama *1 kuidagi tema isa mälestust, siis läheb ta Liimile rusikatega kallale. *2 VLADIMIR LEBEDEV: „Kui keegi julgeb solvata minu isa mälestust, siis vabandage, mul ei ole vahet, kas see on Jüri Liim või keegi teine, lõõn tal näo sisse, lihtsas vene keeles öeldes!” *3 Jüri Liim tahab 9.mai hommikul kella seitsmest õhtul kella 11-ni Tõnismäel Eesti ajalugu tutvustava päeva. Liimi sõnul võivad sinna tulla kõik, kuid selleks seab ta tingimused. *4 JÜRI LIIM: „Ma ei taha näha staliniste ja nende propagandat, seda mitte mingil juhul. *5 Ma ei taha mingeid agressioone, ma ei taha mingeid lilli. Eeldan, et sinna tulevad oskajad inimesed, haritlased oma loenguid *6 pidama. Seal saab olema muusika, vahepalad, ilmselt ka mõningad lauljad. Toome välja stendid. Ma tahaksin näha ka Petserimaa rahvast.” „Reporterile” teadaolevail andmeil organiseerivad praegu mõlemad pooled praegu, et *7 9.mai tuleks Tõnismäele võimalikult palju n-ö „oma mehi”. Võidab see, kelle pool on rohkem rahvast. Lisaks Liimile tahab pronkssõduri juures oma</u></p>	<p>/---/ *1 9.mai 2006 KP nelkide asetamine pronkssõduri ette. *2 VLADIMIR LEBEDEV KP *3 ÜP 20.mai 2006 pronkssõduri juures toimunud üritusest (pildis Eesti lippudega inimesed) /---/ *4 JÜRI LIIM SP *5 9.mai 2006 Punalipp suures plaanis. /---/ *6 JÜRI LIIM SP /---/ *7 9.mai 2006 rahvamass pronkssõduri juures ÜP, üks mees on Eesti lipuga, keegi püüab temalt seda käest kakkuda, politseinik astub vahele.</p>	<p>1: Varsti hakkavad tapma seal! 5: Jah, nii et vähe ei ole. 7: „Liim!” Naeravad. 1: „Liim” haahaa! Naeravad midagi Liimi nime üle, aga jäävad kohe jälle vaatama. (*7) 1: ohoo! – ka teiste pilgud on telerile naelutatud, mõned (2, 5) kergitavad kulmu.</p>

<p>ürituse korraldada ka veel *8 teine seltskond, seda aga päev varem, 8. mail. *9 OUDEKKI LOONE, 8. mai liikumine: „Ma tahaksin, et inimesed tulevad kohale, räägivad minevikust, laulavad koos, asju, mis on meile kõigile olulised – eestlased laulavad väga palju, mul on selle üle väga hea meel, eestimaalased laulavad väga palju, mul on selle üle väga hea meel. Ma loodan, et tuleb selline sõbralik üritus, et oleks näha eestlastele, oleks näha maailmale, oleks näha eesti kodanikele seda, et me tahame elada sõbralikku elu ja me ei taha omavahel kakelda.” *10 Kui pronkssõduri juures peaks nendel päevadel kähmluseks minema, siis politsei on selleks valmis. *11 RAIVO KÜÜT Lõuna Politseiprefektuuri prefekt: „Ma arvan niimoodi, et asi kakluseni ei lähe, aga me jälgime ka seda, et kõik keelatud sümboolika ja kõik muud ilmingud, mida me teame seal – rohket alkoholi tarvitamist selles piirkonnas jne – see kõik on avaliku korra rikkumine ja sellised asjad me menetleme ja vastavad karistused määrame.” *12 Samas on praegu ametis olev valitsus otsustanud pronkssõduri Tõnismäelt teiselada. Selle eest vastutav kaitseminister Jürgen Ligi ütles, et enne 9.maid seda teha ei jõuta. *13 JÜRGEN LIGI kaitseminister: „Ta kindlasti kaob sealt, aga ma ei hakka täpsustama, millal ja mis moel. Tegevuste planeerimine</p>	<p>*8 PÜP kahest naisterahvast (üks neist Oudekki Loone) *9 OUDEKKILOONE KP *10 23. veebruar Kaklus, mitu meest pronkssõduri ees lumes maas ÜP *11 RAIVO KÜÜT SP *12 23. veebruar Kaklus, vanem naisterahvas ja üks mees kaklevad. /---/ *13 JÜRGEN LIGI KP *14 ÜP ilmselt 9.mai 2006, kus grupp politseinikke üritab pronkssõduri ees kahte vaenupoolt lahutada. Üleüldine pinge,</p>	<p>1 ja 4 arutavad, mis hinnangut skaalade tabelis loole anda. 1: Uudistes sada aastat juba kuulutab seda! (*10) 4: Igav juba ei hakka, sest kaklevad. 1: Varsti juba käib, vaatab, et keegi annab nuga seal rahva seas. 7: Tulevad püssidega kohale. (*11) Jäävad vaatama, jälgivad politseiniku juttu, mitte just sellise elevusega, nagu kaklust (mõni ka haigutab), kuid vaikides. (*12) 2 turtsatab. 1: Ohhohhhoo! Tekib üldine elevus. 1: Varsti tuleb K-komando ka kohale! (*13) 4 ütleb midagi üle öla 1-le (on kuulda, et midagi Ligi kohta). 1: Jürgen Ligi on kaitseminister, muidu oli Kalle Laanet. 4: Laanet astus tagasi, ma ei mäleta täpselt.</p>
---	---	---

<p>käib, *14 ettevalmistused käivad. Minu eesmärk on jätta järgmisele ministrile võimalikult selged plaanid, et temale see amet kergem oleks.”</p>	<p>karjumine ja segadus.</p>	<p>1: Ei, ta ei astunud tagasi, uus valitsus tuli. 7: Tal sai ametiaeg läbi. 4: Aga ta astus tagasi minu meelest. 1, 4, 7 vaidlevad.</p>
<p>*1 Täna õhtul kella poole nelja paiku juhtus raske liiklusõnnetus Tallinnas Sõle tänava ja Kolde puistee ristmikul. Oma vahel põrkasid kokku taksoplafooni kandnud Audi ja Volkswagen Golf. <u>Õnnetuse põhjustanud juhi</u> *2 <u>kaasreisija viidi haiglaravile. Taksojuht</u> nimetas õnnetuse ühe põhjusena teise auto <u>juhi kogemematust.</u> *3 „Noored ei oska <u>autoga sõita</u> – esimesest reast keeras kohe teise ritta. Mina sõitsin vasakus reas ja mind oli hästi näha. Äkki ta oli otse minu ees. Vajutasin pidurit, et hullemat ära hoida. Minu kõrval istuval reisijal oli nina katki. Tagaistmel istunud reisijal läks palju hullemini.” – „Kas praegu on ta kiirabiautos?” – *4 „Praegu on ta seal, öeldi, et kõik on korras.” Mõlemad masinad said tõsiselt kannatada. Samuti tekitas õnnetus tipptunnil paraja liiklusero. Taksojuhi sõnul on ta varemgi avariisse sattunud, samuti on ta pea harjunud esiklaasi lendamisega. *5 „Minu pea on juba selline, et harjunud kõigega!”</p>	<p>*1 ÜP puruks sõidetud esiootsaga Audi. /---/ *2 ÜP eemalduvast undavast kiirabiautost. /---/ *3 KP Taksojuht, tagaplaanil kiirabiauto. /---/(erinevad kaadrid katkistest autodest ja nende osades, mis on pillutatud mööda tänavat laiali). *4 KP Taksojuht, tagaplaanil kiirabiauto. /---/(kaadrid katkisest autost) *5 KP Taksojuht, tagaplaanil kiirabiauto</p>	<p>6 vaatab vaidluse ajal enda ees olevaid pabereid, uue loo alguses ütleb midagi vaiksest, osutades teleri poole. 4 ja 7 jäävad vaidlema, miks Ligi Laaneti asemele tuli. 3: Uus lugu algas! (*2) Kõik jäävad vaikides vaatama. (*3) 4: Noored ei oska autoga sõita! Naerab. 7: ??? (*3-*4) Vaatavad vaikides. 4 vaatab üle öla 1 poole pead vangutades: Ai raisk! 1: Mahakandmisele läheb see auto.</p>
<p>*1 Täna kell üks läksid Isamaa ja Res Publica liidu läbirääkijad kahepoolsele kohtumisele</p>	<p>*1 ÜP Laar, Aaviksoo ja Tshakna tulevad</p>	<p>Loo alguses jäävad vaatama, millest seal juttu on. Isamaa ja Res Publica liidu nimetamise peale lööb 1 loiult käega ja</p>

<p>Reformierakonnaga. Ühenderakonnal oli taskus kaks omapoolset lahendust, kuidas ministritoolid peaksid jagunema. *2 „Ma saan aru, et üks pakkumine teie poolt on selline, mis ei sisalda välisministri kohta?” – MART LAAR: „Jah.” *3 Siiani on Isamaa ja Res Publica liit nõudnud, et välisministri tool peab jääma neile. Umbes tunni aja pärast lahkusid isamaaliitlased valitsuse hoomest. *4 „Nii, mille poolest te nüüd targemad olete?” MART LAAR IRL juhtpoliitik: „Ei ütle, aga kindlasti oleme!” Tunni aja pärast kohtusid Isamaa ja Res Publica liikmed uuesti Reformierakonnaga. *6 „Kas teie isiklikult olete ka valmis valitsusse mitte minema?” – „Kindlasti olen ma ka selleks valmis. Ma olen vist juba ka öelnud, et ma ei veeda oma unetuid öid küljelt küljele viseldes ja unistades, et minust Eesti Vabariigi minister saab.” *7 Poolteist tundi hiljem, mil kohtumine lõppes, oli Laar eriti kidakeelne. „Mis tulemus on?” – „Ma arvan, et me leppisime kokku, et me ei jaga praegusel hetkel kommentaare.” *8 „Ma saan aru, et positiivset tulemit täna ikkagi ei ole?” – JAAK AAVIKSOO IRL juhtpoliitik: „Ma arvan, et seda tulemust tuleb pidada positiivseks, sest meie kaalutletud otsus, milles ei ole välisministri portfelli, on viinud konstruktiivsete aruteludeni ja ma loodan, et need lõppevad</p>	<p>kiirel sammul mööda Toompea munakivitänavat *2 KP MART LAAR *3 PÜP Mehed lähevad uksest sisse, üks vajub kinni. /---/ *4 Reporter tõttab Mart Laari poole > Laar KP. *5 ÜP Laar, Aaviksoo ja Tsahkna lähevad kuhugi, kaamerast eemale. *6 MART LAAR KP *7 PÜP Laar astub välja uksest, kust oli enne sisse läinud, reporter on tal kohe vastas KP. Tsahkna jt mööduvad ta selja tagant. *8 Reporter teeb Aaviksoo kõrval mööda tänavat „kiirkõndi”, üritades talle küsimusi esitada, tundub, nagu suruks ta mehe küljega vastu seinale. Ka teiste kanalite reporterid käituvad sarnaselt. *9 - /---/ erinevad</p>	<p>raputab tüdinud näoga pead. 7 jälgib ettepoole kummardunult, 1, 4, 8 asuvad enda ees olevaid pabereid täitma. Ülejäänud vaatavad teleri poole. 2 teeb Laari järgi: Ei ütle! Naeravad. 5 ütleb midagi saate „Sipelgal4” kohta, kus tehakse Mart Laari järgi. (*7) 4: Mart tuli uksest välja, kohe reporter tal ees. (*8) 3: Suruvad ta vastu seinale! (*9) 1: Kes see on? 2: See vä? 4: Padar. 1: Ivari Padar?</p>
--	---	--

<p>homme.” *9 Sotsiaaldemokraadid ei ole rahul neile pakutava siseministri kohaga. Selle asemel tahavad nad hoopis haridusministri kohta. *10 RANDEL LÄNTS</p> <p>Sotsiaaldemokraatlik erakond: „Need asjad muutuvad siin iga viie minuti tagant, et me paneme seal võitluse väikese ikka püsti.” *11 Reformierakonna esimees Meelis Atonen oli vaatamata asjaoludele väga optimistlik.</p> <p>MEELIS ATONEN Reformierakond: „Asi on tegelikult mitte ainult lõpusirgel, vaid lõpuruudustikus. Ma olen väga optimistlik ja loodan, et teatud selgus saabub juba täna õhtul ja arvatavasti homme me suudame selle fikseerida ka mingi konkreetse dokumendina.” Homme istuvad kokku Isamaa ja Res Publica liidu, Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid. Aga kuhu on kadunud rohelised? *12 MEELIS ATONEN Reformierakond: „Vist roheliste erakonna esindajad on ise väga selgeid vihjed andnud ja ütleme nii, et nende osalemine võib olla kõige suurema küsimärgiga.” *13 ELO</p> <p>MÖTTUSE <i>stand-up</i>: „Üle kivide ja kändude on need läbirääkimised kulgenud. Täna õhtul rippusid Laar, Ansip ja Padar telefonide otsas ja püüdsid päästa, mis päästa annab. Ning nagu üks läbirääkija ütles, vähemalt surnud punktist ollakse üle saanud.”</p>	<p>kaadrid Ivari Padarist</p> <p>*10 RANDEL LÄNTS KP</p> <p>*11 Meelis Atonen väljub samast uksest, kust enne Laargi.</p> <p>Reporterid püüavad ta jälle kinni KP.</p> <p>/---/</p> <p>*12 MEELIS ATONEN KP</p> <p>*13 Reporter ELO</p> <p>MÖTTUSE <i>stand-up</i> PÜP</p>	<p>Korrutavad pehmendatud r-iga „Ivari”.</p> <p>4 (1-1e): Häh, endal on sotsiaaldemokraatide pastakas!</p> <p>(*11) 4(keelt väänates): Meelis Atonen!</p> <p>Hakkavad arutama valimiskampaanias jagatud esemete teemal. 7: Keskerakond andis pastakaid jagada. 4: Mul oli see, et Villu Reijani pastakas... 5 ulatab 4-le Villu Reijani kirjaga pastaka. 4: Jah, mul oli seesama. Võtsid sõrmedega ümber kinni ja oli kadunud tekst juba.</p>
<p>*1 Muusika</p>	<p>*1 Mees teeb süstaga</p>	<p>4 ja 7 räägivad edasi, milliseid asju üks või teine erakond</p>

<p>Norra mägiõgedel kogemusi omandanud Andres Kaju sõnul oli laskumisele eelnev õõunevaba ja süda puperdas, aga vaim oli valmis. Tegemist on ohtliku harrastusega, kus ka selgroovigastused on sagedased. *2 Muusika</p> <p>Ometi on süstadega allalaskmine mägiõgedel aina enam populaarsust koguv ekstreemne harrastus. Paeplatoolt allalaskmine on aga mitmes mõttes ohtlikum kui mägiõjed. Jägala paeplatoos järsust astangust laskuv vesi hajub laiali ja on palju õhem kui mägiõgedel. Süst kukub praktiliselt seisvasse vette ja see kukkumine on palju valusam kui suure veesambaga mägiõgedel, kus üldjuhul ka vee all jätkub liikuv vesi. *3 ANDRES KAJU „Reimann Reisid” matkajuht: „Enne koske oli hirmus tõmme ja väike lend ja siis ei saanud tükk aega, kus olen. Aga läks kõik hästi ja tulin vee peale tagasi. *4 Kukkumisel ma veidi kaldusin vasakule, aga ega sellest ise aru ei saanud. Oli mõnus, vabandused ei olnud.” Muusika *5 Muusika</p> <p>Pärast süstaga kukkumist olid *6 Andres Kajul terve päeva kõrvad lukus. *7 Muusika</p>	<p>vees kukerpalle. ÜP /---/</p> <p>*2 ÜP Mees aerutab kiirelt jao poole, kukub joast alla, kaob vee alla ja ilmub uuesti vee pinnale. Tõstab käed üles ja hõiskab. /---/ Kordab aeg luubis sama sõitu.</p> <p>*3 ANDRES KAJU SP</p> <p>*4 Uuesti: mees kihutab süstaga joast alla, kaob vee alla ja ilmub uuesti vee pinnale. Tõstab käed üles ja hõiskab.</p> <p>*5 ÜP Terve seltskond inimesi suure kummipaadi sees jao all aerutamas.</p> <p>*6 Andres Kaju SP näost, vaatab üle õla selja taha.</p> <p>*7 ÜP Terve seltskond inimesi suure kummipaadi sees jao all kiiresti aerutamas.</p>	<p>valijatele jagas. 7: Rahvaliit jagas jopesid ja pastakaid. 4: Isamaaliit, või see, Reformierakond rääkis, et Eestisse palju lapsi, ise jagasid kondoomide. (samal ajal püüavad 1 ja 3 uut lugu vaadata ja teevad žeste, et teised ka vait oleksid) 4 annab hinnangu kondoomide ja laste saamise vastuolule: Hahaa! Jumala haige ju!</p> <p>2 paneb sõrme suu ette: kuss, kuss! Kummardub telerile pisut lähemale.</p> <p>(*1-*2) Poisid jäävad huviga vaatama</p> <p>4: SATi pealt näitas, kuidas kärestikust panid alla... (jätkab midagi üle õla 1 poole rääkides)</p> <p>7 küsib 4 jutu kohta: Jäi ellu või?</p> <p>4: jah, sõudmise pealt võttis raadio(telefoni) välja ja ütles: „Oh, meil kadus kutt ära.”</p> <p>(*2 alla kukkumise kohta) 1: Opaaa!</p> <p>4: Jumala äge ju!</p> <p>Kõikide poiste näod elavnevad.</p> <p>(*2 veest välja ilmumise kohta) 1: Jess! 4: jess!</p> <p>2: Teeme veel!</p> <p>Vaatavad ja kuulavad huviga, vaikides.</p> <p>4: tal oli valus vä?</p> <p>1: valus ikka, ta käib peaga tssstrrr, silmad lähvad kohe pahupidi!</p> <p>Hakkavad paberil skaalasid täitma.</p> <p>4: See oli huvitava ja arusaadav, mis ma nüüd teen? Panen „+3” vä?</p> <p>1: Ma panin ka „+3”.</p> <p>2: Tee suur ring kohe ümber!</p>
--	---	---

<p>Saatejuht: Head sõbrad, uus nädal on alanud, meil on jälle maa-ühendus Rain Kelguga. Tahakski küsida Raini käest, et mida sa täna „Reporterit“ vaatajatele pakud? – „Tere õhtust, kuna inimesed on järjest rohkem väljas, siis mõtlesin, et tutvustan /---/ Rain Kelk teeb turismitalu pidajatega intervjuu vanade asjade kogumisest. Nad räägivad, et vanavaral on oma hing ja väärtus. Osad asjad on pererahvas saanud Emeksist, osad leidnud metsast jne.</p> <p>.....</p> <p>Teemad:</p> <p>4. Kuidas praegused peremees ja perenaine kokku said, kodu rajasid ja samas ka turismitalu pidama hakkasid.</p> <p>5. Mees on oma kätega teinud sauna, püstkoja jm ehitisi. Ta räägib, kuidas ideid nende ehitamiseks leidis. Meisterdab ka mööblit. Ka naine valmistab oma kätega asju, kuid peenemaid kodukaunistusi.</p> <p>6. Turismitalu pidamise võlu ja vaev (kes abiks, kuidas kulgeb päev</p>	<p>Üldisem kirjeldus: Rain Kelk ja saatejuht vestlevad omavahel, pärast seisab perenaise ja peremehega tühe riituli ees, kus on vanad asjad peal.</p> <p>.....</p> <p>1. Toimetused taluõuel. Mees paneb puid ahju, naine tegeleb väikese lapsega.</p> <p>2. ehitised jm kohad taluõues. Tünnivann sauna juures. Mööbel. Vitraažid.</p> <p>3. Hooned, vana vokk jm esemed.</p> <p>Intervjuud perenaise ja –mehega iga teema</p>	<p>(*5) 3: Mis need teevad ? Tahavad ka alla minna vä? 7: Need lähevad üles! Kõik naeravad. 4: Tahavad ka tegijad olla. Kummipaadiga! 3: Lähvad kohe kambaga. 4: Üksi ei julge ju! Naeravad.</p> <p>1: Vaata, kui ta süstiga sealt alla läheb, kas see süstal...süst. Teised naeravad: Süstal! Haahaa! 1: mis seal....(?) 4: ei, tal on õhk sees! 5 (nähes saate nõ maa-reporterit): see läheb jälle pugimal! See sööb ju pidevalt. Jälle, kui kuhugi läheb... 4: Jajah! 4: näitab näpuga: Ote?? Kõue vald??</p> <p>1 ja 2 räägivad midagi vaikselt teineteise kõrva sisse. 1: ma tean juba ammu, kes ta on – (osutab teleris olevale inimesele) Tead, 4, kes ta on vä? Ta on kalduvustega, gay-face. 2: Biseksuaalne.</p> <p>.....</p> <p>4: aa, see on see, puhkekeskus vä? 2: mitmendat ringi see mees Eestile peale teeb? 5: sellepärast teeb, et süüa saab. 4: Saab igas kohas süüa vä? 5: Söömise pärast lähebki. 2: Kui talle pakutakse tööd, küsib, kas seal süüa ka saab. Naeravad. 4: kusjuures ma ei saa üldse praegu teemast aru. 1 läheb ja paneb teleka kõvemaks.</p> <p>Räägivad muust, telerit eriti ei jälgi ka pärast heli kõvemakskeeramist. 5 ja 7 jälgivad süvenenult kui teised.</p>
---	---	--

<p>külalistega talus jne).</p>	<p>juures.</p>	<p>4 ja 1 räägivad kellegi suvilast. 4: oh ahv???</p>
<p>*1 Muusika *2 Üks tänapäeva maailmaimedest Taj Mahal asub India põhjaosas. /--/*3 Teekond sinna on juba omaette vaatamisväärsus. Tee ääres sõuvad lehmakarjad prügihunnikutest, inimesed elavad lehmäsõnnikust <u>meisterdatud onnides</u> ja pesuvett pole sealsed elanikud vist aastaid näinud. *4 Taj Mahal ise kõrgub mustuse ja viletsuse seest välja nagu üksik pärl, kuid selle pärlil juurde kaameraga pääsemine osutub oodatust keerulisemaks, sest turvamehed otsustavad meid lihtsalt mitte sisse lasta. Kuid seal maal on lahendus igale probleemile olemas, tuleb vaid maksta kohalikule parvesõitjale 400 ruupiat ehk 115 krooni ja juba sõidutataksegi meid Taj Mahali juurde – seda küll turvameeste lakkamatu kisa saatel. *5 Parvejuht laulab oma keeles. *6 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „Taj Mahal on sümbol suurest armastusest. See on tempel, mille ehitas Moguli keiser pärast seda, kui tema armastatud naine suri sünnitamisel. <u>See naine sünnitas 18 aasta jooksul 14 last.</u> Moguli keiser plaanis siia kõrvale ehitada ka omale hauakambri, mustast marmorist, kuid see jäi paraku tegemata. India mehe laul. *7 ”Kuid Taj Mahaliiga käib kaasas ka üks võigas moment – seda</p>	<p>*1 Ahv KP > ÜP on näha, et ahv on mehel nõõri otsas, ahv hakkab tegema saltosid. *2 <u>jalgratast meenuvat ühissõiduk ÜP</u> /---/ *3 Autoaknast filmituna näeb mööduvaid lehmi, inimesi, nende elamuud jm tee ääres. /---/ *4 Tempel ÜP „konnaperspektiiv”. /---/ *5 Paadijuht seisab paadis püsti, lükkab toikaga seda edasi ja laulab kõva häälega. /--/Erinevad kaadrid templist. *6 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil tempel. /--/Erinevad kaadrid templist. *7 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil</p>	<p>(*2) 4: Ohh, jumala lahe asi ju! Jumala <i>chill</i> asi! Hahaa! Huvitav! 1: Vaata, kus vennal on kossid jalas! (*6) Jäävad vaatama- kuulama. Läbisegi: Mida? Misaaja? 18 aasta jooksul?</p>

<p>haagakambrit ehitas siin kokku umbes 200000 kohalikku. Kuid selleks, et nad kunagi enam midagi nii ilusat ei looks, raiuti paljudel neist käed maha.” Taj Mahali tasub külastada kas päikesetõusu või –loojangu ajal, sest siis avaneb poolvääris kividega kaetud ehitise oma erilises ilus. *8 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „Taj Mahal on hakanud viimase ajal tohutu kiirusega lagunema. Seda happevihmade tõttu, mis omakorda on põhjustatud autode heitgaasidest ja prügi põletamisest.” <u>India mehe laul.</u></p> <p>*9 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „Siin on väga hästi näha, milline kontrastide maa India on. Millegi nii suursuguse ja uhke kõrval, nagu seda on Taj Mahal, laiutab prügimägi.”</p> <p>*10 Taj Mahali ümbrus on täis omavahel hullavaid ja sageli ka kaklevaid ahve. *11 Elo Mõttuse <i>stand-up</i>: „<u>Indias võib ahve näha kõikjal/---/ Näiteks võtavad nad laua pealt rahakotte, varastavad toitu ja mida kõike veel.</u>”</p> <p>Muusika</p> <p>Taj Mahali juures on ka palju lapsi, kes üritavad sulle kõikvõimalikku nänni pähe määrida. *12 tiitrites: „Miks sa töötad, oled ju nii väike?” – „Ma käisin koolis ja nüüd peale kooli lõppu ma müün neid asju siin.” – „Aga kas sul jääb aega mängida teiste lastega?” – „Jah!” – „Millal?” – „Siin.” – „Aga siin sa ju töötad.” – „Jah, töötan ja</p>	<p>tempel.</p> <p>/--/Erinevad kaadrid templist ja selle ümbrusest.</p> <p>*8 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil tempel, paadijuht, jõgi. /--/ Erinevad kaadrid templist ja selle ümbrusest.</p> <p>*9 Elo Mõttuse <i>stand-up</i> PÜP, tagaplaanil tempel > panorama prüghunnikutete. *10 ÜP ahvidest. /--/ erinevad kaadrid ahvidest Taj Mahali ümber jm.</p> <p>*11 <i>stand-up</i>: panorama ahvilt Elo Mõttusele PÜP /---/</p> <p>*12 Väike India poiss kõnnib, postkaardid kaenlas, räägib. KP /---/</p> <p>*13 Poiss SP, kaamera</p>	<p>Pooled räägivad omavahel millestki muust, pooled jälgivad saadet.</p> <p>5 hakkab India mehe laulu jäljendama.</p> <p>(*10) 4: Ahvid elavad tänavatel! 4: Öu, peaks ka ahviks hakkama Indias! 6 ja 7 arutlevad ahvide etu üle.</p> <p>(*12) 4: Kuss! Kõik jäävad vaatama (ka 1 ja 2, kes seni olid omavahel pikalt juttu ajanud).</p> <p>2, 3 kommenteerivad seda, et poiss enam koolis ei käi. Keegi liisab, et varsti läheb ülikooli.</p>
--	--	--

<p>müün asju klientidele.” Poiss oli 12-aastane, aga postkaarte hakkas ta müüma 4-aastaselt. See on lausa imekspandav, millise vilumusega oskab ta postkaardid meiega kaasas olnud ajakirjanik Pavel Makarovile maha müüa. *13 „Ma teen hea hinna, 500 ruupiat!” – „See on tõesti hea hind” /---/</p>	<p>liigub Makarovile. KP /---/</p>	<p>Arutavad, kui palju on 500 ruupiat Eesti rahas.</p>
<p>Saatejuht räägib fotograafist, kelle pildidel on näha, kuidas prints Charles maalib Camillast aktiivilt, kuidas kuninganna toimetab tualetis, kuidas Elton John mõnuleb vannitoas. Kuidas sünnivad nii intiimsed fotod.</p> <p>.....</p> <p>*1 Muusika. *2 Kuninganna eraelu on kohati ootamatu. *3 Oma koerte nimel laskub ta kasvõi põlvili, *4 samal ajal kolab prints Harry Camillaga aias ringi, *5 samal ajal kui Charles ja Camilla aias jalutavad, *6 pesevad prints William ja Harry autot. *7 Näeme, kuidas kuninganna täiesti ükski ja ilma turvameesteta lilleaias ringi käib. *8 Nende privaatsete ülesvõtete eest peame aga tänama Alison Jacksonit. Fotograaf on üles otsinud *9 kuningliku perekonna teisikud ja ta teeb just neid pilte, mida kõik inimesed on just näha soovinud. *10 ALISON JACKSON fotograaf: „On tohutult huvitav vaadata, kui võrd huvitatud me piilumisest oleme ja kui meelsasti kuuluste eraelu jälgime. Nende piltidega saan ma himu privaاتفotode järele,</p>	<p>Saatejuht KP</p> <p>.....</p> <p>*1 „Camilla” ja noor „prints” möllavad aias veevoolikuga. ÜP</p> <p>*2 Printsid suudlevad Camillat põsele. KP</p> <p>*3 „Kuninganna” koertega laskub pargipingilt põlvili.</p> <p>*4 „Kuninganna” valib lillepoes ilili ÜP</p> <p>*5 Piiluv kaader kahe põõsa vahelt, „Charles ja Camilla” paistavad.</p> <p>*6 Põõsa tagant filmitud kaader „printsidest”, kes pesevad autot.</p>	<p>4: oot, kuulame seda!</p> <p>4: ooo! Teised naeravad.</p> <p>4: ma ka aru ei saa.</p> <p>.....</p> <p>(*1) Vaatavad huviga. Naeravad.</p> <p>(*6) 4: hee, pesevad autot.</p>

<p>mõnules. Kuidas teisik end pildistamisel tundis? *19 MARY RAYNOLDS kuninganna teisik: „Sel hetkel polnudki nii hull, aga pärast hakkasin kahetsema. Ma ei oleks pidanud seda tegema, pilt avaldati ju pealegi.” Ka Wendy Crawley on Camillana Alisonile kõrvõimalikes poosides poseerinud. /---/ WENDY CRAWLEY Camilla teisik: „/---/” *20 Sellisena tunneme me Englise kuningaperet – *21 keskendunud ja kontrolli all ametlikel vastuvõttudel. *22 Valekuningapere teeb aga samal ajal puhkepausi pitsaga. Kuidas võib aga juhuslik möödakäija aimata, et tegemist on nõ piraatkoopiatega? Pealegi jälgivad inimesed kuninglikke kõrgeaususi sellistel hetkedel just suure huviiga. RITTIGAN Prints Williami teisik: /-- -/ /---/ Diana tunded püüdis Alison pildile Diana teisiku abil. Siin näiteks on pilt sellest, kuidas vennad on tabatud hetkel, mil me ette kujutada ei oska – parandamas vanaema jalgratast. Pääris-fotod sellest, kuidas ehtsad vennad koosviibimisel Camillale tagasihoidlikult musi annavad, on ju tegelikult kõige privaatsemad, mida avalikkus kuninglikust perekonnast siiani näinud on. Kas poleks põnev, kui Alison paleest kutse saaks, et tõelist kuningaperet</p>	<p>Avenue esikaas, selle sees foto jalgratta parandamisest. *14 ÜP jalgratta parandamisest. *15 Kaader jagatud neljaks, igas osas üks kummaline foto „kuulsustest”. *16 ALISON JACKSON KP, selja taga seisavad „printsid”. *17 Foto <u>valekuningannast poti peal.</u> /---/ *18 ALISON JACKSON KP, selja taga seisavad „printsid”. /--/ erinevad fotod kuninglikust perest, sh uuesti pilt valekuningannast poti peal. *19 kuninganna ja Camilla teisikud kõrvuti KP kaadris. /---/ *20 ÜP päris kuninglikust perest *21 KP Camillat põsele</p>	<p>Vaatavad vaikides terve ülejäänud loo.</p>
---	---	---

<p>pildistada? ALISON JACKSON fotograaf: „Ei, eelistan seda siin, see pakub rohkem lõbu.” Alisoni fotod on tõepoolest vaid meelelahutus. Soovime siis talle rohkem privaatsaid hetki nn kuulsate inimeste elust – selliseid hetki, mis muidu meie eest alatiseks varjule jääksid.</p>	<p>suudlevatest printsidest (uuesti). *22 vale kuninglik pere pitsat söömas, keegi kaabuga mees jälgib neid läbi aia. ÜP>KP /---/ *23 Jalgratta parandamine uuesti /---/</p>	
--	---	--

Intervjuu, 28.03.07. Poisid

Ma küsikski alguses seda, et mis teile selle saate juures meeldis ehk et millised lood teile rohkem meeldisid?

4: See, et reklaami ei olnud. Ta oli huvitav.

7: Süsta-lugu.

1: See kuningliku perekonna lugu.

Aga mille poolest teile need lood rohkem meeldisid?

4: Süsta-lugu oli huvitav.

Mille poolest?

4: Ekstreemspordiga tegeleti.

Aga see teine lugu fotodega?

4: See oli huvitav ja naljakas.

Mis selle naljakaks tegi?

5: Need teisikud.

1: Neist tehti igast piinlikke pilte ja...

Okei, ma küsin siis teist pidi ka, et missugused lood teile ei meeldinud.

1: Mart Laari lugu.

Kõik naeravad.

4: Jah, see poliitika-lugu.

1: Ja see pronkssõdur ka – hakkab ära tüütama.

4: Hakkab ära tüütama, jah. Aga vaadata on huvitav, maadlevad seal kogu aeg.

Mille poolest see Mart Laari lugu jama oli?

5: Poliitika!

4: Poliitika on igav.

1: Ära tüütab juba!

Okei, hakkame siis lugu-haaval neid läbi võtma. Alguses siis see süsta-lugu – missuguseid mõtteid see teie tekitas?

2: Tahaks ise proovida!

Tuli teile midagi meelde selle looga seoses varasemast ajast?

5: Kukkumised.

4: Näiteks varasemad telesaated, mis on sellest räägitud juba enne. Ja õnnetused nendega seoses.

Aga kas mingid enda kogemused tulevad meelde selle looga seoses?

5: Ujumine.

4: Ma mõtlesin juba sellele, kuhu võiks suvel ujuma minna.

5: Vesi võiks soojaks minna.

Äkki siitpoolt on teil ka midagi lisada (teistel poistel)?

(raputavad pead)

Aga kas see lugu tõi meelde midagi varem televiisoris või mujal ajakirjanduses nähtut?

7: Selliseid lugusid on varem olnud ka...

1: Neid süstalugusid on kogu aeg olnud: kuidas nad surma saavad ja... Kunagi ma vaatasin „Reporteris”, kuidas tutvustati neid, kuidas süstamatkasid tehakse ja...

Milline pilt või mis hetk teile sellest pildist meelde jäi?

5: See, kui ta veest välja tuli.

3: Jah!

7: Kui alla kukkus...

4: Mul jäi see, kui ta ära tuli, siis oli maru õnnelik.

1: See kukkumine oli ka...

8: Ja see, kuidas ta ära kadus.

Mis te siis mõtlesite?

4: Valus oli!

5: Ära uppus...

4: Tegelt ma ei mõelnudki midagi. Ma vaatasin, kas ta kukub nina ees või põhi ees.

1: Sellest oli juba aru saada, et ta ära ei upu, sest ta tegi ära selle.

4: Jah, selles mõttes küll, et kui nii juba uudistest näidati, räägiti. Siis ta ära ikka ei uppunud.

Aga mis teile sellest jutust seal meelde jäi?

5: Midagi.

4: Seal räägiti sellest, et need selgroovigastused võivad tekkida. Seda räägiti.

Mis veel meelde jäi?

8: Üheksa meetrit oli vist see kukkumine.

7: Kaheksa!

Naeravad.

5: See, et ta kukkus seisvasse vette.

1: Jajah, et seisvasse vette on palju valusam kukkuda kui voolavasse.

4: Mul jäi see ka meelde, et ta harjutas kuskil, aga ma ei mäleta, kus.

Mägedes vist.

1: Ja eelmine õhtu oli süda puperdand, aga vaim oli valmis.

Kas keegi tahab veel midagi lisada?

Aga mis te arvate, miks seda teemat käsitleti?

6: Jälle midagi uut.

1: Et keegi on jälle midagi ära teinud.

4: See on esimene kord, kui keegi sealt alla sõitis. Iga päev ei sõida keegi kuskilt alla.

Aga mis sõnumi te enda jaoks sellest konkreetsest loost üles korjasite?

5: Et keegi on jälle midagi ära teinud. Et eestlased on ikka kõvad mehed!

Kas keegi tahab nende küsimuste kohta, mis ma nüüd olen küsinud, midagi lisada? Eriti, kes siin vaiksemad on olnud.

Okei, siis võtame järgmise loo, mida te mainisite – fotode lugu, mis teile meeldis.

1: Mis lugu?

4: Noh, see kuningapere. Haa-haa!

No millest see oli?

1: Aa, kuidas teisikud mängivad kuninga pere liikmeid ja siis pildistatakse neid igast...

8: Tehakse, nagu nad oleksid see õige pere ja puude vahelt pildistatakse, nagu oleks õige pilt saadud.

1: Igasugu piinlike pilte tehakse neist.

5: See oli ka, et see kuningapere midagi ei kommenteerinud. Ma oleks küll hakanud...

Mis sa oleksid hakanud?

5: Kohtusse!

1: Ta rääkis jah, et siiani ei ole kaebusi ega kohtukutseid saanud.

3: Kuulsused ise ka vaatavad neid pilte.

6: Nad tahavad näha, mida neist tehakse.

1: Ajalehtedesse ja ajakirjadesse pandi neid pilte.

Aga mida te arvate sellisest loost?

4: Naljakas.

1: See on kuningapere mõnitamine.

2: Ebaviisakas.

4: See on naljakas, kuidas selliste asjade peale tullakse.

8: Ega kõik ka nii (mõnitavad) ei olnud, vaatasid, et see oli lihtsalt lahe pilt.

Aga mis see loo sõnum oli teie jaoks?

8: Et nad on ka normaalsed inimesed.

1: Või see, et mille peale inimesed tulla võivad.

4: Või siis see, et on täpsed koopiad olemas inimestest.

1: See prillidega vanatädi – see oli ikka täpne koopia!

4: Täpselt samasugune. Tal ei olnud prille!

1: Oli küll.

4: Aa oli või?

Mida sina, 6, mõtlesid seda lugu vaadates?

8: Et täpsed koopiad on leitud piltide jaoks.

4: A see oli lahe, kuidas kuningapere pitsarestoranis sõi. Kõik käisid ja vaatasid.

Kas teile tuli midagi meelde seda lugu vaadates?

1: See, kuidas „Sipelga 14-s” tehakse Mart Laari järele.

Veel midagi?

Tuli teil meelde midagi enda või oma tuttavate või lähedaste kogemuste või
situatsioonidega seoses?

Raputavad päid

1: Ühtegi teisikut küll endal ei ole.

8: Mingi lugu oli kunagi, et mingi eestlane oli olnud sarnane Ivo Linnale või kellelegi, ma ei mäleta täpselt.

4: A kunagi tehti president Meri ka järgi päris sarnaselt.

Aga kes teile sellest loost paremini meelde jäi?

5: See, kes jutustas seal, see fotograaf.

Mis teile ta jutust meelde jäi?

6: Et keegi ei ole teda kohtusse andnud.

1: Et ei ole hulluks asi läinud.

4: Et kaebusi ei ole esitatud.

8: Et tegelikult ta ei tahagi nendest pilti teha, talle just meeldib neid teisikuid pildistada.

4: Jaa, seda ta ütles, et kui teda oleks kutsutud kuningaperet pildistama, siis ta ei oleks tahtnud minna. See, mida tema teeb, tundub veel lõbusam.

1: Nojah, see kuningapere pildistamine on igav, ei toimu miskit.

4: jah, nad on nii korralikud seal.

1: Kui nad teavad, et neid pildistatakse, on nad nii korralikud, kui saavad.

(Osutan 2-le ja 3-le) Mis teile seal loos esinenud inimeste juttudest meelde jäi?

2: Ahh, ei midagi.

3: Mul jäi üks pilt meelde.

No mis pilt sul meelde jäi?

Kõik naeravad.

Räägi sellest!

7: Ta ei saa, hakkab punastama.

Punastame siis koos.

3: See, kus nägu oli taustaks ja näitas midagi.

Keskmist sõrme? Printsess Diana?

3: Jah.

1: Aga kas see oli päris või oli ka teisikuga tegu?

3: Oli nagu päris.

7: Ei, teisik ikka.

1: Minu meelest see oli päris.

3: Osad olid seal päris-inimestest tehtud.

5: Eriti vahet ei tee küll.

7: Ma ei usu, et see päris-pilt oli.

1: Need pojad olid natuke teistsugused, aga see printsess Diana ja see vanamutt olid täitsa samasugused. Nagu koopiad.

8: *Copy-paste.*

Mis pilt teile veel meelde jäi?

2: Robbie Williams oli seksikas.

Kõik naeravad.

Kes veel meelde jäi või mis kaadrid sellest loost meelde jäid?

6: Ratta parandamine.

1: Kuidas nad kõik kolmekesi ratast parandavad. Printsid parandasid vanaema ratast.

8: See jäi ka meelde, kuidas pilt oli tehtud neljaks ja igas pildis näidati, kuidas pildid tehtud said.

Sa mõtled seda montaaži viisi, kuidas oli otsustatud näidata?

Vaikib.

Seda ma küsisin, miks seda teemat käsitleti?

Ei.

No ma küsin siis.

4: Aa, küsisite vist küll, see on see, kuidas need teisikud on leitud ja kuidas inimesed tulevad sellise asja peale.

1: Et kui kuningaperet pildistada ei saa, siis võetakse need teisikud. Ja tehakse nagu nendega pilte kuningaperest.

Okei, selle looga on ühel pool. Võtame nüüd mõne sellise, mis teile ei meeldinud. Kumb oli halvem, kas „Pronkssõdur” või „Mart Laar”?

5: „Mart Laar”.

Mis siis selles halba oli?

3: Poliitika.

1: Jagelemine poliitikute vahel, et kes saab paremaid kohti.

5: Püüavad üksteist üle trumbata, et kes paremaid lubadusi annab, kuigi nad neid nagunii ei täida!

1: Kui nad lubavad, siis nad peaksid ikka täitma ka.

4: Aga kui midagi valesti teevad, siis leiavad ikka vabandused, aga vabandused on nii imelikud tavaliselt.

1: Kogu aeg on mingid läbirääkimised...

7: Aga targemaks ikka keegi ei saa.

1: Reporter on kogu aeg tänava peal, püüab neid.

4: See on see, et nädal otsa on sarnane teema peal, pealegi nad räägivad iga päev ühest ja samast asjast, siis ei ole enam huvitav vaadata seda ühte ja sama asja, põhimõtteliselt.

Aga millest veel see lugu rääkis?

4: Ei kuulnud eriti, rääkisime omavahel.

8: See on hästi nõme, et nad muudkui lubavad raha ja igast asju, aga siis nad raiskavad selle reklaami peale täiesti mõttetult mingit raha. Mingi hunniku raha, et lihtsalt telekast saaks näha midagi.

1: See ongi tehtud niimoodi, sest on ka selliseid inimesi, kes usuvad seda ja hääletavad.

Ja samal ajal räägitakse, et nad maksavad inimestele, et nende poolt hääletataks.

No nii, mis teil veel meelde tuli seda lugu vaadates?

2: Et poliitikud on lollid.

4: Mul tuli see meelde, et täna hommikul oli Terevisioonis Andrus Ansip. Ma ei tea, miks mul see meelde tuli.

Mis teile, vaiksimatele inimestele, seda lugu vaadates meelde tuli?

Vaikus.

2: See film tuli meelde – „Jan Uuspõld läheb Tartusse”. ERNA-retke sõjamehed olid seal. Üks oli nagu Mart Laar, kes „Sipelga 14” Mart Laari mängib. Tal oli Mart Laari pilt ka kiivri vahel.

1: Mul on ka endal vanaonu poliitik, sellega seoses tuligi meelde, kuidas poliitikutel see asi käib. Mõttetu jagelemine!

4: Kuidas nad viitsivad üldse tegeleda sellega?!

1: Uuemad, kes tulevad, annavad kogu aeg järele. Need, kes on vanad olijad – Isamaaliit, Res Publica, Reformierakond – need muudkui jagelevad seal omavahel, teised on üldse maha jäänud kuskile seal.

4: Nii kaua jagelevad, kuni ...

1: Põhilised, kes alati valitsusse saavad, ongi Reformi- ja Keskerakond. Nende vahel käib jagelemine.

8: Kes kellele ära teeb.

4: See on minu meelest jumala naljakas, et Keskerakond tegi reklaami, mille poolest on Edgar Savisaar parem kui Andrus Ansip, siis Reformierakond tegi kohe vastupidi. Ma ei oleks teinud sellist reklaami.

5: See on nagu titemäng.

4: Jah, see näitas nagu lollust.

8: Keskerakond tegi lubadustega, aga Reformierakond näitas nagu, mis on tehtud. Selles mõttes olid nad paremad.

4: Nojah, nad tahtsid jah olla paremad, mõtlesid välja imeasju.

8: Tuletab „Pehmeid ja karvaseid” meelde – kuidas mõlemad tahavad võimule pääseda.

Mis teile mõne loos esinenud inimese jutust meelde jäi?

1: Ivori Padar rääkis seal midagi. Ta on ka selline ummamuudu mees.

Mis mõttes?

1: No ma ei tea. Ta on sellise jutuga, räägib igast asju.

4: A tekstist jäi see meelde, see portfelliide-teema. Räägivad portfelliidest, see on nii naljakas. Portfelliide jagamine.

7: See jäi ka meelde, et Mart Laari käest küsiti midagi ja ta ei vastanud, mitu korda küsiti, aga ta ei vastanudki.

1: Siis oli see ka, et ma ei tea, kes see seal kõndis mööda tänavat ja reporterid jälitasid teda.

3: Surusid vastu seinat.

4: Jah, kõndis seal mööda tänavat, kolm inimest olid kaamerate ja mikrofonidega tal ümber, surusid ta vastu seinat. See oli päris naljakas!

2: Portfelliidega tuli mul Copperfield meelde, David Copperfield. Kaotas oma portfelliid ära....

4: Aa, see on jah, Eestis on ka olnud, et kaotavad oma mälupulkasid ja portfelle riigisaladustega ära, siis on hull jama.

1: Jaa, kes see oli, paar aastat tagasi, Ojuland või kes see oli, kes kaotas ära... Kui sa oled välisminister või siseminister, siis sa pead nende asjadega kogu aeg läbi käima ja siis sa pead sellega töötama ja kui sa need ära kaotad, siis on ikka selline vanglakaristus peal!

4: Vastutus on nii suur!

1: Ja ongi nii, et nii kui mingi jama tuleb, oled sina kohe süüdi.

8: Inimesed ikka unustavad, unustavad midagi maha või...

4: Riik on nagu kõige suurem asi ka, mille eest vastutada, et...

1: Sellepärast ongi ministrid – selleks et kui midagi juhtub, on, kelle kaela ajada.

4: Kui nii võtta, siis nad ei tee ju midagi.

5: Kunagi oli ju nii, et mingid poliitikud läksid kuhugi saarele ja ühel olid õllepudelid kotis. Miks need seal olid, ei tea, igatahes ta läks tagasi ka nendega.

1: Lihtsalt nad mängivad ka, et näidata midagi ajakirjandus...

4: Nad teevad endale reklaami põhimõtteliselt.

Mis teil pildilisest poolest veel meelde jäi?

1: oligi see, kuidas nad seal tänaval taga ajasid.

4: Ja see maja värv oli sama mis meil koolimajagi – kollane. Ma ei tea, miks see meelde jäi.

Aga 6, mis sa arvad, miks seda teemat käsitleti?

Kehitab õlgu.

5: Kindlasti oli see jälle mingi reklaam.

1: Mart Laari käest taheti midagi teada saada.

2: See poliitika jookseb iga päev uudistest läbi.

4: Mõningaid inimesi huvitab see, siis pannakse seda igasse saatesse natuke.

1: Enamik inimesi juba teab, et Mart Laar ei saanud – ma ei tea - peaministriks, aga tema enda käest tahetakse ka selle asja kohta teada, et mis juhtus ja miks ei saand.

Võtame järgmise loo siis. See oli väga huvitav, mis praegu toimus. Te ütlesite, et see oli kõige jamam lugu, aga te rääkisite sellest kõige kauem.

Mis me siis järgmiseks võtame? Võtame nendest, mis ei meeldinud, järgmise!

3: Pronkssõdur.

1: Alguses mind küll huvitas see pronkssõduri lugu, aga nüüd iga saade räägitakse, et maha ei võeta ja siis venelased avaldavad siin ma ei tea, mis asju ja siis viiakse see venelaste kalmistule kuhugi see pronkssõdur ja ...

5: Ja nüüd üldse see trikimees tahab teda ära kaotada sealt.

4: Selle pärast ongi see, nagu see poliitika teemagi, et teda nii palju näidatakse, et ta tüütab ära.

1: Miks peab see siin olema, kui venelased on meid küüditanud ja tapnud, miks peab seda monumenti siin hoidma!?

7: Võiksid viia oma Venemaale.

1: Pangu kuhugi oblastisse üles.

8: Venelased ise leiavad, et venelased tulid ikka ja päästsid Eesti ära.

1: Tegelt oli nii, et juba nälg oli, küüditati minema ja siis piinati ja keegi kuskil midagi rääkida ei tohtind. Nii kui nad rääkisid, siis küüditati ära, viidi minema ei tea, kuhu.

7: Jajah.

5: Venelased andsid mingeid lubadusi, et annavad tagasi ja...

1: Algul venelased sõlmisidki selle kokkuleppe, et kui venelane Eestist välja läks, et ta enam Eestit ei ründa, aga jälle tuli sisse.

2: Ajaloo õpetaja rääkis, et kui sakslased hakkasid ära minema, läksid Eestist välja, siis tulid venelased, mõtlesid, et ajavad need sakslased minema ja taastavad Eesti ära....

1: Oligi! Ma olen ajaloo-huviline, ma olen kuulnud, et kui venelane läks ära ja sakslane tuli sisse, siis eestlane oli rõõmus, et sakslane tuli sisse, sest siis oli Eestis hea elu. Sest kui venelane tuli sisse, siis võeti kõik mehed ära sõjaväkke, oli sundmobiliseerimine, aga sakslaste ajal neid ei korjatud sinna sisse midagi. No korjati, kui sõda tuli, siis ikka oli vaja, aga see pronkssõdur... jah...lasku õhku ära! Selle pronkssõduri juurde pannakse kogu aeg mingeid kotikesi, et siis jälle arvatakse, et mingi pomm – siis pannakse linnid ja politsei sinna valvama ja raisatakse selle peale raha. Täiesti mõttetu!

8: Nagu see mingi muusik oli mingi trahvi saanud, et oli vales kohas olnud, ja kuidas ta siis politseile tagasi tegi, et oli kotiga rahulikult jalutanud, pannud selle sinna pronkssõduri juurde ja oli minema jalutanud ja sõber oli siis sellest pilti teinud.

2: Mulle tuli veel see kild meelde, et mingi mees rääkis seal pronkssõduri kõrval, et ma võin selle õhku ka lasta, selleks ei ole mingit lõhkeainet vajagi!

4: See oligi seesama Liim.

1: Venelased käivad siin, lehvitavad oma kuradi nõukogude lippe ja mõtleavad, et see jääbki siia, võtku see maha ära ja viigu Venemaale ära, lehvitagu seal oma lippe ja olgu õnnelikud!

6: Mõned eestlased ikkagi tahavad seda siia.

1: Mõned eestlased tahavad, mõned eestlased ei taha, siis peabki rahvaga kokku rääkima, et kuhu see panna ja siis viigu see ära!

2: Eestlased tahavad venelastest lahti saada – venelased on kogu aeg seal pronkssõduri ümber. Visaku sinna pomm!

Kõik naeravad.

1: Siis kaob see pronkssõdur ka sealt ära ja venelased kaovad ka sealt ära ja...

8: Aa, see oli ju ka, et see Lihula monument võeti maha, kuna see pidi olema mingi Saksamaa sümbolika ja nüüd seda ei saa võtta ära – täitsa jama!

1: See Lihula – värk oli üldse segane, ... peksis seal ja...

8: See Lihula-monument oli eesti sõdurite pandud, kes nagu Saksamaa poolel olid. Aga pronkssõdur on nagu venelaste oma, seda nüüd ei saa maha võtta.

1: Venelased nagu räägivadki, et see on nende oma, nende maa-ala, seda ära võtta ei tohi.

4: Umbes nagu see olekski päris nende maa.

1: Moskvas oli ka olnud mingeid meeleavaldusi Punasel väljakul.

Aga tõi see lugu meelde mingeid enda või enda tuttavate kogemusi?

1: Kүүiditamine tuli meelde, palju minu vanaisa sõpru on ära kүүiditatud ja ...

2: Põhiliselt ongi selle pronkssõduri äraviimise vastu tallinlased, Tallinna venelased. Nad ei taha, et seda kuskile viidaks, sest nad elavad seal lähedal ju.

1: Siis ongi see, et tõstavad selle sõduri auto peale, viivad ära Venemaale, ongi asi ants. Muidu jälle räägitakse, et oi, jälle keegi kakleb siin, lubatakse pomme panna ja teeb meeleavaldusi ja ...

4: Meelde tulid need lood, kus keegi on lubanud õhku lasta ja see Lihula monument. Telekast tuli see ka meelde, kuidas Iraagis võeti neid monumente maha ja... Kui lihtsalt seal asi käis, et kõik olid õnnelikud ja kogu moos.

Okei, aga tuleme selle konkreetse loo juurde tagasi. Mis jutt teile sellest meelde jäi?

1: See oligi see, kui see Jüri Liim rääkis, et ta võib selle vabalt õhku lasta ja et tema on selle vastu – see on õige ka!

4: Ta lubas maikuus alles lasta.

1: Aga kuidas ta seda õhku laseb, ta lihtsalt avaldab nagu pinget, et ta tõesti laseb selle õhku. Aga muuseas, kuna sa tead, võib-olla seal ongi pomm.

4: Seda küll.

1: Ta võib selle pommi valmis teha, anda mingile suvalisele külaparmule, sinna kohale saata ja...

Okei, kes selles loos veel üles astus ja mida rääkis?

4: See mingi venelane. Ütles, et kui tema isa mälestust solvatakse, siis ta läheb ise Liimile kätega kallale. Päris äge oli vaadata, ise oli veel nii õnnelik ka, kui rääkis.

8: See on mõnes mõttes nagu seal Lihulal oli, et keegi sellest varem ei teadnud, aga siis kui ta maha võeti, siis oli

1: See Lihula-asi tuli ka nii ruttu, ega keegi ei teadnud ju sellest.

Ma küsin nüüd selle ka ära, et miks seda teemat teie meelest käsitleti?

4: Nüüd oli sellest, et see Liim lubas seal mingit ajaloo-päeva korraldada.

8: Äkki peaks selle teema rahule jätma, siis ei ole seda, et inimesed üritavad seda pressi kaudu üles õhutada, lõpetavad ära selle ja inimesed jäävad lõpuks rahule.

4: Mõned ikka käiks, aga selles suhtes et kui sa vaatad telekast, kuidas need inimesed seal möllavad, siis osad eesti inimesed, kes on täiega selle vastu, lähevad närvi ja siis lähevadki sinna. Kui ma telekast ei näeks, mis nad seal teevad, siis mind üldse ei huvitaks see seal.

Okei, järgmine lugu. Mis me võtame, kas templi Indias, autoõnnetuse loo või maakoha-
loo?

6: Templi.

3: Templi, jah.

Teile see meeldis või ei meeldinud?

7: See oli sihuke vahepealne.

1: See on huvitav, kuidas reporter käib ja näitab kaadreid sellistest kohtadest, kus keegi pole kunagi käinud.

5: See ka, et see templi sisu ja kõik see oli ilus, aga templi ümbert oli kõik sogane...

7: Ja prügi oli ...

Läbisegi räägivad templi ümbrusest.

1: Ja väike poiss rääkis seal inglise keelt väga hästi.
4: Müüs postkaarte.
7: Kooli kõrvalt käib müümas.
1: Selle pärast see väike poiss müüb neid, et raha teenida, et ära elada.
4 naerab: Turistidele müüb kooliõpikuid.
Kõik naeravad.
1: See on ka mingi vajadus seal, kooliõpik näiteks.
3: Ta müüs postkaarte!
7: Olid postkaardid või raamatud.
4: Me arutasime siin omavahel seda, et ... oot, mis raha seal oligi.
2: Ruupia.
4: Jajah, et kui palju see maksab või mis kurss on nagu.
1: 400 ruupiat oli 150 krooni.
7: Siis kui nad sõitsid, maksis see 150 ja raamat oli 500.
Mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates?
5: Kui vaesed mõned riigid saavad ikka olla.
1: Ja seal templis ka, kui ilusaid asju inimesed teha oskavad.
4: Kasvõi nagu see, et tempel seest on ilus ja puhas, aga enda jaoks ei viitsi nad midagi teha. Ehitavad endale sõnnikust maju.
5: Nad oskavad korda hoida küll, aga nad panevad selle kuhugi mujale, templisse.
Mis teile meenus seda lugu vaadates?
7: Et see on nagu püramiididki, selline vana, uhke ja ilus.
1 ja veel keegi läbisegi: Ma ei mõelnudki midagi. Ma ei vaadanud sellise pilguga.
8: See, et väga huvitav on vaadata, kuidas ehitati selliseid suuri asju käsitsi.
5: Nad võiksid endal ka korda niimoodi hoida nagu templis.
6: See oli huvitav, et 18 aasta jooksul 14 last sünnitada.
4., 7. jt nõustuvad, et see oli tähelepanuväärne.
Kas lugu tõi meelde enda või enda tuttavate kogemusi või situatsioone?
4: Mul tuli saia reklaam meelde.
Kõik naeravad.
Miks?
4: Seal oli see, et võib Hiinasse reisi võita.
Aga veel midagi telekast või raadiost vm nähtut-kuuldut?
5: A-Rühm käis ka seal, Indias.
7: ...seda „Palmisaare” videot tegemas.
4: Jajah, mul tuli ka see meelde loo ajal.
8: Egiptuses oli ka nii, kui ma seal käisin džibisafaris, pärast tundus, et need juhid ei saagi seal raha, elavad sellest, mida inimesed annavad neile juurde.
4: Tipp.
Mis teile selles loos esinenud inimeste jutust meelde jäi?
4: Selle poisi jutt. Just see, et ta nii hästi inglise keelt rääkis. Ja siis see, et küsiti, et kas ta koolis ei käi. Siis ta ütles, et kui koolis ära käis – ise oli jumala väike poiss, et kui koolis ära käis, siis hakkas neid asju müüma.
6: Peale kooli hakkas....
5: Jah, et kas mängimiseks aega ei jää? Ta ütles, et jääb küll, küsiti, et kuna, siis ta ütles, et siin.

Okei, aga mis pilt teile sellest loost meelde jäi?

8: templi pilt

4: Templi pilt jah ja siis see, kui nad selle, ma ei tea, mis asjaga seal vee peal sõitsid.

7: Kanuuga.

1: Ja siis, kuidas see mees laulis ka selle peal.

5: Jaa-jah.

2: Laulis mingit imelikku asja.

5: Nagunii selle templiga seotud laul oli!

Aga miks seda teemat teie meelest saates käsitleti?

7: Eriline asi.

5: Näidatakse kaugeid kohti, kui ilus ja mida võib ehitada.

8: Ja kuidas saab elada.

3: Kuidas nad elavad seal.

5: Kuidas mõni koht on ilus ja mõni koht kole.

Kas siis järgmiseks võtame maa-ühenduse loo või autoõnnetuse loo?

2: Auto.

5: Võtame jah, auto.

Kuidas teile see lugu meeldis?

Läbisegi: igapäevane asi, iga päev on avariid.

1: „Reporterisse” on see päris mõttetu asi panna.

6: Iga päev on õnnetused.

1: Jah, õnnetusi juhtub iga päev.

7: Samas võiks ju siis kõiki neid õnnetusi näidata.

4: Jah, miks siis see üks õnnetus on välja valitud.

7: On hullemaidki juhtunud inimestel!

1: Ja see on ka, et nad ei taha, et õnnetus juhtub, nad ei taha, et neid niimoodi filmitakse.

5: Eile oli ka, mitu narkomaani oli järjest „Reporterit” saates. Üks oli surnud.

1: See narkomaania-asi on juba teine asi.

Aga mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates?

5: Et inimesed võiksid ettevaatlikumad olla.

1: See võib juhtuda igapäevaga.

4: See ei pruugi üldse sinu süü olla. Kui keegi sulle näiteks külje pealt sisse sõidab.

7 ütleb midagi oma emaga juhtunud õnnetuse kohta.

8: Sellel taksojuhil läks suht õnnelikult, pea käis läbi klaasi, aga kõik oli korras ikkagi.

7: Mu emal oli nii, et külje pealt sõitis sisse suur buss.

1: See oli raske avariid sinu emal.

4: Novot, see võib kõigiga juhtuda.

7: Tal oli peatee, kui buss sisse sõitis.

Seletavad läbisegi selle juhtumi teemal.

8: See tuletas seda lugu meelde, kus sõiduauto oli rekka käre alla jäänud, tõsteti käre üles ja inimene vaatas autost välja.

Läbisegi meenutavad juhtumeid, kuidas autod on loomadele otsa sõitnud.

(Küsin vaiksemate poiste käest) – mis teile meelde tuli selle looga seoses?

2: Mulle sõideti autoga otsa.

1: see oli päris raske avariid.

2: Rattaga sõitsin mäest alla ja siis. Oma süül sõitis auto mulle otsa.

1: Sa ei saanud pidama või milles asi oli?

2: Ma sain pidama küll, ma jäin auto ees seisma.

Naeravad.

4 meenutab järgmist sündmust.

Tuli teil veel midagi muud meelde ajakirjanduses nähtut?

5: Kui seda lugu vaadata, siis tulevad kõik need lood silme ette.

Järjest tuleb poistele meelde erinevaid õnnetusjuhtumeid.

8 räägib, et väga rumalaid õnnetusi on ikka autodega tehtud: raudteel jm.

1 meenutab sõbraga juhtunud õnnetust, kes suri hiljem haiglas.

Ka siis, kui küsin juba järgmise loo kohta, tuleb veel mitu liiklusõnnetus-lugu meelde.

Okei, nüüd siis viimane lugu ehk siis turismitalu-maakodu...

1: Ärme räägi sellest!

5: Kui see mees käib ringi nendes maakohtades, siis ta alati sööb midagi.

4: See oli esimene kord, kui ta ei söönud.

1: Ta on juba kaks korda Eestile ringi peale teinud, sest ma tean, et Kõo vallas on ta olnud.

4: Jäigi silma, et see oli esimene koht, kus ta ei söönud midagi kaamera ees.

7: Raudselt ta sõi seal, aga ta ei näitand.

5: Läheb kohale: „Süüa saab vä? Ei saa? No siis ma ei tule!”

Mitu poissi naeravad.

4: Umbes nii tuleb välja jah, sellepärast ta sinna tagasi läks, et seal maru palju süüa.

Mida te veel mõtlesite seda lugu vaadates?

1: See oli see, kus need vanad triikraud. See kogumine ja sellised asjad on väga hea asi.

Teised inimesed saavad vaadata, mis toimus vanal ajal.

Tuli teile veel miskit meelde seda lugu vaadates?

5: Mu vanaisa on suur asjade koguja.

4: Mul tulid kõik need vanad asjad meelde, kus ta käinud on. Ma ei tea, miks

1: Kõige parem koht oli see, kus ta neid autosid vaatamas käis või see põllutehnikat.

4: Toda ma ei näinud.

1: Too oli kõige parem koht.

3: Ma nägin ka tookord.

Mis teile veel meelde tuli?

4: Vanad asjad tulidki.

5: Igast muuseumid ja ...

1: Selles mõttes on see muuseumide tutvustamine väga hea, et inimesed, kes tahavad minna, saavad seda külastada.

5: Nagu reklaam.

4: Tasuta reklaam.

8: Ikka huvitav vaadata, kuidas inimene sööb.

Naeravad.

Tuli veel midagi meelde?

8: Üks turismitalu, kus olen kaks korda käinud, on sarnane. Kuidas see hiljuti maha põles

– seda näitas ka „Reporteris”, kuidas see maha põles. Kuu aega enne seda käisin seal

kohal ja siis vaatasin, et see oli maha põlenud.

1: Mis turismitalu?

8: Ma ei mäleta täpselt.

Missugune pilt teile sellest loost meelde jäi?

4: Mingi plekist karp oli seal riuli peal.

7: Maja oli ilus.

5: Oma kätega ehitatud maja ja siis see tünnisaun.

1: Tünnisaun oli ka, jajah.

Nii, aga loos esinenud inimeste jutust, mis meelde jäi?

5: Et ei tahaks linna tagasi minna.

1: Et see naine oli linnast maale tulnud.

Tund sai läbi, mu küsimused ka kohe lõppevad, aga veel viimane küsimus. Miks seda teemat käsitleti?

5: See on nagu reklaam. Turismitalu reklaam.

1: Et seda vaatamist huvitavaks teha – käivad mööda Eestit ringi ja tutvustavad neid asju.

4: Sellepärast oli, et igas saates on see, kuidas siis ühes saates ei ole – imelik ju on!

Mis sõnum teie jaoks selles loos oli?

6: Ilus koht oli!

4: Eestis saab ka reisida.

Aitäh!

Lisa 4: Ümberjutustused

Ümberjutustused on ära toodud muutmata kujul:

T1

- a) Süstaga Jägala joast alla laskumine. Mees lasi süstaga Jägala joast alla ja jäi ellu. Kukkumisel kaldus vasakule küljele ja mehel olid terve päev lukus.
- b) Taj Mahal'i tempel. Reporterid pidid sinna minema paadilaadse sõiduvahendiga, sest turvamehed ei lasknud neid lähedale. Sõidu eest maksid nad 400 kuupi (Eesti rahas 115 kr-i). Sinna sõites saatis neid turvameeste kisa. See tempel oli hakanud happevihmade tõttu lagunema. Samas oli näha, kui jubedates tingimustes nad (Indias) elavad. Rämps on igapäevane nähtus. 12-aastane poiss oli lõpetanud kooli ja müüb ajalehti ja kaarte. Seda alustas ta juba 4-aastaselt. Kõikidel, kes seda templit ehitasid, raiuti käed maha!
- c) Fotod kuningaperest. Inglanna teeb lõbusaid, kohati nilbeid ja ebatavalisi fotosid kuningaperest. Ta kasutab modellina kuningapere teisikuid. Ta on teinud pilte ka Robbie Williams'ist, Elton John'ist ja teistest. Nt: vanaema parandab koos lastelastega jalgratast; kuninganna WC-s.

T2

- a) Süstaga allalaskumine Jägala joal. Mees lasi süstaga alla. Pärast seda olid tal kõrvad pool päeva lukus.
- b) Taj Mahal. Turvamehed ei lasknud ajakirjanikke sisse sinna templisse. Lehmad sõid tee ääres prügihunnikute juures. 12 aastane poiss müüs 500 ruubi eest postkaarte. Ta tegi seda juba alates 4-aastaselt. Müümise ajal oli ka sõpradega väljas. 115 eesti krooni eest sai sõita jää peal. Ning templi ümbrus oli kohutav, prügi täis. Tempel hakkab lagunema, kuna sajab happevihma. Autode heitgaasidest ja prügi põletamisest.
- c) Pronkssõdur. Jüri Liim tahab korraldada ürituse, kus räägitakse ajaloost ja sündmustest. Ei või tuua lilli ega mässu korraldada. Peavad tulema inimesed, kes tahavad üritusest osa võtta ja kaasa rääkida. Kohal on ka politsei. Üks päev enne Liimi korraldataks pronkssõduri juures veel üks üritus.

T3

- a) Taj Mahal. Inimesed elavad kohutavas mustuses ning raha peaaegu, et polegi. Väikesed lapsed peavad raha lunima. Kõik oli räpane. Tempel. Templi lähedale pääsemiseks peab sõitma paadiga, mis seelses rahas maksab 400 drupiat, Eesti rahas 115.-.
- b) Fotod kuulsustest. Naine otsib kuulsuste teisikuid ning teeb neist näiteks aktifotosid.
- c) Pronkssõdur. Jüri Liim tahab korraldada 9. mail ürituse pronkssõduri juures. Üritusel lauljad räägiksid ning laulaksid. Räägitakse sõdadest jm.

T4

- a) Taj Mahal. Inimesed elavad seal sõnnikust majades ning kariloomad toituvad tee ääres olevatest prügihunnikutest. Taj Mahal ise sellisesse ümbrusesse üldse ei sobi. Jõe kaldad olid mitte liivased vaid prügiga kaetud. Lapsed töötavad seal maast madalast (nt müüvad postkaarte) ning oskavad juba kaubelda nagu vilunud kaupmehed.
- b) Süstaga Jägala joast alla. Kevadise suurvee ajal suht ohtlikuks muutunud Jägala joast põrutas alla „mees” (ei mäleta nime), kes oli esimene sellise julgustüki proovija. Oht viga saada oli suur, sest vesi, kuhu maanduda tuli, oli seisev. Terve ülejäänud päeva olid kõrvad „meie kangelasel” lukus, kuid see ei takistanud korda läinud üritusest rõõmu tundmast.
- c) Koomilised fotod. Inglise kuningaperest tehti nende kodustes tingimustes pilte, kuid piltidel pole need, kes tunduvad olevat. Nimelt on piltnik ja idee autor otsinud inimesed, kes sarnanevad kuningapere liikmetega. N: kuidas Charles maalib Camillast aktimaali või kuninganna potil oma asju toimetab. Provotseerida sellega ei tahetud.

T5

- a) Süstaga alla laskmine. See oli põnev lugu. Mulle meeldis. Kuidas ta küll julges? Ta ütles, et see kukkumine on valus. Ta lasi alla kosest. Kui ta alla lasi, siis oli natuke aega vee all ja siis tuli järsku vee peale.
- b) Taj Mahal. Veekogu ümbruses oli prügi. Aga muidu see hoone oli küll põnev. Valvurid ei tahtnud neid (reportereid) sisse lasta. Ja sellepärast sõitsid nad paadiga, aga selle eest tuli maksta. Nii nad siis sinna lähedamale sõitsid. See oli Indias. Seal müüs veel 12 aastane poiss postkaarte. Ta hakkas neid müüma juba 4-aastaselt.
- c) See fotode lugu. See lugu oli küll põnev. See, et need fotod olid nii reaalsed, oli äge. Ise poleks küll arvanud, et need inimesed on järgi tehtud (keegi teine mängib teda) Need kuninganna pildid olid lahedad. Käisid pitzat söömas. Siis, ma ei tea täpselt nimesi, aga parandasid oma vanaema ratas.

T6

- a) Süstaga alla laskmine: Mees laskis süstaga alla kosest, mis oli väga järsk ja ohtlik. Ise kommenteeris mees oma allalaskumist, et see oli valus ja ta kaldus pisut vasakule.
- b) Taj Mahal: Reporter Elo Mõtus käis Indias Taj Mahali vaatamas. India on väga must ja räpane, aga Taj Mahal on ilus, suur ja valge. Alguses ei pääsetud Taj Mahali lähedale, aga üks paadimees sõidutas Reporterit 115 Eesti krooni eest kohale. Kuigi Taj Mahal on ilus ja valge, on selle ümbruses prügimägi. Veel müüs Indias üks 12 aastane poiss postkaarte. Ta oli neid müüma hakanud 4 aastaselt.
- c) Fotode lugu: Üks fotograafist naine on otsinud kuninganna sarnase vana daami, kellest ta on teinud pilte, ka piinlikes olukordades. Veel tegi ta fotoseriaali, kui Prits William ja tema vend parandavad vanaema jalgratas.

T7

- a) Mees sõitis süstaga kosest alla. Ta oli enne sõitmist natuke närvis, aga vaim oli valmis. Pärast süstaga alla laskmist olid tal kõrvad lukus. Süstaga kosest

- allalaskmine on juba saamas ekstreemspordialaks. Vaatepilt oli veits õudne, eriti kui ta süstaga kosest alla lendas, siis ta oli mõni minut vee all.
- b) Üks fotograaf (nime ei mäleta) tegi naljakaid ja lähedaid pilte kuninganna Elisabethist ja printsidest. Aga need inimesed keda ta pildistas olid nende teisikud (kuninganna ja printside teisikud). Pildid mis fotograaf tegi olid väga lähedad.
 - c) Reporter külastas Indiat. Sealsed inimesed olid väga mustad, kuna neil polnud pesemisvõimalusi. Seal oli kõikjal laiali prügi. Vabalt jooksis hästi palju ringi väikesi ahve. Suure kiriku (hauakambri) kõrval oli isegi prügimägi. Vaatepilt oli õudne.

T8

- a) Mulle jäi meelde, kui reporter käis Indias. Mulle ei meeldinud sealne mustus. Andis ikka soovida. Kahju, et turvamehed ei lasknud sisse ajakirjanikke. Oleks tahtnud näha küll. Paadi sõit oli meie rahas 115.-, kuigi valvurid tõstsid häält. India inimesed võiks ikka korda hoida.
- b) See kui Inglise kuninganna perest pilti tehti, oli ka suht lahe. Aga mõni pilt oli küll kihft. Kui oleks võimalus teeks ise kah. ☺ Ei kujutaks ette, palju selle eest trahvi saab, kui ilmutada neid kuskil ajakirjades?
- c) Juhan Liimi ajaloo päevale tahaks küll minna. Noo... oma seisukohta on ka ju vaja. Saaks palju teada. Lõppude lõpuks ikka peab olema ja jääma endaks ja ütleva oma arvamusi välja. Võtke õppust. Kakkused ei meeldinud, mis mõttega kakelda pronkssõduri pärast. Las seisab seal.

P1

- a) Meeldejäavam lugu oli Inglismaa kuningliku perekonna teisikud, keda pildistati ja pandi siis ajakirjadesse ja lehtedesse. Pilte oli tehtud igasugustest piinlikest olukordadest.
- b) Pronkssõduri lugu oli ka omamoodi huvitav kuigi see hakkab juba ära tüütama. Kuidas need inimesed kaklevad seal ja lehvitavad Nõukogude Liidu lippe.
- c) Oli see, kuidas mees – nime täpselt ei mäleta, sõitis joast esimese eestlasena alla kuigi see on väga ohtlik.

P2

- a) Üks meeldejäavamatest lugudest oli viimane kus esines võlts kuninglik pere. Seal näidati palju naljakaid kaadreid ja pilte.
- b) Veel oli meeldejääv lugu Jägala joast, kust kihutati süstaga alla.
- c) Mulle meeldis ka esimene lugu, kus oli palju rüselusi :D ja oli ka muud huvitavat. Kõigis lugudes oli väga hästi aru saada millest räägiti.

P3

- a) Süstaga sõit oli huvitav see kui mees joast alla sõitis ja vee alla kadus. Võis tunduda, et ta ei tulegi veest enam välja.
- b) Palee oli ilus aga selle ümbrus räpane. Ahvid olid indias suured vargad, kes varastasid rahakotte ja sööki.

- c) Pronks sõduri ümber sõdimine läheb juba järjest hullemaks. Vene mutikesed kaklevad eesti meestega ja eestlased viivad pronkssõduri juurde okastraat pärgi. Venelased aga lillepukette. Varsti hakkavad veel sõdima ka.

P4

- a) Esimene meeldejääv lugu oli sellest, kuidas üks vend süstaga mingist joast alla sõitis (esimesena eestis). Huvitav oli vaadata sellist asja. Seal näidati kuidas ta sõudis jõel ning siis joast alla sõitis. Räägiti et see on ohtlik ja sellega võivad kaasneda selgroovigastused.
- b) Teine lugu rääkis sellest et Liim lubas korraldada pronkssõduri juures mingi eesti ajaloo päeva. Räägiti seal sellest et võib madinaks minna ja kuidas mingi vend Liimile lubas kallale minna kui see tema isa (vist) solvab.
- c) III lugu rääkis sellest kui fotograaf (mingi) oli otsinud Inglise kuningaperega sarnased inimesed ja tegi neist igast imelikke pilte. Seal näitas neid tehtud pilte ja räägiti kuidas inimesed sellesse suhtuvad.

P5

- a) Autoavarii: toimus avarii kus mina eriti aru ei saanud kas jäi süüdi taksojuht või teine autojuht. Takso juht rääkis, et tema pole süüdi ja et teine auto oli järsku ootamatult ees. Ma arvan, et taksojuht püüdis end süüst lahti rääkida. Politsei oleks pidanud ka taksos kaasreisijat küsitlema.
- b) Süstlaga joast alla sõitmine oli väga põnev kuna mulle endale meeldib ka ekstreemsport. Tal vedas, et selgroogu ära ei murdnud või ära ei uppunud, nagu mõne teise üritajaga on juhtunud.
- c) Kuningliku pere võltskoopiad olid ka lähedad kuna on maailmas inimesi kes on täpselt mõne teise inimese moodi. Aga, et ära kasutada seda halval moel pole eriti ilus, kuid naljakas.

P6

- a) Pronkssõdur. Liim tahab korraldada Eesti ajaloo päeva.
- b) Jägala juga. Mingi mees laskus süstaga Jägala joast alla. Ta oli esimene eestis.
- c) Pildistamine. Fotograaf leidis tuntud inimeste teisikud ja tegi pilte nendest nagu oleks nad tuntud inimesed.

P7

- a) Reporter käis ühes vanaaegses talus. See oli restaureeritud ja sinna oli ehitatud huvitavaid ehitisi Seal oli palju vanaaegseid asju.
- b) Näidati katkendit, kus üks mees Jägala joast süstaga alla lasi. Ta kadus korraks vee alla, aga hiljem tõusis pinnale ja oli õnnelik.
- c) Viimases loos tegi üks naine kuulsustest pilte, aga piltide peal ei olnud päris kuulsused, vaid nendega sarnanevad inimesed. Näiteks tehti fotosid kuninganna perekonnast.

P8

- a) Jama Pronkssõduriga. Taheti korraldada üritusi selle juures, mis ilmselt lõppevad kaklusega. Palju klippe oli igasugustest kaklustest selle ümber. Pronkssõduri ümber jama ei lõppegi.
- b) Inglismaal tehti pilte kuninglikust perest. Inimesed, kes jäljendasid kuninglikku peret, tegid erinevaid asju mida fotograafid saaksid pildistada.
- c) Eestlane sõitis kosest alla. Kukkumin oli 9m enam-vähem siledasse vette.

Lisa 5: Meeldejäävus, huvitavus ja arusaadavus. Tabelid

Lugude edetabel, meeldejäävus (ümberjutustuste järgi)

Lugu	Tüdrukud	Poisid	Kokku
1. Süstalugu	6	8	14
2. Völtsfotod kuulsustest	6	7	13
3. Pronkssõdur	4	6	10
4. „Reporter” Indias	8	1	9
5. Autoõnnetus	0	1	1
6. Turismitalu	0	1	1
7. Ministriportfellide jagamine	0	0	0

Skaalade „Huvitav-igav” täitmise tulemused

Huvitav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Igav
Pronkssõdur	2	1	3	6	3		1	Pronkssõdur
Autoõnnetus	1		3	4	2	1	5	Autoõnnetus
Ministriportfellide jagamine				2	2	4	8	Ministriportfellide jagamine
Süstalugu	15	1						Süstalugu
Turismitalu	1	2	1	4	3	2	3	Turismitalu
„Reporter” Indias	10	4	1	1				„Reporter” Indias
Völtsfotod kuulsustest	9	7						Völtsfotod kuulsustest

Skaalade „Arusaadav- arusaamatu/segane” täitmise tulemused

Arusaadav	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Arusaamatu/segane
Pronkssõdur	2	11	2	1				Pronkssõdur
Autoõnnetus	2	5	2	1	3	2	1	Autoõnnetus
Ministriportfellide jagamine		5	3	2	3	2	1	Ministriportfellide jagamine
Süstalugu	13	3						Süstalugu
Turismitalu	7	3	5		1			Turismitalu
„Reporter” Indias	9	5		1	1			„Reporter” Indias
Völtsfotod kuulsustest	11	4		1				Völtsfotod kuulsustest

Lisa 6: „Reporterit” vaatamine igapäevaelus

Kui sageli vaatad saadet „Reporterit”

- a) iga päev 1
- b) sageli, kuid mitte iga päev 9
- c) mõnikord 4
- d) harva 2
- e) mitte kunagi 0

Kellega koos tavaliselt „Reporterit” vaatad?

1. Ema ja/või isaga:

- a) iga päev 0
- b) sageli 8
- c) mõnikord 4
- d) harva 4
- e) mitte kunagi 0

2. Õe (õdede)/vennaga (vendadega):

- a) iga päev 0
- b) sageli 2
- c) mõnikord 3
- d) harva 3
- e) mitte kunagi 4

Üks laps jättis sellele küsimusele vastamata, kolm tõmbasid küsimuse ette miinusmärgi, mis ilmselt tähendab, et neil pole õdesid-vendi.

3. Sõpradega:

- a) iga päev 0
 - b) sageli 1
 - c) mõnikord 2
 - d) harva 6
 - e) mitte kunagi 6
- Üks jättis vastamata.

4. Üksinda:

- a) iga päev 1
 - b) sageli 2
 - c) mõnikord 1
 - d) harva 10
 - e) mitte kunagi 1
- Üks jättis vastamata.